

CONFIDENTIALITY AGREEMENT

This Agreement is made between:

Gasunie New Energy B.V., Concorsostraat 17, 9727KC te Groningen, vertegenwoordigd door G. van Pijkeren ("**Gasunie**");

Eneco Warmte & Koude B.V., Marten Meesweg 5, 3068 AV te Rotterdam, vertegenwoordigd door C.J. Rameau ("**Eneco**");

Havenbedrijf Rotterdam N.V., Wilhelminakade 909, 3072AP te Rotterdam, vertegenwoordigd door A.S. Castelein ("**HBR**");

Provincie Zuid-Holland, Zuid-Hollandplein 1, 2596AW te 's-Gravenhage, vertegenwoordigd door mr. J.F. Weber ("**Provincie**");

Warmtebedrijf Infra B.V., Triathlonstraat 25, 3078HX te Rotterdam, vertegenwoordigd door J.P. Hamers ("**WBR**");

(together the "**Parties**" or individually a "**Party**") in respect of certain confidential information which the Parties may disclose or have disclosed to each other in relation to the development of the Warmterotonde Zuid Holland (the "**Transaction**"), as further described in the Letter of Intent between Parties.

In consideration of such disclosure and the covenants contained herein, the Parties have agreed as follows in this confidentiality agreement (the "**Agreement**"):

1. All business, financial, operational, technical, legal and other information or data of whatever kind and in whatever form, whether in writing or verbal or otherwise, relating to the Transaction or the companies involved in it which either Party may give to the other (whether directly or indirectly pursuant to or prior to this Agreement), as well as all information relating to the fact that the Parties are considering to enter into the Transaction (the "**Confidential Information**") will be held in complete and strict confidence and will not be used for any purpose other than for the appraisal of the Transaction.
2. Each Party will not disclose or otherwise make available in whole or in part the Confidential Information to anyone, without the prior written consent of the disclosing Party.
3. The Parties will not be under an obligation to keep confidential any Confidential Information which:
 - (a) they can show was already in the public domain or known to them at the time of its disclosure; or
 - (b) comes into the public domain (other than by reason of a breach of the undertakings given by the signing of this Agreement); or
 - (c) is supplied to them by a third party having a bona fide right to do so;
 - (d) was independently generated by the receiving Party as evidenced by written records;
 - (e) was already in the lawful possession of the receiving Party.

If only part of the exchanged information falls under any of the above subsections, then only that part of the information shall be excluded from the use and disclosure restrictions of this Agreement.

4. Each Party is entitled to disclose Confidential Information, as far as such disclosure is required and strictly necessary for the Transaction, to:
 - a) its employees, directors and officers or employees, directors and officers of affiliated companies, provided that such employees, directors and officers are bound by an obligation of confidentiality at least similar to and/or not less onerous than contained in this Agreement; or
 - b) a national or European governmental authority or stock exchange, where such disclosure is required by law, regulation or order, provided that the relevant Party shall communicate to the relevant authority that the information is to be treated confidentially; or
 - c) banking and financial institutions and their consultants, where such disclosure is necessary in connection with financing arrangements, provided that the relevant Party shall first obtain from such institution or consultant a written undertaking of confidentiality at least similar to and/or not less onerous than contained in this Agreement; or
 - d) independent consultants, contractors, advisors and/or agents nominated by a Party, provided that such Party shall first obtain from such each consultant or contractor a written undertaking of confidentiality at least similar to and/or not less onerous than contained in this Agreement; or
 - e) a person or legal entity to which any right or obligation under this Agreement has been or will be assigned or a legal successor of a Party, provided that the Party assigning or to be legally succeeded shall first obtain from such assignee or legal successor a written undertaking of confidentiality at least similar to and/or not less onerous than contained in this Agreement.

In this Agreement "affiliate" means, with respect to a party, any entity controlled, directly or indirectly, by the party, any entity that controls, directly or indirectly, the party, or any entity directly or indirectly under common control with the party. For this purpose, "control" of any entity or person means ownership of a majority of the voting power of the entity or person."

5. Each Party agrees that, upon notification by the disclosing Party it will return to the disclosing Party forthwith any Confidential Information in its possession together with all copies thereof and any documents or materials in its possession or control which incorporate such Confidential Information. Notwithstanding the foregoing, no Party shall be required to return or destroy such Confidential Information where the same forms part of the permanent records of the Party or any of its affiliates and/or is required to be retained to comply with any applicable legal or regulatory requirements and such retained information is kept confidential in accordance with the terms of this Agreement.

15. Any legal and other questions that may arise in connection with this Agreement (including a dispute regarding this Agreement's existence, validity or termination) shall be finally settled according to the arbitration rules of the Netherlands Arbitration Institute (NAI). The arbitral court shall rule in accordance with the rules of law.
16. This Agreement shall in all respects be exclusively governed by and construed in accordance with the laws of the Netherlands.
17. This Agreement is made effective as of the date when it is signed by the Parties and will terminate upon the signing of a later agreement which covers confidentiality obligations, or in the event no such agreement is made, this Agreement shall end on 31 December 2022.

Gasunie New Energy B.V.

Naam: G. van Pijkeren

Function: Directeur

Date: art 5 1-2e

Signature art 5 1-2e

ENECO Warmte & Koude B.V.

Name: C.J. Rameau

Function: Directeur ENECO B.V.

Date: art 5 1-2e

Signature art 5 1-2e

Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Name: A.S. Castelein

Function: Chief Executive Officer

Date: art 5 1-2e

Signature ..

Warmtebedrijf Infra N.V.

Name: J.P. Hamers

Function: Directeur

Date: art 5 1-2e

Signature

Provincie Zuid Holland

Name: mr. J.F. Weber

Function: Gedeputeerde art 5 1-2e

Date: art 5 1-2e

Signature art 5 1-2e

WARMTE IN HET OOSTLAND

Gasunie - Provincie Zuid-Holland - Warmte Samenwerking Oostland

8 oktober 2020

INHOUD

1. Welkom
2. Introductie: Het Oostland en het belang van de warmtetransitie
 - Het Oostland in beeld
 - De warmtetransitie in Oostland en rol restwarmte
 - Inpassing Oostland in integraal ontwerp Zuid-Holland
3. In gesprek

HET OOSTLAND

3.1

WARMTETRANSITIE NOODZAKELIJK VOOR BEHOUD GREENPORT OOSTLAND

- Meest innovatieve glastuinbouwcluster ter wereld (Marcelis, 2020)
- Exportwaarde: 2.3 miljard
- Toegevoegde waarde: 1.6 miljard
- Circa 20.000 banen
- 1630 hectare glas; 18% van het Nederlandse areaal.
- Kenniscentrum: Wageningen UR, Delphy
- Vele toonaangevende wereldleiders

Warmtetransitie essentieel om positie te behouden!

WARMTETRANSITIE IN OOSTLAND MAAKT GROTE IMPACT OP KLIMAATDOELEN

4%

Van het
Gronings gas

1
Mton

CO₂ reductie,
waarvan 0,6 Mton via
restwarmtelevering

130.000
woningen

Impuls aardgasvrije wijken
in een gebied
van ruim 130.000 woningen

12-13 PJ

collectieve warmte nodig voor
woningen en glastuinbouw

*(≈ warmte + elektra 180.000
huishoudens,
meer dan stad Utrecht)*

REGIO IS VOLOP AAN DE SLAG MET DE TRANSITIE

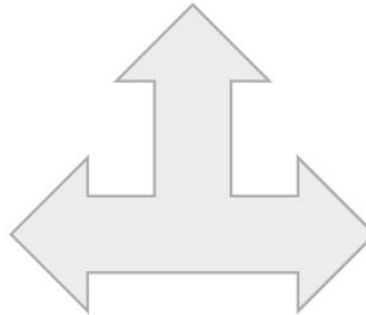
Bijdrage van alle stakeholders hard nodig om de transitie te laten slagen:

Ondernemers

- Realisatie duurzame bronnen
- Visie en organisatie per tuinbouwcluster
- Besparing en innovatie

Rijksoverheid

- Ca. 70% van warmtevraag vanuit warmterotonde
- Nationale regelgeving en stimuleren duurzaam alternatief

Lokale overheden

- Integrale gebiedsvisie
- Transitievisie Warmte, RES
- Verbinden partijen
- Proeftuin

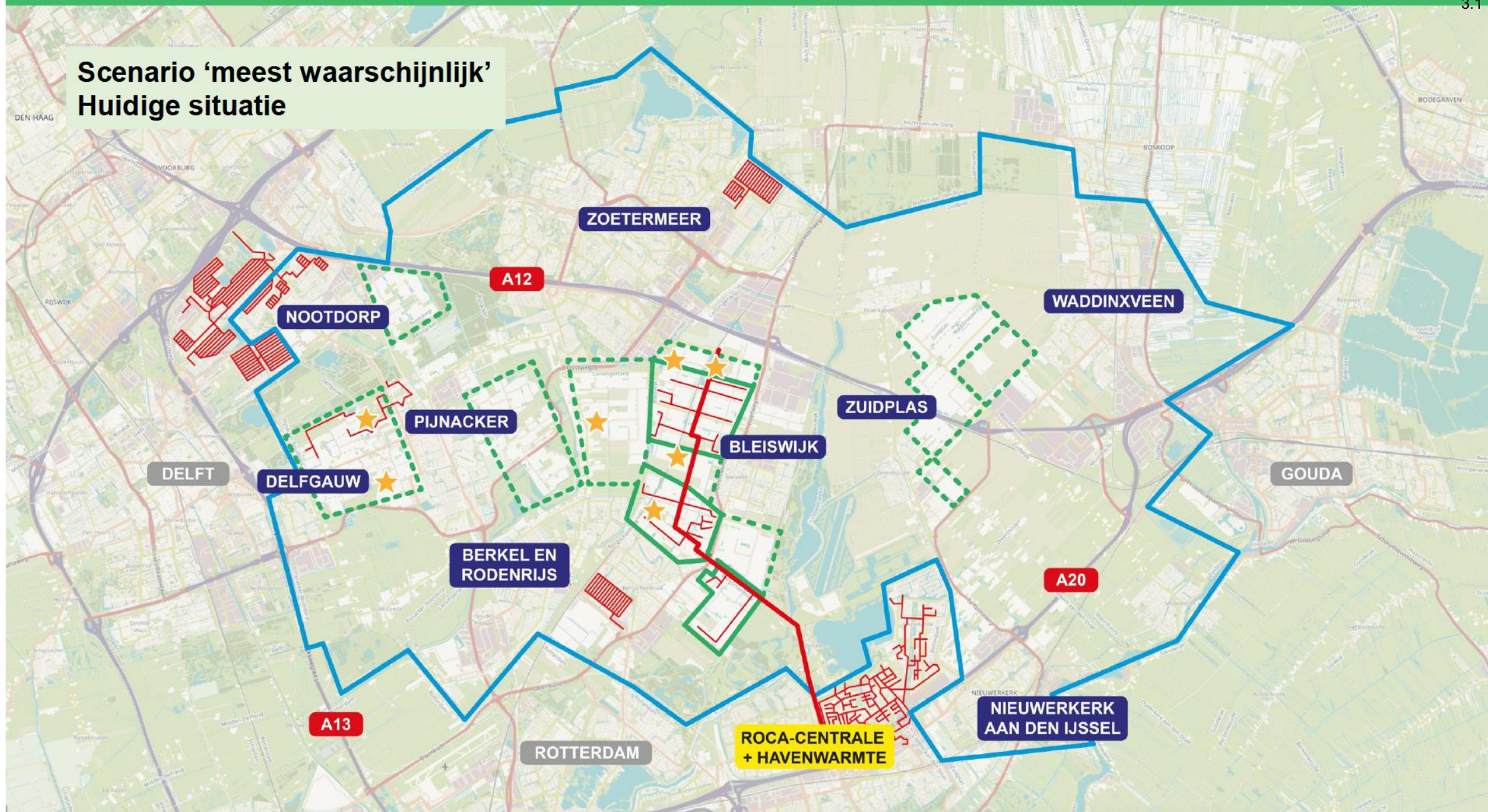
- Warmtetransitie noodzakelijk voor behoud glastuinbouwsector
- Grote kansen voor klimaatwinst
- Ondernemers en overheden zetten stevig in op de transitie
- Perspectief op tijdige aansluiting havenwarmte nodig om transitie door te zetten

Zetten we samen de vervolgstappen om dit waar te maken?

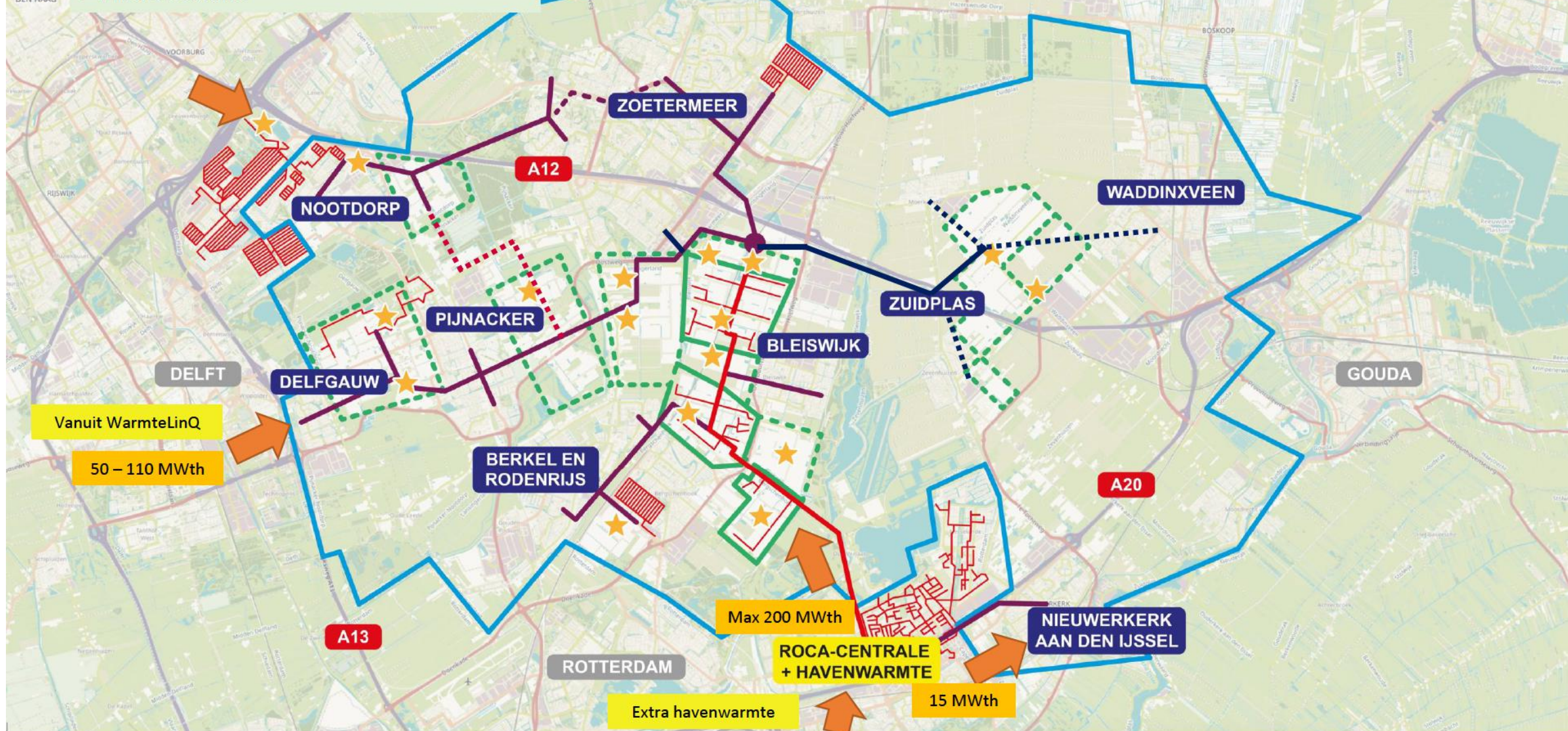
ACHTERGROND

Scenario 'meest waarschijnlijk'

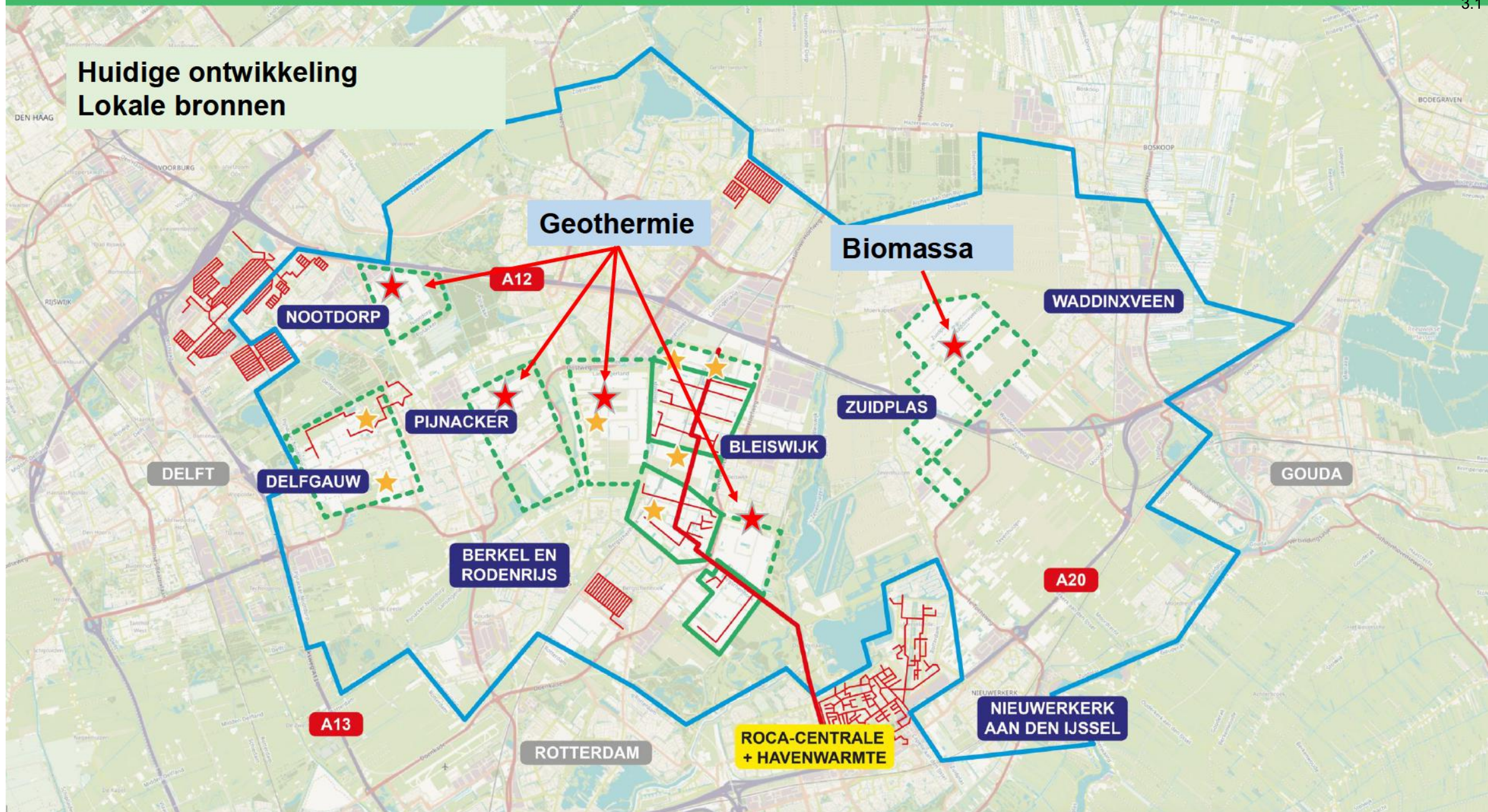
Huidige situatie

Scenario 'meest waarschijnlijk' Eindsituatie

Huidige ontwikkeling Lokale bronnen

Besluitenlijst vergadering Bestuurlijk Overleg Project Warmterotonde van 30 oktober 2019

Aanwezig: Gaastra (EZK), Baljeu (PZH), Gils (Rotterdam), Vermeulen - telefonisch (Gasunie), art 5 1-2 (EZK), art 5 1- PZH), Custers (Gasunie), art 5 1-2e (Rotterdam) e art 5 1-2e (EZK)

1. Ingestemd met de 80% versie van het startdocument Project Warmterotonde.
2. Gasunie zal document maken dat zo goed mogelijk inzicht biedt in financiële aspecten van aansluiten van Leiden op LdM en zal daarbij ook zo goed mogelijk de tijdlijn voor realisatie en de interactie met besluitvorming LdM aangeven.
Belangrijk is dat er een goede afweging gemaakt kan worden tussen voor en nadelen van een keuze voor LDM+ of LoO waar het de levering van havenwarmte aan Leiden betreft
3. Gasunie werkt de planning uit tot FID LdM zodat deze de volgende stuurgroep kan worden besproken.
4. EZK stelt een notitie op ten behoeve van de aansluiting van de Glastuinbouw. Hierin wordt aandacht besteed aan het prijsverschil tussen de gasprijs voor tuinders en de prijs voor de levering van warmte.
5. EZK stelt een notitie op over de aansluiting van gebouweigenaren (particulier, corporaties, vastgoed) op een warmtenet mede in relatie tot het warmtefonds en het regulerend kader warmtewet.
6. Gasunie, provincie Zuid-Holland en de Omgevingsdienst verkennen de mogelijkheden van NB-wetvergunningverlening gelet op de PAS-uitspraak.

Van: art 5 1-2e
Verzonden: maandag 10 februari 2020 09:41
Aan: art 5 1-2e
Onderwerp: Verslag stuurgroep spoor 2 3 en 4 CONCEPT
Bijlagen: Verslag stuurgroep spoor 2 3 en 4 CONCEPT.docx

tkn

Concept verslag stuurgroep spoor 2, 3 en 4

5 februari 2020 (11.00 -12:00)

Aanwezig:

EZK:

art 5 1-2e

GU/WarmtelinQ:

Guido Custers, art 5 1-2e

PZH:

art 5 1-2e

Huishoudelijk

- Gezien de ad hoc planning van dit overleg zijn er geen stukken en agenda rondgestuurd voor dit overleg. Ter voorbereiding op de volgende vergadering zal dit wel het geval zijn.
- Geconcludeerd is dat het wel van belang is dat deze stuurgroep om de 4 weken (bij voorkeur) na het kernteam bij elkaar komt om de voortgang op de verschillende sporen met elkaar te bespreken. EZK zal deze inplannen. **Actie EZK**

Spoor 2: commitment gemeenten

- PZH licht toe dat aan het BO van 20 februari het signaal zal worden gegeven dat het lastig zal zijn om de gewenste hoeveelheid commitment bij gemeenten op te halen.
- PZH, Gasunie en EZK zijn het erover eens dat dit signaal niet ten koste mag gaan van het ambitieniveau. Gefaseerd zal aan de gemeenten inzichtelijk gemaakt moeten worden dat het van belang is om zich maximaal in te spannen om de gewenste capaciteit op de WarmtelinQ te krijgen.
- We beginnen komende periode door in de verschillende contacten met gemeenten en corporaties over te brengen dat er duidelijkheid moet komen over de positie en potentie van restwarmte in de lokale energiemix. Meer op basis van een feitelijke analyse dan op basis van (lokale) sentimenten.
- EZK overweegt om zijn bezetting in dit traject wat aan te sterken en komt terug op de wijze waarop ze dit willen vormgeven. **Actie EZK**

Spoor 3: wetgeving

- WarmtelinQ uit zijn zorgen over de discussie omtrent het te hanteren marktmodel in de nieuwe warmtewet. WarmtelinQ vreest dat de keuze voor een *single buyer* model niet optimaal werkt voor het project WarmtelinQ. WarmtelinQ staat een meer flexibel model, waarbij WarmtelinQ de voorkeur heeft voor een end-to en marktmodel. Het *single buyer* model is mogelijk toepasbaar op andere ontwikkelingen/projecten.
- Vanuit dezelfde zorg heeft EZK intern ook nagevraagd welke richting de wet op gaat. Daaruit blijkt een genuanceerder beeld. Er zou in de warmtewet voldoende flexibiliteit worden ingebouwd om meerdere marktmodellen toe te passen.
- WarmtelinQ heeft aangegeven dat er maandag 10 februari een extra werkgroep van spoor 3 plaatsvindt. Daar zou dit beeld bevestigd moeten worden.
- Om er voor te zorgen dat dergelijke en andere zaken uit de warmtewet goed op elkaar afgestemd worden zal op 12 maart een extra stuurgroep voor spoor 3 ingepland worden om de eventueel resterende kwesties rondom de wet te bespreken.
- PZH meldt dat het IPO en de VNG met een brief komen waarin zij aangeven dat zij de mogelijkheid willen hebben om in de nieuwe wet ook netwerkbedrijven als geïntegreerd warmtebedrijf willen aanwijzen.

Spoor 4: integraal ontwerp

- Er wordt toegelicht dat het Plan van Aanpak voor spoor 4 gereed is voor agendering in het bestuurlijk overleg van 20 februari.

W.v.t.t.k.: Voortgang vergelijking belevering Leiden

- EZK uit zijn zorgen over het tempo waarin er knopen moeten worden doorgesneden over de vergelijking. Het speciaal hiervoor ingerichte BO van 20 februari komt hiervoor te vroeg. Het gaat om een zwaarwegend besluit.

- PZH licht toe dat het op korte termijn gaat om het geven van richting en dat er eind juni een definitief besluit genomen moet worden.

Van: art 5 1-2e
Verzonden: dinsdag 25 februari 2020 12:03
Aan: art 5 1-2e
Onderwerp: RE: Input op dit onderdeel voor rapportage!!

In het bestuurlijk overleg zijn de resultaten besproken en zijn enkele aanvullende acties uitgezet. Er is afgesproken om in het bestuurlijk overleg van 30 maart over een voorkeursscenario te besluiten.

In de CIE op 25 maart willen wij u mondeling informeren over:

- de uitkomsten van de studies van CD Delft en Tebodin
- de stand van zaken van de vervolgacties
- en eventueel de verwachting richting het BO van 30 maart.

Aansluitend willen we met u afspreken hoe wij u kunnen informeren over de uitkomst van het BO van 30 maart aangezien de volgende CIE pas eind mei is gepland.

Van: art 5 1-2e @ pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 25 februari 2020 11:29
Aan: art 5 1-2e @pzh.nl> art 5 1-2e @pzh.nl>
Onderwerp: Input op dit onderdeel voor rapportage!!

Ha art 5 1-2e

art 5 1-2e kan jij nog even een tekstje aanleveren over hetgeen wat we net bespraken voor de rapportage (dus op 25/3 cie. BE-W mondeling informeren over resultaat maatsch.en fin. Studies en mogelijke uitkomsten, en toelichten verdere proces) op 27 mei is de eerstevolgende cie. BE-W . Hieronder de tekst zoals die nu in de rapportage staat. Alvast dank.

Gr art 5 1-2e

Vergelijking Leiding over Oost (LoO) en Leiding door het Midden verlengd (LdM+)

Wij werken momenteel samen met het ministerie van Economische Zaken & Klimaat (EZK) en de gemeente Rotterdam aan de totstandkoming van de vergelijking tussen de LoO en de LdM+.

Ingenieursbureau Bilfinger Tebodin heeft inmiddels de eerste resultaten ten behoeve van deze vergelijking opgeleverd waarover in een bestuurlijk overleg op 20 februari is gesproken.

art 5 1-2e aanvullen qua proces naar 25/30 maart en wat kunnen de staten wanneer verwachten? We hebben in de 1^e brief beloofd dat de resultaten van het bestuurlijk overleg zouden worden gedeeld.

Daar moet hier dus wat over gezegd worden. Omdat de verdere resultaten bepalend zullen zijn voor het richtinggevend besluit denk ik dat het goed is om de staten over dit onderwerp tussentijds bij afzonderlijke brief te informeren te informeren; dat qua proces noemen? Uitleg waarom het evt. anders wordt dan eerder gerapporteerd.

Van: [art 5 1-2e]
Verzonden:
Aan: [art 5 1-2e]
Onderwerp: Fwd: Verslag stuurgroep spoor 2, 3 en 4

[Outlook for Android](#) downloaden

From: [art 5 1-2e] <[art 5 1-2e]@gasunie.nl>
Sent: Monday, March 16, 2020 8:36:50 PM
To: [art 5 1-2e] <[art 5 1-2e]@pzh.nl>
Cc: [art 5 1-2e] <[art 5 1-2e]@mi.nezk.nl> [art 5 1-2e] <[art 5 1-2e]@pzh.nl>; Custers G.W.M. (Guido) <G.Custers@gasunie.nl>
Subject: Verslag stuurgroep spoor 2, 3 en 4
Beste [art 5 1-2e]

Onderstaand het verslag van de stuurgroep van spoor 2, 3 en 4 van afgelopen donderdag. Belangrijkste actie is de sessie voor het bestuurlijke proces voor spoor 2.

Stuurgroep sporen 2, 3 en 4

Stand van zaken spoor 2:

- Op operationeel niveau vinden de nodige acties plaats in de werkgroep. Echter betreft het hier geen operationele-/uitvoeringskwestie, maar vooral en allereerst een bestuurlijke opgave. Zonder voldoende bestuurlijk urgentiebesef en momentum komt er geen commitment.
- Afgesproken is dat er op korte termijn een strategische sessie wordt gepland [art 5] Guido en [art 5 1-2e] met een stappenplan om dit onderdeel te doorbreken.
 - Planning afspraak: **Actie EZK**
 - Opstellen bestuurlijke strategie: **actie PZH, voorbereiding i.s.m. EZK en WLQ**

Stand van zaken spoor 3:

- Naar verwachting van EZK kan de internetconsultatie van de nieuwe wet tweede helft van april starten
- Op 2 april staat er een AO gepland waar de nieuwe warmtewet waarschijnlijk op de agenda staat
- Ter voorbereiding hierop zal er een brief aan de kamer worden gestuurd met daarin de laatste stand van zaken omtrent de warmtewet
- De internetconsultatie start naar verwachting na de discussie in het AO en de eventuele verwerking van de discussie in de concept wet
- Proces met IPO en VNG vormt momenteel de grootste bestuurlijke discussie
- Voor het marktmodel voor transport geldt dat de basis het (open) end- to-end model zal worden
- EZK is verder bezig oneigenlijke marktmacht van grote spelers op warmtenetten te voorkomen
- Gasunie/WLQ vermeldt dat er sterk gehecht wordt aan de brede betrokkenheid van het Havenbedrijf Rotterdam (HBR) in de ontwikkeling en exploitatie van WLQ. Het gedeeltelijke

eigendom van het HBR in de WLQ zou door de wet mogelijk gemaakt moeten worden door juridisch en economische eigendom gescheiden van elkaar te laten bestaan. Hierdoor komt de positie van onafhankelijk netbeheerder niet in het geding en kan via de eigendomssituatie de gewenste betrokkenheid van HBR worden geborgd.

- EZK zal dit punt intern navragen en hierop terugkomen in het kernteam. **Actie EZK**

Stand van zaken spoor 4:

- Geen bijzonderheden te vermelden, er wordt conform plan aan het integraal ontwerp gewerkt.

Met vriendelijke groet

art 5 1-2e

E: art 5 1-2e@ga.sunie.nl

M: art 5 1-2e

I: www.gasunie.nl

This communication is intended only for use by the addressee. It may contain confidential or privileged information. If you receive this communication unintentionally, please let us know by replying immediately. N.V. Nederlandse Gasunie does not guarantee that the information sent with this E-mail is correct and does not accept any liability for damages related thereto.

Van: [art 5 1-2e]
Verzonden: zondag 20 december 2020 15:00
Aan: [art 5 1-2e]
Onderwerp: Fwd: Concept verslag BO warmte-aansluiting regio Leiden (LdM+), 10 dec

[Outlook for Android](#) downloaden

From: Vermeulen U. (Ulco) <U.Vermeulen@gasunie.nl>
Sent: Sunday, December 20, 2020 1:40:47 PM
To: [art 5 1-2e]@minezk.nl >
Cc: Gaastra, mr. A.F. (Sandor) <S.Gaastra@minezk.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]@minezk.nl > [art 5 1-2e]@minezk.nl>; ahp.vangils@rotterdam.nl
 <ahp.vangils@rotterdam.nl> [art 5 1-2e]@rotterdam.nl>; Custers G.W.M.
 (Guido) <G.Custers@gasunie.nl>; Baljeu, J.N. <j.baljeu@pzh.nl> [art 5 1-2e]@pzh.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]@pzh.nl>; F.Spijker@leiden.nl <F.Spijker@leiden.nl>; [art 5 1-2e]wpfzh.nl>;
 [art 5 1-2e]@leiden.nl>; [art 5 1-2e]@ [art 5 1-2e]nl >
Subject: Re: Concept verslag BO warmte-aansluiting regio Leiden (LdM+), 10 dec
 Beste collega's,

Wij hadden jullie al aangegeven dat Gasunie in december nog een besluit zou (moeten) nemen over de geprioriteerde diameter van de LdM (WarmtelinQ) en over het wel/ niet continueren van de voorbereidingen van de LdM+. Dat besluitvormingsproces hebben wij inmiddels, in afstemming met EZK, voltooid. Dit is dan ook het moment om de uitkomsten met jullie te delen.

We hebben de besluiten in samenhang genomen. En zijn zo tot de conclusie gekomen dat we ons focussen op de 700-diameter voor de LdM en we bereid zijn de helft van de voorziene voorbereidingskosten voor de LdM+, in de periode tot de voorziene FID over de LdM, voor onze rekening te nemen. De ontwikkeling van de 600-variant wordt dientengevolge nu niet verder uitgewerkt. Voor de keuze voor de 700-diameter 'volstaat' het besluit van de RvB van Gasunie, voor het voorbereidingsbudget dienen wij nog goedkeuring te vragen aan onze RvC, omdat dit niet was opgenomen in ons oorspronkelijke business-plan. Die goedkeuring zullen wij in de eerste week van januari voltooien.

Voor ons was de belangrijkste overweging dat met deze keuze de beste mogelijkheden worden gecreëerd om de maatschappelijk meest gewenste configuratie te realiseren. Het biedt de beste mogelijkheden om de warmtemarkt in de regio substantieel te ontwikkelen en een forse bijdrage te leveren aan de klimaatdoelen. Daarbij speelde nadrukkelijk ook een rol dat een keuze voor de 600-diameter zou hebben geresulteerd in transporttarieven die moeilijker in de markt kunnen worden 'geabsorbeerd', waarmee ten principale de LdM+ aan basiskracht zou hebben verloren en de volloop nog risicovoller zou zijn geworden.

Tegelijkertijd realiseren we ons ook dat we die maatschappelijk meest gewenste configuratie alleen samen met jullie en met veel inspanning van ons allemaal kunnen realiseren. De hogere investering (en daardoor de betere maatschappelijke effecten) vereist nu eenmaal de daarbij passende zekerheden en risicomitigatie.

Met het nemen van deze 2 besluiten kunnen wij onze werkzaamheden in de richting van de realisatie van dit grote warmtetransportsysteem op schema voortzetten. Wij hopen uiteraard dat we samen deze reis tot het einde volbrengen. We hebben hier een unieke kans, die we ten bate van de energietransitie eigenlijk wel 'verplicht' zijn om te benutten.

Wij hopen dat deze besluiten helpen om tot finale besluitvorming te komen in de komende paar maanden. Daarvoor hebben we natuurlijk samen al een paar stevige heipalen in de grond staan. De (financiële) ondersteuning van EZK, PZH, Gemeente Rotterdam en de afspraken met de shippers Eneco en WBR. En de eerste afspraken met de Gemeente Leiden en met de Leidse regio. En uiteraard ook de stevige projectaanpak zelf. We hopen en vertrouwen dat we ook met de Gemeente Leiden, de Leidse regio en met de glastuinbouw in de komende maanden tot afspraken kunnen komen die het mogelijk maken de warmtemarkt te ontwikkelen en de LdM+ van passende zekerheden te voorzien.

En voor de kortere termijn en vooreerst: een paar mooie weken in goede gezondheid en in kleine kring toegewenst!

Met vriendelijke groet,
Ulco Vermeulen

E: U.Vermeulen@gasunie.nl

art 5 1-2e

I: www.gasunie.nl

N.V. Nederlandse Gasunie

[Postbus 19](#)

[9700 MA Groningen](#)

Op 10 dec. 2020 om 14:51 heeft art 5 1-2e

art 5 1-2e

@minezk .nl> het volgende geschreven:

Goedemiddag,
Hierbij het concept verslag van het BO van vanmorgen.
Hartelijke groet,

art 5 1-2e

.....
Directie Warmte & Ondergrond
DG Klimaat & Energie
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

M art 5 1-2e

E art 5 1-2e @minezk.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard

ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

<Verslag Bestuurlijk Overleg Aansluiting regio Leiden 10 dec 2020.docx>

This communication is intended only for use by the addressee. It may contain confidential or privileged information. If you receive this communication unintentionally, please let us know by replying immediately. N.V. Nederlandse Gasunie does not guarantee that the information sent with this E-mail is correct and does not accept any liability for damages related thereto.

Van: art 5 1-2e
Verzonden: woensdag 27 januari 2021 10:07
Aan: art 5 1-2e
Onderwerp: FW: Verslag en presentaties van Bestuurlijk Overleg WSO (Gasunie, Provincie, Min. EZK, Min. LNV, Oostland gemeenten)
Bijlagen: 210125 Verslag Bestuurlijk Overleg Oostland-Warmtelinq.pdf; Gedetailleerde eindpresentatie aansluiting Oostland op WLQ voor BO 25-01-2021.pdf; Samenvattende eindpresentatie WLQ WSO voor BO concept vs1.pptx

art 5 1-
 Sluit dit een beetje aan op I O?
 art 5 1-2e
 Geeft

Van: art 5 1-2e @blueterra.nl>
Verzonden: dinsdag 26 januari 2021 17:29
Aan: Jan-Willem van den Beukel <Jan-Willem.van.den.Beukel@lansingerland.nl>; 'g.custers@gasunie.nl' <g.custers@gasunie.nl>; 'j.a.f.coenen@gasunie.nl' <j.a.f.coenen@gasunie.nl>; art 5 1-2e @minezk.nl>; 'f.vankuppeveld@pijnacker-nootdorp.nl' <f.vankuppeveld@pijnacker-nootdorp.nl>; 'b.leferink@waddinxveen.nl' <b.leferink@waddinxveen.nl>; art 5 1-2e @gasunie.nl' art 5 1-2e @gasunie.nl> art 5 1-2e @pzh.nl>; 'j.verbeek@zuidplas.nl' <j.verbeek@zuidplas.nl>; 'r.c.paalvast@zoetermeer.nl' <r.c.paalvast@zoetermeer.nl>; art 5 1-2e @lansingerland.nl> art 5 1-2e @lansingerland.nl>; art 5 1-2e @minlnv.nl> art 5 1-2e @pzh.nl>; art 5 1-2e @minezk.nl>; art 5 1-2e @pijnacker-nootdorp.nl' art 5 1-2e @pijnacker-nootdorp.nl>; art 5 1-2e @zoetermeer.nl' art 5 1-2e @zoetermeer.nl>; art 5 1-2e @waddinxveen.nl' art 5 1-2e @waddinxveen.nl>; art 5 1-2e @gasunie.nl' art 5 1-2e @gasunie.nl> art 5 1-2e @gasunie.nl' art 5 1-2e @gasunie.nl>; art 5 1-2e @minezk.nl' art 5 1-2e @minezk.nl>; art 5 1-2e @pijnacker-nootdorp.nl' art 5 1-2e @pijnacker-nootdorp.nl>; art 5 1-2e @zuidplas.nl' art 5 1-2e @zuidplas.nl>; art 5 1-2e @zoetermeer.nl' art 5 1-2e @zoetermeer.nl>; art 5 1-2e @waddinxveen.nl' art 5 1-2e @waddinxveen.nl>; art 5 1-2e @zuidplas.nl>; art 5 1-2e @pzh.nl>
Onderwerp: Verslag en presentaties van Bestuurlijk Overleg WSO (Gasunie, Provincie, Min. EZK, Min. LNV, Oostland gemeenten)

Geachte bestuurders,

Hierbij stuur ik u:

1. Beknopt verslag van het Bestuurlijk Overleg WSO van maandag jl.
2. De gedetailleerde eindpresentatie aansluiting Oostland op WLQ
3. De samenvattende presentatie van maandag jl.

Aan de acties wordt gewerkt,

Met vriendelijke groet,

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e @blueteerra.nl | www.blueterra.nl

Get connected via LinkedIn

Follow us on Twitter

Empowering sustainability

Op dit e-mailbericht is een disclaimer van toepassing. Zie: <https://blueterra.nl/disclaimer/>.

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: Jan-Willem van den Beukel <Jan-Willem.van.den.Beukel@lansingerland.nl>

Verzonden: maandag 4 januari 2021 16:48

Aan: Jan-Willem van den Beukel; 'g.custers@gasunie.nl'; 'j.a.f.coenen@gasunie.nl';

art 5 1-2e @minezk.nl'; 'f.vankuppeveld@pijnacker-nootdorp.nl'; 'b.leferink@waddinxveen.nl';

art 5 1-2e @gasunie.nl'; art 5 1-2e @pzh.nl'; 'j.verbeek@zuidplas.nl'; 'r.c.paalvast@zoetermeer.nl';

art 5 1-2e

CC: art 5 1-2e @pzh.nl'; art 5 1-2e @minezk.nl'; art 5 1-2e @pijnacker-nootdorp.nl';

art 5 1-2e @zoetermeer.nl'; art 5 1-2e @waddinxveen.nl'; art 5 1-2e @gasunie.nl';

art 5 1-2e @gasunie.nl'; art 5 1-2e @minezk.nl';

art 5 1-2e @pijnacker-nootdorp.nl'; art 5 1-2e @zuidplas.nl';

art 5 1-2e @zoetermeer.nl'; art 5 1-2e @waddinxveen.nl'; art 5 1-2e

Onderwerp: Bestuurlijk overleg WSO (Gasunie, Provincie, Min. EZK, Oostland gemeenten) / Ddefinitief

Tijd: maandag 25 januari 2021 11:00-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: MS teamsvergadering

art 5 1-2e

art 5 1-2e

lu it iets later aan ivm een ander overleg.

De gemeente Lansingerland streeft naar een optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van vragen. Voor meer informatie over onze gemeente of onze producten en diensten kunt u terecht op onze website www.lansingerland.nl.

Op dit e-mailbericht is een disclaimer van toepassing. Zie: www.blueterra.nl/disclaimer/.

Verslag van het overleg tussen WSO gemeenten, Gasunie, Provincie Zuid-Holland, en de ministeries van EZK en LNV

Datum: 25 januari, art 5 1-2e

1. Opening en welkomdoor Jan-Willem van den Beukel

Introductie nieuwe deelnemers:

LNV art 5 1-2e – Ministerie van LNV

art 5 1-2e Gemeente Zuidplas

art 5 1-2e – vervanging van art 5 1-2e

2. Toelichting van resultaten door art 5 1-2e WSO

Inhoud: zie gedetailleerde slides en samenvatting.

3. Vragen naar aanleiding van de presentatie

Wethouder Paalvast vraagt naar mogelijkheden voor lage temperatuur. Er is nu met 70 graden gerekend, want dit kan in de meeste woningen gerealiseerd worden. Daarvoor is voor woningen met label C en lager wel enige na-isolatie nodig. Bij echt lage temperatuur worden de isolatiekosten aanzienlijk hoger. Streven van Zoetermeer is om stevig te isoleren, en triggeren om eerst goed te isoleren. Daarna pas kijken naar duurzame warmtebron.

art 5 1-2e is vraagkant GTB al goed georganiseerd. Is er zicht op commitment? Tuinbouw is aangehaakt, goed georganiseerd middels warmtecoöperaties. Zij ontwikkelen in deelgebieden lokale bronnen en distributienetten. WSO is met hen in gesprek om ook aan te sluiten op regionale net. We zien dat deze ondernemers graag de volgende stappen zetten, zodra flankerend beleid op orde is. Glastuinbouw Nederland is een van de deelnemers van de WSO.

Leferink; in hoeverre zijn leveranciers ook betrokken? Restwarmte moet voldoende leverbaar zijn, en ook duurzaam. Gasunie heeft een inventarisatie van bronnen gedaan. Bij het begin van WarmtelinQ, de Vondelingenplaat, is ongeveer het dubbele capaciteit die WarmtelinQ kan leveren beschikbaar. Maar producenten en warmteleveranciers hebben nog niet aan tafel gezeten. Mogelijk deze partijen aanhaken in een vervolgtraject? Maar royale beschikbaarheid van restwarmte. Gasunie wil verzamelleiding in haven leggen om meerdere bronnen op te laten takken.

Van Kuppeveld; Voor de business case is het van belang dat subsidies op de juiste manier beschikbaar zijn en ingezet kunnen worden. Is SDE++ subsidie dan mogelijk? Gasunie geeft aan dat de huidige regeling niet geschikt is voor WarmtelinQ. EZK is bezig met onderzoeken hoe ze projecten als WLQ erin kunnen krijgen. Wordt hard aan gewerkt, maar biedt nog geen zekerheid. EZK: bestaande en nieuwe instrumenten bekijken. Voor nieuwe instrumenten zal op een nieuw kabinet moeten worden gewacht. Zijn wel druk aan het voorbereiden.

Baljeu; bronnen zijn door de commissie als duurzaam aangemerkt, kan PZH verdere onderbouwing op geven. Haven verduurzaamt, bv transitie naar (groene) waterstof.

Wat betreft warmtelevering gaat het om een totaalpakket van levering aan woningen én glastuinbouw.

Wat betreft warmtebronnen adviseert ze om als overheid niet zelf in onderhandeling met bronnen te gaan. De warmteleveranciers zullen uiteindelijk warmteleveringscontracten afsluiten met de bronnen. Gasunie: bronnen schakelen het liefst met partijen die heel concreet worden. Zij zouden moeten schakelen met de warmteleveranciers.

Verbeek; er wordt 1.1 mln € garantstelling aan Oostland gevraagd. Is al bekend hoe die verdeling wordt gemaakt, ook tussen woningbouw en tuinbouw? art 5 1-2e Over deze verdeling is nog niet gesproken.

4. Vervolgstappen

Er zijn nog veel onzekerheden zoals de uitwerking van de SDE++ subsidie, de burgerparticipatie. Eigenlijk zouden er meer ketenpartners betrokken moeten worden. Hier loopt ook nog de kabinetsformatie doorheen.

Coenen: WLQ gaat voortvarend door. December besloten om voor DN700 leiding te kiezen, mits er voldoende commitment is. Daarmee is de fallback optie naar een DN600 leiding vervallen. Het investeringsbesluit ligt nog voor in mei. Er moet dan voldoende commitment zijn voor de DN700 leiding. Er wordt intensief gesproken met Den Haag en de Leidse regio. Ook vanuit Oostland commitment zou erg behulpzaam zijn. Als andere regio's voldoende commitment geven, is er nog steeds behoefte om goede afspraken te maken met Oostland. Gasunie gaat er niet veel geld steken in engineering etc als er geen duidelijke afspraken zijn voor commitment. Coenen doet een oproep voor stappen tot meer commitment richting mei. Dat helpt in het besluit.

Coenen; Wordt er nog gedacht over een pressure cooker sessie? Van den Beukel: Zou het liefst de rol pakken als robuuste facilitator. Uiteindelijk moeten vragers en leveranciers met elkaar spreken. Commitment vanuit Rijksoverheid is daarvoor nodig. Oostland staat positief tegenover een dergelijk proces.

Volgende stap: werken aan intentieverklaring, naar analogie van andere gemeenten. Met een complete integrale planning inclusief deliverables. Mei is belangrijk, dan moet Gasunie de investeringsbeslissing nemen. Wat moeten we daarvoor en er na rond gaan krijgen?

Planning Gasunie is leidend. Parallel met Leidse regio. Daar wordt nu convenant met afspraken gemaakt dat in maart wordt bekrachtigd door colleges dan daarna door raden en staten. Met convenant + commitment warmtetransporteur zijn we goed op weg naar positief besluit. Zeer wenselijk als we vergelijkbare tijdslijn met Oostland waar kunnen maken. Bestuurlijk commitment maart, raden en staten later. Ambtelijk goed op elkaar afstemmen. Wel krap, dus accelereren. Ambtelijk uitwerken welke acties er zijn, dan weer op bestuurlijke tafel. Binnen 1.5 week een basisplanning + deliverables maken en bestuurlijk via mail terugleggen. Graag ook bestuurlijk gaatje vinden om planning te bevestigen met bestuurders.

Eindpresentatie aansluiting Oostland op WarmtelinQ

Resultaten ten behoeve van het
Bestuurlijk overleg
25 januari 2021

WarmtelinQ

WSO
WARMTE
SAMENWERKING
OOSTLAND

Procesverloop

- Bestuurlijk Overleg tussen WSO gemeenten en EZK, PZH en Gasunie op 8 okt jl.
- Vervolg afgestemd tussen Jan-Willem van den Beukel en Guido Custers
- Werkpakketten 1, 2 en 3 gedefinieerd
- Gezamenlijke (!) uitwerking door WSO en Gasunie/WarmtelinQ
- Olv art 5 1-2e (PL WSO) e art 5 1-2e PL Gasunie)
- Eind november tussentijds BO
- Werkpakketten eind december uitgewerkt
- Januari 2021 BO eindpresentatie

Procesverloop

Werkpakket 1:

- Bepalen warmtevraag
- Technische aansluiting
- Beschikbare bronnen en indicatie warmteprijzen
- Duurzaamheid van bronnen
- Poolen van capaciteit tussen woningbouw en tuinbouw

Werkpakket 2:

- Toetsing van aansluiting op WLQ met Integraal Ontwerp

Werkpakket 3:

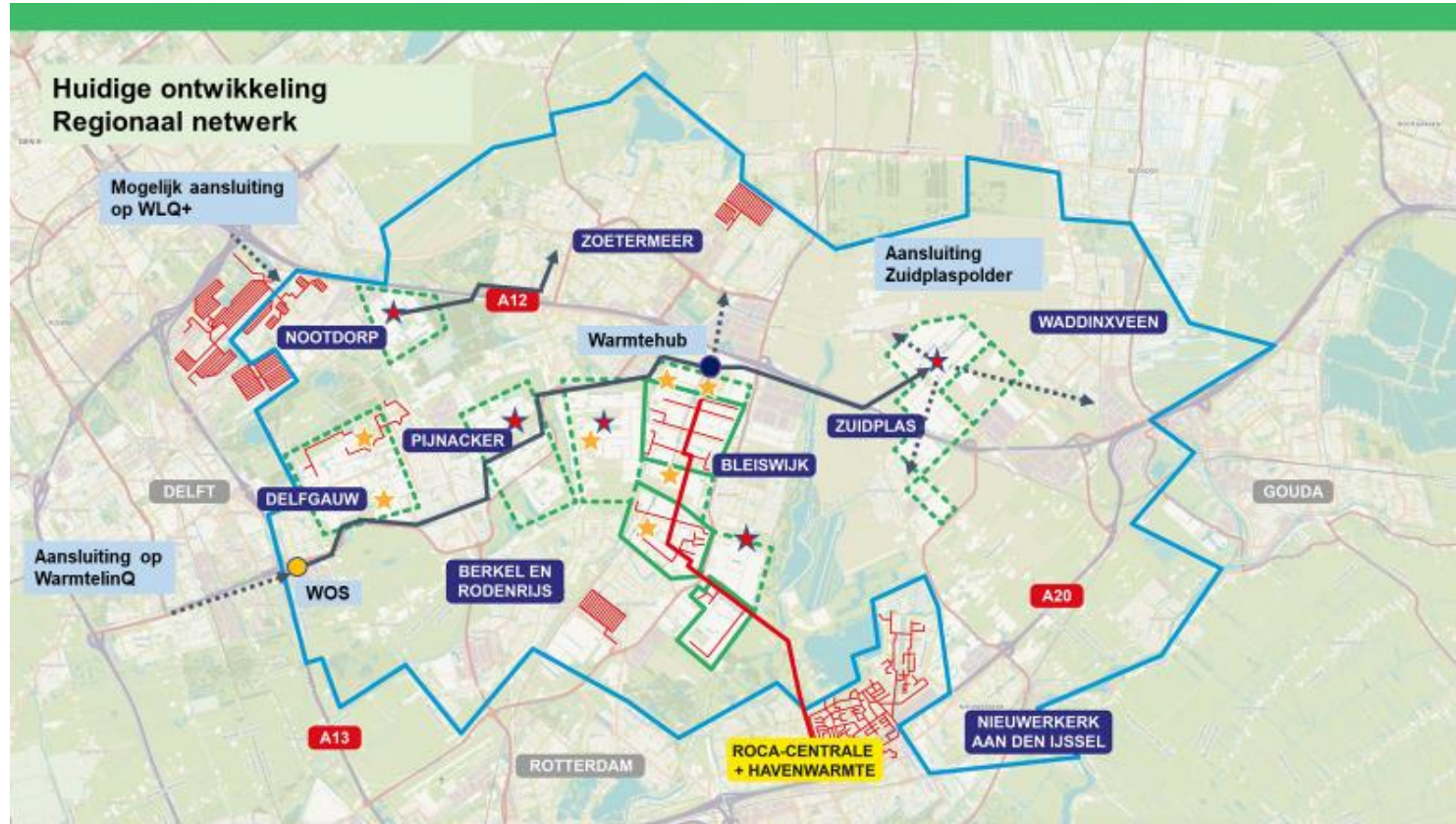
- Kostenberekening en haalbaarheidsanalyse
- Afstemming mate en mogelijkheden van commitment

Werkpakket 1

Bepalen warmtevraag

- 2 scenario's:
 - DN400: ca 54 MWth; past vooral op lokale warmtevraag rondom de Oost-Westleiding
 - DN500: ca 103 MWth; hangt af van integraal systeem ontwerp; meer warmte voor Oostland of back-up van WLQ
- DN400 levert ca 1,2 PJ, DN500 ca 2,2 PJ (6000 vollastuur/jr incl poolen)
- Totale warmtevraag Oostland 2030 ca 12,5 PJ
- Met maximale levering door geothermie (ca. 4 PJ), bestaande biomassa (0,5 PJ) en maximale levering door B3-hoekleiding (ca. 5 PJ) volstaat een DN500 leiding voor Oostland om alle wijken en glastuinbouw met warmtenetten te verduurzamen

Werkpakket 1

Er wordt gewerkt aan:

- Warmtehub
- W-leiding naar Zuidplaspolder
- Oost-Westleiding van hub naar WOS WarmtelinQ
- Leiding van geothermiebron in Nootdorp/Noukoop naar Zoetermeer West

Werkpakket 1

'Eindplaatje van het regionale warmtenet

Werkpakket 1

Technische aansluiting op WLQ

- Quick scan tracé aansluitleiding
- 5,2 km, 1 km boringen
- WOS ten Oosten van A13
- DN500: € 27,3 milj. +/-40%
- DN400: € 24,1 milj. +/-40%

Werkpakket 1

Beschikbare bronnen en indicatie warmteprijzen

Bron	Type Bron	Type warmte	MW
1	chemische industrie	aftapstroom wkk	30
2	chemische industrie	restwarmte	38
3	afval	AVI	110
4	afval	aftapstroom wkk	72
5	raffinaderij	restwarmte	120
6	centrale	aftapstroom wkk	30
	Totaal		400

- Bronnen rondom Vondelingenplaat
- Informatie over bronnen zeer beperkt beschikbaarheid. Bronnen ontwikkelen zich ook. Informatie is indicatief. Er lijkt voldoende warmte beschikbaar te zijn.
- Indicatieve prijzen (t.b.v. business case)*:
 - Bij 4500 vollasturen: art 5 1-1c (range van +/- 40%)
 - Bij 6000 vollasturen: art 5 1-1c (range van +/- 40%)
 - *prijzen verschillen sterk per bron, aangeboden temperatuur etc.

Werkpakket 1

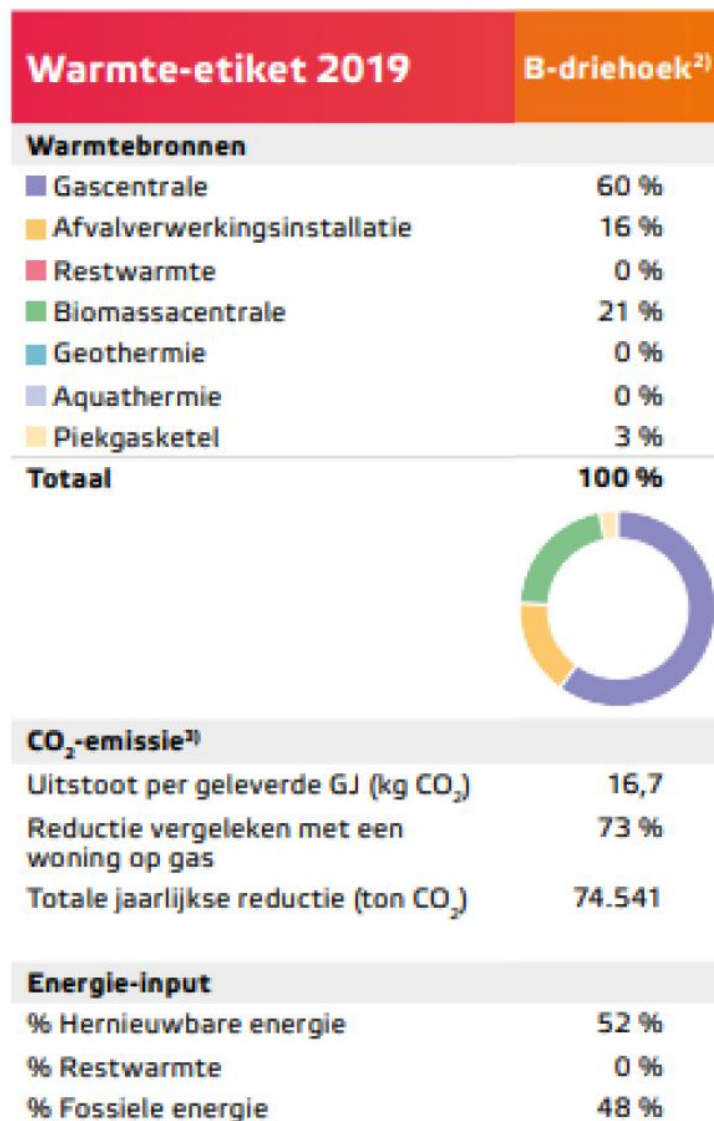
Duurzaamheid van bronnen

- Restwarmte heeft een gunstige [MKBA](#) (CE Delft 2014);
- Vanuit verschillende kaders wordt restwarmte als een duurzame warmtebron gezien;
- Gebruik van restwarmte en aftapwarmte geeft grote CO₂ reductie. Restwarmte en aftapwarmte van fossiele oorsprong zijn goede overgangsbronnen. Warmte die nu geloosd wordt krijgt een nuttige toepassing; processen worden op termijn verduurzaamd;
- Kolenwarmte wordt uitgesloten door de RES;
- Inzet van vaste biomassa afbouwen;
- Groen Gas en Waterstof voor de gebouwde omgeving is sluitstuk als er geen andere bronnen mogelijk zijn. Op korte termijn niet beschikbaar en zal op lange termijn eerst ingezet worden in de industrie, verkeer en vervoer en pieklast gebouwde omgeving en glastuinbouw.
- Er zijn verschillende berekenings- en toewijzingsmethoden van de CO₂ emissie van biomassa/wkk/rest/aftapwarmte. Afhankelijk van de gebruikte methode is er meer of minder CO₂ emissiereductie in Oostland. (huidige warmte voor B3-hoek zit op 48% hernieuwbare warmte en 73% CO₂ reductie conform Warmte-etiket)

Werkpakket 1

Duurzaamheid van bronnen

- Voorbeeld B3-hoek

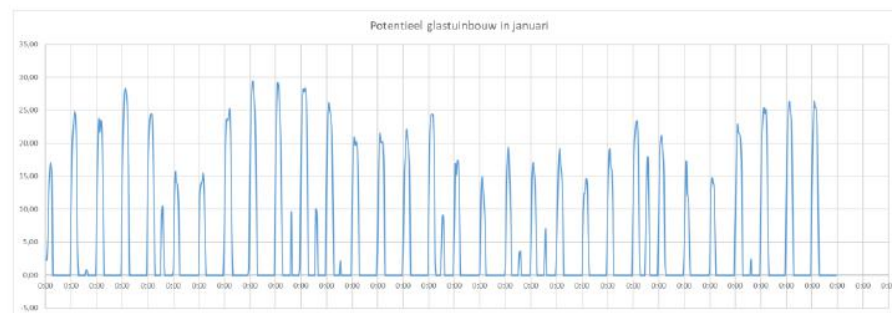
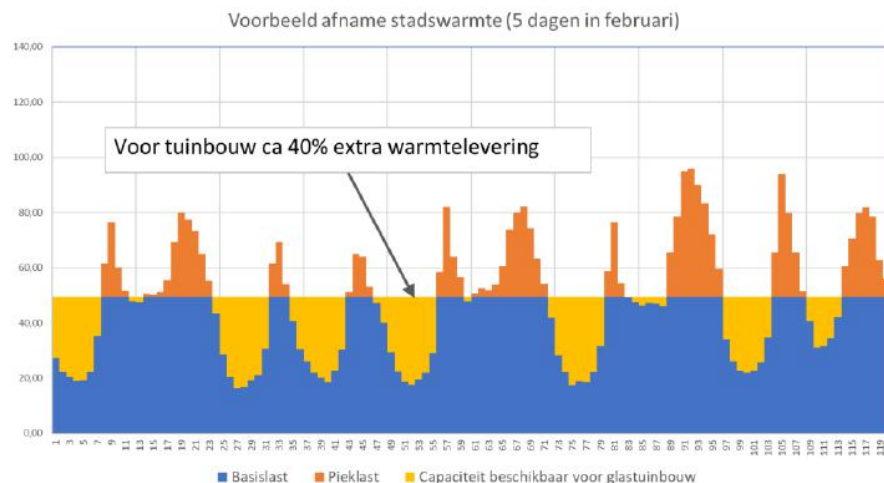
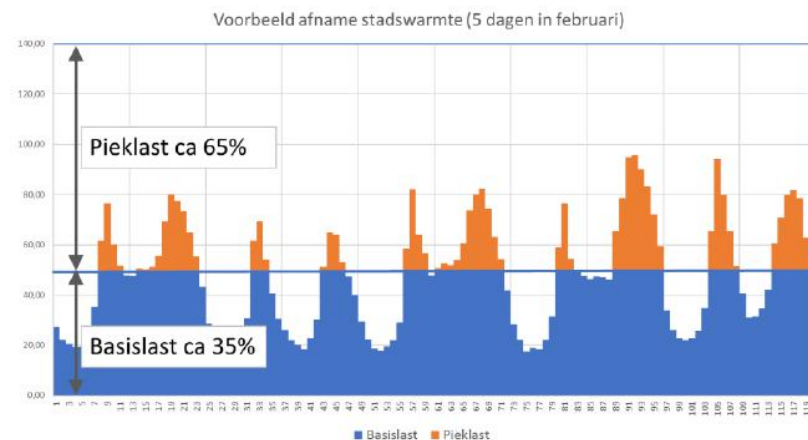
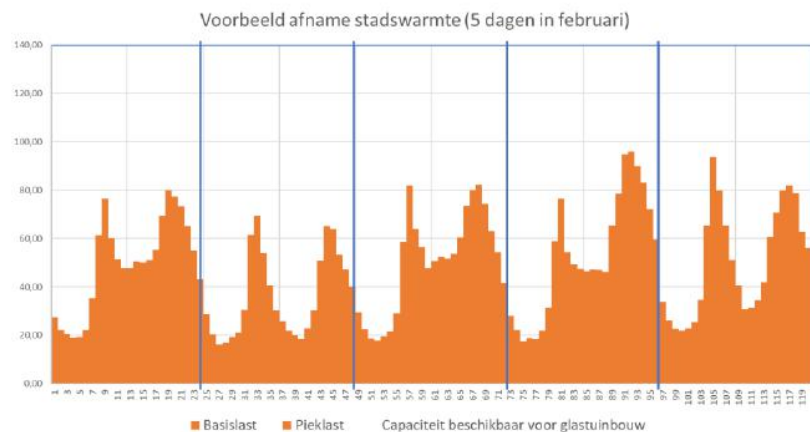
Werkpakket 1

Poolen van capaciteit tussen woningbouw en tuinbouw

- Inzet van warmte in tuinbouw op momenten dat het niet ingezet wordt in woningbouw
- Warmtelevering aan glastuinbouw is niet gegarandeerd
- Belangrijke methode om mogelijk de betaalbaarheid van warmte voor tuinbouw te verbeteren
- Op langere termijn hangt het af van hoe de referentiesituatie van de tuinbouw zich ontwikkeld
- Of poolen mogelijk is en/of onder welke voorwaarden wordt nog onderzocht

Werkpakket 1

Poolen van capaciteit tussen woningbouw en tuinbouw

- Voorbeeld in januari 2017
- 40% extra warmtelevering in het stookseizoen
- Grote winst!

Werkpakket 1

Poolen van capaciteit tussen woningbouw en tuinbouw

- Of poolen mogelijk is en/of onder welke voorwaarden en/of op welke termijn wordt nader onderzocht:
 - Technische haalbaarheid (o.a. temperatuur fluctuaties)
 - Financiële aspecten (o.a. betekenis voor business cases stakeholders)
 - Juridische en commerciële aspecten (o.a. mogelijkheden in Warmtewet 2.0, marktmodel en relatie met bestaande overeenkomsten)
- Poolen achter 1 WOS (WSO) kan sowieso wel

Werkpakket 2

Integraal ontwerp, toetsing van aansluiting op WLQ

- Integraal Ontwerp Gasunie is waarschijnlijk eind februari gereed
- Een DN400 past op de warmtevraag tussen Delfgauw en de warmtehub in Lansingerland
- Een DN500 past beter op de verdere toekomst:
 - Met een DN500 icm de B3-hoekleiding kan alle tekort aan restwarmte geleverd worden , mits de ROCA Centrale in bedrijf blijft en op termijn verduurzaamd wordt
 - Indien het integraal Ontwerp voorziet indoorlevering richting Gouda, dan is een DN500 of zelfs groter passender

Werkpakket 3

Business case (uitgangspunten/uitwerking/uitkomsten)

- Transporttarief WarmtelinQ

Onderdeel	Bedrag in euro/MW/jaar
Transport	art 5 1-1c
Warmteverlies	
Pompenergie	
Totaal	
Aansluitkosten / WOS (enkel exit)	

- Prijzen zijn indicatief
- Prijspeil 2020, jaarlijkse indexatie
- art 5 1-1c extra CAPEX (leiding naar Oostland) is niet doorberekend in tarief
- Exclusief aansluitkosten, indicatief ≈ art 5 1-1c

- Uitgangspunten gebouwde omgeving

- Gebouwaanpassingen voor aansluiting op warmtenet
- 2 Cases uitgewerkt, op 70 °C en 90 °C
- Gebouwaanpassingen voor aansluiting op 70 graden, waarmee energielabel verbeterd en energiebesparing optreedt
- Rekening gehouden met Energiebesparing utiliteitsbouw (15%)
- Meegerekend alleen investeringen die niet binnen 10 jaar terugverdiend kunnen worden door energiebesparing
- Geen indexatie gas en warmteprijs
- Aansluitpercentage van 85%
- Wel Energiebelasting en ODE tot 2026
- Kosten distributienet gebaseerd op PBL Startanalyse, SWECO en toetsing aan ervaringen en andere onderzoeken

Werkpakket 3

- Uitgangspunten glastuinbouw
 - Niet gegarandeerde warmte die over is binnen capaciteit voor gebouwde omgeving (poolen)
 - Kosten voor glastuinbouw daarom alleen gerekend met variabele kosten (ivm poolen); dwz ca 1,5 €/GJ bron en 0,8 €/GJ WarmtelinQ (moet nader uitgezocht worden)
 - Distributienetten tuinbouw aangesloten op regionaal net
 - Distributienetten in tuinbouw worden verzwaaard voor 'middenlast' (ca. 600kW/ha ipv 300 kW/ha)

Werkpakket 3

Toegepaste financiële maatregelen

- subsidies
 - SDE++ (WLQ past nu nog niet goed in SDE++, constructieve gesprekken met EZK/RVO lopen)
 - Gerekend met niveau industriële restwarmte
 - Gerekend met niveau geothermie in de tuinbouw
 - Gerekend met 30 jr ipv 15 jr (ivm afschrijfperiode netwerk)
 - Aansluitvergoeding SAH (Subsidie Aardgasvrije Huurwoningen)
 - Aansluitvergoeding SAK (Subsidie Aardgasvrije Koopwoningen)
- Fiscale regelingen
 - Energiebelasting en Opslag Duurzame Energie (ODE)
 - EIA
- Overig
 - Kwijtschelding afsluiten gasaansluiting

Werkpakket 3

Uitkomsten business case afhankelijk van hoogte en duur SDE++

- Uitgaande van SAH en SAK (tbv aansluiting en na-isolatie woningen), niveau van energiebelasting en ODE in 2026, EIA op regionaal- en distributienet en geen afsluitkosten voor bewoners.
- Uitkomsten (exclusief kosten volloop):

DE++ (3			
art 5 1-1c		art 5 1-1c	
art 5 1-1c	industriële restwarm		
art 5 1-1c	geothermie)		

(ORT = onrendabele top)

- Resultaten tuinbouw:
 - Op basis van variabele kosten en SDE++ ligt de kostprijs lager dan de referentie met ketel of WKK (art 5 1-1c)
 - Er lijkt enige ruimte te zijn om beperkt capex van regionaal net te dragen

Werkpakket 3

Business case; conclusies mbt gebouwde omgeving:

- Businesscase is zonder extra SDE++ subsidie, EIA en SAH/SAK/ISDE niet kostendekkend (maar wel goedkoper dan alternatieven)
- Bij SDE++ obv industriële restwarmte (2020 art 5 1-1c netto en 30 jaar looptijd) een (beperkte) ORT (exclusief volloopverlies)
- Bij SDE++ obv geothermie (2020 art 5 1-1c en 30 jaar looptijd) min of meer sluitend (exclusief volloopverlies)
- Bij gelijke SDE++ subsidie levert 90 graden niet veel voordeel op. Door hoger warmteverlies moeten afnemers meer warmte inkopen.
- Bestaande subsidiepotten moeten beschikbaar zijn (aansluitkosten gebouwde omgeving, kwijschelding afsluiten gas) (zorgen over voldoende budget bij uitrol net)
- Alle kosten meegenomen maar beperkte nauwkeurigheid van ramingen
- Deze uitkomsten zijn zonder volloopverlies (zie volgende sheet)
- Grote gevoeligheid voor investeringen, rente op EV/VV; subsidies, kosten bron
- Restwarmte scoort vergelijkbare CO₂ reductie als aardwarmte

Business case; conclusies mbt tuinbouw

- Warmtelevering is alleen rendabel obv Opex (poolen) in combinatie met SDE++
- Dwz poolen van capaciteit (40% extra warmte achter 1 WOS)
- Er is beperkte ruimte voor GTB om bij te dragen in Capex (incl SDE++, art 5 1-1c ; (vooral voor regionaal net)

Werkpakket 3

Volloopverlies

- Hangt sterk af van volloopsценario in gebouwde omgeving
- Hangt af van mogelijkheid voor tuinbouw om aan te sluiten (en daarmee SDE++)
- Hangt af van mogelijkheid om tuinbouw in begin tijd meer warmte te leveren
- Volloopverlies zit in WLQ en regionaal net en WOSsen; distributienetten groeien mee met de vraag
- ‘Volloopkosten’ maximaal art 5 1-1c € voor WLQ plus art 5 1-1c € voor regionaal net (voor Rijk, PZH en gemeenten)
 - (bij 0 afname in eerste jaar)
- Bij lineaire volloop in 5 jaar totaal art 5 1-1c €

Werkpakket 3

Onzekerheden; belangrijkste onzekerheden:

- 2 belangrijke ketenpartijen ontbreken nog: bron (producent) en warmteleverancier
- Warmtewet 2.0; o.a. beperkte sturingsmogelijkheden van gemeente op bron van Warmteleverancier
- Ontwikkeling van alternatieven, kosten van alternatieven
- Mogelijkheden voor poolen van capaciteit
- Business case:
 - Kosten bron (nu alleen bekend van inventarisatie Gasunie)
 - Beperkte nauwkeurigheid investeringen/business case
 - Beschikbaarheid subsidies (hoogte, duur en budget)
 - Toepasbaarheid subsidies (bij voorkeur mogelijk op project/wijkniveau)
 - Vollooptempo/aansluittempo wijken
 - Draagvlak onder bewoners, percentage opt-out
 - Gehanteerd rendement door investeerders

Werkpakket 3

Vervolg

• Insteek van Gasunie

- Doel van commitment is afname-zekerheid zodat een leiding daadwerkelijk op een maatschappelijke optimale wijze wordt gebruikt.
- Alle partijen in de warmteketen hebben een rol in de afname-zekerheid en iedere partij dient *skin in the game* te hebben.
- Een manier om die skin in the game te hebben, is financiële garantstellingen.
- Gasunie is bereid om te investeren in het leidingennetwerk in geval van ~60% commitment op capaciteitsafname voor de desbetreffende leiding:
 - Voor aanleg van DN700-leiding (LdM) (250MW): 150MW
 - Voor aanleg van DN500-leiding (LdM+) (103MW): 60MW
 - Voor aanleg van DN400-leiding (Oostland) (56MW): 34MW
- Voor zowel de leiding naar het Oostland als LdM is dus ~60% commitment nodig, waarbij het commitment op de Oostland-leiding automatisch 1-op-1 bijdraagt aan het commitment op de LdM

• Aanbod van EZK/PZH

- [art 5 1-1c](#)
- Financiële garantstelling op basis van gemiddeld geïndexeerd transporttarief voor 10 jaar [art 5 1-1c](#) per MW p/j exclusief warmteverlies en pompenergie
- Let op: indien capaciteitsafname daadwerkelijk wordt gerealiseerd (middels een warmtetransportovereenkomst, WTO) dan worden de financiële garantstellingen niet uitgekeerd en zijn er 0 euro kosten
- Berekening voor Oostland:
 - [art 5 1-1c](#) per jaar (excl. indexatie)
 - EZK en PZH dekken [art 5 1-1c](#) waardoor ca. [art 5 1-1c](#) p/j aan garantstelling door Oostland
 - Indien warmteleveranciers WTO bij Gasunie boeken, dan 0 euro kosten

Let op: het gaat Gasunie niet om eventuele financiële bijdrage door overheden, maar om afname-zekerheid!

Eindpresentatie aansluiting Oostland op WarmtelinQ

Samenvatting ten behoeve van het
Bestuurlijk overleg
25 januari 2021

WarmtelinQ

WSO
WARMTE
SAMENWERKING
OOSTLAND

Procesverloop

Werkpakket 1:

- Bepalen warmtevraag
- Technische aansluiting
- Beschikbare bronnen en indicatie warmteprijzen
- Duurzaamheid van bronnen
- Poolen van capaciteit tussen woningbouw en tuinbouw

Werkpakket 2:

- Toetsing van aansluiting op WLQ met Integraal Ontwerp

Werkpakket 3:

- Kostenberekening en haalbaarheidsanalyse
- Afstemming mate en mogelijkheden van commitment

Werkpakket 1

Er wordt gewerkt aan:

- Warmtehub
- W-leiding naar Zuidplaspolder
- Oost-Westleiding van hub naar WOS WarmtelinQ
- Leiding van geothermiebron in Nootdorp/Noukoop naar Zoetermeer West

Werkpakket 1

Samenvatting resultaten

- 2 scenario's:
 - DN400: ca art 5 1-1c past vooral op lokale warmtevraag rondom de Oost-Westleiding
 - DN500: ca art 5 1-1c; hangt af van integraal systeem ontwerp; meer warmte voor Oostland en/of uitbreiding warmtelevering vanuit
- Aansluiting op WLQ is technisch goed uitvoerbaar, investeringen resp. € 24,1 mln en € 27,3 mln (+/-40%)
- Meerdere bronnen rondom WLQ; indicatieve prijzen gemiddeld bij 4500 vollasturen: art 5 1-1c bij 6000 vollasturen: € art 5 1-1c (range van +/- 40%) (prijzen verschillen sterk per bron, aangeboden temperatuur etc.)
- Bronnen zijn restwarmte, AVI of aftapwarmte; Verschillende definities van duurzaamheid maar alle bronnen leiden tot CO₂ reductie; bronnen worden in de toekomst CO₂ vrij of CO₂ wordt afgevangen
- Poolen van warmte tussen woningbouw en glastuinbouw biedt kansen om meer warmte te leveren en (gezamenlijke) kosten te verlagen (ca. 40% extra warmtelevering); technische, juridische en commerciële haalbaarheid en voorwaarden worden nader onderzocht
- Poolen kan volgens Gasunie voorlopig alleen achter 1 WOS

Werkpakket 2

Integraal ontwerp, toetsing van aansluiting op WLQ

- Integraal Ontwerp Gasunie is waarschijnlijk eind februari gereed
- Een DN400 past op de warmtevraag tussen Delfgauw en de warmtehub in Lansingerland
- Een DN500 past beter op de verdere toekomst:
 - Met een DN500 icm de B3-hoekleiding kan alle tekort aan restwarmte geleverd worden , mits de ROCA Centrale in bedrijf blijft en op termijn verduurzaamd wordt
 - Indien het integraal Ontwerp voorziet in doorlevering richting Gouda, dan is een DN500 of zelfs groter passender
 - Mits capaciteit 'voorradig'; mogelijk via ' Leiding over West'

Werkpakket 3

Business case; conclusies mbt gebouwde omgeving:

- Businesscase is zonder extra SDE++ subsidie, EIA en SAH/SAK/ISDE niet kostendekkend (maar wel goedkoper dan alternatieven)
- Bij SDE++ obv industriële restwarmte (2020 art 5 1-1c e n 30 jaar looptijd) een (beperkte) ORT (exclusief volloopverlies)
- Bij SDE++ obv geothermie (2020 art 5 1-1c e n 30 jaar looptijd) min of meer sluitend (exclusief volloopverlies)
- Bij gelijke SDE++ subsidie levert 90 graden levering aan woningen niet veel voordeel op. Door hoger warmteverlies moeten afnemers meer warmte inkopen.
- Bestaande subsidiepotten moeten beschikbaar zijn (aansluitkosten gebouwde omgeving, kwijschelding afsluiten gas) (zorgen over voldoende budget bij uitrol net)
- Volloopkosten voor WLQ en het regionale net bedragen per jaar ca. art 5 1-1c € per jaar voor gemeenten en EZK/PZH; totaal 19 mln € over 5 jaar
- Alle kosten meegenomen maar beperkte nauwkeurigheid van ramingen
- Grote gevoeligheid voor investeringen, rente op EV/VV; subsidies, kosten bron
- Restwarmte scoort vergelijkbare CO₂ reductie als aardwarmte

Business case; conclusies mbt tuinbouw

- Warmtelevering is op dit moment alleen rendabel obv Opex (poolen) in combinatie met SDE++
- Dwz poolen van capaciteit (40% extra warmte achter 1 WOS)
- Er is beperkte ruimte voor GTB om bij te dragen in Capex (incl SDE++ art 5 1-1c); (vooral voor regionaal net)

Werkpakket 3

Vervolg

• Insteek van Gasunie

- Doel van commitment is afname-zekerheid zodat een leiding daadwerkelijk op een maatschappelijke optimale wijze wordt gebruikt.
- Alle partijen in de warmteketen hebben een rol in de afname-zekerheid en iedere partij dient *skin in the game* te hebben.
- Een manier om die skin in the game te hebben, is financiële garantstellingen.
- Gasunie is bereid om te investeren in het leidingennetwerk in geval van ~60% commitment op capaciteitsafname voor de desbetreffende leiding:
 - Voor aanleg van DN700-leiding (LdM) (250MW): 150MW
 - Voor aanleg van DN500-leiding (LdM+) (103MW): 60MW
 - Voor aanleg van DN400-leiding (Oostland) (56MW): 34MW
- Voor zowel de leiding naar het Oostland als LdM is dus ~60% commitment nodig, waarbij het commitment op de Oostland-leiding automatisch 1-op-1 bijdraagt aan het commitment op de LdM

• Aanbod van EZK/PZH

- [art 5 1-1c](#)
- Financiële garantstelling op basis van gemiddeld geïndexeerd transporttarief voor 10 jaar [art 5 1-1c](#) per MW p/j exclusief warmteverlies en pompenergie
- Let op: indien capaciteitsafname daadwerkelijk wordt gerealiseerd (middels een warmtetransportovereenkomst, WTO) dan worden de financiële garantstellingen niet uitgekeerd en zijn er 0 euro kosten
- Berekening voor Oostland:
 - [art 5 1-1c](#) e r jaar (excl. indexatie)
 - EZK en PZH dekken 75% ([art 5 1-1c](#) per jaar) waardoor ca. [art 5 1-1c](#) p/j aan garantstelling door Oostland
 - Indien warmteleveranciers WTO bij Gasunie boeken, dan 0 euro kosten

Let op: het gaat Gasunie niet om eventuele financiële bijdrage door overheden, maar om afname-zekerheid!

Werkpakket 3

Vervolgstappen, denkrichting gemeenten:

- Validatie van businesscase (o.m. in verhouding tot aardwarmte en kostenposten)
- Samen kijken hoe SDE++ subsidie ingevuld kan worden voor restwarmtelevering
- Nader onderzoeken van het poolen (technisch, juridisch, financieel)
- Nadere uitwerking van het 100 MW Warmtescenario
- Inpassing van Oostland in het Integraal Systeemontwerp
- Toewerken naar een intentieverklaring cq procesafspraken (binnen de kaders van de Warmtewet 2.0 incl. participatieproces) gericht op aannemelijk maken dat voldoende warmte tijdig afgenomen wordt van WarmtelinQ; bouwstenen:
 - Nadere identificatie buurten waar warmte mogelijk is en realisatie verwacht wordt voor 2035
 - Regionaal plan van wijkenvolgorde/programmering + stappenplan
 - Draagvlak bij bewoners voor de energietransitie
 - Onderzoeken mogelijke financiële instrumenten voor lokale versnelling
- Oostland ziet WarmtelinQ als een kansrijke optie en we verkennen graag samen verder onder welke condities dit haalbaar en betaalbaar kan worden
- Eventueel samenwerken met gemeenten rond WLQ(+)
- Overleg tussen Glastuinbouw Nederland, gemeenten en het ministerie van LNV over de vraag hoe en welke ondersteuning er nodig is om distributienetten in tuinbouwgebieden te vergroten zodanig dat restwarmte kan worden geleverd naast aardwarmte en (op tijd) voldoende CO₂ bronnen voor de glastuinbouw

Dank voor uw aandacht

Gedeputeerde Staten**Bureau Subsidies**

art 5 1-2e

T art 5 1-2e

art 5 1-2e pzh.nl**Bureau Projecten en Programma's**

art 5 1-2e

T art 5 1-2e

art 5 1-2e pzh.nl**Postadres Provinciehuis**

Postbus 90602

2509 LP Den Haag

T 070 - 441 66 11

www.zuid-holland.nl**Datum**

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

DOS-2022-0005448

PZH-2022-820362745

Uw contactpersoon

art 5 1-2e

Bijlagen

2

N.V. Nederlandse Gasunie

T.a.v. de directie

Concourslaan 17

9727 KC GRONINGEN

OnderwerpSubsidieverlening begrotings-projectsubsidie WarmtelinQ+
2022-2028

Geachte directie,

Uw subsidieaanvraag voor uw project WarmtelinQ+ hebben wij op 9 september 2022 ontvangen. Het gaat om een aanvraag voor een begrotings-projectsubsidie 2022-2028 ter grootte van € 81.000.000,00 ten behoeve van activiteiten waarmee u bijdraagt aan het provinciale doel: Verduurzaming gebouwde omgeving - Schone energie voor iedereen.

Uw verzoek heeft betrekking op de ontwikkelings- en investeringskosten ten behoeve van de aanleg van de warmtetransportleiding voor het tracé Rijswijk-Leiden (hierna: WarmtelinQ+). WarmtelinQ+ gaat onderdeel uitmaken van het warmtetransportnet in de regio Zuid-Holland (hierna: Warmtetransportnet), bestaande uit het tracé Vondelingenplaat (havenleidingen), het tracé Vlaardingen – Den Haag (WarmtelinQ) en het tracé Rijswijk – Leiden (WarmtelinQ+).

In deze brief leest u ons besluit waarmee wij u belasten met het verrichten van een dienst van algemeen economisch belang en ons besluit op uw subsidieaanvraag.

U vindt de toetsingsdocumenten op www.zuid-holland.nl/subsidies.

1. Aanvraag

Deze subsidieaanvraag hangt samen met het Convenant betreffende warmtetransportnet Zuid-Holland met betrekking tot de regio Leiden (WarmtelinQ+) dat op 11 juli 2022 is ondertekend door Nederlandse Gasunie N.V., de provincie Zuid-Holland en de Staat der Nederlanden (Stcrt. 2022, nr. 26918). Dit convenant is afgesloten tegen de achtergrond van de op dit moment voorziene aanwijzing van Nederlandse Gasunie N.V. als warmtetransportbeheerder na inwerkingtreding van het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening. Een warmtetransportbeheerder heeft als wettelijke taak om binnen zijn aanwijzingsgebied op maatschappelijk optimale wijze een warmtetransportnet te

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9. Vanaf station
Den Haag CS is het tien
minuten lopen. De
parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

ontwikkelen, aan te leggen en te beheren, waar alle partijen in de regio onder dezelfde non-discriminatoire voorwaarden gebruik van kunnen maken.

1.1 Procesverloop

Op 9 september 2022 heeft u een subsidieaanvraag ingediend voor het verkrijgen van een subsidie voor WarmtelinQ+. Op 9 september 2022 is een ontvangstbevestiging aan u verzonden. Op 23 september 2022 hebben wij op grond van artikel 4:5 Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) verzocht om aanvullende informatie te verstrekken, die met name betrekking had op het aanscherpen van het projectplan op het onderdeel WarmtelinQ+ en het overleggen van een meerjarenbegroting. Wij hebben op 7 oktober 2022 en 24 oktober 2022 aanvullende informatie van u ontvangen.

1.2 Beoordeling van uw aanvraag

Inleiding

In uw aanvraag geeft u kort gezegd aan dat een overheidsbijdrage noodzakelijk is om het Warmtetransportnet, waar WarmtelinQ+ onderdeel van uitmaakt, op maatschappelijk optimale wijze te ontwikkelen. Dat wil zeggen dat bij de keuze voor tracering en dimensionering (en fasering) van het Warmtetransportnet zoveel mogelijk wordt aangesloten op de toekomstige vraagontwikkeling in de regio Zuid-Holland. Hiermee wordt beoogd om de beschikbare restwarmte uit het Rotterdamse havengebied en (op termijn) geheel duurzame (rest)warmte maximaal te ontsluiten, om daarmee een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen en het klimaatbeleid van het kabinet.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft u opdracht gegeven om een analyse uit te voeren, in samenwerking met de Provincie Zuid-Holland, met als doel om de maatschappelijk gewenste dimensionering in beeld te brengen. Uit het zogeheten Integraal Ontwerp¹ blijkt dat een transportleiding met een diameter van 700 mm (hierna: DN 700) en een capaciteit van 248MW de maatschappelijk gewenste dimensionering is voor WarmtelinQ². Voor het WarmtelinQ+ betreft dit een transportleiding (DN 500) met een capaciteit van 103MW. Het tracé Vondelingenplaat is gericht op het ontsluiten van de bronnen in de Rotterdamse haven voor WarmtelinQ en WarmtelinQ+ en bestaat uit twee leidingen, te weten Botlek – Vondelingenplaat (DN 500) en Vondelingenplaat - Vlaardingen (DN700) met een capaciteit van respectievelijk 103MW en 248MW. Deze maatschappelijk gewenste dimensionering zou leiden tot een hoger tarief dan maatschappelijk aanvaardbaar, waarmee een overheidsbijdrage gerechtvaardigd is.

De activiteiten zoals beschreven in uw aanvraag passen binnen het kader van de klimaatdoelstellingen en het klimaatbeleid. De kern van dit beleid wordt omschreven in de navolgende alinea's.

¹ Gasunie, Onderzoek integraal warmtetransportsysteem Zuid-Holland:

<https://www.gasunie.nl/nieuws/onderzoek-integraal-warmtetransportsysteem-zuid-holland>

² Vanaf punt Rijswijk DN 600 en vanaf Den Haag Zuidwest DN 500.

Internationaal en Europese klimaatbeleid

Het kabinet onderschrijft de doelstellingen van het Parijsakkoord. Het doel van het akkoord is om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius. Met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. De afspraken van de klimaatconferentie in Parijs in 2015 zijn leidend bij de Europese en nationale aanpak van klimaatverandering. De Europese Commissie wil dat de EU een voortrekkersrol speelt bij de uitvoering van dat akkoord en de inspanningen om de CO₂-uitstoot terug te dringen. EU-lidstaten hebben eerder met elkaar afgesproken dat de EU in 2030 minimaal 40% minder moet uitstoten ten opzichte van 1990. Het toekomstige Europese klimaat-, en milieubeleid wordt vastgesteld in het kader van de Green Deal. Onderdeel van deze Green Deal is een aanscherping van de Europese klimaatdoelstellingen³. In dat licht is vorig jaar de Europese Klimaatwet aangenomen, met onder meer een nieuwe EU-doelstelling om de broeikasgasemissies in 2030 met ten minste 55% te reduceren ten opzichte van 1990. Daarnaast heeft de Europese Commissie op 14 juli 2021 het ambitieuze klimaatpakket 'Fit for 55' gepresenteerd. Het doel van het pakket is om de netto broeikasreductie van 55% tegen 2030, zoals vastgelegd in de Klimaatwet, te bewerkstelligen.⁴

Klimaatwet en Klimaatakkoord

In Nederland zijn de afspraken uit het Parijsakkoord vastgelegd in de Nederlandse Klimaatwet. Daarmee geldt als streefverplichting dat in 2030 49% minder broeikasgassen uitgestoten worden ten opzichte van het niveau in 1990. Onderdeel van het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' is dat dit doel wordt aangescherpt tot 55% (in lijn met het Europese Klimaatpakket). De Klimaatwet biedt een kader voor het terugdringen van emissies van broeikasgassen in Nederland. Om deze doelen te halen, hebben de overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties een Klimaatakkoord gesloten. De doelstellingen zijn onder meer vertaald in een grote ambitie voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving in Nederland. Daarbij is de warmtevoorziening cruciaal: deze moet nagenoeg volledig CO₂-neutraal worden. Het vergt een stapsgewijze aanpassing van ruim 7 miljoen huizen en 1 miljoen gebouwen, veelal matig geïsoleerd en vrijwel allemaal verwarmd door aardgas. Momenteel is ongeveer 5,5% van de Nederlandse huishoudens aangesloten op een collectief warmtesysteem.⁵ Hoe groot de groei van warmtenetten richting 2050 zal zijn is onzeker en erg afhankelijk van de ontwikkeling van verschillende technieken zoals aardwarmte. De doelstelling van het kabinet is om in 2030 500.000 nieuwe aansluitingen op een warmtenet in de bestaande bouw gerealiseerd te hebben.⁶ Het is een enorme opgave om het technisch potentieel van het duurzame aanbod van warmte

³ EC (2021), EU-klimaatactie en de Europese Green Deal: <https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action-nl>

⁴ EC (2021), Klaar voor 55, <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/green-deal/eu-plan-for-a-green-transition/#>

⁵ CBS (2018), Kerncijfers wijken en buurten 2016: statline.cbs.nl

⁶ BZK (2022), Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/06/01/beleidsprogramma-versnelling-verduurzaming-gebouwde-omgeving>

daadwerkelijk te ontsluiten. Dit vraagt volgens het Klimaatakkoord om commitment van commerciële bedrijven, publieke bedrijven en (mede)overheden.⁷

Provinciaal beleid: Schone Energie voor Iedereen

Met het programma 'Schone Energie voor Iedereen' draagt de provincie Zuid-Holland bij aan het landelijke doel om in 2030 de helft minder CO₂ uit te stoten.

Speerpunten in dit beleid zijn onder meer:

1. bevorderen Zuid-Hollandse warmte voor gebouwen en kassen en een robuust warmtetransportnet;
2. gemeenten ondersteunen bij de overgang naar duurzame energie in woonwijken.

De provincie bevordert duurzame verwarming van de gebouwde omgeving. Een groot deel van het energiegebruik in Zuid-Holland wordt ingezet voor het verwarmen van gebouwen en kassen. De transitie naar duurzame verwarming is dus een grote stap op weg naar schone energie. Met restwarmte en veel mogelijkheden voor o.a. aardwarmte heeft Zuid-Holland de kans om in een groot deel van de vraag naar duurzame warmte te voorzien. Daarom zet de provincie zich in om duurzame warmtebronnen verder te ontwikkelen en maakt zij zich sterk voor de aanleg van een robuust provinciaal warmtetransportsysteem.

De provincie ondersteunt verder gemeenten bij de transitie naar aardgasvrije wijken en het nemen van energiebesparende maatregelen. Isolatie en andere energiebesparende maatregelen leveren een grote bijdrage aan het verminderen van de CO₂ uitstoot en staan daarom centraal in de provinciale aanpak.

Warmtetransportnet Zuid-Holland

In Zuid-Holland is het inzetten van collectieve warmte in veel gebieden een kostenefficiënte optie om te verduurzamen in vergelijking met andere alternatieven voor aardgas. Dat komt door de kenmerken van de gebouwde omgeving (veel dichte bebouwing, stedelijk gebied), de aanwezigheid van glastuinbouw en van (bestaande) warmtenetten in een aantal steden. Verder is er met name in de Rotterdams haven een grote beschikbaarheid van grootschalige restwarmtebronnen die de lokale warmtevraag overstijgt. Daarmee ligt er in de provincie Zuid-Holland een unieke kans om met de aanleg van een grootschalig warmtetransportnet, waar WarmtelinQ+ onderdeel van uitmaakt, concrete stappen te zetten in de verduurzaming van de regio.

Marktfalen

Voor het maatschappelijk optimaal ontwikkelen van dit Warmtetransportnet in regionaal verband (zoals in Zuid-Holland het geval is), is verregaande coördinatie en regie nodig. Om beslissingen ten aanzien van tracering en dimensionering (en fasering) van transportleidingen op een maatschappelijk optimale wijze te nemen, moeten deze niet alleen afgestemd zijn op bestaande vraag en belangen, maar ook op verwachte toekomstige ontwikkelingen (zoals ook aangegeven in uw aanvraag). Gegeven de verwachte groei van warmtenetten in de regio Zuid-Holland, moet het

⁷ Rijksoverheid (2019), Klimaatakkoord: <https://www.klimaatakkoord.nl/>

Warmtetransportnet toekomstbestendig zijn. Daarnaast moet bij deze beslissing rekening worden gehouden met de verschillende (potentiële) gebruikers van het Warmtetransportnet, die elk een eigen belang en eigen onzekerheden kennen. Dit betreft bijvoorbeeld de onzekerheden rondom het opstellen en uitvoeren van de warmteplannen in de gemeenten en de verwachte vraag naar warmte uit de glastuinbouw. Initiatieven die in de afgelopen jaren in de regio zijn genomen om tot de uitrol van de benodigde infrastructuur te komen, hebben onvoldoende geleid tot een gezamenlijke visie over hoe het Warmtetransportnet zich zou moeten ontwikkelen en hebben niet geleid tot voldoende commitment om gegeven de onzekerheden beslissingen te nemen gericht op het publiek belang (zoals het maatschappelijk gewenst dimensioneren van de leiding).

Dit marktfalen is meer specifiek het gevolg van de onzekerheid van de warmtevraagontwikkeling in de gebouwde omgeving, zowel voor wat betreft de hoeveelheid van de toekomstige warmteafname als de snelheid waarmee deze afname wordt gerealiseerd. Deze onzekerheid over de volloop, terwijl de kosten voor de aanleg van de infrastructuur moeten worden gemaakt, maken een dergelijk project risicovol. Voorts speelt een coördinatiefalen, omdat verschillende (deels overlappende) initiatieven leiden tot suboptimale dimensionering en tracering (en fasering) van de warmtetransportinfrastructuur en aantasting van de levensvatbaarheid van de verschillende initiatieven nu deze ook gedeeltelijk dezelfde bronnen en afnemers trachten te verbinden. Ook is de aard en omvang van de noodzakelijke warmtetransportinfrastructuur in de provincie Zuid-Holland zodanig dat de projectrisico's en financiële risico's de draagkracht van betrokken ondernemingen en medeoverheden - mede door legacy verplichtingen - te boven dreigt te gaan.

Publiek belang

Het publieke belang is het realiseren van een tijdige energietransitie met het oog op het beschermen van het milieu en het klimaat. Wij constateren dat sprake is van marktfalen, omdat de markt er niet in is geslaagd om zelf een maatschappelijk optimaal warmtetransportnet in de provincie Zuid-Holland te realiseren dat het aanbod van zowel industriële restwarmte en duurzaam geproduceerde warmte op voldoende robuuste en toekomst bestendige wijze waarborgt. Daarmee wordt het publieke belang geschaad.

Tegen deze achtergrond is de Staat der Nederlanden via het Convenant betreffende warmtetransportnet Zuid-Holland (2019) met Gasunie overeengekomen dat Gasunie de verschillende componenten van het geconstateerde marktfalen zal oplossen dan wel mitigeren. In de periode na het afsluiten van dit convenant, zijn gesprekken gevoerd met u, de gemeente Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en de regio Leiden over de aansluiting van de regio Leiden op Vlaardingen-Den Haag door een aftakking van de leiding van Rijswijk naar Leiden. Deze gesprekken hebben geleid tot het tekenen van het Convenant betreffende warmtetransportnet Zuid-Holland met betrekking tot regio Leiden (WarmtelinQ+) in juli 2022.

1.3 De rol van Gasunie

Juridisch en natuurlijk monopolie

Wanneer het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening is aangenomen en in werking is getreden, verkrijgt Gasunie een juridisch monopolie om binnen Nederland het warmtetransportnet te ontwikkelen, aan te leggen en te beheren. Door een publieke aanwijzing zal Gasunie exclusief bevoegd worden deze dienst uit te voeren in een geografisch afgebakend gebied. Ten aanzien van het Warmtetransportnet zal er dus geen sprake zijn van concurrentie. Op grond van het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening is het andere personen dan de warmtetransportbeheerder verboden een dergelijke taak in dat gebied uit te voeren. Verder is geen sprake van concurrentie op de markt óf om de markt. Gasunie zal niet met andere partijen hoeven concurreren bij het verkrijgen en het behouden van het juridisch monopolie. Tot slot is de door Gasunie geleverde dienst (het transporteren van warmte) door het warmtetransportnet niet direct in competitie met andere diensten. Bij de tracering en fasering van het Warmtetransportnet wordt door Gasunie aangesloten bij de vraagontwikkeling voor collectieve warmte in de regio. De dienst zal dus alleen worden geleverd waar vraag is naar collectieve warmte. Collectieve warmte kan ook worden geleverd door lokale duurzame bronnen. Lokale duurzame bronnen, die door hun lokale dimensie geen gebruik maken van het (inter)regionale warmtetransportnet, en het Warmtetransportnet zijn complementair aan elkaar en kunnen elkaar versterken.

Tot de inwerkingtreding van de Wet collectieve warmtevoorziening, is sprake van een regionaal natuurlijk monopolie. Wij constateren dat dat ook voor WarmtelinQ+, als onderdeel van het Warmtetransportnet, geldt. Met de aanleg van WarmtelinQ+ zijn grote verzonken investeringen gemoeid die pas op lange termijn worden terugverdiend. Daarbij wordt voor deze specifieke infrastructuur het natuurlijke monopoliekenarakter verder versterkt vanwege de gewenste dimensionering. De benodigde grootschalige investeringen in combinatie met de regionaal afgebakende markt voor afname bieden ruimte voor slechts één partij die kosteneffectief een warmtetransportnet (wat onderscheiden moet worden van een regulier collectief warmtesysteem) aanlegt en beheert. Om deze reden, maar ook vanwege de meer praktische reden met betrekking tot de inpassing in de ruimtelijke omgeving, is voor parallelle infrastructuur daarom geen plaats. Daarnaast is gebleken dat niet voldoende financiering voor het ontwikkelen, aanleggen en beheren van WarmtelinQ+ uit andere bronnen kan worden gehaald. Het past binnen het provinciale beleid om aan WarmtelinQ+ bij te dragen door middel van subsidiëring.

Dienst van algemeen economisch belang

Ongeacht het feit dat sprake is van een natuurlijk monopolie voorafgaand aan een juridisch monopolie, achten wij het noodzakelijk om zelf te waarborgen dat deze publieke belangen, te weten het op maatschappelijk optimale wijze aanleggen van WarmtelinQ+ als onderdeel van het warmtetransportnet in de provincie Zuid-Holland, gerealiseerd worden, namelijk door het toewijzen van een dienst van algemeen economisch belang. Dit ligt in het verlengde van de verwachte marktordening van

regionale warmtetransportnetten die in het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening zal worden vastgelegd.

Op grond van de door u verstrekte informatie zijn wij tot de conclusie gekomen dat u - in lijn met het Convenant betreffende warmtetransportnet Zuid-Holland (2019) en het Convenant betreffende warmtetransportnet Zuid-Holland met betrekking tot regio Leiden van juli 2022 - de geschikte partij bent om te worden belast met het verrichten van deze dienst van algemeen economisch belang. U beheert het landelijk gastransportnet en heeft deze wettelijke rol voor geheel Nederland. Op grond van artikel 10d van de Gaswet is een aan u verbonden groepsmaatschappij bevoegd ook bepaalde nevenactiviteiten te ontplooien. Binnen de ruimte die de wet hiervoor biedt krijgt u een steeds grotere rol in de aanleg en het beheer van alternatieve energiedragers, waaronder waterstof, koolstof en warmte. De ervaring die u hiermee heeft opgebouwd geeft ons het vertrouwen dat u in staat bent om aan de door ons te stellen voorwaarden van onafhankelijk netbeheer en publiek eigendom van de WarmtelinQ+, als onderdeel van de warmtetransportinfrastructuur te voldoen, zoals deze ook reeds staan opgenomen in het conceptwetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening.⁸

Voorts maken de combinatie van uw kennis en ervaring op het gebied van het ontwikkelen van gastransportinfrastructuur, het koppelen van transportinfrastructuur aan verschillende systemen (zowel van productiekant, inclusief offshore, als grote industriële complexen en distributienetwerken) alsmede uw schaalgrootte en ervaring in het projectmanagement van grote infrastructurele werken in de ondergrond u uniek geschikt voor het uitvoeren van deze activiteiten.

2. Besluit toewijzing DAEB

Wij belasten u voor de periode van de datum van dagtekening van deze beschikking tot en met 31 december 2028 met de navolgende dienst van algemeen economisch belang, om zorg te dragen voor een tijdige en financieel verantwoorde uitwerking en realisatie van de warmtetransportleiding voor het tracé Rijswijk - Leiden (DN500), dat onderdeel uitmaakt van het Warmtetransportnet. De beoogde datum voor ingebruikname is eind 2027.

De realisatie wordt verricht op dusdanig wijze dat:

- a. de leiding op een maatschappelijk optimale wijze aangelegd en beheerd kan worden;
- b. de leiding benut wordt voor het ontsluiten van (in potentie) beschikbare restwarmte uit het Rotterdams havengebied en (op termijn) duurzame (rest)warmte transporteert in lijn met de klimaatdoelen;
- c. levering van (duurzame) warmte zo snel mogelijk, op basis van een realistische planning en tijdige vergunningverlening, kan plaatsvinden;

⁸ Internetconsultatie Wet collectieve warmtevoorziening Hoofdstuk 5 (2020) : <https://www.internetconsultatie.nl/warmtewet2>

- d. de door ons ter beschikking gestelde financiële middelen doelmatig en binnen de kaders van deze beschikking worden gebruikt;
- e. alle relevante belanghebbenden worden geconsulteerd en betrokken.

Daarnaast dient u, om u in de periode tot en met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening met een beoogde wettelijke taak te ontwikkelen tot een professioneel, kundig, onafhankelijk en efficiënt warmtetransportbeheerder, te voldoen aan de volgende voorwaarden:

- a. u verleent non-discriminatoir derdentoegang tot WarmtelinQ+;
- b. u maakt geen deel uit van een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek waartoe ook een rechtspersoon of vennootschap behoort die warmte produceert, levert of daarin handelt;
- c. een rechtspersoon of vennootschap die deel uitmaakt van een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek waartoe ook een rechtspersoon of vennootschap behoort die warmte produceert, levert of daarin handelt, houdt geen aandelen van u of in een rechtspersoon die deel uitmaakt van een groep waartoe u ook behoort en neemt niet deel in een vennootschap die deel uitmaakt van een groep waartoe u ook behoort;
- d. u, en een met u verbonden groepsmaatschappij, houdt geen aandelen in een rechtspersoon en neemt geen deel in een vennootschap die warmte produceert of levert of in een vennootschap die deel uitmaakt van een groep waartoe ook een rechtspersoon of vennootschap behoort die in dat gebied warmte produceert, levert of daarin handelt;
- e. u oefent geen directe of indirecte zeggenschap uit over een producent van warmte, producent van restwarmte of een warmtebedrijf.

Europeesrechtelijke aspecten

Wij verlenen geen subsidie als dit naar ons oordeel leidt tot het verlenen van ongeoorloofde staatssteun in de zin van artikel 107 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU).

Op basis van uw aanvraag zien wij geen aanleiding om tot het oordeel te komen dat de verstrekking van de subsidie staatssteun betreft, omdat er noch sprake is van een voordeel, noch van vervalsing van de mededinging. De subsidie dient enkel ter vergoeding van de kosten die gemoeid zijn met de tenuitvoerlegging van de dienst van algemeen economisch belang in de zin van artikel 106, tweede lid, van het VWEU, en wordt verleend voor een situatie waar er sprake is van een natuurlijk monopolie voor (maatschappelijk optimale) warmtetransportnetten, vooruitlopend op een beoogd juridisch monopolie voor warmtetransportnetten.

Aan de dienst van algemeen economisch belang verbinden wij voorwaarden⁹ om te waarborgen dat er geen sprake is van vervalsing van de mededinging in de zin van artikel

⁹ Zie punten 6 t/m 9 in INFRASTRUCTURE ANALYTICAL GRID FOR ENERGY INFRASTRUCTURE (Working document by Commission services) https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/grid_energy_en.pdf en punten 34 t/m 41 in Guiding template: District heating/cooling generation and distribution infrastructure for

107 van het VWEU, zie verder onder paragraaf 2. Ook dient de subsidie slechts ter dekking van de daadwerkelijke kosten, waarbij de marktprijzen worden gebruikt die gebruikelijk zijn voor dit type activiteiten. De subsidie komt ook niet ten bate van specifieke derde partijen aangezien de informatie voor eenieder toegankelijk wordt gemaakt, non-discriminatoire derdentoegang tot de infrastructuur verplicht is en de partijen die feitelijke werkzaamheden voor Nederlandse Gasunie N.V. verrichten via een transparante en non-discriminatoire procedure worden geselecteerd.

Tevens geldt op grond van artikel 25b van de Mededingingswet dat een onderneming die met een dienst van algemeen economisch belang is belast zijn administratie op de in dat artikel vermelde wijze dient bij te houden. Het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening beoogt de non-discriminatoire derdentoegang tot een warmtetransportnet, onafhankelijkheid van specifieke belangen in bronnen of afnemers in de regio en tariefregulering voor de warmtetransportbeheerder wettelijk vast te leggen. Daarmee is voldaan aan de voorwaarden zoals opgenomen in het working document van de Europese Commissie voor steun aan energie-infrastructuur: 'Infrastructure analytical grid for energy infrastructure' voor een situatie in het geval van een juridisch monopolie en aan de Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie 2022. Overigens is vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Wet collectieve warmtevoorziening ook aan de voorwaarden voldaan waaronder in het geval van een natuurlijk monopolie geen sprake is van staatssteun. In de eerste plaats is –zoals betoogd– duplicatie van warmtetransportnetten economisch onverantwoord. Ook geldt dat de particuliere financiering van dergelijke maatschappelijk optimale infrastructuur in de betrokken sector ontoereikend is. De gewenste infrastructuur komt niet of niet op maatschappelijk optimale wijze tot stand zonder overheidsbijdrage.

Tot slot geldt dat warmtetransportinfrastructuur niet gericht is op het bevoordelen van een specifieke onderneming of sector, maar zij voordelen oplevert voor de samenleving als geheel. De ontwikkeling van het warmtetransportnet is gericht op het maatschappelijk belang van het maximaal ontsluiten van warmtebronnen uit de Rotterdamse haven ten behoeve van een groter geografisch gebied, om daarmee een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving in de provincie Zuid-Holland. Afnemers en bronnen in de regio Zuid-Holland dienen non-discriminatoir gebruik te kunnen maken van het warmtetransportnet.

Overeenkomstig de uitspraak van het Hof van Justitie van 23 juli 2003 in de zaak C-280/00, Altmark Trans en in het licht van de status van NV Nederlandse Gasunie als 100% staatsdeelneming, zien wij bovendien geen aanleiding om tot het oordeel te komen dat de verlening van subsidie voor deze dienst van algemeen economisch belang leidt tot een voordeel, in de zin van artikel 107 van het VWEU, voor NV Nederlandse Gasunie. De informatie die door middel van de tenuitvoerlegging van de dienst van

the Recovery and resilience Fund (Working document by Commission services)
https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/template_RFF_district_heating.pdf.

algemeen economisch belang wordt vergaard, wordt binnen de hieronder vermelde periode om niet openbaar gemaakt en biedt Gasunie geen voordeel.

3. Besluit tot subsidieverlening

Gelet op de kosten verbonden aan het uitvoeren van deze dienst van algemeen economisch belang in samenhang met het voormeld beleid op het gebied van de energietransitie en de verwachte invoering van het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening verlenen wij u hierbij, gelet op artikel 3, vierde lid, van de Algemene subsidieverordening Zuid-Holland 2013, een begrotingssubsidie van ten hoogste € 81.000.000,00 voor het uitvoeren van de dienst van algemeen economisch belang als onderdeel van ons beleid gericht op de transitie naar een CO2-arme energievoorziening, waarvoor u subsidie hebt aangevraagd.

U staat met uw naam en subsidiebedrag in onze Najaarsnota 2022. Het begrote bedrag dat beschikbaar is voor het project WarmtelinQ+ is maximaal gelijk aan het door u aangevraagde bedrag namelijk € 81.000.000,00.

Deze subsidie is bedoeld als compensatie van kosten die gemoeid zijn met het verrichten van de dienst van algemeen economisch belang waarmee wij u hebben belast. De subsidie ziet uitsluitend op de kosten verbonden aan de aanleg van het tracé Rijswijk – Leiden (WarmtelinQ+). De subsidie dient slechts ter gedeeltelijke dekking van de daadwerkelijke investeringskosten, waarbij de marktprijzen worden gebruikt die gebruikelijk zijn voor dit type activiteiten.

Wij wijzen er nog op dat de investeringskosten die gebruikelijk zijn door de Autoriteit Consument en Markt beoordeeld worden op hun doelmatigheid in het kader van de vaststelling door de Autoriteit Consument en Markt van de transporttarieven voor het landelijke gastransportnet, als bedoeld in artikel 82 Gaswet.

Wij verlenen u een voorschot van 80% van dit maximaal verleende subsidiebedrag, te weten € 64.800.000,00. Wij betalen dit voorschot in meerdere termijnen op uw rekening (IBAN-numme art 5 1-2c). Betaling geschiedt als volgt:

Betaaltermijn	Bedrag
Binnen 30 dagen na verzending besluit	€ 8.000.000,00
Medio juni 2023	€ 8.000.000,00
Medio juni 2024	€ 20.800.000,00
Medio juni 2026	€ 28.000.000,00
Bij de vaststelling van de subsidie	€ 16.200.000,00

3.1 Periode

De dienst van het algemeen economisch belang dient te worden uitgevoerd in de periode vanaf de datum van verzending van deze beschikking tot uiterlijk 31 december 2028.

3.2. Subsidiebedrag

De subsidie is maximaal € 81.000.000,- euro en lager indien het benodigde bedrag op het moment van subsidievaststelling lager blijkt te zijn.

3.3 Subsidiabele kosten

De subsidiabele kosten voor dit project komen overeen met de kosten die zijn opgenomen in de projectbegroting opgenomen in bijlage 1. Het gaat daarbij om daadwerkelijk gemaakte kosten die betaald zijn vanaf datum dagtekening van deze beschikking tot uiterlijk 31 december 2028.

Efficiënte kosten

Bij de beoordeling van de omvang van de vergoeding die wij u maximaal willen toestaan voor het feit dat u belast zult zijn met een dienst van algemeen economisch belang, hebben wij gezocht naar een enigszins vergelijkbaar project dat kan functioneren als benchmark. De omvang van het project en het unieke karakter van de benodigde infrastructuur en de samenhang met warmtebronnen en -systemen in de provincie Zuid-Holland maakt een directe vergelijking met andere projecten niet goed mogelijk. Bij de vergoeding van de kosten is rekening gehouden met de tariefregulering en marktordening voor warmtetransportnetten zoals die thans wordt ontwikkeld ten behoeve van de totstandkoming van het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening. Daarbij worden naar analogie concepten gehanteerd, die zijn geïnspireerd door de Elektriciteitswet 1998 en door de Gaswet en de daarin vastgelegde concepten die gelden voor het landelijk gastransportnet. Gelet op de verwachte introductie en vaststelling van de Wet collectieve warmtevoorziening zal de rol van Gasunie als warmtetransportbeheerder voor het transportnet in Zuid-Holland op basis van die wet een wettelijk gereguleerde taak worden. Deze verwachting is meegenomen bij het verlenen van deze subsidie. Tot het moment van inwerkingtreding van het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening dient u voor zover het gaat om kosten die door ons worden vergoed voor zover mogelijk gebruik te maken van dergelijke projecten als voorbeeld aan de hand waarvan u desgevraagd aannemelijk kunt maken dat u kostenefficiënt handelt, althans geen hogere vergoeding ontvangt dan een redelijke vergoeding die noodzakelijk is voor het verrichten van de dienst van algemeen economisch belang.

3.4 Subsidiabele kosten voor dit project

De subsidiabele kosten voor dit project komen overeen met de kosten die zijn opgenomen in de projectbegroting zoals opgenomen in bijlage 1, voor zover die kosten rechtstreeks aan het project zijn toe te rekenen en door middel van de externe review is vastgesteld dat deze kosten efficiënt en doelmatig zijn voor de realisatie van de opgelegde DAEB. Zolang nog geen rapport van de review beschikbaar is, verstrekken wij een voorschot op de subsidie op basis van de projectbegroting. Ten laatste bij de vaststelling van de subsidie wordt de totale subsidie gecorrigeerd voor zover uit het hier bedoelde rapport van de review blijkt dat kosten niet als efficiënt en doelmatig kunnen worden aangemerkt, ten einde overcompensatie te voorkomen.

Op grond van uw projectplan en begroting, zoals gespecificeerd in bijlage 1, ramen wij de subsidiabele kosten voor dit project op € 191.800.000,-.

3.5. BTW

U heeft opgegeven dat u BTW-plichtig bent. Derhalve kunt u de door u aan derden te betalen BTW met de fiscus verrekenen. Aangezien de BTW voor u dus geen kostenpost vormt is onze subsidie gebaseerd op de door u begrote kosten, uitgezonderd de BTW.

3.6 Verplichtingen

Aan de subsidie en de dienst van algemeen economisch belang zijn de volgende verplichtingen verbonden:

1. U dient de dienst van algemeen economisch belang volledig uit te voeren overeenkomstig het bij de aanvraag ingediende plan, binnen de daarin voorziene tijdsduur en conform de in paragraaf 2 genoemde voorwaarden bij het uitvoeren van de dienst van algemeen economisch belang.
2. U dient ons onverwijld een schriftelijke melding te doen zodra aannemelijk is dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend niet, niet tijdig of niet geheel zullen worden verricht of dat niet, niet geheel of niet tijdig aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen zal worden voldaan.
3. U dient voor elke essentiële wijziging in de aard of de uitvoering van het plan onze voorafgaande schriftelijke toestemming te vragen. Geen toestemming is vereist voor een wijziging van de in de subsidieverlening gespecificeerde kostenposten indien als gevolg van deze wijziging de omvang van een kostenpost niet meer dan 15% wijzigt. Hierbij wordt uitgegaan van de kostenposten zoals opgenomen in bijlage 2. Aan onze toestemming kunnen wij nadere verplichtingen verbinden.
4. U dient ons periodiek schriftelijk verslag uit te brengen over de uitvoering van de dienst van algemeen economisch belang. In dit verslag dient duidelijk inzicht te worden gegeven in de voortgang van het project in vergelijking met de voorziene tijdsduur en kosten zoals opgenomen in het door u ingediende projectplan. Het eerste verslag brengt u uit over de periode van drie maanden na de datum van de beschikking. De navolgende voortgangsrapportages hebben een frequentie van minimaal 4 keer per jaar, de volgende verslagen steeds over de daaropvolgende periode van twaalf maanden. Alle verslagen dienen binnen twee maanden na afloop van de betrokken periode bij ons ingediend te zijn.
5. De inrichting van uw administratie dient zodanig te zijn dat deze aansluit bij de door u ingediende begroting en daaruit te allen tijde op eenvoudige en duidelijke wijze de rechtstreeks aan dienst van algemeen economisch belang te rekenen kosten kunnen worden afgelezen. Ter zake van de loonkosten dient door middel van een urenadministratie vastgestelde urenverantwoording aanwezig te zijn.
6. Ter zake van de loonkosten dient een door middel van een urenadministratie vastgestelde urenverantwoording aanwezig te zijn. De hoogte van het tarief kan worden gebaseerd op interne kosten op basis van een integrale kostensystematiek, waarbij gebruik wordt gemaakt van een tarief per eenheid

van een kostendrager waarin de directe en indirecte kosten per kostendrager zijn verwerkt (kostendragers zijn bijvoorbeeld personeel-/arbeidsuren, apparaat/machine-uren, output van apparaten en machines en verbruikte materialen) en die is gebaseerd op bedrijfseconomische en maatschappelijk aanvaardbare grondslagen en stelselmatig - dus ook in de jaarrekening - wordt toegepast. De gehanteerde integrale kostensystematiek staat u vrij, die kan dus bijvoorbeeld ook voorcalculatorisch zijn. Uiterlijk bij de aanvraag om subsidievaststelling dient een rapport van feitelijke bevindingen over de uitkomst van het onderzoek van een accountant betreffende de gehanteerde integrale kostensystematiek aanwezig te zijn (zie bijlage 2).

7. Uw administratie dient te voldoen aan de verplichtingen neergelegd in de artikelen 25a en 25b van de Mededingingswet.
8. Op ons verzoek dient u inlichtingen te verschaffen omtrent de voortgang of resultaten van de dienst van algemeen economisch belang. U bent verplicht om op ons verzoek medewerking te verlenen aan een evaluatie van het beleid op grond waarvan deze subsidie is verstrekt. Deze verplichtingen gelden tot vijf jaar na de datum van de beschikking tot subsidievaststelling.
9. U zult geen medewerking verlenen aan enige rechtshandeling als gevolg waarvan dividenduitkeringen of uitkering uit de reserves ten laste komt van de middelen die door middel van deze subsidie zijn verstrekt.
10. U zult bij het inschakelen van derden voor het uitvoeren van de dienst van algemeen economisch belang de procedures van de Aanbestedingswet toepassen voor de selectie van deze partijen voor zover de activiteiten van deze derden ten laste komen van de verstrekte subsidie.
11. De dienst van algemeen economisch belang die u uitvoert, of de resultaten daarvan, dienen onder redelijke voorwaarden voor een ieder zonder onderscheid toegankelijk te zijn en mogen geen individuele ondernemingen bevoordelen.
12. U doet ons onverwijld schriftelijke mededeling van de indiening bij de rechtbank van een verzoek tot verlening van surseance van betaling aan u of tot faillietverklaring van u.

Indien u niet voldoet aan één of meer verplichtingen die u zijn opgelegd in verband met de belasting met de dienst van algemeen economisch belang en deze subsidie kunnen wij deze beschikking intrekken of wijzigen.

3.7 Subsidievaststelling

Verplichtingen bij subsidievaststelling

U moet uw aanvraag tot subsidievaststelling uiterlijk 1 juli 2029 indienen ter attentie van bureau Subsidies, maar als het project eerder is afgerond eveneens binnen zes maanden na afronding van dit project. Dit verzoek dient vergezeld te gaan van:

- een eindrapport waarin verloop en eindresultaten van de dienst van algemeen economisch belang zijn vastgelegd;

- een gespecificeerde opgave van alle rechtstreeks aan de dienst van algemeen economisch belang toe te rekenen werkelijk gemaakte kosten, opgesteld conform de door u ingediende begroting;
- een controleverklaring conform het Controleprotocol.

In het Controleprotocol vindt u de eisen waaraan uw aanvraag tot vaststelling moet voldoen. U vindt het Controleprotocol op www.zuid-holland.nl/subsidies onder 'Subsidie ontvangen: wat nu?'.

Wij vragen u hierbij uw speciale aandacht voor de volgende punten:

- a. De werkelijke baten en lasten van de activiteiten/prestaties zijn bepalend voor de hoogte van het uiteindelijke subsidiebedrag.
- b. Wij zullen de subsidie nooit hoger vaststellen dan het maximaal verleende subsidiebedrag. Wel kan een lager subsidiebedrag worden vastgesteld. Redenen daartoe zijn onder meer:
 - a. de activiteiten zijn niet of slechts gedeeltelijk uitgevoerd;
 - b. bij de vaststelling blijkt dat u niet heeft voldaan aan bovengenoemde meldingsplicht (artikel 18, tweede lid van de Asv).
- c. Indien de werkelijke subsidiabele lasten [per activiteit/prestatie] lager uitvallen, verlagen wij naar rato de provinciale subsidie. Ook als er meer baten zijn dan begroot, zal de subsidie eveneens naar rato lager worden vastgesteld.

4. Overige bepalingen

a. Publiciteit

Wij willen graag dat mensen zien dat wij uw activiteiten subsidiëren. Wilt u in uw publicitaire uitingen vermelden dat deze activiteiten mogelijk zijn gemaakt met steun van de provincie Zuid-Holland?

b. Openbaar Subsidieregister

De openbare informatie uit deze beschikking is opgenomen in ons openbaar subsidieregister: www.zuid-holland.nl/subsidies onder Openbaar Subsidieregister. In dit register vermelden wij de hoogte van de subsidie en de naam van de subsidieontvanger. Adresgegevens en bankrekeningnummers worden ter bescherming van de privacy echter niet opgenomen.

c. Registratie ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidieverstrekking

Voor de provinciale registratie ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidieverstrekking hebben wij beleid vastgesteld. U vindt deze beleidsregel op www.zuid-holland.nl/subsidies onder 'Subsidie ontvangen: wat nu?'.

Overige bepalingen**A. Publiciteit**

Wij willen graag dat mensen zien dat wij uw activiteiten subsidiëren. Wilt u in uw publicitaire uitingen vermelden dat deze activiteiten mogelijk zijn gemaakt met steun van de provincie Zuid-Holland?

B. Openbaar Subsidieregister

De openbare informatie uit deze beschikking is opgenomen in ons openbaar subsidieregister: www.zuid-holland.nl/subsidies onder Openbaar Subsidieregister. In dit register vermelden wij de hoogte van de subsidie en de naam van de subsidieontvanger. Adresgegevens en bankrekeningnummers worden ter bescherming van de privacy echter niet opgenomen.

C. Registratie ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidieverstrekking

Voor de provinciale registratie ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidieverstrekking hebben wij beleid vastgesteld. U vindt deze beleidsregel op www.zuid-holland.nl/subsidies onder 'Subsidie ontvangen: wat nu?'.

Bezwaarprocedure

U kunt **binnen zes weken** na de dag van verzending of uitreiking van dit besluit bezwaar maken, volgens artikel 7:1 van de Awb. Dit kan door een gemotiveerd bezwaarschrift in te dienen bij Gedeputeerde Staten t.a.v. het Awb-secretariaat onder vermelding van '**Awb-bezwaar**' in de linkerbovenhoek van de envelop en het bezwaarschrift. Wij verwijzen u voor het postadres van het Provinciehuis naar pagina 1 van deze brief.

Contact

Wij willen uw vragen, wijzigingen en meldingen graag snel afhandelen. Wilt u daarom altijd het DOS-nummer vermelden, dat u rechts bovenaan deze brief vindt? Graag indienen ter attentie van bureau Subsidies. Wij verwijzen u voor het postadres van het Provinciehuis naar pagina 1 van deze brief.

Heeft u naar aanleiding van dit besluit nog vragen? Dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die u in het briefhoofd vindt. Indien gewenst kunt u via deze persoon ook digitale informatie ontvangen, zoals het Controleprotocol.

Tot slot

Wij danken u voor uw bijdrage aan onze doelen door de uitvoering van uw project WarmtelinQ+.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
wnd. secretaris, voorzitter,

ir. J.C. van Ginkel MCM drs. J. Smit

Bijlagen:

- Bijlage 1: Begrotingsspecificatie & P50/P90
- bijlage 2: Rapport van feitelijke bevindingen

Bijlage 2: Rapport van feitelijke bevindingen

Het rapport van feitelijke bevindingen bedoeld in de beschikking tot subsidieverlening wordt opgesteld in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 4400N "Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden". In het rapport van feitelijke bevindingen rapporteert de accountant over de hieronder genoemde aspecten en aandachtspunten van de integrale kostensystematiek.

1. Beschrijving integrale kostensystematiek

Opzet systematiek

- 1.1 Welke kostendragers gebruikt de organisatie in de integrale kostensystematiek?
- 1.2 Hoe worden de indirecte kosten toegerekend aan de kostendragers?
- 1.3 Worden de jaarlijkse tarieven op basis van de integrale kostensystematiek voorcalculatorisch vastgesteld? *Als de subsidieontvanger jaarlijks vooraf de tarieven vaststelt, is aan het begin van het jaar duidelijk wat de tarieven van dat jaar zijn. Deze tarieven worden gehanteerd bij begroting en ook bij de vaststelling van projecten. Als de subsidieontvanger niet met voorcalculatorische tarieven werkt dan toelichten.*
- 1.4 Hoe worden de uitgangscijfers bepaald die voor de jaarlijkse berekening van de tarieven gebruikt worden?
- 1.5 Sinds wanneer wordt deze integrale kostensystematiek door de organisatie toegepast?
- 1.6 Is er een wijziging van de integrale kostensystematiek gepland en zo ja wanneer?

Over personeelskosten

- 1.7 Is het personeel ingedeeld in tariefgroepen? Zo ja, welke?
- 1.8 Hoe wordt het aantal direct productieve uren per voltijd werknemer berekend en wat is het aantal direct productieve uren per voltijd werknemer? Is dit aantal gelijk voor alle personen? Zo nee, licht toe.

Over machines en apparatuur

- 1.9 Zijn de kosten voor machines en apparatuur onderdeel van de integrale kostensystematiek? Zo ja, geldt dat voor alle machines en apparatuur of zijn er ook machines en apparaten die in projecten als aparte post worden begroot?

2. Basisvoorwaarden integrale kostensystematiek

- 2.1 De toerekeningssystematiek en -principes (verdeelsleutels en -mechanismen van indirecte kosten; normen voor percentages, etc.) worden in de hele organisatie stelselmatig toegepast.
- 2.2 Kosten worden op een bedrijfseconomische aanvaardbare en stelselmatige wijze aan kostendragers toegerekend. Deze toerekening is transparant en controleerbaar.

2.3 Specifieke indirecte kosten van bepaalde activiteiten worden niet toegerekend aan andere activiteiten. *Bijvoorbeeld: specifieke indirecte kosten van onderwijsactiviteiten worden niet toegerekend aan onderzoeksactiviteiten en specifieke indirecte kosten van de marketingafdeling worden niet toegerekend aan R&D activiteiten.*

2.4 Toerekenbare indirecte kosten worden evenredig omgeslagen over de activiteiten.

2.5 Directe kosten worden niet nogmaals meegenomen in de indirecte kosten.

2.6 In de systematiek zijn geen winstopslagen opgenomen¹

2.7 In de systematiek zijn geen toeslagen voor risico's opgenomen.

¹Winstopslagen bij transacties binnen een groep worden wel in aanmerking genomen, maar alleen voor zover het gebruikelijk is die winstopslagen ook bij soortgelijke transacties buiten de groep in rekening te brengen (art. 10 lid 5 Kaderbesluit nationale EZ subsidies).

3. Niet in de integrale kostensystematiek op te nemen kostencomponenten

3.1 Kosten van algemene research.¹

3.2 Kosten die al door de overheid of derden zijn of worden gefinancierd. *Bijvoorbeeld afschrijvingskosten van reeds gefinancierde gebouwen, installaties en apparatuur.*

3.3 Kosten die het gevolg zijn van buitensporige of roekeloze uitgaven.²

3.4 Kosten die door crediteuren in rekening worden gebracht bij te laat betalen.

3.5 Kosten van incurante voorraden.

3.6 Kosten van vaste activa als gevolg van leegstand buiten de normale bezetting.

3.7 Kosten van externe subsidie-adviseurs voor zover deze specifiek betrokken zijn bij de aanvraag van individuele projecten.

3.8 Voorzieningen en reserveringen voor verliezen en schulden³.

3.9 Alle indirecte belastingen, waaronder BTW, voor zover die kunnen worden teruggevorderd of verrekend.

3.10 Bemiddelingskosten, transactiekosten en provisies bij het afsluiten van leningen.

3.11 Bemiddelingskosten, transactiekosten en provisies bij het beleggen van geld.

3.12 Rentekosten, met uitzondering van rente voor gebouwen en technische installaties, mits toerekenbaar aan de subsidiabele activiteiten.

3.13 Rekenrente op met eigen vermogen gefinancierde activa⁴

3.14 Wisselkoersverliezen.

¹Onder algemene research valt basisonderzoek, waaronder het eerste geldstroom onderzoek van universiteiten. De directe kosten van algemene research mogen niet zonder meer deel uitmaken van de integrale kostensystematiek. De indirecte kosten die aan algemene research zijn verbonden kunnen wel deel uitmaken van de systematiek, mits deze kosten evenredig worden omgeslagen over alle activiteiten.

²Van *buitensporige uitgaven* is sprake als subsidie-ontvanger beduidend meer betaalt voor producten, diensten of personeel dan tegen de gangbare markttarieven, waardoor een vermijdbaar verlies wordt geleden of een vermijdbare hoge prijs wordt betaald. *Roekeloze uitgaven* betreft het onzorgvuldig omgaan met het selecteren van producten, diensten of personeel waardoor eveneens een vermijdbaar verlies wordt geleden of een vermijdbare hoge prijs wordt betaald.

³Deze uitsluiting betreft reserveringen en voorzieningen die niet rechtstreeks aan kosten voor normale bedrijfsuitoefening verbonden zijn. Overlopende activa en passiva zijn dus niet uitgesloten.

⁴Voor universiteiten geldt hier een uitzondering, voor zover activa van universiteiten beslag leggen op eigen vermogen en voor zover die activa toerekenbaar zijn aan de subsidiabele activiteiten. Als rekenrente moet dan de 10-jaars rente van de Bank Nederlandse Gemeenten per primo van een betreffend jaar gehanteerd worden.

Van: art 5 1-2e
Verzonden:
Aan: art 5 1-2e
CC:
Onderwerp: FW: Bestuurlijk overleg WarmtelinQ
Bijlagen: Bijlage 1 Verslag BO Warmterotonde 20 februari 2020.docx; Bijlage 2 Update Stikstof.docx; Bijlage 3 notitie BO stand van zaken studie CE-Delft.docx; Bijlage 4 Aanpak vraagbundeling.docx; Bijlage 5 Update voorbereiding breed stakeholderoverleg.docx; agenda Bestuurlijk overleg Warmterotonde 22 april.docx

Bij deze de volledige set voor morgen.

art 5 1-2e maak jij (korte) annotatie bij bijlage 3 en 4?

Van: art 5 1-2e @minezk.nl>
Verzonden: maandag 20 april 2020 20:52
Aan: art 5 1-2e @pzh.nl>
Onderwerp: FW: Bestuurlijk overleg WarmtelinQ

art 5 1-2e

Ik zag een foutmelding bij de eerdere verzending. Nog een poging.

Groet

Van: art 5 1-2e
Verzonden: vrijdag 17 april 2020 17:37
Aan: Gaastra, mr. A.F. (Sandor) <S.Gaastra@minezk.nl>; art 5 1-2e
 art 5 1-2e @minezk .nl>; art 5 1-2e @ pzh.nl>; art 5 1-2e @ pzh.nl' art 5 1-2e @ pzh.nl>;
 'u.vermeulen@gasunie.nl' <u.vermeulen@gasunie.nl>; 'g.custers@gasun e.nl' >
CC: Smallenbroek, drs. J.M.C. (Meindert) <m.smallenbroek@minezk.nl>; art 5 1-2e
 art 5 1-2e @rv o.nl>; art 5 1-2e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Bestuurlijk overleg WarmtelinQ

Bijgevoegd de agenda en stukken voor het bestuurlijk overleg van a.s. woensdag.

Groet,
art 5 1-2e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: Gaastra, mr. A.F. (Sandor) <S.Gaastra@minezk.nl>
Verzonden: maandag 2 maart 2020 16:33
Aan: Gaastra, mr. A.F. (Sandor); Smallenbroek, drs. J.M.C. (Meindert); art 5 1-1a
 art 5 1-2e art 5 1-1a pzh.nl'; 'u.vermeulen@gasunie.nl'; 'g.custers@gasunie.nl' art 5 1-2e
 art 5 1-2e
Onderwerp: Bestuurlijk overleg WarmtelinQ
Tijd: woensdag 22 april 2020 09:00-10:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm,

Wenen.

Locatie: via ZOOM

art 5 1-2e

art 5 1-2e

**Mr. A.F. (Sandor) Gaastra, Directeur-Generaal
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat**

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

art 5 1-2e

Als u een bezoek brengt aan het Ministerie, dient u in het bezit te zijn van een geldig legitimatiebewijs.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Verslag Bestuurlijk overleg Warmterotonde (WarmtelinQ), 20 februari 2020

Aanwezig

Dhr. Meindert Smallenbroek (EZK), Mevr. Jeanette Baljeu (PZH), ^{art 5 1-2e} (PZH), Dhr. Ulco Vermeulen (Gasunie), Dhr. Guido Custers (Gasunie), ^{art 5 1-1a} (EZK), ^{art 5 1-2e} (EZK).

Verslag Bestuurlijk overleg Warmterotonde 10 december

Het verslag is akkoord met de vaststelling dat het onderzoek glastuinbouw is uitgezet en volgens planning in april gereed moet zijn.

Geactualiseerde planning Gasunie (spoor 1)

Gasunie geeft aan dat de planning voor de WarmtelinQ (voorheen LdM) aangepast is naar aanleiding van de vertraging in het startbesluit PIP. FID kan in het gunstige geval in mei 2021 genomen worden en zou uiterlijk november 2021 kunnen plaatsvinden in het geval SMB vergunning vertraging oplevert. De aannames over stikstofprocedures zijn onzeker. In Q4 2020 moet er een beslissing worden genomen over de diameter van de leiding. In november 2023 is de leiding klaar voor inbedrijfname. Gasunie is in gesprek met Eneco hierover.

Afspraken:

- *De nieuwe planning wordt vastgelegd t.b.v. de subsidiebeschikking.*
- *De kerngroep maakt een afspraak over de communicatie over de nieuwe planning.*

Aanpak knelpunt stikstof (spoor 1)

Maandag 17 februari heeft een eerste expertsessie plaatsgevonden met Gasunie, PZH en EZK. De uitkomst was dat Gasunie twee nieuwe oplossingsrichtingen gaat verkennen:

- Het leasen van 'stikstofruimte' in bestaande vergunningen bij bedrijven in de regio.
- Onderbouwen in de Passende Beoordeling dat de stikstofbesparing die dit project realiseert, (velen malen) groter is dan de stikstofdepositie tijdens de aanleg.

De provincie geeft aan dat er een goed onderbouwde vergunningaanvraag nodig is.

EZK geeft aan dat ^{art 5 1-2e} tevens aanwezig bij de expertsessie, ^{art 5 1-2e} het programma voor energieprojecten met een tijdelijke depositie. Het programma is nog in de opstartfase.

Afspraken:

- *Gasunie werkt de verwachte stikstofdepositie nader uit en brengt de mogelijkheden om deze zo veel mogelijk te beperken in kaart.*
- *De provincie laat weten welke experts bij de expertsessies betrokken moeten worden.*

Beoogd resultaat en bestuurlijk en financieel commitment van gemeenten (spoor 2)

De provincie geeft aan dat er een aantal sessies zijn geweest om commitment op te halen bij gemeenten. Het moet mogelijk zijn om bestuurlijk commitment van gemeenten te krijgen over een afnamevolume en het perspectief op voltooiing. Gasunie geeft aan dat er echt een 'hard commitment' nodig is voor een positief investeringsbesluit van Gasunie.

Afspraken:

- *De provincie organiseert nog een bestuurlijke ronde en houdt Gasunie op de hoogte. 3 en 4 maart zijn de volgende sessies gepland.*

Beleidsmatige kaders (spoor 3)

EZK geeft aan dat in de Kamerbrief van 20 december 2019 de voortgang van het wetstraject Warmtewet 2 is toegelicht, met daarin de beleidsmatige keuzes op hoofdlijnen en ook de planning. De internetconsultatie is voorzien in de eerste helft van 2020. Verder vinden er diverse overleggen plaats met VNG en IPO. Voor de staatssteuntoets is EZK het traject richting Brussel aan het voorbereiden. Binnenkort kan EZK een tijdslijn schetsen.

Afspraken:

- *Gasunie en EZK gaan indien nodig nog een keer in gesprek over het marktmodel voor transportnetten.*

Plan van Aanpak integraal ontwerp warmtetransportsysteem ZH (spoor 4)

Het BO neemt kennis van de voorgestelde aanpak en gaat hiermee akkoord.

Breed stakeholderoverleg WarmtelinQ en warmtenet ontwikkeling ZH (spoor 5)*Afspraak*

- *EZK plant in overleg met het secretariaat van de gedeputeerde een breed stakeholderoverleg op bestuurlijk niveau in de tweede helft van april.*

Werkafspraken*Afspraak*

- *EZK plant een 3-tal overleggen tot de zomervakantie in juli. Steeds met een interval van 6 weken. Indien nodig kunnen er tussendoor extra overleggen ingepland worden.*

Aan
Bestuurlijk Overleg
Warmtetransportsysteem
Zuid-Holland

Van
WarmtelinQ
Ons kenmerk

Datum
13 april 2020

Onderwerp
Update Stikstof

MEMORANDUM

WarmtelinQ (WLQ) heeft - mede op basis van de expertsessie met PZH en EZK - verschillende werkstromen in gang gezet om het geïdentificeerde risico rondom stikstof te beperken. Dat heeft vooral tot nieuwe inzichten geleid in de mogelijkheden voor het verkrijgen van een Wnb vergunning via een Passende Beoordeling. Dit memo dient als update in de aanpak die WLQ momenteel hanteert. Dit memo geeft een update langs de volgende onderwerpen:

- Passende Beoordeling
- Uitwerking A+D t.b.v. de ADC toets
- Vermeden stikstofdepositie van WarmtelinQ
- Uitgesteld intern salderen
- Relevantie programma energieprojecten
- Planning en opzet volgende expertsessie

Passende beoordeling

Zoals ook in de stuurgroep van spoor 1 en het bestuurlijk overleg is besproken heeft WLQ zorgen over de vergunningverlening. Dit was gebaseerd op een advies van Royal Haskoning over o.a. de mogelijkheden om succesvol een Wnb vergunning te krijgen voor de aanleg van het project WLQ. Op basis hiervan is een second opinion opgevraagd bij Arcadis. Daaruit blijkt dat Arcadis het reëel acht om met een Passende Beoordeling tot een ontvankelijke vergunningaanvraag te komen. Wij werken inmiddels met Arcadis toe naar een Passende Beoordeling en doorlopen daarin de volgende stappen:

- Medio april verwacht WLQ de nieuwe AERIUS berekening
- Stikstofberekeningen zullen worden uitgewerkt voor twee scenario's:
 - o Volledig gebruik van stage III materieel
 - o Volledig gebruik van stage IV materieel
- Arcadis is reeds gestart met de ecologische beoordeling.
- Eind april verwacht Arcadis de ecologische beoordeling en de beschrijving van de bevindingen in een (concept) Passende Beoordeling op te kunnen leveren.

Tussentijds zal, na een eerste concept, afstemming worden gezocht met Omgevingsdienst Haaglanden en provincie Zuid-Holland over de opzet van de Passende Beoordeling zodat hiermee kan worden ingestemd. WarmtelinQ is in afwachting van een planning van Arcadis over een eerste moment waarop dit afgestemd kan worden met het bevoegd gezag.

N.V. Nederlandse Gasunie

Datum: 13 april 2020

Ons kenmerkOns kenmerk

Onderwerp: Update Stikstof

- De (concept) passende beoordeling zal in de eerste twee weken van mei worden afgestemd met bevoegd gezag waarna de verwachting is dat een definitief rapport kan worden opgesteld zodat de Wnb vergunning kan worden aangevraagd
- 1 juni voor het aanvragen van de Wnb vergunning is volgens de huidige planning haalbaar

De verwachtingen voor het succesvol doorlopen van de Passende Beoordeling zijn voorzichtig positief, vanwege het feit dat Arcadis recent ecologische gebiedsanalyses heeft opgesteld voor Stichting LaMer in het kader van zandwinning in de Noordzee. Binnen deze analyses zijn de natuurgebieden die voor WLQ van toepassing zijn reeds onderzocht. Op basis hiervan is er een grote hoeveelheid gebiedsinformatie beschikbaar en er zijn specifieke bouwstenen per gebied alsook generieke bouwstenen uitgewerkt die kunnen worden toegepast voor het beoordelen van kleine en/of tijdelijke depositietoenames.

A+D (Alternatieven + dwingende redenen van groot openbaar belang)

De positieve ontwikkeling aangaande de Passende Beoordeling laat onverlet dat er risico's zijn gemoeid met de vergunningaanvraag op het element stikstof. Over deze risico's is geen volledige zekerheid te krijgen. Vandaar dat we parallel aan de Passende Beoordeling inzetten op het uitwerken van de A+D t.b.v. de ADC toets. Mocht eind april blijken dat het verkrijgen van een WNb vergunning niet mogelijk is met (alleen) een passende beoordeling dan zal alsnog onderzocht moeten worden voor welke gebieden en habitats compensatie noodzakelijk is. Hierover kan pas een reële inschatting gemaakt worden op het moment dat een passende AERIUS berekening is gemaakt. Vanwege de verwachte haalbaarheid van de Passende Beoordeling en de intensiteit van het onderzoeken en uitwerken van compensatie, wordt de compensatie pas nader uitgewerkt als de huidige aanpak van Arcadis niet slaagt.

In afwachting van het beleid vanuit de overheid rondom het leasen van stikstofruimte en de intensiteit die met een dergelijk uitwerking gemoeid zal zijn, wordt deze route momenteel niet nader uitgewerkt. Ook hiervoor geldt dat het nuttig is om de (beleids)ontwikkelingen nauwlettend te volgen voor het geval de Passende Beoordeling niet slaagt.

Vermeden stikstofdepositie door WarmtelinQ

In afstemming met EZK en PZH is geconcludeerd dat het voor de verschillende oplossingsrichtingen relevant is om - naast een scherp beeld bij de stikstofdepositie tijdens de aanleg - ook een scherp beeld te vormen bij de vermeden stikstofdepositie van WLQ op het moment dat deze operationeel is. Arcadis voert deze berekening voor WarmtelinQ uit. Daar vindt momenteel nog een verdere aanscherping op plaats. Dit zal ook de komende weken verscherpt inzichtelijk worden.

N.V. Nederlandse Gasunie

Datum: 13 april 2020

Ons kenmerkOns kenmerk

Onderwerp: Update Stikstof

WLQ gaat bij de Passende Beoordeling de berekening van de “vermeden stikstof” meenemen. Dit betreft niet de primaire redeneerlijn, maar het wordt wel als extra redeneerlijn aan de Passende Beoordeling toegevoegd.

Uitgesteld intern salderen

Ook voor de mogelijkheid van het zogenaamde “uitgesteld salderen” is het nodig om de “vermeden stikstof” van WLQ te berekenen. Als de Passende Beoordeling averij oploopt, is ook dit een route om achter de hand te houden. Als primaire route acht WarmtelinQ dit een kwetsbare en onzekere insteek. Dit punt zal in een volgend afstemmingsmoment tussen de experts van WLQ, PZH en EZK worden besproken.

Relevantie programma energieprojecten

De primaire focus van WLQ is gericht op de Passende Beoordeling en de genoemde fallbacks. In de expertsessie is geconcludeerd dat de doorlooptijden van het programma energieprojecten van het Rijk niet past in de gewenste doorlooptijden van WLQ. Vanwege de onzekerheid die met het proces gemoeid blijft, is het werken aan een fallback vanuit het programma energieprojecten gewenst. We laten ons dan ook graag periodiek informeren over de opzet, status en doorlooptijden. Zo zijn wij benieuwd naar de status van het nadere onderzoek dat op basis van de quickscan wordt uitgevoerd door het Rijk en de verdere stand van zaken van het programma.

Planning volgende expertsessies

Aan de experts van EZK en PZH zijn de volgende afstemmomenten voorgesteld:

- Medio april als WLQ de nieuwe AERIUS berekening heeft.
- Eind april/begin mei als de ecologische beoordeling van Arcadis is afgerond.
- Na eerste afstemming met het bevoegd gezag.
- Vlak voordat de vergunningen worden ingediend. Planning wordt momenteel opgesteld.

Memo: **Stand van Zaken CE-Delft onderzoek businesscase aansluiting glastuinbouw**

Datum: **16-4-2020**

Auteur: [art 5 1-2e](#)

1. Aanleiding

In opdracht van EZK en LNV onderzoekt CE-Delft de businesscase van de aansluiting van de glastuinbouw op de warmterotonde/warmtenet en brengt de 'knoppen' in beeld die (grote) invloed hebben op de onrendabele top. De tuinbouwsector wordt bij dit onderzoek betrokken. Dit onderzoek moet bijdragen aan het vinden van een oplossing voor de 'onrendabele top' en zo mogelijk leiden tot een harder commitment van de tuinbouw om warmte af te nemen, en daarmee de keuze voor een 250 MW leiding.

In het onderzoek staan de volgende vragen centraal:

1. Analyseer de businesscase van de aansluiting van het Westland op de warmterotonde voor de situatie 2019 en de prognose van marktcondities in 2030.
2. Breng samen met stakeholders de knoppen in beeld die positief uitwerken op de businesscase. Maak onderscheid tussen project specifieke knoppen en generieke knoppen.
3. Maak een analyse van de knoppen (maatregelen) en breng het mogelijke effect op de businesscase in beeld volgens het meegeleverde model bij de offerteaanvraag (maak onderscheid in condities 2020 - 2030).
4. Bespreek de resultaten met stakeholders en breng de haalbaarheid in beeld.
5. Stel een advies op met 1-3 realistische maatregelpakketten

2. Stand van zaken:

In februari is de eerste Workshop met stakeholders glastuinbouw georganiseerd over commitment glastuinbouw. Constructieve bijeenkomst. De wil is er, maar commitment is afhankelijk van de 'marktomstandigheden'. Wanneer het veel duurder is, zal het niet mogelijk zijn om hard commitment te krijgen. Tuinders zien restwarmte wel als belangrijke warmtebron in het verduurzamingstraject. Enkele algemene punten uit deze bespreking:

- De synergie met de besluitvorming over de realisatie van het WarmteSysteem Westland wordt als unieke kans gezien.
- Op dit moment wordt geïnvesteerd in WKK's vanwege lage gasprijs en hoge elektriciteitsprijs. Door ODE is elektriciteitsprijs omhoog gegaan.
- De glastuinbouw kan zich alleen 'hard' committeren aan realistische afspraken waar ze voordeel uit kunnen halen voor de komende 5 jaar.
- CO2 voorziening is belangrijk, hier loopt ook nog een discussie.

Tijdens de bijeenkomst zijn door de warmtecoöperaties en deelnemers een 40 tal knoppen genoemd. Uit deze groslijst is in overleg met de begeleidingscommissie de keuze gemaakt voor drie sets aan knoppen. Deze worden momenteel door CE-Delft doorgerekend.

De sets zijn: (voor uitgebreid overzicht zie bijlage)

Set 1: Kapitaallasten

Aanpassingen in afschrijvingstermijn, rentevoet en het verschuiven van aansluitpunt.

Set 2: Kostenverdeling

Exploitatiesubsidie (SDE) op restwarmte, alleen marginale kosten in rekening brengen bij GTB en de aanpassen belastingen (generiek)

Set 3: Transporttarief

Verbinding met gastarief, Participatiemodel (Tuinders participeren financieel mee/ Overige partijen (zoals gemeente of provincie) participeren financieel mee), Vastleggen warmteprijs, Retourleiding

3. Vervolg

Op 24 april wordt de tweede stakeholdersbijeenkomst georganiseerd met Webex/Teams. Tijdens deze bijeenkomst presenteert CE-Delft haar berekeningen, worden deze besproken, waarin juistheid van de berekening, de haalbaarheid en de invloed op commitment aan de orde komt.

Daarna rond CE-Delft de studie af met een advies. Dat zal worden besproken met de begeleidingscommissie. De studie wordt in mei afgerond.

Bijlage: Definitief overzicht 'knoppen'

Set 1:

1. Aanpassen afschrijvingstermijn

Verhogen van de termijn levert jaarlijkse kapitaallasten, hierdoor wordt de CAPEX van het warmtesysteem Westland (WSW) en de transportleiding verlaagd

2. Aanpassen rentevoet

Het hanteren van een lagere rekenrente levert jaarlijkse kapitaallasten, dit zorgt voor verlaging van de CAPEX WSW en transportleiding

3. Meenemen kosten en GJ van de aftakking in kosten distributienet

Het meenemen van de kosten en GJ van de aftakking in de kosten voor het distributienet maakt het mogelijk om met verschillende tarieven te rekenen. Dit kan tot een kostenverlaging van het distributienet leiden.

Set 2:

1. Exploitatiesubsidie (SDE) op restwarmte

Een exploitatiesubsidie op restwarmte zorgt voor lagere uitkoppelkosten en daarmee een lagere warmteprijs. Dit heeft als gevolg een verlaging van de OPEX. De basisbedragen voor SDE++ 2020 zijn:

- 0,033 euro/kWh voor restwarmte zonder warmtepompsysteem
- 0,044 euro/kWh voor restwarmte met warmtepompsysteem
- 0,010 euro/kWh voor restwarmte stoom

Allen hebben een looptijd van 15 jaar.

2. Aanpassen belastingen (generiek)

Het aanpassen van de belastingen kan op meerdere mogelijkheden. Alle mogelijkheden zijn een stimulans voor de tuinders om minder gebruik te maken van de WKK:

- a. (deel van) ODE heffing subsidiëren voor alle bedrijven die gebruik maken van duurzame warmte
- b. Verlaging van ODE
- c. Eigen gasverbruik WKK belasten
- d. Eigen elektriciteitsverbruik WKK belasten

3. Alleen marginale kosten in rekening brengen bij GTB

Enkel de marginale kosten voor de capaciteitsuitbreiding vertalen in de kosten van de warmte. De verlaging van de investering voor transport en uitkoppeling zorgt voor een lagere CAPEX. Deze optie kan een bijdrage leveren aan het reduceren van het volloopprijsico.

Set 3:

1. Verbinding met gastarief

Het verhogen van het transporttarief voor gas in Westland. De opbrengsten kunnen tevens worden gebruikt voor de financiering van WSW.

2. Participatiemodel

- a. Tuinders participeren financieel mee
- b. Overige partijen (zoals gemeente of provincie) participeren financieel mee

3. Vastleggen warmteprijs

Door de eerste aansluitingen een interessante propositie te bieden zal de leiding sneller vollopen in de overbruggingsperiode van 15 jaar. Een mogelijkheid is een zogenoemde early bird korting op het transporttarief, via een bepaalde staffel, gebaseerd om invulling te geven aan het vooraf bepaalde volloopprijs scenario. Als het volloopprijs scenario gunstiger verloopt, kan er een bonus/korting ontstaan voor de 'early birds'.

4. Retourleiding

Door de glastuinbouw aan te sluiten op de retourleiding wordt de capaciteit en efficiëntie van het systeem vergroot (grotere delta T). Bovendien kan de geleverde warmte uit een restwarmtebron beter worden benut (meer vollasturen). Als aanvulling is het mogelijk dat er een lagere prijs kan worden gevraagd voor de lagere energie-inhoud/temperatuurwarmte.

Memo: Aanpak Warmtevraag WarmtelinQ

Datum: 17 april 2020

1. Aanleiding

Begin kwartaal 4 2020 neemt Gasunie een besluit over de omvang van de aan te leggen leiding tussen Vlaardingen en Den Haag. De 700 mm of 600 mm (250 respectievelijk 150 MW). Dit besluit is onder andere afhankelijk van de warmtevraag in de omgeving van de leiding. De warmtevraag is grotendeels nog niet gecontracteerd, daarom is vooral het contracteren van de warmtevraag of een andere vorm van commitment op de warmtevraag een belangrijke actie. Alleen in Den Haag en Delft zijn er gesprekken met energiebedrijven die kunnen contracteren. Het is niet te verwachten dat gemeenten of andere partijen, zoals woningbouwcorporaties, voor kwartaal 4 vergelijkbaar commitment kunnen geven over de warmtevraag. Dit zou kunnen betekenen dat Gasunie niet anders kan besluiten om een 600 mm leiding aan te leggen. Voor de verduurzaming van de regio Rotterdam Den Haag zou dat een gemiste kans zijn als we kijken naar 2030 en verder.

2. Doel

Deze memo heeft tot doel om gezamenlijk richting te geven aan het proces dat partijen de komende maanden willen doorlopen om te komen tot meer inzicht in de warmtevraag en -programmering (fase 1). Deze bundeling van de warmtevraag en het commitment dat hierover kan worden afgegeven (fase2) moet resulteren in een evenwichtige incentive-verdeling tussen partijen in de regio die voor Gasunie en de rijksoverheid voldoende is om een toekomstbestendig, lees 700 mm, warmteleiding aan te leggen.

3. Partijen

Vele partijen zijn direct of indirect betrokken. Zonder hier uitputtend op in te gaan maken we wel een onderscheid in een aantal hoofdgroepen.

- Gasunie, Provincie Zuid-Holland, EZK en BZK
- Schil 1: Aanliggende gemeenten: Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk, Den Haag en SVH en woningbouwcorporaties Schiedam/Vlaardingen;
- Schil 2: Omliggende gemeenten: Westland, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp;
- Schil 3: Regio: Leiden en Leidse regio/Oostland

Bij dit proces zijn de stakeholders van Schil 2 en 3 minder betrokken. Er loopt een proces ter realisatie van een integraal ontwerp en een apart proces met de Leidse regio.

De Sociale Verhuurders Haaglanden (SVH) hebben aangegeven dat zij het kansrijk achten om circa 70.000 corporatiewoningen relatief snel en eenvoudig aan te sluiten op een warmtenet, daarbij (ook) gebruikmakend van restwarmte uit de WarmtelinQ. De corporaties gaan graag met de betrokken partijen in gesprek over de wijze waarop dit geconcretiseerd kan worden. Volgens de corporaties is - gegeven de beperkte investeringscapaciteit van corporaties in deze regio - het gebruik van hoge temperatuur restwarmte een essentieel middel om de omvangrijke investeringen in isolatie te faseren. Restwarmte draagt volgens de corporaties ook bij aan de betaalbaarheid en haalbaarheid van de verduurzaming. Het voorstel is om SVH en een vertegenwoordiging van de corporaties in Schiedam/Vlaardingen in dit proces te betrekken (schil 1).

4. Bundeling warmtevraag

Om te komen tot een zo betrouwbaar mogelijke warmtevraag zijn drie zaken essentieel:

- Basisdata
- Warmteprogrammering
- Commitment

A. Basisdata

Voor een goede inschatting van de wijken die geschikt zijn voor een hoog temperatuur (HT) warmtenet zijn data onmisbaar. Basis van het proces vormen de reeds onderzochte data van gemeenten en woningcorporaties. In het proces gaan we verder uit van 4 beschikbare datasets:

1. Startanalyse van PBL. Rond de zomer wordt naar verwachting de nieuwste versie opgeleverd, bekeken wordt of de huidige versie volstaat;
2. Openingsbod van Stedin;
3. Warmte data tbv RES MRDH van CE Delft.
4. Warmte Transitie Atlas (Overmorgen in opdracht van Provincie Zuid-Holland)

Deze datasets worden met elkaar vergeleken door de gemeenten in overleg met de woningcorporaties. Op basis daarvan kan inzicht gegeven worden over de robuustheid van warmtenet als oplossing voor een wijk. Dit zover dit niet al gedaan is ter voorbereiding op het opstellen van een warmte transitievisie. Het doel is dat er data beschikbaar komen over de warmtevraag.

Veel gemeenten hebben ook zelf al analyses gedaan van beschikbare data en mogelijk al kaders gesteld voor warmteoplossingen. Met de inzichten die dit heeft opgeleverd kan de dataset verder worden verfijnd. Daarbij is het ook noodzakelijk om inzicht te verkrijgen van lokale (HT) warmtebronnen zoals bijvoorbeeld geothermie. De warmtevraag uit een restwarmtenet is namelijk mede afhankelijk van het lokale aanbod. Zo ontstaat een overzicht met de potentiële HT-restwarmtevraag op basis van data en op basis van lokale aanvulling. Het is aan gemeenten/corporaties om een dergelijke analyse van de warmtevraag zelf te doen. De bundeling van de vraag zal gezamenlijk plaatsvinden. Provincie zal een format aanleveren zodat de data uniform door gemeenten wordt aangeleverd met gelijke aannames. Er zal ruimte zijn om beargumenteerd maatwerk te leveren.

B. Warmteprogrammering

Aansluitend aan de verzamelde potentie moet een beeld van een reëel ontwikkelpad van de warmtevraag worden gegeven, dit in verschillende periodes (tot 2030, 2030-2035, en 2036-2050). Met de woningcorporaties bespreken we ook wat voor hen een reëel ontwikkelpad van de warmtevraag is. Inclusief een inschatting van de realisatie van de lokale warmtebronnen ontstaat hieruit een overzicht in de tijd van de ontwikkeling van de warmtevraag, een warmteprogrammering.

C. Commitment

Tenslotte is het nodig om in gezamenlijkheid te komen tot een bepaald niveau van commitment op de warmtevraag. De warmtevraag en warmteprogrammering vraagt een bestuurlijk besluit als commitment aan de ontwikkeling van WarmtelinQ.

Mogelijke onderdelen van het commitment:

- Algemene steunbetuiging aan WarmtelinQ als belangrijke deeloplossing in de warmtetransitie;
- Specifieke weergave van de toepasselijke warmteprogrammering in een commitmentladder met mogelijk verschil in zekerheid per gebied. De commitmentladder werken we gezamenlijk uit;
- Toezeggingen over het vervolgproces om de warmteprogrammering ook te realiseren.
- Een toezegging over een vorm van financieel commitment

Als onderdeel van het proces zullen de komende tijd de verschillende vormen van commitment nader in beeld worden gebracht.

5. Proces

In oktober 2020 zal Gasunie besluiten over de realisatie van WarmtelinQ met een diameter van 600 of 700 mm. Voor het nemen van een beslissing over de aanleg van een leiding (600 én 700mm) is een gedragen beeld bij de warmtevraag en - programmering en maximaal commitment vereist. Het doel is om de bestuurlijk vastgestelde commitmentverklaringen op 30 september beschikbaar te hebben. In de komende maanden zal duidelijk worden op welk niveau commitment is af te geven door gemeenten en onder welke voorwaarden dit commitment is af te geven. Kosten voor de uitvoering van dit plan van aanpak bestaan uit met name ambtelijke inzet. Zover data nog niet voor handen zijn, zullen de gemeenten dit zelf leveren. Omdat dit ook input is voor de transitievisie warmte zal een dergelijke analyse toch op korte termijn moeten plaatsvinden. De provincie en Gasunie kunnen indien gewenst gemeenten ondersteunen bij de analyse en het opwerken van de datasets tot een gezamenlijk eindproduct.

Bestuurlijke overleggen.

(Vertegenwoordiging vanuit EZK, PZH, Gasunie, gemeenten en woningcorporaties)

Bestuurlijk overleg 1 (23 april)

Doel:

1. komen tot een akkoord op inhoud van de hiervoor geschetste aanpak en proces
2. Eerste discussie/gedachtewisseling over de aandachtspunten en opzet van de warmteprogrammering en de inrichting van commitment.
3. Gedachtewisseling over besluitvorming commitment. Alleen colleges of ook raden?

Bestuurlijk overleg 2 (begin juni)

Doel:

1. Delen van inzichten uit de data;
2. Delen eerste opzet van de warmteprogrammering;
3. Eerste inventarisatie opties (vorm, formulering en proces) commitment en richtinggevende keuze voor verdere uitwerking.

Bestuurlijk overleg 3 (Net voor zomerreces)

Doel:

1. Vaststellen warmteprogrammering
2. Vaststellen proces en vorm voor commitment (bestuurlijk en evt financieel)

BIJLAGE 1: Benodigd voor bestuurlijk proces, ambtelijk voorbereiden

Voor BO1:

- Introductie project WarmtelinQ
- Beschrijven proces

Voor BO2:

- Dataset van warmtevraag
- Opzet voor warmteprogrammering
- Presentatie over commitment (vorm, proces, financieel, juridisch etc)

Voor BO3:

- Ingevulde warmteprogrammering
- Proces en inhoud commitment

na BO3:

- Juli – september: Bestuurlijke besluitvorming binnen gemeenten en woningcorporaties over af te geven commitment
- Oktober: Besluitvormingsproces bij Gasunie over capaciteit WarmtelinQ

Update voorbereiding breed stakeholderoverleg warmtetransportnet Zuid-Holland

In het startdocument is opgenomen dat er een breed stakeholder overleg georganiseerd zal worden, gericht op een brede betrokkenheid van stakeholders. In het vorige BO is afgesproken dat overleg medio april/mei te laten plaats vinden als meer bekend is over het integrale plan, de warmtewet in consultatie is en er wellicht duidelijkheid is over de aansluiting van Leiden. Tevens kan tijdens een brede bijeenkomst de actuele planning van WarmtelinQ Rotterdam-Den Haag worden toegelicht.

Vanwege de verwachting dat (veel van de) maatregelen die genomen zijn in het kader van de coronacrisis nog geruime tijd van kracht zullen blijven, is het organiseren van een grote stakeholder bijeenkomst nog voor de zomervakantie niet aan de orde. Het is eveneens hoogst onzeker of een verruiming van de maatregelen na de zomervakantie zo'n bijeenkomst wel toelaten, maar om de vele stakeholders in Zuid-Holland tijdig te informeren en te betrekken bij de warmtenetontwikkeling is het wenselijk vóór de zomer een alternatieve aanpak te ontwikkelen en tot uitvoering daarvan over te gaan.

Deze alternatieve aanpak zal de komende weken worden opgesteld. Het projectteam van Gasunie, PZH en EZK zal daarom worden versterkt met communicatie-experts van de drie partijen en het evenementenbureau van RVO. Het idee is om digitale kanalen te benutten en een kernboodschap op te stellen die kan worden ondersteund door onder meer persberichten, een website of een portal op een bestaande website en webinars. De doelgroep omvat alle stakeholders die mogelijk met het integrale warmtenet in de provincie Zuid-Holland te maken krijgen - gemeenten, woningcorporaties, warmtebedrijven, tuinders van Oostland - en nu nog niet via spoor 2 bij het project WarmtelinQ zijn aangesloten. Het doel van de aanpak is om de stakeholders te informeren en te betrekken bij het integrale plan (spoor 4) en te informeren over de WarmtelinQ, met wellicht de aansluiting Leiden, de actuele planning en de Warmtewet.

Bestuurlijk overleg Warmterotonde (WarmtelinQ)

22 april 2020 (09:00-10:00)

Genodigden: S. Gaastra (EZK, Vz.), J. Baljeu (PZH), U. Vermeulen (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (EZK), [art 5 1-2e](#) PZH, G. Custers (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (EZK)

Agenda

1. Welkom en opening

2. Verslag 20 februari 2020 [*bijlage 1*]

3. Voortgang spoor 1

- a. **Algemene voortgang:** mondelinge toelichting Gasunie
- b. **Update Stikstof:** Gasunie is voorzichtig positief over de mogelijkheden voor een Passende Beoordeling, maar benadrukt dat het dossier met onzekerheden omgeven blijft en om die reden alle alternatieve opties open moeten blijven. Dit voor het geval de Passende Beoordeling niet slaagt. Zie *bijlage 2* voor een uitgebreidere toelichting
- c. **Tuinbouw:** EZK geeft toelichting op stand van zaken onderzoek CE-Delft aan de hand van korte notitie. [*bijlage 3*]

4. Commitment gemeenten (spoor 2)

PZH geeft toelichting op aanpak en stand van zaken op basis van de meegestuurde notitie [*bijlage 4*].

Voorbespreking van het overleg met de gemeenten en woningcorporaties op 23 april.
Aandachtspunt om alvast voor te bespreken: Wederzijdse verwachtingen over haalbaarheid en vorm van commitment te behalen voor 31 september.

5. Warmtewet 2 (spoor 3)

Mondelinge toelichting op de stand van zaken door EZK

6. Stand van zaken breed stakeholdersoverleg/communicatie stakeholders

Toelichting stand van zaken door EZK. [*bijlage 5*]

Beslispunt: is het BO akkoord met uitwerking alternatief voor brede stakeholder bijeenkomst?

Bijlagen

1. Verslag BO Warmterotonde 20 februari 2020
2. Update stikstof
3. Notitie BO stand van zaken studie CE-Delft
4. Aanpak vraagbundeling
5. Update voorbereiding breed stakeholdersoverleg

Van: art 5 1-2e
Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 09:57
Aan: art 5 1-2e
Onderwerp: FW: check op concept stukken BO WarmtelinQ 20 mei
Bijlagen: agendavoorstel Bestuurlijk overleg Warmterotonde 20 mei.docx; Bijlage 1 Verslag BO Warmterotonde 20 februari 2020.docx; Bijlage 2 concept verslag BO WarmtelinQ 22 april.docx; Bijlage 3 concept opzet capaciteitsreservering gemeenten.pptx

Archief 😊

Agenda bij BWO

Van: art 5 1-2e <vo .nl>
Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 09:35
Aan: art 5 1-2e gasu art 5 1-2e <vo .nl>;
 ter s <G.Custers@gasunie.nl>; art 5 1-2e <pzh .nl> art 5 1-2e
 art 5 1-2e <pzh.nl>; art 5 1-2e nine zk.nl>; art 5 1-2e
 art 5 1-2e <m inezk.nl>

Onderwerp: check op concept stukken BO WarmtelinQ 20 mei

Beste allen,

Ten behoeve van een laatste check stuur ik jullie de agenda en een drietal bijlagen voor het BO WarmtelinQ van 20 mei.

Reacties ontvang ik graag uiterlijk 12u vandaag zodat we daarna de stukken kunnen finaliseren en rondsturen.

Bedankt en met vriendelijke groet,

art 5 1-2e

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert Duurzaam, Agrarisch, Innovatief en Internationaal ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Bestuurlijk overleg Warmterotonde (WarmtelinQ)

20 mei 2020 (15:00-16:00)

Genodigden: S. Gaastra (EZK, Vz.), J. Baljeu (PZH), U. Vermeulen (Gasunie) art 5 1-2c (EZK)
art 5 1-2c PZH), G. Custers (Gasunie), art 5 1-2c (EZK, secr.)

Agenda

1. Welkom en opening

2. Verslag BO Warmterotonde 20 februari en conceptverslag BO WarmtelinQ 22 april *[bijlagen 1 en 2]*

3. Communicatie planning (gehele project en spoor 1)

Ter besluitvorming

Kan het BO instemmen met:

De verzending van een Kamerbrief vóór de zomer waarin een algemene update wordt gegeven van het gehele project. De geactualiseerde planning kan hier een plek in krijgen, evenals een update over de aansluiting van Leiden.

4. Glastuinbouw (spoor 1) – toelichting EZK

Ter bespreking

De derde en laatste begeleidingscommissie van het onderzoek is geweest. CE-Delft verwerkt de uitkomsten in een definitief rapport. EZK geeft toelichting op de gang van zaken en het beoogde vervolgproces.

5. Commitment gemeenten (spoor 2) – toelichting PZH

Ter besluitvorming [bijlage 3]

Vragen aan het BO:

1. Biedt deze opzet voldoende aanknopingspunten voor verdere uitwerking tussen EZK, Gasunie en PZH en ambtelijke verkenning met gemeenten en corporaties?
2. Hoe betrekken we BZK bij de realisatie van distributienetten en het creëren van een tijdige warmtevraag?

6. Stand van zaken communicatie stakeholders – toelichting EZK

Ter bespreking

Mondelinge toelichting stand van zaken communicatieplan door EZK.

Bijlagen

1. Verslag BO Warmterotonde 20 februari 2020
2. conceptverslag BO WarmtelinQ 22 april 2020
3. Concept opzet capaciteitsreservering gemeenten

Verslag Bestuurlijk overleg Warmterotonde (WarmtelinQ), 20 februari 2020

Aanwezig

Dhr. Meindert Smallenbroek (EZK), Mevr. Jeanette Baljeu (PZH) ^{art 5 1-2e} (PZH), Dhr. Ulco Vermeulen (Gasunie), Dhr. Guido Custers (Gasunie), ^{art 5 1-2e} (EZK), ^{art 5 1-2e} (EZK).

Verslag Bestuurlijk overleg Warmterotonde 10 december

Het verslag is akkoord met de vaststelling dat het onderzoek glastuinbouw is uitgezet en volgens planning in april gereed moet zijn.

Geactualiseerde planning Gasunie (spoor 1)

Gasunie geeft aan dat de planning voor de WarmtelinQ (voorheen LdM) aangepast is naar aanleiding van de vertraging in het startbesluit PIP. FID kan in het gunstige geval in mei 2021 genomen worden en zou uiterlijk november 2021 kunnen plaatsvinden in het geval SMB vergunning vertraging oplevert. De aannames over stikstofprocedures zijn onzeker. Begin Q4 2020 moet er een beslissing worden genomen over de diameter van de leiding. In november 2023 is de leiding klaar voor inbedrijfname. Gasunie is in gesprek met Eneco hierover.

Afspraken:

- *De nieuwe planning wordt vastgelegd t.b.v. de subsidiebeschikking.*
- *De kerngroep maakt een afspraak over de communicatie over de nieuwe planning.*

Aanpak knelpunt stikstof (spoor 1)

Maandag 17 februari heeft een eerste expertsessie plaatsgevonden met Gasunie, PZH en EZK. De uitkomst was dat Gasunie twee nieuwe oplossingsrichtingen gaat verkennen:

- Het leasen van 'stikstofruimte' in bestaande vergunningen bij bedrijven in de regio.
- Onderbouwen in de Passende Beoordeling dat de stikstofbesparing die dit project realiseert, (velen malen) groter is dan de stikstofdepositie tijdens de aanleg.

De provincie geeft aan dat er een goed onderbouwde vergunningaanvraag nodig is.

EZK geeft aan dat ^{art 5 1-2e} tevens aanwezig bij de expertsessie, ^{art 5 1-2e} het programma voor energieprojecten met een tijdelijke depositie. Het programma is nog in de opstartfase.

Afspraken:

- *Gasunie werkt de verwachte stikstofdepositie nader uit en brengt de mogelijkheden om deze zo veel mogelijk te beperken in kaart.*
- *De provincie laat weten welke experts bij de expertsessies betrokken moeten worden.*

Beoogd resultaat en bestuurlijk en financieel commitment van gemeenten (spoor 2)

De provincie geeft aan dat er een aantal sessies zijn geweest om commitment op te halen bij gemeenten. Het moet mogelijk zijn om bestuurlijk commitment van gemeenten te krijgen over een afnamevolume en het perspectief op voltooiing. Gasunie geeft aan dat er echt een 'hard commitment' nodig is voor een positief investeringsbesluit van Gasunie.

Afspraken:

- *De provincie organiseert nog een bestuurlijke ronde en houdt Gasunie op de hoogte. 3 en 4 maart zijn de volgende sessies gepland.*

Beleidsmatige kaders (spoor 3)

EZK geeft aan dat in de Kamerbrief van 20 december 2019 de voortgang van het wetstraject Warmtewet 2 is toegelicht, met daarin de beleidsmatige keuzes op hoofdlijnen en ook de planning. De internetconsultatie is voorzien in de eerste helft van 2020. Verder vinden er diverse overleggen plaats met VNG en IPO. Voor de staatssteuntoets is EZK het traject richting Brussel aan het voorbereiden. Binnenkort kan EZK een tijdslijn schetsen.

Afspraken:

- *Gasunie en EZK gaan indien nodig nog een keer in gesprek over het marktmodel voor transportnetten.*

Plan van Aanpak integraal ontwerp warmtetransportsysteem ZH (spoor 4)

Het BO neemt kennis van de voorgestelde aanpak en gaat hiermee akkoord.

Breed stakeholderoverleg WarmtelinQ en warmtenet ontwikkeling ZH (spoor 5)*Afspraak*

- *EZK plant in overleg met het secretariaat van de gedeputeerde een breed stakeholderoverleg op bestuurlijk niveau in de tweede helft van april.*

Werkafspraken*Afspraak*

- *EZK plant een 3-tal overleggen tot de zomervakantie in juli. Steeds met een interval van 6 weken. Indien nodig kunnen er tussendoor extra overleggen ingepland worden.*

Aanwezig

Dhr. Sandor Gaastra (EZK, vz.), Mevr. Jeannette Baljeu (PZH),
(PZH), Dhr. Ulco Vermeulen (Gasunie), Dhr. Guido Custers (Gasunie)
EZK) EZK) (EZK)

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

1. Welkom en opening

De agenda wordt vastgesteld.

2. Verslag 20 februari 2020

Gasunie geeft aan dat in het verslag staat dat Q4 een beslissing wordt genomen over de diameter van de leiding; dit moet begin Q4 zijn.

Afspraak

EZK past het verslag aan.

3. Voortgang spoor 1

a. Algemene voortgang

Gasunie geeft aan dat vooralsnog veel werkstromen doorgang kunnen vinden en dat de maatregelen niet tot een aangepaste planning leiden; wel wordt gemerkt dat sommige werkstromen minder goed en efficiënt lopen en daardoor ook de planning onder druk komt te staan. De oorspronkelijke planning van FID in september 2020 is zoals eerder besproken niet haalbaar. De kerngroep bekijkt wanneer hierover gecommuniceerd kan worden.

b. Update Stikstof

Gasunie geeft aan dat er meerdere sporen gevolgd worden. Uit een studie van Arcadis blijkt dat een Passende Beoordeling kansrijk is. Gasunie is daardoor voorzichtig positief over deze optie. Het uitwerken verloopt volgens planning.

EZK vraagt hoe de provincie tegen deze optie aankijkt. De provincie vraagt of de omgevingsdienst Haaglanden betrokken is. Gasunie geeft aan dat er vooralsnog met name met externe bureaus gesproken is. Wel is er parallel daaraan contact geweest met de omgevingsdienst. Als de resultaten voor de Passende Beoordeling definitief zijn, gaat Gasunie deze met o.a. de omgevingsdienst bespreken. De provincie benadrukt dat het goed is zo snel mogelijk met de omgevingsdienst te spreken hierover.

c. Tuinbouw

EZK licht de voortgang van het onderzoek van CE Delft toe. Er is enige vertraging opgetreden doordat later gestart is met het onderzoek en fysieke bijeenkomsten momenteel lastig zijn. Het is een zoektocht geweest voor de begeleidingsgroep om de meest kansrijke knoppen te identificeren. Dit is uiteindelijk gelukt. Aanstaaende vrijdag is er een volgende bijeenkomst met alle stakeholders. Het blijft erg lastig om voor de tuinbouw tot een interessante business case voor restwarmte te komen, omdat zij op dit moment een lage prijs betalen voor gas.

De provincie geeft aan dat het inderdaad een erg lastig traject is. Het is daarom belangrijk om te kijken wat het wel of niet meenemen van de tuinbouw betekent voor het totale project.

Gasunie geeft aan zich veel zorgen maken over de tuinbouw. De lage olie- en energieprijzen die ze nu betalen helpen daar niet bij. Hierdoor zal de animo om over te stappen op restwarmte lager zijn. Dat heeft grote gevolgen voor dit project, maar ook voor de toekomstige warmtevoorziening van de tuinders.

EZK beaamt dat dit een grote zorg is. De discussie over de ODE speelt hier een belangrijke rol bij. Hier moet voor het begin van volgend jaar een knoop over worden doorgehakt. Over de uitkomsten daarvan is EZK niet gerust. Daardoor kan de uitkomst inderdaad zijn dat er voor een kleinere leiding gekozen wordt.

De provincie vraagt of er ook andere wegen zijn die het Rijk nu onderzoekt. EZK geeft aan dat het gat erg groot wordt door de dalende energieprijzen en het huidige fiscale regime en dat het Rijk dit niet makkelijk op kan lossen. EZK ziet op dit moment de ODE als de meest kansrijke knop. Het fiscale regime aanpassen lijkt in deze tijden onrealistisch.

Gasunie geeft aan dat voor de ontwikkeling van LdM is uitgegaan van 75 mW afname van de tuinbouwers. Momenteel bekijkt Gasunie wat de gevolgen voor het project zijn als de tuinbouw bijvoorbeeld slechts 50 mW afneemt. De uitkomsten hiervan kan Gasunie over enkele weken delen.

EZK geeft aan dat nog wordt gekeken naar de fiscale nadelen van overstappen van WKK op restwarmte; mogelijk biedt dit enige verbetering voor de business case van restwarmte voor de tuinbouw. Het gat met wat tuinders nu betalen voor gas zal echter blijven en dus zal bestuurlijke en politieke daadkracht nodig zijn. Gasunie vult aan dat het van strategisch belang is om de tuinders erbij te hebben. EZK beaamt dit en benadrukt dat de leiding groot genoeg zou moeten zijn om toekomstbestendig te zijn. Het vraagt daarom bestuurlijke overtuigings- en daadkracht om toch voor de grotere leiding te gaan.

4. Commitment gemeenten (spoor 2)

De provincie geeft aan dat er zorgen bestaan bij gemeenten of er voor de zomer al financieel commitment moet zijn. De provincie heeft aangegeven dat het belangrijk is om nu het gesprek te voeren en het potentieel van elke gemeente inzichtelijk te maken. Besluitvorming over financieel commitment zou dan in het najaar plaats moeten vinden. Die tijdslijn is kansrijker voor gemeenten.

In de eerste schil (langs WarmtelinQ) loopt het traject goed. Binnenkort is er overleg met deze gemeenten en woningbouwcorporaties. De provincie bespreekt met Gasunie graag nog de voortgang van de gesprekken met deze partijen.

Gasunie vult aan dat we hier in een probleem gaan komen in de timing. We moeten sneller een besluit nemen over de breedte van de leiding dan de gemeenten klaar zijn om commitment af te geven. Hier moeten we samen iets op verzinnen, zodat Gasunie voldoende comfort heeft om tot een investeringsbeslissing te komen. Gasunie ziet hier mogelijkheden voor. Bijvoorbeeld door gemeenten voor 10 jaar commitment te laten geven i.p.v. 30 jaar.

De provincie geeft aan dat nu gepland is om dit najaar tot afspraken hierover te komen. Gasunie geeft aan dat hier veel druk op zal komen te staan dus dat hier goed over nagedacht moet worden. EZK geeft aan dit graag te steunen. De provincie benadrukt dat EZK zeker nodig zal zijn en gaat eerst met Gasunie doorspreken over hoe dit proces goed georganiseerd kan worden; ook voor de tweede schil.

Afspraak

De provincie komt met een voorstel voor hoe dit proces georganiseerd wordt met zowel de eerste, als de tweede schil.

5. Warmtewet 2 (spoor 3)

EZK geeft aan dat in een traject met IPO en VNG gewerkt wordt aan de contouren van de warmtewet. De planning is om in mei de internetconsultatie te starten. Daarna duurt het nog even tot het voorstel in de Tweede Kamer behandeld kan worden. De besluitvorming zal dus niet snel rond zijn. De vraag is of dit deze kabinetsperiode nog lukt. De hoofdlijnen worden wel duidelijk zodra de internetconsultatie start. Het lijkt erop dat over de meeste zaken overeenstemming zal komen met de medeoverheden. Er zit echter nog een belangrijk verschil van inzicht over de rol van de netbeheerders bij distributienetten.

Gasunie is blij te horen dat er geen blokkades zijn wat betreft de wettelijke borging van de rol van transportleidingen. Het punt over distributienetten is wel een risico, omdat dit ertoe kan leiden dat gemeenten geen commitment aangaan.

Afspraak

EZK informeert Gasunie en de provincie als duidelijk is wanneer de internetconsultatie start.

6. Stand van zaken breed stakeholdersoverleg/communicatie stakeholders

EZK licht toe dat er voor stakeholders buiten de eerste schil iets georganiseerd gaat worden om de bekendheid van het project te vergroten. Door de huidige situatie zal dit niet fysiek plaatsvinden en dus wordt naar alternatieven gekeken. De provincie vult aan dat bekeken moet worden welke partijen we specifiek willen benaderen, gelet op spoor 2. Het verzoek is om goed in de tijd te zetten wanneer we wat gaan doen en met wie. Gasunie benadrukt dat het goed is om te laten zien dat het rijk regie neemt.

EZK vult aan dat het belangrijk is dat de grote spelers (provincie, de grote gemeenten, Gasunie en EZK) uitstralen dat we hier eensgezind in staan.

Afspraak

EZK voegt een fasering en een indeling in de verschillende doelgroepen toe aan het voorstel.

Rondvraag

Gasunie geeft aan dat het steeds kritischer wordt om tot positief besluit voor een 700 mm leiding en de aansluiting naar Leiden te komen en doet de suggestie om binnenkort fysiek bij elkaar te komen om dit te bespreken. Dit idee wordt omarmd.

Afspraak

EZK organiseert een fysieke bijeenkomst in mei om elkaar te spreken over de voortgang.

Duurzame Warmte voor Zuid-Holland

Opzet capaciteitsreservering gemeenten

CONCEPT

Bestuurlijk Overleg 20 mei

Inleiding

Het gesprek met gemeenten en corporaties vanuit spoor 2 raakt voorzichtig op stoom. De WLQ-gemeenten hebben zich inmiddels georganiseerd, de corporaties zijn betrokken. Tijdens het bestuurlijk overleg van 23 april met de gemeenten en corporaties is besloten een proces met elkaar in te gaan om de warmtevraag en programmering met elkaar uit te werken.

De afweging voor het vereiste financiële commitment mag vooralsnog in deze fase geen onderdeel van het proces uitmaken. Een vorm van financieel commitment is wel vereist voor een succesvolle investeringsbeslissing voor een 700mm leiding.

Ondanks dat gemeenten in deze fase niet willen praten over financieel commitment, worden aan het BO van 20 mei wel de contouren van een vorm van commitment voorgelegd die mogelijk zou kunnen werken voor gemeenten. Dit mede ter verkenning van de mogelijkheden bij EZK, Gasunie en PZH

Inhoud & Doel

Inhoud:

- Proces met gemeenten en corporaties
- Risicoverdeling
- Uitgangspunten en *narrative* commitment
- Basiskenmerken commitment

Doel:

- Verkenning van de opzet van commitment gemeenten mét financiële consequenties

Proces met gemeenten zoals vastgesteld in BO 23 april

Belangrijkste takeaways 23 april:

1. Doorgaan met inzichtelijk maken warmtevraag en programmering, commitment is openstaand punt
2. Gemeenten nog niet klaar/bereid voor financieel commitment
3. Separate afspraak SVH en WLQ: Businesscase opstellen voor de warmte-eilanden corporaties

Bestuurlijk overleg 2 (begin juni)

1. Delen van inzichten uit de data t.b.v. de potentiële warmtevraag;
2. Delen eerste opzet van de warmteprogrammering;
3. Eerste inventarisatie opties (vorm, formulering en proces) commitment en richtinggevende keuze voor verdere uitwerking

Bestuurlijk overleg 3 (Net voor zomerreces)

4. Vaststellen warmteprogrammering
5. Vaststellen proces en vorm voor commitment (bestuurlijk en evt. financieel)

Na de zomer:

6. Besluitvorming

Risicoverdeling

1

2

3

Uitgangspunten Risicoverdeling 1/2

Inzichtelijk maken van *skin in the game* van GU en EZK is nodig voor gemeenten om beter te doorgronden dat het hier niet gaat om het 'spekken' van de businesscase en rendement van Gasunie

1

- Beslissing 600 – 700mm:
 - Bij hard commitment op 150MW komt er een 700mm leiding met 250MW
 - Bij hard commitment op 75MW komt er een 600mm leiding van 150MW.
 - In beide gevallen moet uit een analyse van de warmtevraag en -programmering van de bebouwde omgeving blijken dat ook het niet gecommitteerde deel volloopt binnen 15 jaar.
- Risicoverdeling EZK – Gasunie:
 - EZK voorziet met de subsidie van 90 – 100 mln in een deel van het vollooprisico voor gemeenten
 - Gasunie pakt bij een 700 mm leiding een vollooprisico voor gemeenten vanaf jaar 1 na COD, oplopend van 150 tot 250MW in 15 jaar
- Uitkomst warmtevraag en -programmering voor 700mm leiding:
 - Analyse van warmtevraag en warmteprogrammering van 40 naar 150 MW groei bebouwde omgeving langs de WLQ Vlaardingen – Den Haag in 15 jaar i.c.m.
 - 100 MW groei bebouwde omgeving op de WLQ+ in 15 jaar (nog nader te bepalen of en hoe GTB hier een onderdeel van kan uitmaken)

Uitgangspunten Risicoverdeling 1/2

2

Commitment gemeenten:

- Om de vereist 150MW te bereiken voor realisatie van de 700m mm leiding is hard commitment voor minimaal 75 MW vanaf oplevering (COD) Vondelingenplaatleiding benodigd
- Eventueel hard commitment Leiden en/of Delft komen in mindering op de vereiste 75MW hard commitment. Hard commitment moet in totaal uitkomen op 150MW.

3

WTO Eneco

- Eneco sluit bij FID een WTO vanaf COD WLQ Vlaardingen-Den Haag bestaande uit:
 - 40MW aan op huidige net Den Haag en
 - Vollooprisico voor 35 MW groei in Den Haag

Basiskenmerken financieel commitment

Gemeenten staan negatief tegenover begrippen als 'garanties voor Gasunie'. Nieuwe *narrative* is nodig

- WLQ biedt een kans voor de lokale warmtetransitie
- Reserveren van de capaciteit op de leiding t.b.v. de lokale warmtetransitie
- Evenredige incentiveverdeling voor snelle CO2 reductie en aardgasvrij
- WLQ zorgt voor de betaalbaarheid van de warmtetransitie; duidelijk signaal vanuit de corporaties
- Van financiële garantie naar duurzame capaciteitsreservering
- Van financieel commitment naar vergoeding voor capaciteitsreservering
- Van ondersteuning businesscase Gasunie naar stimulans voor snelle warmtetransitie door aansluitingen en afname
- Tijdig afgeven van commitment heeft een first movers advantage voor de betaalbaarheid
- In gezamenlijkheid met alle andere publieke stakeholders langs de WLQ
- Als we het gezamenlijk doen, investeren PZH en EZK mee. Enkel beschikbaar als de gemeenten gezamenlijk commitment afgeven

art 5 1-1c

Uitgangspunten financieel commitment

1. Gasunie

art 5 1-1c

art 5 1-1c

Uitgangspunten financieel commitment

3. gemeenten, corporaties, warmteleveranciers en BZK

- Verdeelsleutel onder gemeenten nader te bepalen;
- Commitment corporaties in prestatieafspraken om druk op gemeenten te verlichten;
- Bereidheid gemeenten om met focus en snelheid warmtevraag te ontwikkelen door rolinvulling en waar gewenst vaststellen van warmtekavels en uitnodigen van warmteleveranciers;
- Actieve rol van gemeenten bij vergunningverlening aan warmteleverancier;
- Corporaties zorgen dat hun woningen aan kunnen sluiten zodra het distributienet beschikbaar is;
- Warmteleveranciers ontwikkelen, ondersteunt door gemeenten, de warmtevraag bij particuliere eigenaren en utiliteitsbouw;
- De onderlinge afhankelijkheid van gemeente, corporatie en warmteleverancier is groot. Afstemming en de zoektocht naar rolinvulling en –verdeling leiden tot veel tijdsverlies waardoor het volloopriscio toeneemt. BZK wordt gevraagd om te ondersteunen vanuit haar rol in de gebouwde omgeving. Doel daarbij is met deze steun de doorlooptijd tot een gerealiseerd distributienet met afnemers aan te laten sluiten op de ontwikkeling van WarmtelinQ.

Voorbeeld van inrichting financieel commitment

- Badges van 10MW capaciteitsreservering
- Verlaging 'WTO-termijn' van 30 naar 15 jaar
- Voorbeeld verdeelsleutel: 80% provincie en EZK – 20% gemeenten
 - Commitment gemeenten zou neerkomen op ca. € art 5 1-1c ton per jaar per 10MW gedurende 15 jaar
 - Additioneel commitment EZK en commitment PZH zou neerkomen op € art 5 1-1c mln per 10 MW gedurende 15 jaar

vragen aan BO

Vragen aan BO:

1. Biedt deze opzet voldoende aanknopingspunten voor verdere uitwerking tussen EZK, Gasunie en PZH en ambtelijke verkenning met gemeenten en corporaties?
2. Hoe betrekken we BZK bij de realisatie van distributienetten en het creëren van een tijdige warmtevraag?

Van: [art 5 1-2e]
Verzonden: 1 09:14
Aan: [art 5 1-2e]
Onderwerp: FW: BO warmte-aansluiting regio Leiden
Bijlagen: Agenda Bestuurlijk Overleg Aansluiting regio Leiden 22 maart 2021.docx; bijlage a - verslag Bestuurlijk Overleg Aansluiting regio Leiden 12 feb 2021.docx; bijlage b - Overzicht benodigde overeenkomsten.pptx; bijlage c - Raadsvoorstel en planning WLQ+ Leidse regio.pptx

Ws. had je deze al, archief

Van: [art 5 1-2e] @minezk.nl>
Verzonden: vrijdag 19 maart 2021 11:07
Aan: Gaastra, mr. A.F. (Sandor) <S.Gaastra@minezk.nl>; 'ahp.vangils@rotterdam.nl' <ahp.vangils@rotterdam.nl>; 'LSpies@alphenaandenriijn.nl' <LSpies@alphenaandenriijn.nl>; 'u.vermeulen@gasunie.nl' <u.vermeulen@gasunie.nl>; Jeannette Baljeu <j.baljeu@pzh.nl>; 'F.Spijker@leiden.nl' <F.Spijker@leiden.nl>; [art 5 1-2e] @w pfzh.nl>
CC: [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] pzh.nl>; [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] mine zk.nl>; 'g.custers@gasunie.nl' <g.custers@gasunie.nl> [art 5 1-2e] pzh.nl>; [art 5 1-2e] @pzh.nl>; [art 5 1-2e] @leiden.nl' [art 5 1-2e] eiden. nl>; 'Groene A.P. de (Petra)' <ap.degroene@rotterdam.nl>; [art 5 1-2e] minez k.nl>; [art 5 1-2e] @mi nezk.nl>
Onderwerp: RE: BO warmte-aansluiting regio Leiden

Beste allen,

Excuus, wij zijn recent over gestapt op Microsoft Teams, dus voor alle duidelijkheid: het overleg vindt plaats via Microsoft Teams. De link is te vinden in het vergaderverzoek. Bijgevoegd de aangepaste agenda en nog eens de stukken.

Groet [art 5 1-2e]

Van: [art 5 1-2e]
Verzonden: vrijdag 19 maart 2021 10:35
Aan: Gaastra, mr. A.F. (Sandor) <S.Gaastra@minezk.nl>; 'ahp.vangils@rotterdam.nl' <ahp.vangils@rotterdam.nl>; 'LSpies@alphenaandenriijn.nl' <LSpies@alphenaandenriijn.nl>; 'u.vermeulen@gasunie.nl' <u.vermeulen@gasunie.nl>; 'j.baljeu@pzh.nl' <j.baljeu@pzh.nl>; 'F.Spijker@leiden.nl' <F.Spijker@leiden.nl>; [art 5 1-2e] @w pfzh.nl>
CC: [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] pzh .nl>; [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] @mi nezk.nl>; 'g.custers@gasunie.nl' <g.custers@gasunie.nl>; [art 5 1-2e] pzh.nl' [art 5 1-2e] pzh.nl>; [art 5 1-2e] @ pzh.nl>; [art 5 1-2e] leiden.nl' [art 5 1-2e] @leiden.nl>; 'Groene A.P. de (Petra)' <ap.degroene@rotterdam.nl> [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] @m inezk.nl>; [art 5 1-2e] @ minezk.nl>
Onderwerp: BO warmte-aansluiting regio Leiden

Beste allen,

Hierbij de agenda en bijbehorende stukken voor het BO warmte-aansluiting regio Leiden van aanstaande maandag 8.00-8.45 u. via Webex.

Hartelijke groet,

art 5 1-2e

.....
Directie Warmte en Ondergrond
DG Energie en Klimaat
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

art 5 1-2e

.....
[@m_inezk.nl](mailto:inezk.nl)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Agenda

Omschrijving Bestuurlijk Overleg warmte-aansluiting Leiden
Vergaderdatum en -tijd 22 maart 2021, 8.00-8.45 uur
Locatie Teams (link in vergaderverzoek)

Genodigden

Dhr. Sandor Gaastra (EZK, vz.), Mevr. Liesbeth Spies (RES regio Holland Rijnland), Mevr. Jeannette Baljeu (PZH), Dhr. Arjan van Gils (Rotterdam), Mevr. Fleur Spijker (Leiden), Dhr. Ulco Vermeulen (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (WPF), [art 5 1-2e](#) (PZH), [art 5 1-2e](#) [art 5 1-2e](#) regio Leiden) [art 5 1-2e](#) gemeente Leiden), Mevr. Petra de [art 5 1-2e](#) Guido Custers (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (EZK), [art 5 1-2e](#) (EZK)

Vergaderpunten

1. Opening en Mededelingen

2. Verslag Bestuurlijk Overleg 12 feb 2021

Ter akkoord:

- Bijlage a: Verslag Bestuurlijk Overleg Aansluiting Leiden 12 februari 2021

3. Rondje langs de velden

Richting eind maart wordt er hard gewerkt om de benodigde overeenkomsten op te stellen. Om elkaar van de belangrijkste vorderingen op de hoogte te houden, maken we een kort rondje langs de belangrijkste ontwikkelingen met daarbij in ieder geval aandacht voor:

- Toelichting regio Leiden op de concept-besluiten waaraan gewerkt wordt.
- Update van de aandeelhouders van WBR over de voortgang van de gesprekken met Vattenfall

Ter informatie

- Bijlage b: Overzicht van Gasunie van benodigde overeenkomsten voor FID
- Bijlage c: Raadsvoorstel en planning WLQ+ Leidse regio

4. Planning en communicatie

Gasunie en EZK geven een toelichting op het proces van de komende tijd in opmaat naar FID.

5. Rondvraag en Sluiting

Verslag

Omschrijving Bestuurlijk Overleg warmte-aansluiting Leiden
Vergaderdatum en -tijd 12 februari 2021, 8.00-8.30 uur
Locatie WebEx

Aanwezig

Dhr. Sandor Gaastra (EZK, vz.), Mevr. Jeannette Baljeu (PZH), Dhr. Alex Veldhof (PZH),
art 5 1-2e (PZH), Mevr. Liesbeth Spies (RES regio Holland Rijnland), Mevr. Fleur
Spijker (Leiden), art 5 1-2e (regio Leiden), art 5 1-2e Leiden),
Dhr. Arjan van Gils (Rotterdam), art 5 1-2e (Rotterdam), art 5 1-2e
(WPF), Dhr. Ulco Vermeulen (Gasunie), Dhr. Guido Custers (Gasunie) art 5 1-2e
art 5 1-2e (EZK), art 5 1-2e (EZK), art 5 1-2e (EZK)

1. Opening en Mededelingen

De agenda is akkoord.

2. Verslag Bestuurlijk Overleg 15 jan 2021

Het verslag is akkoord.

3. Communicatie convenant light WarmtelinQ+

De vorige keer is vastgesteld dat we het convenant light gaan bevestigen richting Gasunie. Gasunie heeft gisteren per e-mail gevraagd hoe dit ervoor staat bij de verschillende partijen.

Daarnaast is er wat verwarring ontstaan over de communicatie van het convenant. Sommige partijen wilden het convenant openbaar maken, voor anderen partijen is dat niet werkbaar. Voor EZK geldt dat op dat moment de Kamer geïnformeerd zou moeten worden en dat is niet haalbaar gelet op de demissionaire status van het kabinet en de komst van een nieuwe minister. Er is inmiddels een oplossing gevonden om de voor partijen relevante passages wel te communiceren, maar niet het convenant in zijn geheel.

De regio Leiden geeft aan dat de regio anderhalve week geleden een besluit heeft genomen waarbij vier van de zes gemeenten akkoord zijn. De regio had nadrukkelijk de wens om het convenant light te publiceren en dat maakte het lastig voor de regio toen EZK aangaf dat dit niet mogelijk is. De regio heeft nu afgesproken dat ze akkoord gaan met de inspanningen die de regio Leiden gaat nemen en de gemeenteraden hierover te informeren. Het convenant light wordt daarbij niet gepubliceerd. Daarnaast wordt een brief aan Gasunie gestuurd waarin de inspanningen van de regio bevestigd worden. De regio merkt op dat het lastig is in deze fase om stukken niet openbaar te maken gelet op de politieke gevoeligheid en de vraag om transparantie en roept op dit in het vervolg wel te doen. Tot slot is vanuit de gemeente Leiderdorp het verzoek om eerst van de andere partijen te horen of zij akkoord zijn.

PZH en EZK geven beiden aan dat er op korte termijn een instemmend bericht naar Gasunie gaat.

EZK merkt op dat we voor de communicatie in het vervolg strakke afspraken moeten maken. De situatie van EZK is er niet makkelijker op geworden met de demissionaire status van het kabinet en onze nieuwe minister. EZK moet daarom behoedzaam zijn met het vaststellen van zaken.

Afspraak

EZK zal met een voorstel komen voor de communicatie dat wordt besproken in de stuurgroep.

PZH vraagt welke aspecten van dit project controversieel kunnen zijn. EZK geeft aan dat de WarmtelinQ zelf niet controversieel is. Voor de nieuwe Warmtewet kan voortgang worden geboekt in samenwerking met IPO en VNG, want de wet hoeft in deze fase nog niet naar de Kamer. Er is binnenkort nog een BO met IPO en VNG. De bedoeling is om in overeenstemming met deze partijen de wet voor te leggen aan de Raad van State om haar advies te vragen op de wet in zijn totaliteit en enkele specifieke openstaande punten. Waarschijnlijk volgt dat advies rond de zomer. Op deze manier kan een nieuw kabinet er snel mee van start.

Gasunie vraagt of dit geen belemmering vormt voor een van de andere partijen. De inschatting van Rotterdam en PZH is dat dit niet het geval is. De regio Leiden geeft aan dat dit de situatie is waar we mee te maken hebben.

4. Rondje langs de velden

PZH geeft aan dat er hard gewerkt wordt aan alle voorbereidingen richting maart. De gesprekken tussen WBR, Vattenfall en Gasunie lopen, maar moeten nog scherper worden gemaakt. Ondertussen lopen er vier sporen: de regio Leiden, Oostland, Westland en de gemeenten langs WLQ. Op al die sporen wordt vooruitgang geboekt. Rotterdam geeft aan dat de gemeenteraad mandaat heeft verleend tot uiterlijk 1 mei. De overleggen tussen WBR, Vattenfall en Gasunie vorderen gestaag. Rotterdam geeft aan dat het wel nodig is om hier versnelling in aan te brengen. Rotterdam heeft daarom aan EZK gevraagd om aan te sluiten bij een overleg om partijen te wijzen op het gezamenlijk belang. EZK bevestigt dat deze afspraak geïnitieerd wordt vanuit het ministerie.

De regio Leiden heeft een strak proces georganiseerd richting eind maart. Er wordt gewerkt aan duidelijkheid rondom de rolverdeling tussen betrokken partijen en de wijken die kunnen worden aangesloten op hoge temperatuur warmte. Hierin wordt goed samengewerkt met Gasunie.

Gasunie geeft aan dat er hard wordt gewerkt aan alle verschillende sporen. Op de achtergrond speelt dat er duidelijkheid noodzakelijk is over SDE++. EZK geeft hierover aan dat de mogelijkheden hiervoor worden onderzocht. Daar zijn nog hobbels in te nemen en hiervoor zijn de afgelopen tijd veel gesprekken gevoerd. Zodra daar helderheid over is, zullen de andere partijen geïnformeerd worden.

De RES regio Holland Rijnland geeft aan dat er een zorg is vanuit de RES-regio's over het instrumentarium dat beschikbaar is voor warmte. De deadline voor de RES-en verhoudt zich slecht tot de stappen die nog gezet moeten worden voor de nieuwe Warmtewet. Dat betekent dat er de nodige onzekerheden zijn waardoor het bouwwerk van de RES-en wankel wordt. EZK geeft aan dat de enige oplossing op dit moment is dat er inderdaad bepaalde voorbehouden moeten worden gemaakt. PZH verwijst naar de gesprekken die nog gevoerd worden met IPO en VNG om gemeenten hierin voldoende comfort te geven. EZK benadrukt dat de gewenste duidelijkheid niet te geven is voor de deadline voor de RES-en van 1 juli.

5. Planning

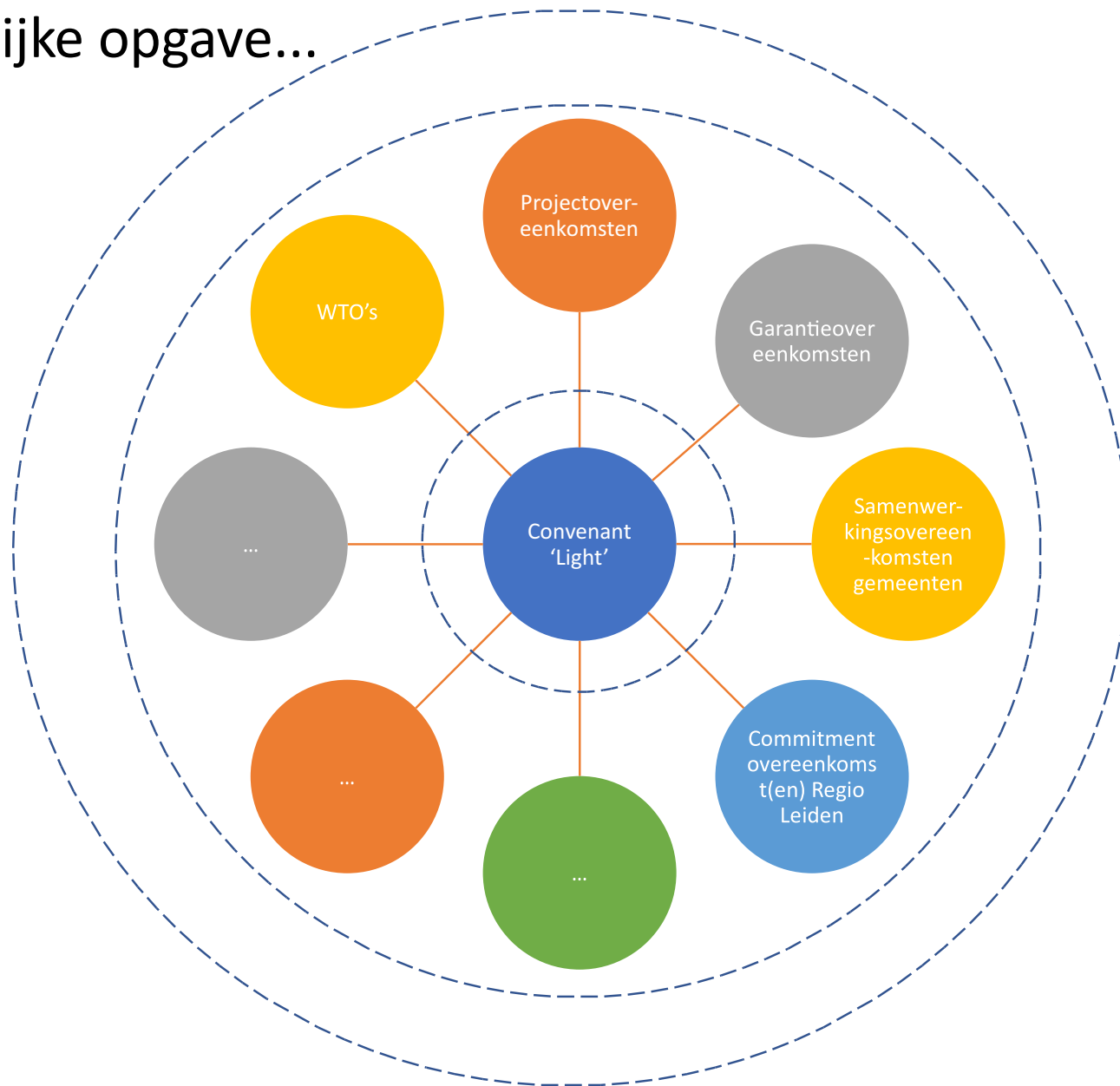
De volgende BO's zijn gepland op 1 en 22 maart. EZK stelt voor om voor 1 maart te inventariseren of er bespreekpunten zijn.

Afspraak

EZK inventariseert een week voor 1 maart of er bespreekpunten zijn. Zo niet, komt het BO van 1 maart te vervallen.

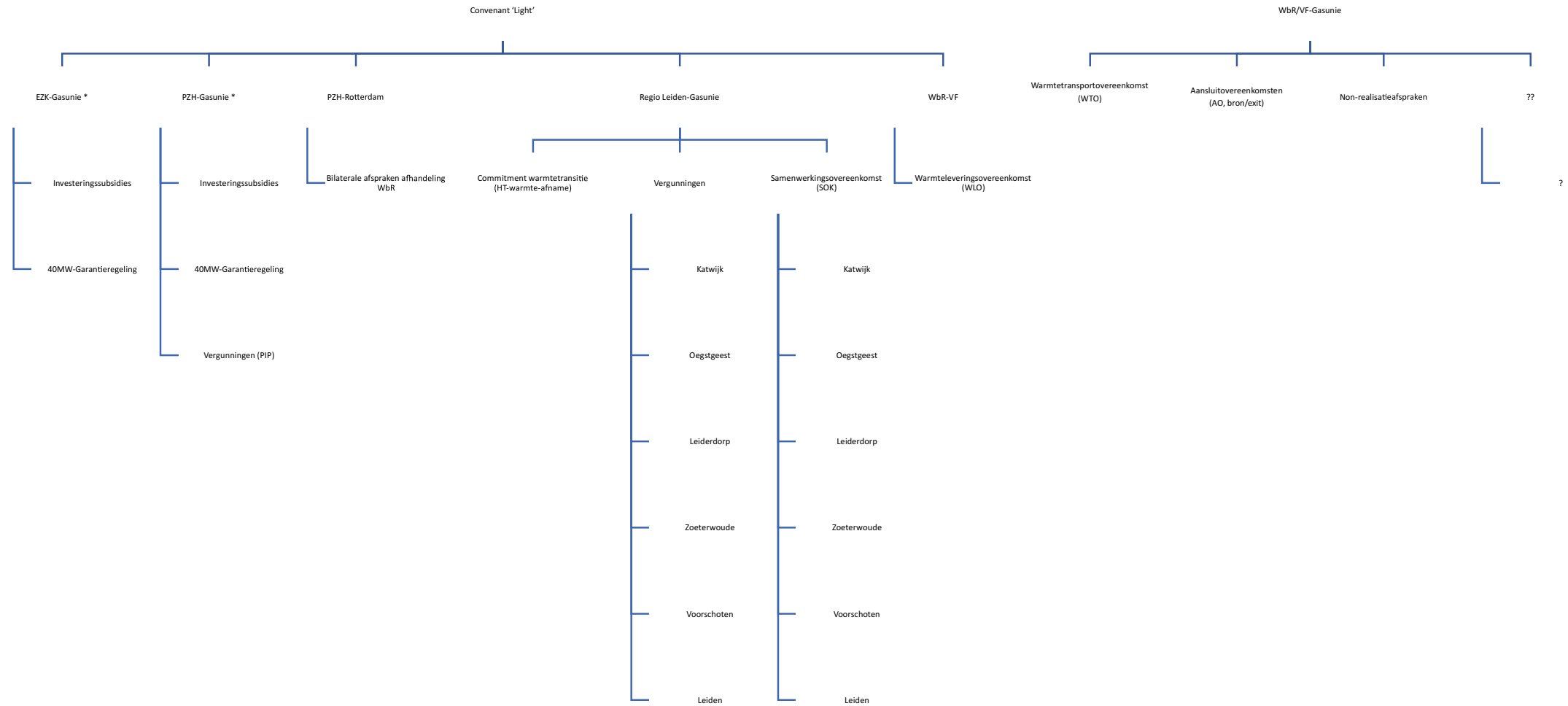
6. Rondvraag en Sluiting

Een gezamenlijke opgave...

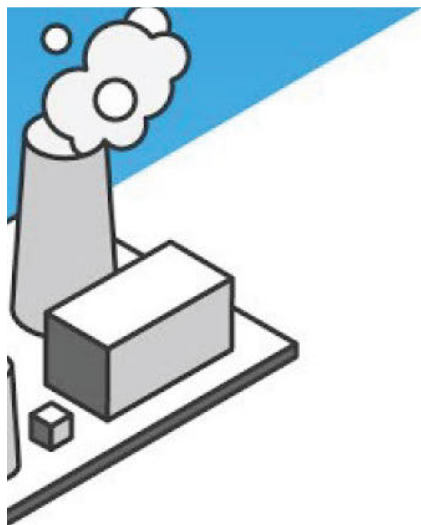

... ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid

4.3

* Zie financieringsvoorstel

Warmtetransitie Leidse regio

raadsvoorstel en planning
t.b.v. BO 22 maart 2021

Raadsvoorstel

- Geen afnamegarantie, past niet bij rol gemeenten.
- Wel beeld bij mogelijke hoge temperatuur (HT) en midden temperatuur (MT) warmtevraag. In te vullen met restwarmte in energiemix (robuust warmtesysteem). Betreft tenminste 50.000 woningen in Leidse regio met verwachte collectieve warmtevoorziening.
- Principebesluit om samen te werken op warmtetransitie (breder dan restwarmte WLQ+) en totstandkoming open regionale energie-infrastructuur. Samenwerking tussen 6 gemeenten en met partners (woningcorporaties in regio en netbeheerders Gasunie en Alliander).
- Opdracht en financieel instrumentarium daarop inrichten. *Toelichting op volgende sheet.*

Raadsvoorstel

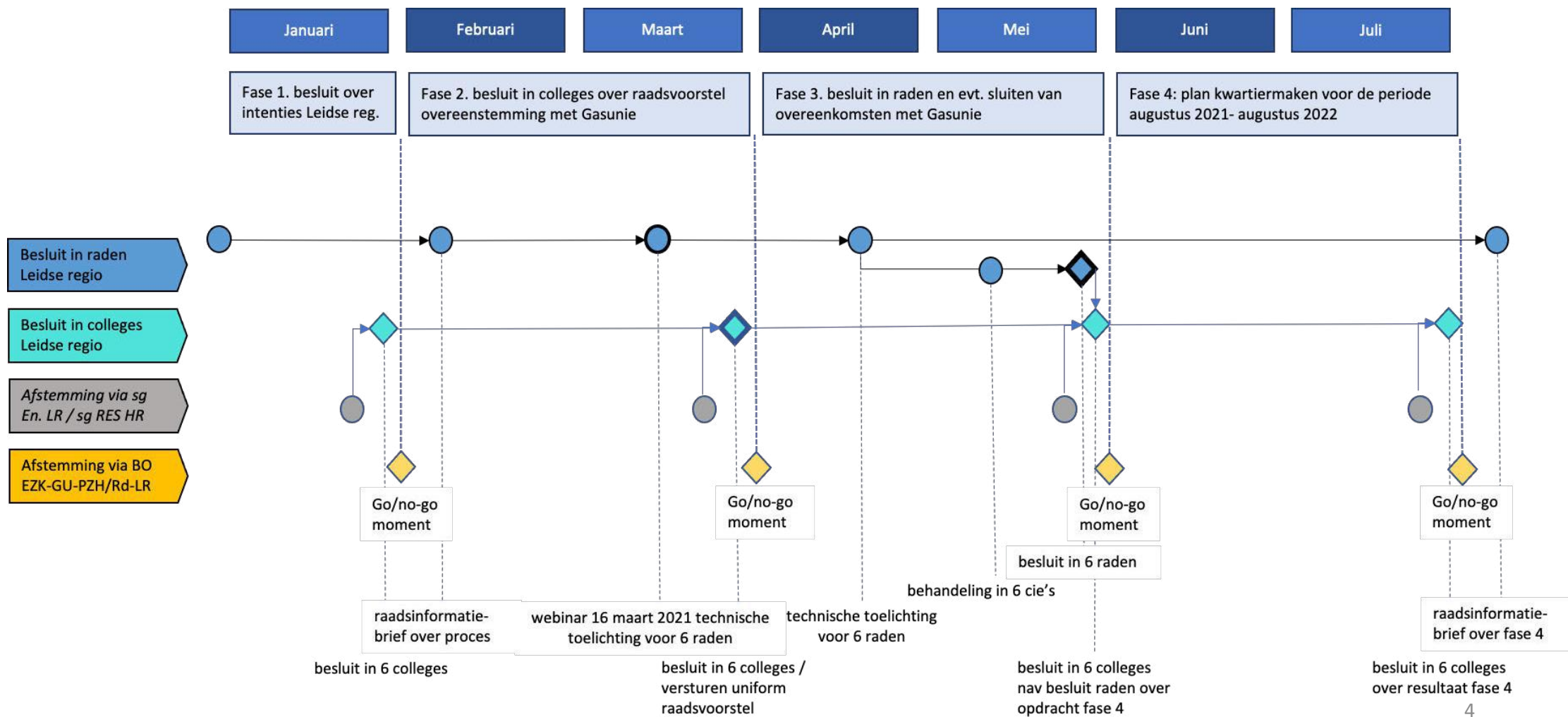
Opdracht:

- Opdracht komende maanden verder uit te werken voor periode 1/9/2021-31/12/2022
 1. Toekomstbeelden en transitiepaden uitwerken met borging publieke waarden.
 2. Ontwerp van open regionale energie-infrastructuur ten behoeve van restwarmte, geothermie etc. Vraagontwikkeling bij eindgebruikers bevorderen.
 3. Met partners voortvarende samenwerking vormgeven en governance inrichten op realisatie van energy hubs als sleutel in regionale energie-infrastructuur. Investeringsvolume bepalen. Stappen zetten.
 4. Voorbereiding op taken rond uitvoerende werkzaamheden onder- en bovengrond.

Financieel instrumentarium:

- Budget van 2 mln euro tot 31/12/2022, deels gevoed met ROB-advies Van Parijs naar praktijk
- Intentie vorming Warmtetransitie Fonds Leidse regio, gevoed uit reserves gemeenten en uitkering rijksoverheid voor energietransitie/Klimaatakkoord.

Spoorboekje tot 1 augustus 2021

Spoorboekje tot begin juni 2021

Planning: behandeling in commissies en raden

(onder voorbehoud, overleg met presidia over extra vergaderingen)

- Voorschoten: 25 maart – commissie / 29 april – raad
- Katwijk: 22 april – commissie / 27 mei – raad
- Zoeterwoude: 29 april – commissie / 27 mei - raad
- Leiden: 25 mei – commissie / 27 mei – raad
- Leiderdorp: 25 mei – politiek forum / 1 juni – (extra) raad
- Oegstgeest: 22 april – beeldvormende raad / 3 juni – raad

Van:

art 5 1-2e

Verzonden:

maandag 21 juni 2021 19:59

Aan:

art 5 1-2e

Onderwerp:

Fwd: Agenda en stukken stuurgroep WarmtelinQ 22 juni

Bijlagen:

bijlage b - Inrichting proces tot oktober.pdf

Allen, ter info.

En zo mogelijk bespreking morgenvroeg, zodat ik aandachtspunten kan meenemen naar stuurgroep die middag.

Gr. art 5 1-2e

From: art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl>

Sent: Monday, June 21, 2021 12:43:05 PM

To: art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl>; 'Custers G.W.M. (Guido)'

<G.Custers@gasunie.nl> art 5 1-2e <art 5 1-2e@rotterdam.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl> art 5 1-2e <art 5 1-2e@leiden.nl> art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@gasunie.nl>; art 5 1-2e <art 5 1-2e@pzh.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@Rotterdam.nl>; art 5 1-2e <art 5 1-2e>; art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@pzh.nl>; art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@pzh.nl>

Cc: art 5 1-2e <art 5 1-2e@gasunie.nl>; art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl>

Subject: RE: Agenda en stukken stuurgroep WarmtelinQ 22 juni

Beste allen,

Zoals aangekondigd door art 5 1-2e bijgaand bijlage 1 tbv het overleg morgenmiddag.

Hartelijke groet

art 5 1-2e

Van: art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 18 juni 2021 13:52

Aan: 'Custers G.W.M. (Guido)' <G.Custers@gasunie.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@rotterdam.nl> art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl> art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@leiden.nl>; art 5 1-2e <art 5 1-2e@gasunie.nl> art 5 1-2e <art 5 1-2e@pzh.nl> art 5 1-2e <art 5 1-2e@pzh.nl>;

art 5 1-2e <art 5 1-2e@rotterdam.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e>; art 5 1-2e <art 5 1-2e@pzh.nl> art 5 1-2e <art 5 1-2e@pzh.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl>; art 5 1-2e <art 5 1-2e@pzh.nl>

CC: art 5 1-2e <art 5 1-2e@gasunie.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl>; art 5 1-2e <art 5 1-2e@minezk.nl>

Onderwerp: Agenda en stukken stuurgroep WarmtelinQ 22 juni

Beste allen,

Bij deze de agenda en stukken voor de stuurgroep WarmtelinQ van aanstaande dinsdag. Bijlage b wordt maandag nagestuurd.

Graag tot dan,

art 5 1-2e

.....

Directie Warmte en Ondergrond
DG Energie en Klimaat
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

art 5 1-2e

.....
[@m inezk.nl](mailto:inezk.nl)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Warmtetransportnet: proces richting 1 oktober

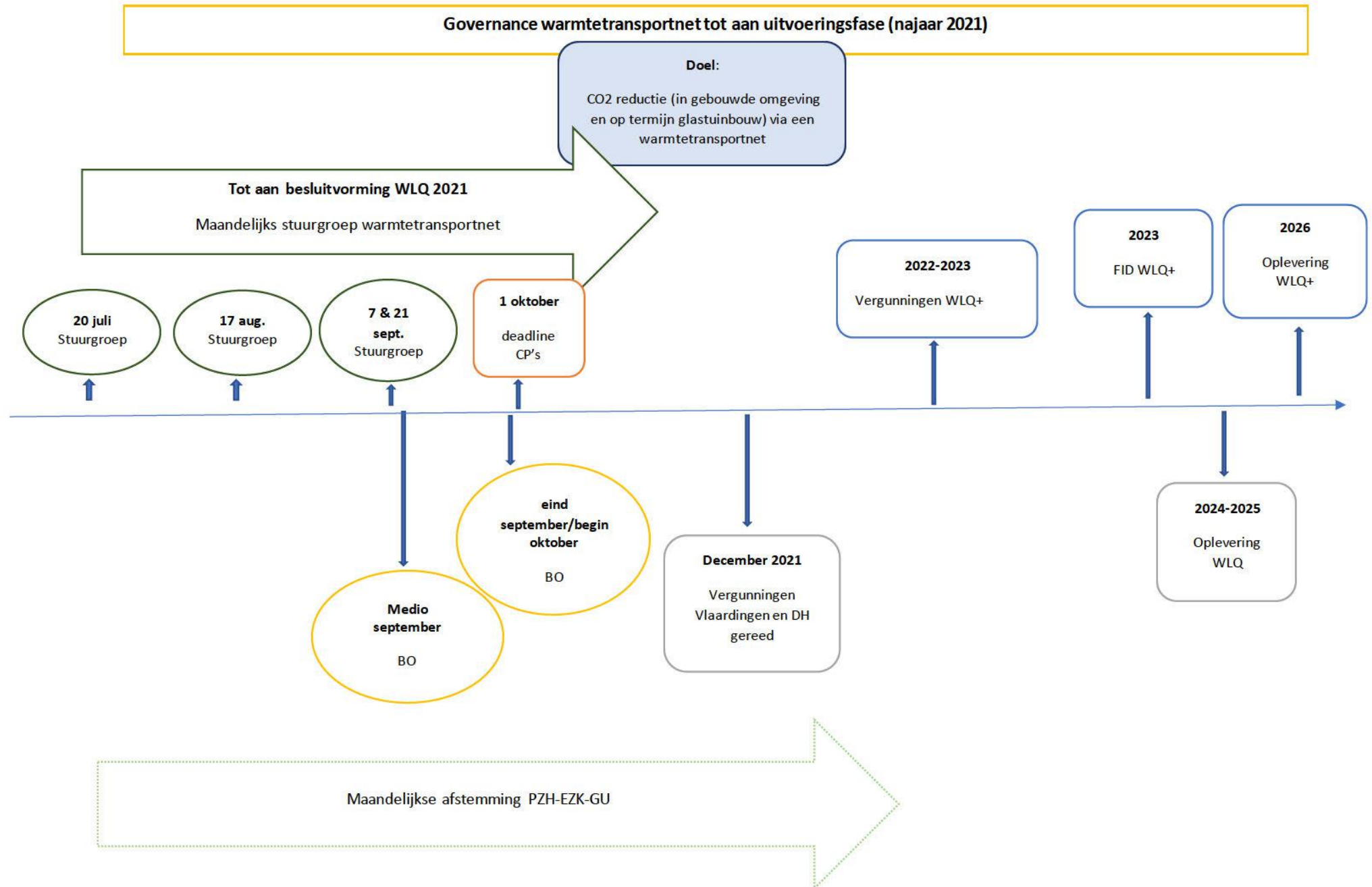
Ter bespreking tijdens Stuurgroep WarmtelinQ d.d. 22 september

Afgelopen maanden is er in stuurgroepen en bestuurlijke overleggen intensieve afstemming geweest. Inmiddels is de besluitvorming vanuit overheidspartijen grotendeels afgerond. Partijen werken toe naar besluitvorming door Gasunie begin oktober. Er zijn nog een drietal punten, de zogenoemde *conditions precedents (CP's)*, die van belang zijn om gezamenlijk te monitoren en waar nodig bij te sturen. EZK stelt voor om zoveel mogelijk de bestaande overlegstructuur in tact te houden en daarbij te kijken hoe dit zo eenvoudig en efficiënt mogelijk vorm gegeven kan worden de komende ruim drie maanden. Daarnaast bezint EZK zich op de *governance* vanaf oktober, de uitvoeringsfase. Daar zal op een later moment op terug gekomen worden.

Voor de periode **tot begin oktober** stelt EZK voor langs de volgende uitgangspunten het proces vorm te geven:

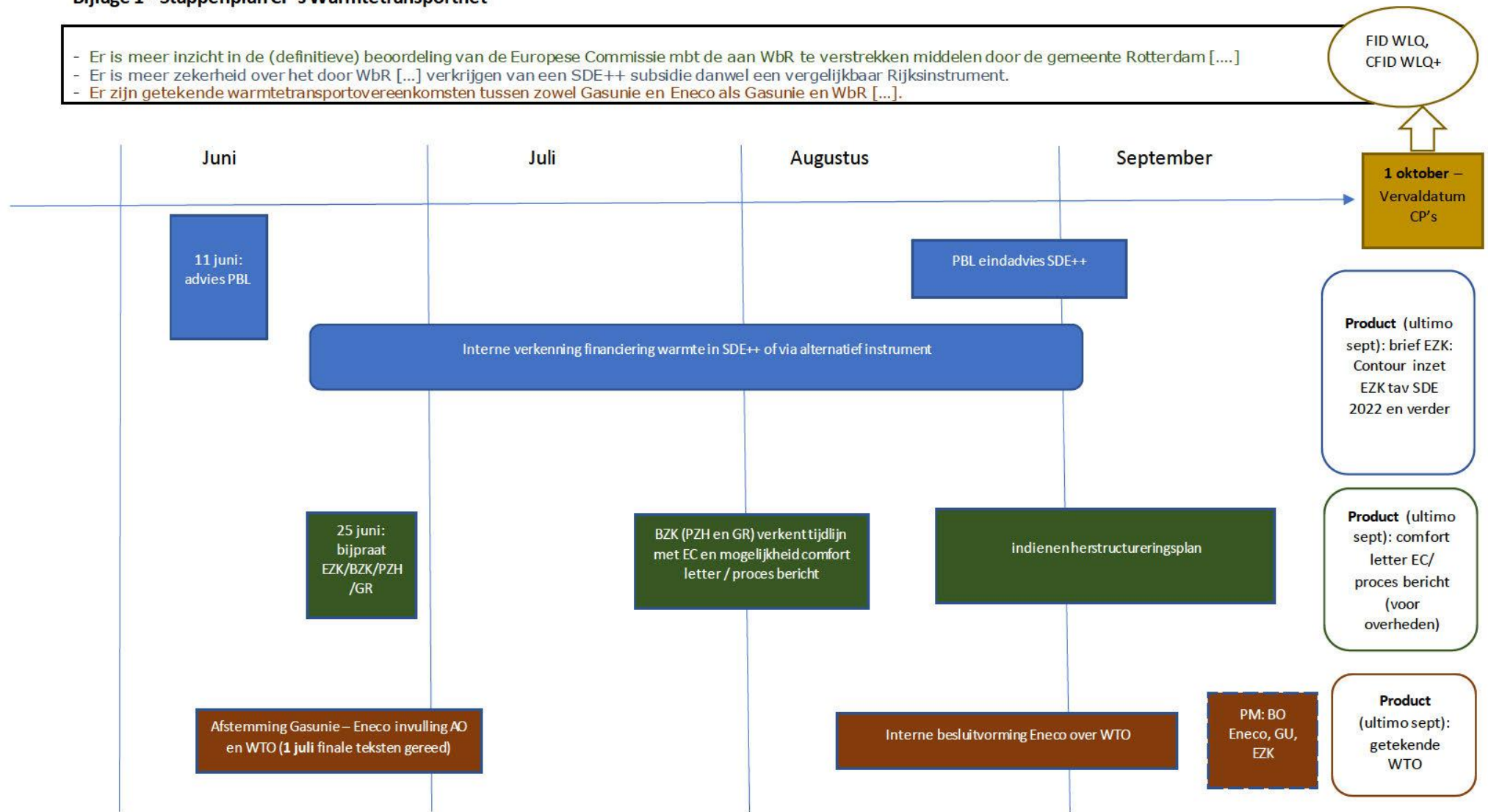
- Betrokken partijen blijven een gezamenlijke verantwoordelijkheid houden voor het borgen van een adequaat proces om tot besluitvorming te komen;
- Betrokken partijen spannen zich maximaal in om hun betrokkenheid bij het warmtetransportnet zo concreet mogelijk kenbaar te maken;
- De bestaande overlegvormen blijven in tact en waar mogelijk vindt vereenvoudiging van overleg plaats;
- De stuurgroep WLQ aansluiting Leiden komt in juli en augustus **1 keer in de maand** bijeen om de overall voortgang te volgen en specifiek de voortgang van de CP's te monitoren (zie bijlage 1 onderaan dit document);
- De stuurgroep WLQ aansluiting Leiden komt in september 2 maal bijeen om de overall voortgang te volgen en de bestuurlijke overleggen voor te bereiden;
- In het kader van het afgesloten convenant vindt er tevens maandelijks overleg tussen PZH, GU en EZK (op ambtelijk niveau) plaats rondom de uitwerking van afspraken zoals opgenomen in het convenant;
- Bestuurlijk overleg dient voor escalatie m.u.v. het in te plannen overleg in september (medio september en eind september/ begin oktober) om te bezien in hoeverre aan de voorwaarden zoals in overleg tussen PZH-EZK-GU besproken is voldaan;
- De overige werkgroepen, stuurgroepen en bestuurlijke overleggen bepalen zelf in hoeverre het nodig is of en in welke frequentie het nodig is om door te gaan tot aan de fase van de uitvoering;
- EZK heeft als regisseur tot aan de uitvoer de lead bij de eerder genoemde stuurgroepen en het bestuurlijk overleg.

Schematisch is deze fase tot aan de uitvoering als volgt weer te geven:

Bijlage 1 - Stappenplan CP's Warmtetransportnet

- Er is meer inzicht in de (definitieve) beoordeling van de Europese Commissie mbt de aan WbR te verstrekken middelen door de gemeente Rotterdam [....]
- Er is meer zekerheid over het door WbR [...] verkrijgen van een SDE++ subsidie danwel een vergelijkbaar Rijksinstrument.
- Er zijn getekende warmtetransportovereenkomsten tussen zowel Gasunie en Eneco als Gasunie en WbR [...].

Van: art 5 1-2e
Verzonden: maandag 5 juli 2021 16:15
Aan: art 5 1-2e
Onderwerp: Morgen wel stuurgroep! FW: Agenda en stukken stuurgroep WarmtelinQ 6 juli
Bijlagen: Agenda stuurgroep warmtetransportnet regio Leiden 20210622.docx; Bijlage a - Verslag stuurgroep 22 juni.docx

Allen, morgen is er wel een stuurgroep.
 Punten die morgen langs zullen komen zijn:

Buiten reikwijdte Woo-verzoek

Gr. art 5 1-2e

Van: art 5 1-2e @minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 2 juli 2021 13:48

Aan: 'Custers G.W.M. (Guido)' <G.Custers@gasunie.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @pro tterdam.nl>; art 5 1-2e ni nezk.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @leiden.nl>; art 5 1-2e @ Rotterdam.nl>;

art 5 1-2e art 5 1-2e @p zh.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @ minezk.nl>; art 5 1-2e @pzh.nl>;

art 5 1-2e @gas unie.nl>

CC: art 5 1-2e @ minezk.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @mine zk.nl>

Onderwerp: Agenda en stukken stuurgroep WarmtelinQ 6 juli

Beste allen,

Hierbij de agenda en de bijbehorende stukken voor de stuurgroep van aanstaande dinsdag. Zoals jullie zien is de agenda niet al te spannend. Het lijkt ons toch goed om elkaar nog even te spreken voor velen van ons gaan genieten van een welverdiende vakantie.

Hartelijke groet, art 5 1-2e

Van: art 5 1-2e

Verzonden: dinsdag 22 juni 2021 17:10

Aan: art 5 1-2e @mine zk.nl>; 'Custers G.W.M. (Guido)' <G.Custers@gasunie.nl>; art 5 1-2e rotterdam.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @minezk.nl>; art 5 1-2e @leiden.nl>; art 5 1-2e
 art 5 1-2e @gasunie.nl>; art 5 1-2e @Rotterdam.nl>;
 art 5 1-2e @pzh.nl' art 5 1-2e @pzh.nl>;
 art 5 1-2e @minezk .nl>; art 5 1-2e
 art 5 1-2e @pzh.nl>; art 5 1-2e @pzh.nl>

CC: art 5 1-2e @gasunie.nl>; art 5 1-2e @mine zk.nl>

Onderwerp: RE: Agenda en stukken stuurgroep WarmtelinQ 22 juni

Beste allen,

Hierbij het verslag van zojuist. Mochten jullie hier aanvullingen op hebben, dan horen we het uiteraard graag.

Hartelijke groet art 5 1-2e

Van: art 5 1-2e @mine zk.nl>

Verzonden: maandag 21 juni 2021 12:43

Aan: art 5 1-2e @minezk.nl>; 'Custers G.W.M. (Guido)'

<G.Custers@gasunie.nl>; art 5 1-2e @ rotterdam.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @minezk.nl> art 5 1-2e @leiden.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @gasunie.nl>; art 5 1-2e @pzh.nl art 5 1-2e @pzh.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @Rotterdam.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @pzh.nl art 5 1-2e @pzh.nl>; art 5 1-2e @minezk .nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @p zh.nl>

CC: art 5 1-2e gasunie.nl>; art 5 1-2e mine zk.nl>

Onderwerp: RE: Agenda en stukken stuurgroep WarmtelinQ 22 juni

Beste allen,

Zoals aangekondigd door art 5 1-2e bijgaand bijlage 1 tbv het overleg morgenmiddag.

Hartelijke groet

art 5 1-2e

Van: art 5 1-2e @minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 18 juni 2021 13:52

Aan: 'Custers G.W.M. (Guido)' <G.Custers@gasunie.nl>; ' art 5 1-2e

art 5 1-2e @ro tterdam.nl>; art 5 1-2e @mi nezk.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @leiden.nl>; art 5 1-2e @gasunie.nl>; art 5 1-2e @pzh.nl>;

art 5 1-2e @Rotterdam.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @pzh.nl' art 5 1-2e @p zh.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @minezk.nl>; art 5 1-2e @pzh. nl>

CC: art 5 1-2e @gasunie.nl>; art 5 1-2e

art 5 1-2e @mine zk.nl>; art 5 1-2e @mi nezk.nl>

Onderwerp: Agenda en stukken stuurgroep WarmtelinQ 22 juni

Beste allen,

Bij deze de agenda en stukken voor de stuurgroep WarmtelinQ van aanstaande dinsdag. Bijlage b wordt maandag nagestuurd.

Graag tot dan,

art 5 1-2e

.....
Directie Warmte en Ondergrond
DG Energie en Klimaat
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Bezuidenhoutseweg 73
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

art 5 1-2e

art 5 1-2e minezk.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Agenda

Omschrijving

Stuurgroep warmtetransportnet aansluiting regio Leiden

Vergaderdatum en -tijd

Dinsdag 6 juli, 16.00-16.45 uur

Locatie

Teams

Genodigden

Guido Custers (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (PZH), [art 5 1-2e](#) (Rotterdam) [art 5 1-2e](#)
[art 5 1-2e](#) (regio Leiden), [art 5 1-2e](#) (gemeente Leiden) [art 5 1-2e](#) (vz., EZK), [art 5 1-2e](#)
[art 5 1-2e](#) (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (PZH), [art 5 1-2e](#) (Rotterdam), [art 5 1-2e](#)
[art 5 1-2e](#) (EZK), [art 5 1-2e](#) (EZK)

1. Opening en mededelingen

2. Verslag stuurgroep 22 juni – bijlage a

3. Rondje langs de velden

Update over de belangrijkste (besluitvormings-)processen en overeenkomsten.

4. Communicatie

Ter bespreking:

- Welke communicatiemomenten staan de komende tijd op de planning?

5. Rondvraag en sluiting

Verslag

Omschrijving

Stuurgroep warmtetransportnet aansluiting regio Leiden

Vergaderdatum en -tijd

Dinsdag 22 juni, 16.00-16.45 uur

Locatie

Webex

Aanwezig

art 5 1-2e (PZH), art 5 1-2e (PZH) art 5 1-2e (gemeente Leiden), art 5 1-2e (regio Leiden), art 5 1-2e (vz., EZK), Guido Custers (Gasunie), art 5 1-2e (Rotterdam), art 5 1-2e Gasunie), art 5 1-2e (Gasunie), art 5 1-2e (PZH), art 5 1-2e EZK)

1. Opening en Mededelingen

Speciaal welkom aan art 5 1-2e die voor de laatste keer aansluit, en aan art 5 1-2e die hem gaat vervangen art 5 1-2e vervangt art 5 1-2e vandaag. Vanuit Gasunie wordt aangegeven dat art 5 1-2e voor de laatste keer aansluit en binnen Gasunie andere projecten gaat oppakken.

2. Verslag Stuurgroep 25 mei 2021

Het verslag wordt vastgesteld.

3. Rondje langs de velden

Gasunie refereert aan de mail aan de stuurgroep van vorige week. Hierin is uitgelegd dat Gasunie onverminderd doorgaat met het project, maar nog geen (conditionele) FID kan nemen op dit moment, doordat er nog geen overeenstemming (onder voorwaarden) met Eneco is bereikt. De PIP-procedure voor WLQ vordert goed. Aandachtspunt is de exacte aanlandingslocatie in Den Haag. Het is nog onduidelijk of dit op of bij het terrein van Uniper zal zijn. Dit loopt nog. In Leiden is positief gesproken over de aanlanding in Leiden en zijn werkafspraken gemaakt over het vervolg. Gasunie start binnenkort met het basisontwerp voor de WLQ+. Gasunie benadrukt het belang van voortgang en afstemming over de CP's.

PZH geeft aan dat vorige week woensdag in PS de inzet van de provincie is besproken. Het voorstel is met een ruime meerderheid aangenomen. Het besef was aanwezig dat de komende tijd nog hard gewerkt moet worden aan de CP's en daar wilt PS graag bij betrokken blijven. Er zijn een paar moties aangenomen die deels ook toezien op het vervolg. Zo is de wens volgens een van de moties, dat iedereen profiteert van de ETS-vrijstellingen. Een ander aandachtspunt is de vrees dat het leveren van restwarmte ervoor zorgt dat mensen hun woningen niet gaan isoleren. De regio Leiden geeft aan dat deze aandachtspunten/vragen ook leven bij de raden in de Leidse regio. Het is van belang helder te maken waar we als overheden gezamenlijk en aanvullend op elkaar investeren, stimuleren en randvoorwaarden vormgeven om de warmtetransitie handen en voeten te geven. Hierover wordt een andere keer doorgesproken. EZK zal daarvoor initiatief nemen.

De regio Leiden geeft aan dat de besluitvorming is afgerond in de gemeenteraden. Het plan van aanpak voor de periode tot eind 2022 en een overeenkomst gericht op samenwerking met partijen worden nu voorbereid voor besluitvorming in de colleges op 13 juli.

Rotterdam geeft aan dat ook hier de besluitvorming positief is verlopen. Ook hier enkele moties. En ook hier aandacht voor de CP's en specifiek voor de toekomst van WbR. EZK geeft aan dat gesprekken met Eneco en Gasunie gevoerd worden over de SDE++. Daarnaast wordt met BZK, PZH en Rotterdam hard gewerkt aan het EC traject rond WbR. PZH vraagt naar de stand van zaken rond de Warmtewet. EZK geeft aan dat het proces met VNG stroef verloopt. Dit gaat zeer waarschijnlijk tot vertraging leiden en het zal aan een nieuw bewindspersoon zijn om hier weer beweging in te krijgen. EZK heeft een brief aan Gasunie gestuurd waarin wordt benadrukt dat de artikelen die relevant zijn voor de rol van Gasunie, niet ter discussie staan. PZH uit haar zorgen over de voortgang van de wet. EZK geeft aan dat VNG hierin namens alle gemeenten spreekt en heeft aangegeven dat de positie unaniem is, maar niet zeker te weten of en welke gemeenten rond de WLQ hierbij gehoord zijn. De gemeente Leiden geeft aan dat ook bij gemeenten rond WLQ zorgen leven over de huidige teksten uit de wet.

4. Governance vervolg

EZK stelt voor dat de stuurgroep in de zomer een keer per maand bij elkaar komt en in september tweemaal om de voortgang van de CP's te bespreken. Daarnaast stelt EZK voor dat het BO in september tweemaal bij elkaar komt. Gasunie benadrukt dat daarnaast op werkniveau hard doorgewerkt moet worden aan de CP's. PZH geeft aan dat de wens is om voor de zomer nog een BO te organiseren om de voortgang rond de CP's te bewaken. Specifiek rond het staatssteun traject. PZH is van mening dat EZK een sterkere rol kan pakken bij het ophalen van commitments van private partijen. EZK vraagt of die behoefte breder leeft. Gasunie geeft aan dat het kan helpen om de druk erop te houden, maar dat het een uitdaging wordt i.v.m. vakanties. Rotterdam vraagt zich af of het qua agenda's haalbaar is voor de zomer en wat de insteek is om te bespreken. EZK beziet of dit haalbaar is met het oog op de agenda's. EZK vraagt aan PZH om aan te geven wat precies besproken moet worden op een BO en wat de gewenste uitkomst is.

Rotterdam vraagt wat de rol van WbR is in het proces rond de CP's. EZK nodigt Rotterdam uit om hierop aan te vullen als iets ontbreekt.

5. Communicatie

EZK geeft aan dat de Tweede Kamer binnenkort geïnformeerd wordt over de voortgang van WLQ (in ieder geval voor het debat dat 7 juli gepland staat).

De regio Leiden zal waarschijnlijk nog een raadsinformatiebrief over de warmtetransitie en de regionale samenwerking uitsturen voor het zomerreces.

PZH geeft aan de komende tijd geen communicatie in de planning te hebben rond WLQ.

6. Rondvraag en sluiting

Van: [art 5 1-2e]
Verzonden: maandag 30 augustus 2021 13:15
Aan: [art 5 1-2e]
CC:
Onderwerp: FW: Stuurgroep WarmtelinQ
Bijlagen: Agenda stuurgroep WarmtelinQ 20210831.docx; Bijlage a - verslag stuurgroep 6 juli.docx

Valt samen met BWO (deze stuurgroep was al eerder gepland)

Van [art 5 1-2e] minezk.nl>

Verzonden: maandag 30 augustus 2021 12:41

Aan: [art 5 1-2e] @ minezk.nl>; [art 5 1-2e] @ leiden.nl>;
 [art 5 1-2e] @g asunie.nl>; [art 5 1-2e] @mi nezk.nl>;
 [art 5 1-2e] @ga sunie.nl> [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] @ minezk.nl>; [art 5 1-2e] @pzh.nl' [art 5 1-2e] @pzh.nl>;
 [art 5 1-2e] @ Rotterdam.nl' [art 5 1-2e] @R otterdam.nl>; [art 5 1-2e] o tterdam.nl'
 [art 5 1-2e] @ro tterdam.nl>; [art 5 1-2e] @leiden .nl' [art 5 1-2e] @lei den.nl> [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] Custers G.W.M. (Guido) <G.Custers@gasunie.nl>; [art 5 1-2e] @wpfzh.nl'
 [art 5 1-2e] @ wpfzh.nl [art 5 1-2e] @gas unie.nl' [art 5 1-2e] gasunie.nl> [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] @ pzh.nl>; [art 5 1-2e] @ minezk.nl>; [art 5 1-2e] otterdam.nl'
 [art 5 1-2e] @ rotterdam.nl>

Onderwerp: RE: Stuurgroep WarmtelinQ

Beste allen,

Hierbij de agenda en de bijbehorende stukken voor de stuurgroep van morgenmiddag.

Hartelijke groet,

[art 5 1-2e]

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [art 5 1-2e] @ minezk.nl>

Verzonden: woensdag 19 mei 2021 14:45

Aan [art 5 1-2e] @ leiden.nl [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] @pzh.nl';
 [art 5 1-2e] Rotterdam.nl'; [art 5 1-2e] @ rotterdam.nl'; [art 5 1-2e] @leide n.nl';
 [art 5 1-2e] Cus ters G.W.M. (Guido); [art 5 1-2e] @wpfzh.nl'; [art 5 1-2e] @gasunie.nl';
 [art 5 1-2e] @ zh.nl'; [art 5 1-2e]

Onderwerp: FW: Stuurgroep WarmtelinQ

Tijd: dinsdag 31 augustus 2021 16:00-16:45 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Microsoft Teams-vergadering

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [art 5 1-2e] @ minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 7 mei 2021 07:28

Aan: art 5 1-2e @ leiden.nl'; ' art 5 1-2e @pzh.nl';
 art 5 1-2e @ Rotterdam.nl'; art 5 1-2e rotterdam.nl'; art 5 1-2e@leide n.nl';
 art 5 1-2e Cus ters G.W.M. (Guido); ' art 5 1-2e @wpfzh.nl'; ' art 5 1-2e @gasunie.nl';
 art 5 1-2e @pzh.nl'; art 5 1-2e

Onderwerp: Stuurgroep WarmtelinQ

Tijd: Vindt plaats elke 2we(e)k(en) op dinsdag vanaf 25-5-2021 van 16:00 tot 16:45 (UTC+01:00)
 Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Microsoft Teams-vergadering

HR 7-5-2021

Microsoft Teams meeting

Neem deel via uw computer of mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Agenda

Omschrijving Stuurgroep WarmtelinQ
 Vergaderdatum en -tijd Dinsdag 31 augustus, 16.00-16.45 uur
 Locatie Teams

Genodigden

Guido Custers (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (PZH), [art 5 1-2e](#) Rotterdam), [art 5 1-2e](#)
[art 5 1-2e](#) (regio Leiden), [art 5 1-2e](#) (gemeente Leiden), [art 5 1-2e](#) (vz., EZK), [art 5 1-2e](#)
[art 5 1-2e](#) (Gas [art 5 1-2e](#) (PZH) [art 5 1-2e](#) (Rotterdam), [art 5 1-2e](#)
[art 5 1-2e](#) EZK), [art 5 1-2e](#) (EZK)

1. Opening en mededelingen

2. Verslag stuurgroep 6 juli – bijlage a

3. Update CP's

Ter bespreking:

- Update over de SDE / een alternatief instrument (beleidsrijke begroting)
- Update over het staatssteuntraject van WbR

4. Proces en planning komende periode

Ter informatie:

- Korte update over de belangrijkste (besluitvormings-) processen bij de verschillende partijen en vooruitblik op de komende periode

5. Agenda BO 6 september

Ter bespreking:

- Welke bespreekpunten moeten terugkomen op het BO?

6. Communicatie

Ter informatie:

- Welke communicatiemomenten staan de komende tijd op de planning?

7. Rondvraag en sluiting

Verslag

Omschrijving Stuurgroep warmtetransportnet aansluiting regio Leiden
 Vergaderdatum en -tijd Dinsdag 6 juli, 16.00-16.30 uur
 Locatie Webex

Aanwezigen

art 5 1-2e (PZH), art 5 1-2e (gemeente Leiden), art 5 1-2e (Rotterdam),
 art 5 1-2e (vz., EZK), art 5 1-2e Gasunie), art 5 1-2e art 5 1-2e
 (EZK)

1. Opening en Mededelingen

art 5 1-2e en Guido zijn afwezig.

2. Verslag Stuurgroep 22 juni 2021

Het verslag wordt vastgesteld.

3. Rondje langs de velden

EZK, Eneco en Gasunie voeren constructieve gesprekken over zowel de SDE++ als het alternatieve instrument. Ook met WbR wordt hierover gesproken. EZK onderzoekt de mogelijkheid om de beleidsrijke begroting te gebruiken om invulling te geven aan het alternatieve instrument. Dit zou de vorm krijgen van een incidentele CAPEX subsidie voor Gasunie, waarmee de transporttarieven kunnen dalen. Daarmee zou de onrendabele top van warmtebedrijven verdwijnen waardoor SDE++ niet meer nodig zou zijn. Daarbij geldt dat er over zowel de SDE++ als een alternatief geen harde toezeggingen gedaan kunnen worden. Het instrumentarium zal generiek worden vormgegeven, dat wil zeggen dat het voor alle warmte bedrijven die willen aansluiten op het net van toepassing is. PZH vraagt aandacht voor het punt dat een deel van de SDE subsidie nodig is voor toezeggingen van PZH aan Gasunie.

EZK geeft aan samen met BZK, PZH en GR gesprekken te voeren rond het EC traject van WbR. Vanuit dit overleg worden aandachtspunten geïdentificeerd die van belang zijn voor een positieve afwikkeling richting 1 oktober. Binnenkort is er een gesprek met de EC gepland, dan zal er ook aandacht zijn voor het tijdpad en verkend worden wat realistisch is om op 1 oktober in beeld te hebben.

Rotterdam vult aan dat er voldoende comfort moet zijn dat de CP's opgelost worden om positieve besluitvorming in oktober te kunnen nemen. Ook vanuit Rotterdam wordt hard gewerkt aan het staatssteuntraject, waarbij met name het punt van de private bijdragen aandacht vraagt. PZH vult aan dat hier beweging in lijkt te komen en dat dit inderdaad het belangrijkste aandachtspunt blijft. Rotterdam benadrukt dat de samenwerking hierover goed op gang is gekomen tussen de publieke partijen.

Rotterdam vraagt bij Gasunie naar de stand van zaken over de gesprekken met Eneco. Gasunie geeft aan dat ze nog steeds in gesprek zijn met Eneco hierover. Gasunie streeft ernaar om in of vlak na de zomer een overeenkomst met Eneco te kunnen 'bevriezen' (zoals met WbR). Gasunie geeft aan dat de stuurgroep geïnformeerd wordt als meer duidelijkheid is hierover.

EZK geeft aan dat in september twee BO's gepland zijn: 6 en 30 september.

Gemeente Leiden geeft aan dat er gesprekken plaatsvinden in de verschillende gemeenteraden over de regionale samenwerking. De regio is aan het werven voor een programmamanager hiervoor.

PZH vraagt of de regio Leiden is aangehaakt op het proces rond het groeifonds. Dit is het geval. EZK geeft aan dat het goed is om te bezien of hier kansen liggen voor WarmtelinQ. Rotterdam roept op om tips en suggesties te delen over hoe projecten kunnen voldoen aan dat gevraagde criteria. Gasunie geeft aan graag mee te denken over welke data en gegevens kunnen helpen om WarmtelinQ hier goed uit te laten komen.

4. Communicatie

EZK geeft aan dat de Tweede Kamer deze week geïnformeerd is over de voortgang van WLQ (als input voor het debat dat 7 juli gepland staat). Rotterdam en PZH geven aan dat vooralsnog geen actieve communicatie zal plaatsvinden over WarmtelinQ.

5. Rondvraag en sluiting

Van: art 5 1-2e
Verzonden: zondag 19 september 2021 13:42
Aan: art 5 1-2e
Onderwerp: Fwd: Verslag kerngroep en concept stukken BO (opmerkingen mogelijk tot VRIJDAG 10 UUR)
Bijlagen: aanvullingen financieringsvoorstel.docx

Bijgaand ook nog een verslag van een ambtelijk overleg voorafgaand.
 Hierin staat klip en klaar hoe de sde++ bedacht is.

[Outlook voor Android](#) downloaden

From: art 5 1-2e @minezk.nl>
Sent: Thursday, June 4, 2020 9:59:11 PM
To: art 5 1-2e l@minezk.nl; 'Custers G.W.M. (Guido)' <G.Custers@gasunie.nl>; 'Lomax, Neil' <nlomax@deloitte.nl>; art 5 1-2e pzh.nl>; art 5 1-2e art 5 1-2e berensc hot.nl>; art 5 1-2e Rebelgroup.com>; art 5 1-2e minezk.nl>
 art 5 1-2e @minezk.nl>; art 5 1-2e art 5 1-2e @g asunie.nl>; art 5 1-2e gasunie.nl>; art 5 1-2e art 5 1-2e @pzh.n l>; art 5 1-2e @pzh. nl> art 5 1-2e art 5 1-2e @ pzh.nl> art 5 1-2e @wpf zh.nl'
 art 5 1-2e @wpfzh.nl>; art 5 1-2e Rebelgroup.com>; art 5 1-2e @wpf zh.nl art 5 1-2e @wpfzh .nl>; ' art 5 1-2e art 5 1-2e @ rotterdam.nl> art 5 1-2e @ deloitte.nl> art 5 1-2e art 5 1-2e Rebelgroup.com>
Subject: RE: Verslag kerngroep en concept stukken BO (opmerkingen mogelijk tot VRIJDAG 10 UUR)
 Hierbij het aanvullende financieringsvoorstel langs de lijnen zoals dinsdag besproken.
 De genoemde bedragen zijn nageerekend door Rebel.
 Graag morgen voor de lunch aanvullingen en commentaar (excuses voor de krappe deadline), zodat we morgen eind van de dag de stukken voor het BO kunnen versturen.
 Mochten er vragen zijn, ik ben in de middag goed bereikbaar.
 Groet,
 art 5 1-2e

Van: art 5 1-2e @minezk.nl>
Verzonden: woensdag 3 juni 2020 13:29
Aan: art 5 1-2e @minezk.nl>; 'Custers G.W.M. (Guido)' <G.Custers@gasunie.nl>; 'Lomax, Neil' <nlomax@deloitte.nl> art 5 1-2e pzh.nl> art 5 1-2e art 5 1-2e berensc hot.nl>; art 5 1-2e Rebelgroup.com>; art 5 1-2e art 5 1-2e @ minezk.nl>
CC: art 5 1-2e @minezk.nl>; art 5 1-2e art 5 1-2e @g asunie.nl>; ' art 5 1-2e gasunie.nl>; art 5 1-2e art 5 1-2e @pzh.n l>; art 5 1-2e pzh. nl>; art 5 1-2e art 5 1-2e pzh.nl art 5 1-2e @ pzh.nl' art 5 1-2e @ pzh.nl> art 5 1-2e @wpfzh .nl'
 art 5 1-2e @wpfzh.nl>; art 5 1-2e Rebelgroup.com>; art 5 1-2e @wpf zh.nl art 5 1-2e @wpfzh .nl>; art 5 1-2e art 5 1-2e @ rotterdam.nl>; art 5 1-2e deloitte.nl>; art 5 1-2e art 5 1-2e Rebelgroup.com>
Onderwerp: Verslag kerngroep en concept stukken BO (opmerkingen mogelijk tot VRIJDAG 10 UUR)

Beste allen,

Hierbij het verslag van de kerngroep van afgelopen dinsdag en de concept stukken voor het BO.

In de planning hebben we het volgende tijdsplan verwerkt voor het akkoord/convenant:

- 24 juni: Akkoord BO op hoofdlijnen financiering, uitgangspunten en planning tot FID. Akkoord is onder voorbehoud goedkeuring college, gs, minister, bestuur, etc.
- Voor 3 juli: Teken akkoord op hoofdlijnen financiering, uitgangspunten en planning na bekrachtiging door college Rotterdam, GS Zuid Holland, bestuur GS en MEZK. Leiden tekent voor onderdeel 20 MW en eventuele randvoorwaarden (ook na bekrachtiging door College).
- Voor half september: akkoord gemeenteraad Rotterdam en PS Zuid Holland op financiering, uitgangspunten en planning en bekrachtiging colleges overige gemeenten regio Leiden.
- Eind september: tekenen convenant (door de 5 partijen) waarin financiering, uitgangspunten en planning zijn opgenomen/uitgewerkt (Pm, dit moet nog gecheckt worden directie WJZ).
- Uitvoeren convenant

Graag ontvang ik uiterlijk vrijdag 10.00 uur eventuele opmerkingen. Het stuk met het financieringsvoorstel volgt nog.

Bedankt en als er vragen zijn, dan hoor ik het graag!

art 5 1-2e

Directie Warmte & Ondergrond

DG Klimaat & Energie

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

art 5 1-2e

art 5 1-2e @minezk.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Aanvulling financieringsvoorstel

In het vorige BO is het financieringsvoorstel van EZK grotendeels overgenomen en waren er een drietal wijzigingen waardoor er nog een tekort in de businesscase resteert.

In deze notitie wordt een aanvulling op het financieringsvoorstel geschetst waarmee dit tekort wordt weggenomen. Het BO wordt gevraagd akkoord te gaan met deze oplossingsrichting.

Wijzigingen zoals besproken in het BO

In het BO zijn een drietal wijzigingen aangegeven:

- 1) Provincie gaf aan niet de helft (art 5 MW), maar art 5 MW van de garantie van art 5 MW te kunnen invullen.
- 2) Leiden gaf aan dat art 5 MW per 1/1/2026 niet realistisch is, maar in plaats daarvan art 5 MW per 1/1/2026 (ingevuld door Heineken) en nogmaals art 5 MW per 1/1/2028 (regio Leiden).
- 3) Provincie gaf aan niet art mln investeringssteun, maar art mln investeringssteun te kunnen invullen.

Alternatief voorstel voor de garantie van een additionele art 5 MW voor de LdM

Het voorstel is om de garantie voor de additionele art 5 MW voor de LdM als volgt in te vullen:

- 50% EZK (is gelijk aan toegezegde art 5 MW)
- 25% PZH (is gelijk aan toegezegde art 5 MW) en
- 25% door gemeenten/glastuinbouw langs LdM.

Dit voorstel is in lijn met de uitwerking van het verkrijgen van commitment van gemeenten langs de LdM die momenteel plaats vindt. Concreet betekent dit dat gemeenten capaciteit kunnen reserveren op de LdM tegen 25% van de transportkosten (10 jaar). EZK en PZH staan vervolgens gezamenlijk garant voor de overige 75% van de transportkosten (10 jaar). Indien het door de gemeente aan te wijzen warmtebedrijf tijdig warmte afneemt via de LdM hebben zowel de gemeente, als PZH en EZK geen kosten. Door aan gemeenten financiële betrokkenheid te vragen, hebben de gemeenten een prikkel om zich in te zetten voor tijdige warmteafname. Gezien de regierol die gemeenten krijgen in de Warmtewet zijn zij ook de partij die tijdige warmtelevering kunnen beïnvloeden. Daarnaast worden gemeenten langs LdM en LdM+ ook meer gelijk behandeld omdat van beide een financieel commitment wordt gevraagd ter waarde van art 5 MW.

Aandachtspunt bij deze garantie is wel dat het gaat om art 5 MW additioneel ten opzichte van de art 5 1-1c MW art 5 MW Eneco en art 5 MW Delft) die in de businesscase is opgenomen. Afname van Delft resulteert dus pas in additionele MW als er meer dan art 5 MW wordt afgenomen in Delft en afname via Eneco is pas additioneel boven de art 5 MW.

De financiële commitment van gemeenten is op dit moment nog niet gerealiseerd, maar moet voor 1 november worden gerealiseerd. Dit is conform het tijdspad wat ook voor de regio Leiden geldt.

Voorstel voor invulling van tekort wat ontstaat door lagere investeringssubsidie en latere afname

Door latere afname van art 5 MW door regio Leiden (1/1/2028 ipv 1/1/2026) en een lagere investeringssubsidie PZH (art 5 mln ipv art 5 mln) resteert er een tekort op de businesscase van art mln (zie bijlage). Het voorstel is om een deel van de toekomstige inkomsten van de SDE++ voor het art 5 1-1c MW contract van WBR in te zetten om dit tekort te dichten. Hiervoor dienen de volgende afspraken gemaakt te worden:

- EZK zorgt dat ervoor dat het art 5 MW contract van WBR (met als restwarmtelevering door Exxon of AVR) past binnen criteria van de nieuwe categorie restwarmte in de SDE++.
- De aandeelhouders zorgen voor een aanvraag van de SDE++. Door financiële ruimte die hier ontstaat (circa art miljoen per jaar op basis van huidige correctiebedrag en conceptbasisbedrag) is het mogelijk dat de aandeelhouders toezeggen jaarlijks art miljoen aan exploitatiesubsidie bij te dragen aan de LdM+ businesscase (15 jaar lang, gedurende looptijd SDE++). Met deze art miljoen wordt het resterende tekort art mln op de businesscase ingevuld.
- De resterende SDE++ subsidie (circa art miljoen op basis van huidig correctiebedrag en concept basisbedrag) kunnen de aandeelhouders gebruiken voor additionele kosten die WBR moet maken om aan het contract Vattenfall te voldoen. De hoogte van de subsidie is afhankelijk van het jaarlijkse correctiebedrag, waarbij het bedrag wat resteert jaarlijks kan fluctueren.
- Daarnaast kunnen ook nieuwe afname contracten voor LdM/LdM+ in principe SDE++ aanvragen. Partijen kunnen de subsidie gebruiken om de warmteprijs die burgers uiteindelijk moeten betalen te verlagen.

In de bijlage is het financieringsvoorstel weergegeven.

Bijlage: aanvullend financieringsvoorstel

1. In het financieringsvoorstel wat tijdens het laatste BO is besproken, was het projecttekort voor de LdM+ **art 5 1-1** mln. Door deelname van WPF aan de LdM ontstaat een vergelijkbaar voordeel, waardoor er een sluitend financieringsvoorstel lag in het BO.
2. In het BO is aangegeven dat in plaats van **art 5 MW** commitment uit de regio Leiden per 1/1/2026 er moet worden uitgegaan van een commitment van **art 5 MW** (Heineken) per 1/1/2026 en een aanvullende commitment van **art 5 MW** per 1/1/2028 (regio Leiden). Dit betekent een vraagcapaciteit van **art 5 MW** in 2026-2028 en vervolgens een volloop in 13 jaar van **art 5 MW** to **art 5 1-1 MW** vanaf 2028. Deze aanpassing betekent dat het projecttekort voor LdM+ oploopt naar **art 5 1-1** mln.
3. In het BO is door de provincie een investeringssubsidie van **art 5 1-1** mln aangegeven. Dit is lager dan in het voorstel was opgenomen. Dit leidt tot extra tekort van **art 5 1-1** mln. Totale tekort groeit tot **art 5 1-1** mln.
4. De latere commitment vanuit de regio Leiden heeft tevens een negatief effect op de LdM, omdat deze ook de eerste jaren minder benut wordt. Op basis van de McKinsey berekeningen is dat effect **art 5 1-1** mln. Het negatieve effect van LDM **art 5 1-1** mln) moet dan nog opgeteld worden bij het projecttekort van LDM+ van **art 5 1-1** mln, en samen wordt dat dus **art 5 1-1** mln.
5. In het EZK voorstel voor het BO was het tekort **art 5 1-1** mln en de nieuwe situatie is een tekort van **art 5 1-1** mln. Een toename van **art 5 1-1** mln. Het voorstel is deze **art 5 1-1** mln te dekken uit SDE++ inkomsten voor het **art 5 1-1** MW contract van WBR voor Leiden.
6. Met een verdisconteringsvoet van **art 5 1-1c** voor het gehele project (1% WPF en 4.5% GU; 50/50) is deze **art 5 1-1** mln te dekken met een operationele subsidie (15 jaar) van **art 5 1-1** MW – voor de gegarandeerde **art 5 1-1** MW equivalent aan ongeveer **art 5 1-1** mln per jaar. Op basis van het huidige correctiebedrag (prijs van warmte) en de geadviseerde basisbedragen voor de categorie restwarmte zijn de subsidie inkomsten (verschil tussen basisbedrag en actuele warmteprijs) circa **art 5 1-1** miljoen per jaar. Dit subsidiebedrag kan jaarlijks fluctueren als de warmteprijs (en daarmee het jaarlijkse correctiebedrag) stijgt of daalt.

Van: art 5 1-2e
Verzonden: donderdag 2 december 2021 21:05
Aan: art 5 1-2e
Onderwerp: Fwd: Stuurgroep WarmtelinQ
Bijlagen: Agenda stuurgroep WarmtelinQ 20211208.docx; bijlage a - concept Verslag stuurgroep WarmtelinQ 20211109.docx

Allen,
Ter informatie en voorbereiding.

art 5 1-2e in de gesprekken zie je dat iedereen nu steeds naar ons kijkt om de financiering aan te vullen. Ik wil voor de stuurgroep, maar ook voor de annotatie voor Jeannette voor BO van 9 dec. Om 8 uur graag een overzicht van de extra bedragen / alle plussen die wij al bij PS hebben moeten weghalen om het gat in de buca te dichten. Om daarmee helder te maken dat de rek er nu bij ons volledig uit is.

art 5 1-2e pas t ook op BWO agenda.

Gr art 5 1-2e

From: art 5 1-2e @minezk.nl>
Sent: Thursday, December 2, 2021 7:12:15 PM
To: art 5 1-2e @ minezk.nl>; art 5 1-2e leiden.nl' art 5 1-2e leiden.nl>; art 5 1-2e @ Rotterdam.nl art 5 1-2e @R otterdam.nl>; art 5 1-2e 'o tterdam.nl' art 5 1-2e 'o tterdam.nl>; art 5 1-2e @leiden .nl' art 5 1-2e _lei den.nl>; Custers G.W.M. (Guido) <G.Custers@gasunie.nl>; ' art 5 1-2e @ wpfzh.nl' art 5 1-2e @ wpfzh.nl>; art 5 1-2e gas unie.nl' art 5 1-2e @gasunie.nl>; art 5 1-2e da m.nl>; art 5 1-2e @minez k.nl>; art 5 1-2e @pzh.nl>
Cc: art 5 1-2e @o vermorgen.nl>
Subject: RE: Stuurgroep WarmtelinQ

Beste allen,

Bijgevoegd de agenda en stukken voor de stuurgroep van woensdag 8 december 14:00 uur.

Groeten,

art 5 1-2e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: art 5 1-2e @ minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 9 november 2021 09:26
Aan: art 5 1-2e @leiden.nl' art 5 1-2e art 5 1-2e @ Rotterdam.nl'; art 5 1-2e @ rotterdam.nl'; art 5 1-2e@leide n.nl'; Custers G.W.M. (Guido); art 5 1-2e @wpfzh.nl'; art 5 1-2e @gas unie.nl' art 5 1-2e @r otterdam.nl' art 5 1-2e R.J. (Reinier) art 5 1-2e

CC: [art 5 1-2e](#)

Onderwerp: Stuurgroep WarmtelinQ

Tijd: woensdag 8 december 2021 14:00-14:30 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Microsoft Teams-vergadering

HR 13-9-2021

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen

dictu@m.webex.com

Videovergaderings-id: 125 788 761 3

[Alternatieve VTC-instructies](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Agenda

Omschrijving Stuurgroep WarmtelinQ
 Vergaderdatum en -tijd 8 december, 14.00-14.30 uur
 Locatie Teams

Genodigden

Guido Custers (Gasunie) art 5 1-2e art 5 1-2e (Rotterdam) art 5 1-2e
art 5 1-2e (gemeente Leiden), art 5 1-2e (EZK), art 5 1-2e (Gasunie) art 5 1-2e (PZH),
art 5 1-2e (Rotterdam), art 5 1-2e (Rotterdam), art 5 1-2e (EZK),
art 5 1-2e (vz., EZK)

1. Opening en mededelingen

2. Verslag stuurgroep 9 november

Ter akkoord:

- Bijlage a: concept Verslag stuurgroep 21 september

3. Update voorwaarden WLQ+ uit BO 13 november

Voorwaarden ter bespreking:

1. afgesproken financieringsstructuur en bestaande toezeggingen blijven overeind;
2. er is een contractpartij in plaats van WbR;
3. ontwikkelkosten tot FID WLQ+ worden verdeeld tussen EZK, Gasunie en PZH;

Aandachtspunt ter bespreking:

1. er is een duidelijk beeld van de afwikkeling van WbR.

4. Tijdlijn besluitvorming WLQ+

Ter bespreking:

- Proces en haalbaarheid van de afgesproken tijdlijn voor de besluitvorming van WLQ+ medio december.

5. Rondvraag en sluiting

Verslag

Omschrijving

Stuurgroep WarmtelinQ

Vergaderdatum en -tijd

Dinsdag 9 november, 16.00-16.30 uur

Locatie

Teams

Aanwezigen

Guido Custers (Gasunie), art 5 1-2e (PZH), Petra de Groene (Rotterdam), art 5 1-2e (gemeente Leiden), art 5 1-2e (EZK), art 5 1-2e (Gasunie), art 5 1-2e (Rotterdam), art 5 1-2e (Rotterdam), art 5 1-2e (EZK), art 5 1-2e (EZK), art 5 1-2e (vz., EZK)

1. Opening en mededelingen

EZK heet iedereen welkom art 5 1-2e stelt zichzelf voor aan degenen die hem nog niet kennen.

2. Verslag stuurgroep 21 september en 28 september

De verslagen 21 en 28 september worden zonder wijzigingen vastgesteld.

3. Update voorwaarden WLQ+ uit BO 13 oktober

1. *afgesproken financieringsstructuur en bestaande toezeggingen blijven overeind;*
PZH heeft budget beschikbaar gesteld voor WLQ+ waarvan 81 mln directe subsidie en 22,5 mln in de vorm van een lening voor het volloopriscio. art 5 1-2i
art 5 1-2i

Gasunie constateert dat hiermee deze voorwaarde nog niet voor 100% ingevuld is.
De gesprekken hierover worden voortgezet op ambtelijk niveau.

2. *er is een contractpartij in plaats van WbR;*
GU is in gesprek met Vattenfall en die gesprekken lopen heel constructief tot op heden. De tijdslijn is zeer kort en cruciaal. Hierdoorheen loopt het aandachtspunt, zijnde de oplossing rondom WbR en de garanties die in dat dossier zaten.
PZH zal binnenkort een PS brief sturen en daarin zal PS de tijdshorizon van medio december opnemen.

3. *ontwikkelkosten tot FID WLQ+ worden verdeeld tussen EZK, Gasunie en PZH;*
PZH stelt dat het tot CFID afspraak is (medio december).

4. *er is een duidelijk beeld van de afwikkeling van WbR.*
GU noemt dat dit een aandachtspunt is en geen voorwaarde voor besluitvorming van WLQ+. Andere partijen stemmen hierin mee. Dit zal tijdens het BO van 16 november worden aangekaart.
Rotterdam geeft aan dat WbR een WHOA procedure heeft gestart. Een herstructureringsdeskundige gaat daarmee aan de slag. Die wordt binnenkort benoemd. Leiden vraagt of er een uitkomst voor medio december zal zijn. Rotterdam antwoordt dat dat nu nog niet duidelijk is. De herstructureringsdeskundige is op de hoogte van de datum van medio december voor de besluitvorming voor WLQ+.

4. Agenda BO 16 november

Leiden verzoekt om beter aangehaakt en geïnformeerd te blijven. Daar wordt positief op gereageerd.
EZK stelt voor de agenda van het BO van 16 november dezelfde insteek voor als bij deze stuurgroep, namelijk het doornemen van de status van de eerder vastgestelde voorwaarden.

Gasunie stelt daarnaast voor om naar de tijdlijn te kijken met de vraag of die nog reëel is en wat we moeten doen om hem reëel te houden.

5. Rondvraag en sluiting

Bestuurlijk overleg Warmterotonde (WarmtelinQ)

22 april 2020 (09:00-10:00)

Genodigden: S. Gaastra (EZK, Vz.), J. Baljeu (PZH), U. Vermeulen (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (EZK), [art 5 1-2e](#) (PZH), G. Custers (Gasunie), [art 5 1-2e](#) Z K)

Agenda

1. Welkom en opening

2. Verslag 20 februari 2020 [*bijlage 1*]

3. Voortgang spoor 1

Bijlage 3:

Het werk aan de knoppen voor aansluiting van de Glastuinbouw vordert gestaag. Tegelijk zijn de vooruitzichten voor de business case voor de komende jaren achteruit gegaan. De tuinders krijgen door Corona flinke klappen die nog lang doorwerken, de dalende prijs van gas maakt het minder aantrekkelijk om over te stappen. Om de glastuinbouw nog aan een warmtenet te krijgen is daardoor eerder lastiger dan makkelijker geworden. De reële maatregelpakketten in het onderzoek zullen ook aan de nieuwe vooruitzichten getoetst moeten worden.

- a. **Algemene voortgang:** mondelinge toelichting Gasunie
- b. **Update Stikstof:** Gasunie is voorzichtig positief over de mogelijkheden voor een Passende Beoordeling, maar benadrukt dat het dossier met onzekerheden omgeven blijft en om die reden alle alternatieve opties open moeten blijven. Dit voor het geval de Passende Beoordeling niet slaagt. Zie *bijlage 2* voor een uitgebreidere toelichting
- c. **Tuinbouw:** EZK geeft toelichting op stand van zaken onderzoek CE-Delft aan de hand van korte notitie. [*bijlage 3*]

4. Commitment gemeenten (spoor 2)

Het verzamelen van de data en warmteprogrammering wordt nu opgestart in samenwerking met de RES-regio's, spoor 1 en spoor 4. Gemeenten zien geen ruimte om financiële commitment af te geven.

Bijlage is vorige week ook afgestemd met de gemeenten hieruit bleek dat vooral rond commitment verschil van inzicht bestaat. In het 1e BO van 23 april met de gemeenten en bestuurders van het corporatieplatform (SVH) wordt dit verder besproken. Het doel is om ruimte aan de werkgroep te geven om samen met de gemeenten te werken aan verschillende vormen van commitment. Binnen de werkgroep van spoor 2 werken we aan de eerste voorstellen voor bespreking in het 2e BO met de gemeenten, begin juni.

PZH geeft toelichting op aanpak en stand van zaken op basis van de meegestuurde notitie [*bijlage 4*].

Voorbespreking van het overleg met de gemeenten en woningcorporaties op 23 april. Aandachtspunt om alvast voor te bespreken: Wederzijdse verwachtingen over haalbaarheid en vorm van commitment te behalen voor 31 september.

5. Warmtewet 2 (spoor 3)

Mondelinge toelichting op de stand van zaken door EZK

Terugkoppeling overleg 25 maart heb je eerder en vandaag nog eens ontvangen.

6. Stand van zaken breed stakeholdersoverleg/communicatie stakeholders

Toelichting stand van zaken door EZK. [*bijlage 5*]

Beslispunt: is het BO akkoord met uitwerking alternatief voor brede stakeholder bijeenkomst?

Bijlagen

1. Verslag BO Warmterotonde 20 februari 2020
2. Update stikstof
3. Notitie BO stand van zaken studie CE-Delft
4. Aanpak vraagbundeling
5. Update voorbereiding breed stakeholderoverleg

Gezamenlijke intentieverklaring WarmtelinQ

Concept – versie 14 december 2020

EZK, BZK, PZH, gemeenten, woningcorporaties en Gasunie werken samen aan een regionale warmte-infrastructuur om daarmee een haalbare, betaalbare, duurzame en leveringszekere warmtevoorziening in Zuid-Holland en in de gemeenten te borgen.

Deze verklaring heeft geen juridische status.

Uitgangspunten

- A. Alle partijen zien het warmtetransportnet WarmtelinQ als de kans om te komen tot een versnelling van de energietransitie in Zuid-Holland en ervaren de totstandkoming en het organiseren en stimuleren van de afname als een collectieve verantwoordelijkheid, ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid.
- B. Uit de inventarisatie van de warmtevraag in de regio blijkt dat deze ruim groter is dan de 250MW die WarmtelinQ maximaal kan leveren. Voor de warmtevoorziening in deze regio zijn alle bronnen nodig om de klimaatdoelstellingen te halen. De RES Rotterdam-Den Haag gaat op dit moment uit van de ontwikkeling van een regionaal warmtetransportnet die in samenhang met lokale bronnen moet zorgen voor een betrouwbaar warmtesysteem. Om concrete stappen te zetten in de verduurzaming van de warmtevoorziening in deze regio is duidelijkheid over de toekomstige beschikbaarheid en vraag van warmte noodzakelijk.
- C. Een onafhankelijk en gereguleerd regionaal warmtetransportnet, zoals WarmtelinQ, draagt bij aan het borgen van de publieke belangen betaalbaarheid, leveringszekerheid en verduurzaming (CO₂-reductie) van de warmtelevering.
- D. Met deze verklaring onderschrijven partijen dat zij zich inzetten om met elkaar de bij P genoemde procesafspraken uit te voeren.

Rollen

- E. Gemeenten werken in samenhang met de Regionale Structuur Warmte in de RES 1.0 aan de uitwerking van hun lokale Transitievisie Warmte. Daarbij zetten de gemeenten in op de verduurzaming van de warmtevoorziening in die wijken waar de vraag en volloop relatief eenvoudig te organiseren is en die in aanmerking komen voor een aansluiting op een collectief warmtesysteem met een midden of hoge temperatuur. Gemeenten voeren actief de regie op het organiseren en stimuleren van de warmtevraag en -aanbod waarbij nadrukkelijk gekeken wordt naar de kansen die afname van warmte uit WarmtelinQ biedt in de lokale warmtemix.
De gemeenten Den Haag en Delft hebben financiële middelen gereserveerd die bijdragen aan het tot stand komen van lokale warmtenetten. De anderen gemeenten werken in het kader van de Transitievisie Warmte hun rol en bijdrage aan de realisatie van lokale warmtenetten nader uit.
- F. Corporaties willen hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen door een bijdrage te leveren aan de verduurzaming van hun vastgoed. Corporaties beschouwen collectieve warmtenetten als een kostenefficiënte manier om woningen van het aardgas te halen en kunnen bij een wijkgerichte aanpak de startmotor van de warmtetransitie zijn. Corporaties zijn bereid om in hun keuzes voor te sorteren op aansluiting op een warmtenet door onderlinge samenwerking ten behoeve van de bundeling en opschaling van warmtevraag en door te investeren in no-regretmaatregelen. Corporaties nemen de verantwoordelijkheid richting hun huurders om de betaalbaarheid te borgen en draagvlak te creëren.
- G. Gasunie is door de minister van EZK aangewezen als onafhankelijk warmtetransportbeheerder en is in die hoedanigheid gestart met de ontwikkeling van WarmtelinQ, dit is het tracé Vlaardingen-Den Haag. Op deze leiding kunnen verschillende aanbieders van bronnen en vragers van warmte op basis van transparante voorwaarden aansluiten. Gasunie is bereid een fors deel van het vollooprisico van de warmtetransportleiding WarmtelinQ te nemen.
- H. EZK en BZK dragen bij aan de ontwikkeling van de warmtetransportinfrastructuur. Daarbij zoeken BZK en EZK naar een evenredige verdeling van de risico's en lasten in de gehele warmteketen die past binnen de uitgangspunten die in het klimaatakkoord zijn vastgelegd (eerlijk, betaalbaar en haalbaar) en zijn bereid daar een financiële bijdrage aan te leveren.

- I. PZH vervult een regierol in de regionale afstemming van vraag en aanbod. PZH is bereid mee te investeren in de ontwikkeling van het warmtetransportsysteem.
- J. Huurders en eigenaar bewoners zijn als afnemers gebaat bij helderheid over het tarief bij start van levering en de verdere tariefontwikkeling. Daarnaast zijn leveringszekerheid en de temperatuur van de geleverde warmte belangrijk. Draagvlak onder afnemers is een essentiële randvoorwaarde om tot een succesvolle versnelling te komen. Alle partijen hebben een eigen en collectieve rol bij de communicatie naar en participatie met afnemers.

Vervolg

- K. Alle partijen zoeken actief naar mogelijkheden om de versnelling van de energietransitie vorm te geven. Partijen streven gezamenlijk naar de spoedige realisatie van WarmtelinQ als onderdeel van een warmtetransportnet dat op een maatschappelijk optimale wijze wordt ontwikkeld, zodat een bijdrage wordt geleverd aan de afname van haalbare, betaalbare, duurzame en leveringszekere warmte in de regio.
- L. De besluiten over de diameter van de WLQ in december 2020 en FID in mei 2021 is onlosmakelijk verbonden met de verworven zekerheden. Partijen zoeken gezamenlijk naar een oplossing voor de zekerheden die nodig zijn voor Gasunie om een positieve Final Investment Decision te kunnen nemen.
- M. Met het oog op het besluit rondom de Final Investment Decision over WarmtelinQ in mei 2021 die vanaf eind februari 2021 wordt voorbereid door Gasunie, maken partijen voor eind april nadere procesafspraken om stapsgewijs meer duidelijkheid te creëren over de invulling van de randvoorwaarden in relatie tot het aansluiten van de gebouwde omgeving.
- N. Partijen kijken gezamenlijk of en hoe stapsgewijs toe te werken is naar meer zekerheden over de afname van warmte in lokale distributienetten en in samenhang met de ontwikkeling van WarmtelinQ. Het is partijen bekend dat niet wordt toegewerkt naar het afgeven van afnamegaranties door gemeenten.
- O. Partijen werken mee aan het opstellen van een regionale warmteprogrammering vanuit de RES Rotterdam – Den Haag om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen en zo meer beeld te krijgen bij de voltooiing en beschikbaarheid van WarmtelinQ in relatie tot de realistische ontwikkeling van andere duurzame bronnen.
- P. De volgende procesafspraken worden gemaakt, zodat er meer duidelijkheid komt over bijv. bandbreedte aansluitkosten, woonkostenneutraliteit voor eindgebruiker en de duurzaamheid:
 1. Gemeenten brengen de warmtevraag en programmering voor eind maart zoveel mogelijk in beeld, passend binnen de werkzaamheden van het opstellen van de Transitievisie warmte en rekening houdend met de democratische besluitvorming eind 2021. De transitievisie is ook gericht op het creëren van draagvlak bij de bewoners en bedrijven voor de energietransitie.
 2. Gemeenten en corporaties identificeren sleutelprojecten/wijken voor 2030 en leggen deze vast in de Transitievisie Warmte.
 3. Corporaties zetten zich in om draagvlak bij hun huurders voor de energietransitie te creëren.
 4. Partijen maken gezamenlijk voor eind maart 2021 een regionaal stappenplan over de afname van warmte vanuit de ontwikkeling van lokale distributienetten, inclusief aandacht voor het aanbrengen van versnelling in doorlooptijden van de stappen.
 5. Gemeenten werken in het kader van de Transitievisie Warmte hun rol aan de realisatie van lokale warmtenetten nader uit gericht op het (laten) ontwikkelen van warmtenetten, stimuleren van warmte afname en het creëren van draagvlak voor de energietransitie.
 6. Gasunie maakt voor eind maart 2021 de tariefstructuur/ kosten van WarmtelinQ en de prijs van warmte inzichtelijk. Gemeenten kunnen hiermee voor eind 2021 nadere business cases opstellen voor die wijken die tot 2030 mogelijk overgaan op collectieve netwerken en die geheel of gedeeltelijk gevoed kunnen worden door WarmtelinQ,
 7. EZK maakt voor eind maart 2021 inzichtelijk wat de boogde planning is van het in werking treden van de Wet collectieve Warmte
 8. BZK maakt voor eind maart inzichtelijk hoe zij in stappen toewerkt naar het garanderen van woonlastenneutraliteit bij het aardgasvrij maken van woningen.

Verslag van	Aanwezig
Stuurgroep WarmtelinQ	art 5 1-2e art 5 1-2e Ruud Bos, art 5 1-2e , art 5 1-2e en art 5 1-2e
Notulist	Afwezig
art 5 1-2e	
Telefoonnummer	Ons kenmerk
Datum	C.c.
1 november 2022	Archief,
Onderwerp	

VERSLAG

1. Opening en vaststellen agenda

Agenda wordt vastgesteld. Er is nog een verzoek van Jeannette Baljeu om nog een keer samen te komen in de oude samenstelling van het BO om het dossier goed af te sluiten. EZK en PZH maken hierover onderling een afspraak en koppelen die afspraak aan de stuurgroep terug.

2. Vaststellen verslag eerste stuurgroep

Verslag wordt vastgesteld.

3. Vaststellen governance stuk

Governance-afspraken worden vastgesteld. Over een half jaar kijkt de stuurgroep opnieuw of de afspraken goed werken.

4. Bespreken en vaststellen kwartaalrapportage WarmtelinQ

WarmtelinQ licht toe dat een kwartaalrapportage altijd iets vertraagd is en betrekking heeft op het derde kwartaal van 2022. Daarnaast geeft WarmtelinQ aan dat, met dank aan PZH, de discussie over de vergunningen in Vlaardingen inmiddels is opgelost. EZK informeert naar de vergunningsverlening (samenwerkingsovereenkomst) voor Den Haag – Ypenburg (lag stil omdat gemeente niet mee wou werken). WarmtelinQ geeft aan dat het recente gesprek met de wethouder Kapteijns van Den Haag goed geholpen heeft en verwacht daarom nu medewerking van de gemeente.

EZK informeert naar de voortgang van de business-case en zou graag meer aandacht zien voor de voltooiing van de leiding in relatie tot de businesscase van WarmtelinQ. WarmtelinQ geeft aan lastig te kunnen rapporteren over voltooiing maar zal wel meer aandacht geven aan de business development activiteiten en algemene risico's. PZH verzoekt in algemene zin om aandacht voor de natuurvergunningen.

EZK informeert naar de consequenties van de a.s. uitspraak van de Raad van State inzake Porthos (bouwvrijstelling stikstof) voor het project. WarmtelinQ geeft aan dat we niet weten wat de uitspraak wordt en dat het geen zin heeft om op zaken vooruit te lopen. We gaan de

Datum: 1 november 2022

Ons kenmerk:

Onderwerp:

uitspraak goed bestuderen en zullen PZH en EZK informeren als de (mogelijke) consequenties voor het project inzichtelijk zijn. EZK geeft aan hier goed van op de hoogte te willen blijven, omdat intern binnen EZK de consequenties van een negatieve uitspraak worden geïnventariseerd en waar mogelijk actie wordt ondernomen.

5. Bespreking beleidsvragen:

a. Ontwikkelingen Wet Collectieve Warmte

WarmtelinQ geeft aan dat gemeenten de besluitvorming uitstellen totdat de Wet Collectieve Warmte helder is. Kennis, kunde en resources bij gemeenten ontbreekt vaak. Warmtebedrijven blijven loyaal aan toegezegde commitments maar zullen van de overheid extra zekerheden willen hebben voor de ontwikkeling van nieuwe netten (want pay-back periode duurt zeker 15 jaar). Exercitie die WarmtelinQ gaat doen is kijken welke effect de keuze om warmte-infrastructuur in publieke handen te brengen heeft op de business case (tragere volloop). EZK geeft aan dat de kans op vertraging van de warmtetransitie heel reëel is en roept op om de speelruimte voor *damage control* (bijvoorbeeld ruimte voor inbreiding) gezamenlijk te verkennen en vorm te geven.

PZH vraagt zich af of WarmtelinQ/Gasunie nog een extra rol gaat pakken in de publieke infrastructuur. WarmtelinQ geeft aan dat de focus ligt op de realisatie van de leiding en de rol van matchmaker om vraag en aanbod bij elkaar te brengen momenteel voldoende aandacht vraagt.

b. Effect Provinciale Statenverkiezingen op het project WarmtelinQ

WarmtelinQ geeft aan dat het belangrijk is dat het voorkeursalternatief (VKA) van het tracé voor de Statenverkiezingen door GS gaat en ter informatie naar PS. PZH geeft aan dat Gedeputeerde Staten hier nog tijdig over kunnen beslissen en het VKA ter informatie naar Provinciale Staten kan gaan. Het MER en de PIP komen na de verkiezingen maar je wilt wel het tempo houden. WarmtelinQ kijkt naar knelpunten en versnellingsopties. PZH geeft aan dat het vergunningsproces niet controversieel is en daarmee zouden de verkiezingen beperkt effect hebben op het proces.

c. Uitbreiding scope WarmtelinQ met de glastuinbouw

WarmtelinQ licht toe dat de glastuinbouw formeel geen onderdeel is van de subsidiescope van WarmtelinQ. Om toch de mogelijkheden voor de glastuinbouw te verkennen, is toestemming van de stuurgroep wenselijk. PZH geeft aan dat Warmte Samenwerking Westland een beter gremium is om dit verzoek te bespreken. Besloten wordt om de start van de verkenning daar te agenderen.

Datum: 1 november 2022

Ons kenmerk:

Onderwerp:

d. De uitkoppeling van nieuwe (rest)warmte in de Rotterdamse haven

WarmtelinQ deelt de zorgen om de uitkoppeling van restwarmte [art 5 1-2i](#)

[art 5 1-2i](#) (Rest)warmtebronnen werken nog niet soepel mee aan uitkoppeling omdat de afnameschaal te beperkt is c.q. er geen financiële incentives zijn.

EZK geeft aan dat de maatwerkafspraken voor de grootverbruikers een mooie manier kan zijn om de uitkoppeling van restwarmte te bespoedigen. Wellicht kan EZK inzichtelijk maken wat de obstakels voor de bronnen zijn. EZK kijkt hoe ze de maatwerkafspraken verder kunnen en PZH kijkt hoe ze bij dit proces kunnen aansluiten.

6. Any other business

N.v.t.

7. Rondvraag en sluiting

Geen punten.

Verslag van
Stuurgroep WarmtelinQ

Aanwezig

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

Ruud Bos,

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

Notulist

art 5 1-2e

Afwezig

Telefoonnummer

Ons kenmerk

Datum

20 september 2022

C.c.

Archief,

Onderwerp

VERSLAG

1. Voorstelronde

Aanwezigen maken kennis met elkaar door middel van een korte voorstelronde. PZH geeft aan dat [art 5 1-2e](#) ook betrokken zal worden bij dit overleg.

2. Laatste stand van zaken WarmtelinQ

WarmtelinQ geeft een presentatie over de laatste stand van zaken rondom de realisatie van het project WarmtelinQ. Belangrijkste zorgpunten zijn het verkrijgen van onherroepelijke vergunningen voor de aanleg in Den Haag en Vlaardingen en het uitblijven van duidelijkheid over de Wet Collectieve Warmte. EZK geeft aan dat het de sterke wens van VNG is om de warmte-infrastructuur in publieke handen te krijgen en de minister kijkt hoe dit gerealiseerd kan worden. Partijen geven verder aan dat de dimensie van betaalbaarheid in deze discussie lijkt te ontbreken.

3. Governance afspraken

EZK introduceert het voorstel voor de governance afspraken. De monitoring van het project WarmtelinQ wordt door de directie Realisatie gedaan. De basis is een kwartaalrapportage van WarmtelinQ die rapporteert over de voortgang en de kritieke punten. PZH vult aan dat de rapportage moet laten zien dat er wordt gedaan wat is afgesproken en moet bijdragen aan de verantwoording van de subsidiegelden. Ook de oproep van hun kant om de overlegstructuur ook te benutten om knelpunten in aanleg en volloop te bespreken. WarmtelinQ stelt voor om de voortgang van de convenanten te monitoren en zal een eerste voortgangsrapportage leveren. EZK geeft aan de governance afspraken n.a.v. de bespreking nog verder aan te passen en feedback is nog welkom.

4. Rondvraag

M.b.t. de Prinsjesdagsubsidie voor WarmtelinQ geeft EZK aan dat ze feedback van Vattenfall en Eneco op de eerste uitwerking hebben ontvangen. Aandachtspunten van deze warmtebedrijven zijn vooral de manier waarop met bronkosten wordt omgaan in de subsidie en de duur van de subsidie termijn. EZK gaat de feedback intern bespreken, beleidsmatig uitwerken en een voorkeursoptie identificeren. Daarnaast is EZK bezig met concept

Datum: 20 september 2022

Ons kenmerk:

Onderwerp:

wetteksten om de subsidie compatibel te maken met tariefregulering. Een eerste concept is gedeeld met ACM, Gasunie en RVO. Parallel werkt EZK aan een bestedingsplan om de middelen van het Ministerie van Financiën over te boeken naar begroting van EZK. Aandachtspunt daarbij is het juiste kasritme en hiervoor heeft EZK een onderzoeksbureau gevraagd om een goede berekening te maken. EZK geeft ook aan dat informele staatsteungoedkeuring van de Europese Commissie voldoende is waardoor het staatsteuntraject dit jaar nog kan worden afgerond. EZK zegt toe de planning voor de uitwerking van de exploitatiesubsidie met de aanwezigen te delen.

Warmtealliantie Zuid-Holland

Contact
Dhr J.F. Weber
T 070 - 441 8691
E jf.weber@pzh.nl

Datum
19 september 2018

Directeur-Generaal S. Gaastra
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Onderwerp
voortgangsrapportage regionaal warmtetransportnet Zuid-Holland

Geachte heer Gaastra, *Besk Sander*

Met genoegen bied ik u hierbij namens alle partners in de Warmtealliantie Zuid-Holland de eerder door ons toegezegde memo en voortgangsrapportage over het regionaal warmtetransportnet Zuid-Holland aan. Graag treden wij spoedig met u in overleg om te bespreken met welke stappen en in welk tijdpad de opgave tot een succes kan worden gemaakt.

Hoogachtend

art 5 1-2e

art 5 1-2e

mr. J.F. (Han) Weber
Voorzitter Warmtealliantie

Bijlagen:

Memo bij voortgangsrapportage 19 september 2018

Regionaal warmtetransportnet: voortgangsrapportage, 19 september 2018

Warmtealliantie Zuid-Holland

Memo

Aan
 Directeur-Generaal S. Gaastra
 Ministerie van Economische Zaken
 en Klimaat
 Van
 mr. JF (Han) Weber, voorzitter
 Warmtealliantie Zuid-Holland
 Datum
 19 september 2018
 Onderwerp
 Voortgangsrapportage
 Warmtetransportnet Zuid-Holland

In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' voor 2017-2021 is de ambitie uitgesproken om in 2030 een CO₂-emissiereductie van minstens 49% te realiseren. Om deze doelstelling te behalen is het verduurzamen van de warmtevoorziening van woningen, gebouwen en tuinbouwkassen van groot belang. Parallel daaraan wordt de winning van Groningengas versneld afgebouwd, waarmee de urgentie om de warmtevraag anders in te vullen verder is toegenomen.

In Zuid-Holland is een grote potentie voor collectieve warmte als kostenefficiënt alternatief voor (Groningen)gas. Daarom onderzoeken Provincie Zuid-Holland, Eneco, Warmtebedrijf Rotterdam, de Joint Venture Gasunie-Havenbedrijf Rotterdam en inmiddels ook Gemeente Rotterdam binnen de Warmtealliantie een regionaal warmtetransportnet, waarmee (rest)warmte uit de Rotterdamse haven beschikbaar wordt voor onder meer Den Haag, Leiden en het Westland. Een warmtetransportnet levert een substantiële bijdrage aan het uitfasen van Groningengas en het reduceren van de emissie van CO₂, en is aanjager voor de warmtetransitie in de regio. Er zijn verschillende alternatieven voor de uitrol van een regionaal transportnet. In de primair door partijen onderzochte versie van dit net, het 'grand design', zijn verschillende fasen voorzien en onderzoeken we aanleg van transportleidingen en gebruik of opname van bestaande transportleidingen (bijv. Leiding over Noord (LoN) en de Nieuwe WarmteWeg (DNWW) in een stedelijk Zuid-Holland dekkend warmtetransportnet. Dat net heeft in potentie een open karakter, met onafhankelijk netbeheer, en is, mede door de voorziene fasering, inzetbaar voor toekomstige ontwikkelingen in vraag naar en aanbod van duurzame warmte.

De business case van een toekomstbestendig warmtetransportnet is complex

De WA-partners constateren dat de potentie van collectieve warmte in Zuid-Holland als kostenefficiënt alternatief voor aardgas optimaal kan worden benut, als bestaande 'warmtevraagclusters' belevend gaan worden vanuit transportleidingen met een grotere capaciteit, waardoor het warmtetransportnet ingericht is op de toekomstige vraag naar en het aanbod van warmte en op grote schaal voorsortert op aanzienlijke vraagontwikkeling. Hiermee kan, in een balans tussen de schaalvoordelen en investeringszekerheid, een toekomstbestendig warmtetransportnet ingericht worden.

De variant waar het onderzoek van de Warmtealliantiepartners zich in eerste instantie op richt, bestaat kort gezegd uit de ontwikkeling van leidingen vanuit Rotterdam via Rijswijk naar Den Haag

Warmtealliantie Zuid-Holland

19 september 2018

(Leiding door het Midden), de ontwikkeling van een transportleiding van Rijswijk naar Leiderdorp, een leiding van Leiderdorp naar Leiden Centrum en de (voedings-)leiding Vondelingenplaat. Eveneens onderzoekt de Warmtealliantie of en op welke wijze bestaande assets (DNWW) opgenomen kunnen worden in het voorliggende plan. Tevens is meegenomen een aansluiting ten behoeve van een nog te realiseren leiding voor de glastuinbouw in het Westland. Deze sluit aan op de lokale initiatieven die thans door gemeentes en de sector worden uitgewerkt.

De WA-partners werken aan een business case voor de genoemde fase. In de bijlage treft u een gedetailleerde voortgangsrapportage daarvan. Op dit moment dienen de ontwikkelaars van genoemde projecten nog overeenstemming te bereiken over de voorwaarden waaronder die projecten op kunnen gaan in het gezamenlijke project, waarvan de contouren zijn beschreven in de voortgangsrapportage in de bijlage bij deze brief. Uitkomsten van deze onderhandelingen kunnen nog van wezenlijke invloed zijn op de financiële uitgangspunten van de business case. Hoofdconclusie die al wel kan worden getrokken, is dat de business case potentie heeft en een aantal complexe uitdagingen kent. Een deel van die uitdagingen hangt samen met de omvang van de investering in deze schaa sprong van de warmtetransportcapaciteit, die vooruitloopt op de baten die met het warmtetransportnet worden behaald. Kort gezegd zijn de leegstand (bv. de ongebruikte leidingcapaciteit tijdens de startfase, als gevolg van de minimale tijd die nodig is voor het ontwikkelen van de warmtevraag) en het volloopprijsco (bv. het verschil tussen de totale volloop versus de reeds gerealiseerde volloop) daarin de belangrijkste punten.

Een bijdrage van het Rijk in beleid en financiering is noodzakelijk

De WA-partners constateren dat het fundament onder de business case kan worden verstevigd door verschillende beleidsontwikkelingen. Het draagvlak voor collectieve warmte kan onder meer worden vergroot door warmte een passende plaats te geven in het Klimaatakkoord. Onzekerheden en risico's met betrekking tot kosten, baten en marktordening worden beïnvloed door passende kaders in de Warmtewet. Het tempo van vraagontwikkeling, een belangrijke parameter in groeiscenario's en daarmee de omvang van leegstand en volloopprijsco, kan worden versneld door (inzet van de instrumenten van) de Omgevingswet, regionale energiestrategieën en -warmtetransitieplannen.

Daarnaast is inzet van het financieel (overheids)instrumentarium een beslissende factor in de business case voor een toekomstbestendig warmtetransportnet. Zo heeft de Provincie Zuid-Holland het Warmteparticipatiefonds (WPF) opgericht en brengt de Gemeente Rotterdam vermogen in via WbR. Ook InvestNL heeft bereidheid getoond te participeren. De Warmtealliantie vraagt daarnaast om een dekking van kosten en risico's door EZK. De vorm ervan is nader te bepalen, maar zonder deze dekking zijn de investeringen niet financierbaar en daarmee achten we het op groei gedimensioneerde project onrealiseerbaar; in het uiterste geval worden geen additionele warmtenetten aangesloten. De bandbreedte van de gevraagde bijdrage is [art 5 1-1c](#) (o.m. afhankelijk van de gehanteerde uitgangspunten), echter de verwachtingswaarde is aanzienlijk lager en kan bij tijdige volloop zeer beperkt zijn. De exacte omvang is op dit moment niet vast te stellen, aangezien in de ontwikkeling van het regionale warmtetransportnet nog bandbreedtes worden gehanteerd in de businesscase. Deze maand worden die bandbreedtes verder verkleind. Dat doen we onder meer door onderling elkaars kentallen voor CAPEX en OPEX te vergelijken om inzichtelijk te krijgen of er tot een betrouwbaardere en voor alle Warmtealliantiepartners acceptabele raming gekomen kan worden. Er zal evenwel minstens [art 5 1-1c](#) beschikbaar moeten worden gesteld. Hoe deze bijdrage wordt vertaald in uitgaven van EZK tijdens de aanloop- en vollooperperiode, dient te

worden uitgewerkt door de betrokken partijen en financiële experts. Om de maximaal effectieve inzet van verschillende financieringsinstrumenten vorm te geven, wordt een structuur ingericht.

Ons voorstel: samen snel stappen zetten

De haalbaarheid van een schaa sprong van de warmterotonde is in sterke mate afhankelijk van de betrokkenheid van het Rijk. Daarbij is van belang dat voor de verschillende projecten (Leiding door het Midden en Leiding over Oost), die in het regionaal warmtetransportnet moeten opgaan, belangrijke beslismomenten gepland staan in 2018, zodat de verschillende ontwikkelaars van die projecten tijdig investeringsbeslissingen kunnen nemen. Voor WbR ligt die mijlpaal eind september 2018 en voor Eneco medio december 2018. De consequentie van het uitblijven van (tijdige) overeenstemming, is dan ook dat het huidig onderzochte plan wordt opgeschort en WbR onderscheidenlijk Eneco op basis van hun oorspronkelijke plannen voor Leiding over Oost en Leiding door het Midden verder werken aan een regionaal warmtenet. De oorspronkelijke plannen sluiten nauwer aan op de reeds gecontracteerde vraag en voorzien in minder transportcapaciteit van warmte.

Om deze urgente redenen is ons voorstel om gezamenlijk op te trekken met EZK. De komende tijd zijn vervolgesprekken en concrete stappen nodig met betrekking tot de inzet en vormgeving van het beleidsmatig en financieel overheidsinstrumentarium op de verschillende projecten. Onder meer door transparante communicatie en gezamenlijke werksessies met InvestNL, WPF en EZK, zetten de WA-partners in op totstandkoming van een financieringsvoorstel voor het einde van dit jaar. Daarin vormt bijgevoegde Voortgangsrapportage een tussenstap. Voor eind september beoogt de Warmtealliantie voorts meer gedetailleerde duidelijkheid te verschaffen in de kostenstructuur van het warmtetransportnet en de effecten van verschillende financiële instrumenten op de business case. De inzet van EZK, InvestNL en WPF is hierbij van wezenlijke invloed. In het vooruitzicht naar de toekomst heeft het Rijk bovendien zowel sturende als verplichtende beleidsinstrumenten tot haar beschikking die impact zullen hebben op de business case van het regionale warmtetransportnet.

Afsluitend

De Warmtealliantiepartners zien veel potentie en momentum voor een regionaal warmtetransportnet en een bijdrage van het overheidsinstrumentarium daaraan. De uitdaging is om alle elementen die van belang zijn om dat regionaal warmtetransportnet te realiseren, spoedig passend in te vullen. Van belang hierbij is ook dat de commerciële onderhandelingen tussen de JV en Eneco en de JV en WBR tot een voor iedere partij bevredigend resultaat zullen leiden. De gesprekken hier over zijn nog volop aan de gang. We vertrouwen erop dat we met bijgevoegde Voortgangsrapportage en het voorstel voor proces en samenwerking in deze brief, daarin een belangrijke stap zetten. Wij hebben u nodig en vragen u gezamenlijk met ons op te trekken om deze opgave tot een succes te maken. Graag treden wij hierover spoedig met u in overleg om te bespreken met welke stappen en in welk tijdpad een en ander zal verlopen.

Regionaal warmtetransportnet: voortgangsrapportage

Voortgangsrapportage warmterotonde

Fase 1

Warmtealliantie - VERSIE 9.0 - 19 september 2018

1. Inleiding

De Warmtealliantie, ingesteld maart 2017, bestaat uit de Provincie Zuid-Holland, Gasunie en het Havenbedrijf Rotterdam (samenwerkend in een Joint Venture, hierna te noemen “de JV”), Eneco, gemeente Rotterdam (later ingestapt) en Warmtebedrijf Rotterdam (WbR). Deze partijen hebben zich in een Letter of Intent ten doel gesteld om een maatschappelijk, economisch en ecologisch optimale warmterotonde te realiseren waarin de vraag naar warmte van de klant kan worden vervuld door een betaalbare, betrouwbare en duurzame warmtevoorziening en waarin een acceptabel rendement op gepleegde investeringen door partijen mogelijk is. Met de aanleg van een warmtetransportnet of “warmterotonde” kan restwarmte uit het Rotterdams havencomplex nuttig worden aangewend voor de warmtevoorziening aan de gebouwde omgeving en glastuinbouw (GTB). Waar mogelijk kan deze restwarmte worden aangevuld met nieuwe te ontwikkelen bronnen, zoals geothermie.

In Zuid-Holland is het inzetten van collectieve warmte in veel gebieden een kostenefficiënte optie in vergelijking met andere alternatieven voor aardgas. Dat komt onder meer door de kenmerken van de gebouwde omgeving (veel dichtbebouwd, stedelijk gebied), de beschikbaarheid van hernieuwbare warmtebronnen en restwarmte en de aanwezigheid van warmtenetten in een aantal steden. Collectieve warmte is in Zuid-Holland een oplossing met veel potentie voor het realiseren van een nagenoeg CO₂-vrije energievoorziening en een grote reductie in het gebruik van laagcalorisch gas. De urgentie van dit laatste is sterk toegenomen door het kabinetsbesluit om de productie van aardgas in Groningen versneld af te bouwen en volledig te beëindigen in 2030.

Doelstellingen Warmterotonde Zuid-Holland

De maatschappelijke doelen van betaalbare, betrouwbare en duurzame warmte en de reductie van het gebruik van laagcalorisch gas lopen parallel aan de doelen en ambities van de Warmtealliantie-partners (WA-partners). In dat kader is van belang dat Eneco en WbR reeds eigen warmteprojecten in ontwikkeling hebben: de Leiding door het Midden van Eneco en Leiding over Oost van WbR. De WA-partners constateren dat de potentie van collectieve warmte in Zuid-Holland als kostenefficiënt alternatief voor aardgas verder kan worden benut, door deze autonome projecten door te ontwikkelen als onderdeel van een groter geheel. Samen werken we aan de realisatie van een regionaal warmtetransportnet (de warmterotonde), dat zowel de maatschappelijke doelen als de belangen van elk van de WA-partners ten goede komt.

Voor de provincie Zuid-Holland is een regionaal warmtetransportnet een middel om de provinciale energiedoelstellingen te realiseren. Havenbedrijf Rotterdam versterkt met een regionaal warmtetransportnet het economisch (vestigings-)klimaat van het industrieel havencomplex. Gasunie kan op het transportnet de rol van onafhankelijk netbeheerder vervullen. De realisatie van een regionaal warmtetransportnet in plaats van losse transportleidingen is in belang van Eneco omdat daarmee de aansluitpotentie wordt vergroot. De beoogde schaalvoordelen leiden in potentie tot lagere transporttarieven en daarmee tot meer investeringsruimte voor de aanleg van nieuwe distributienetten, zodat uiteindelijk meer woningen en bedrijven op een warmtenet kunnen worden aangesloten als alternatief voor aardgas. Tot slot is de verwachting dat een regionaal

warmtetransportnet met onafhankelijk netbeheer het makkelijker maakt om bronnen met steeds minder emissies te ontsluiten en ook leidt tot meer maatschappelijk draagvlak dan bij een stelsel van losse transportleidingen die elk in beheer zijn bij een andere partij.

Ter borging van de belangen van de verschillende partijen, zetten Eneco respectievelijk WbR, parallel aan het regionale warmtetransportnet, de ontwikkeling van de autonome projecten voort, lopende de (veelal bilaterale) onderhandelingen over (de randvoorwaarden voor) het daadwerkelijk opnemen van die projecten in de warmterotonde, alsmede in afwachting van accordering van dit voorstel.

Het is de bedoeling dat het onafhankelijk netbeheer van het warmtetransportnet zich straks ook uitstrekt over de bestaande transportleidingen van WbR en Leiding over Noord van Eneco. De timing en de wijze waarop zijn onderdeel van de lopende onderhandelingen tussen partijen. Hierbij is ook de wijze en mate van regulering van de onafhankelijk netbeheerder van belang.

2. Scope aanvraag

Grand Design

De ambitie van de Warmtealliantie is een regionaal warmtetransportnet in Zuid-Holland dat een zo groot mogelijk deel van de potentiële warmtevraag transporteert en de daarmee samenhangende CO₂ bespaart.

Het beoogde systeem biedt een regionale transportdienst voor warmte. Deze transportdienst maakt uitwisseling van warmte tussen bronnen en warmtedistributienetten mogelijk op regionale schaal. Daarmee is dit systeem ook de basis voor een regionale warmtemarkt, waarop warmte tussen partijen kan worden verhandeld. Het transportsysteem is dus een schakel in de keten tussen bronnen en eindverbruikers van warmte. Het brengt een distributiebedrijf tot de voordeur van een bron en andersom. Voor een distributiebedrijf is een aansluiting op het transportsysteem te beschouwen als een (alternatieve) bron van warmte. Bij het bepalen van het optimale samenstel van bronnen zullen dezelfde overwegingen worden gemaakt, op basis van kenmerken als kostenstructuur (hoogte en verhouding vast/variabel), uiteraard binnen de contouren van de betaalbaarheid, duurzaamheid en betrouwbaarheid. De kosten van het regionale transportsysteem bestaan grotendeels uit vaste lasten en daarmee leent het systeem zich vooral als basislastbron: efficiënt mits voldoende gebruikt.

Het totale warmtetransportnet noemen we het 'Grand Design'. Het Grand Design wordt gefaseerd en afhankelijk van de ontwikkeling van de vraag gerealiseerd. Per deelproject kunnen verschillende initiatiefnemers en investeerders betrokken zijn. De Warmtealliantie onderscheidt vooralsnog vier fases in de realisatie van het Grand Design. Deze aanvraag heeft alleen betrekking op Fase 1.

Fase 1 bestaat uit meerdere projecten: de ontwikkeling van Leiding door het Midden (LdM), een transportleiding vanuit Rotterdam via Rijswijk naar Den Haag door Eneco en de JV; de ontwikkeling van een transportleiding van Rijswijk naar Leiden Centrum door de JV. In de businesscase van dit leidingstuk is ook opgenomen de leiding van Leiderdorp naar Leiden Centrum. Daarnaast ontwikkelt de JV de (voedings-)leiding Vondelingenplaat. De overname van de assets van WbR door de JV maakt ook onderdeel uit van Fase 1;

In Fase 2 wordt de Leiding over West aangelegd, zodat vanuit het westelijk havengebied (Europoort/Maasvlakte) warmte kan worden geleverd aan het Westland. Deze nieuwe leiding wordt aangesloten op LdM van Fase 1 om zowel het Westland te bedienen als de groeiende vraag naar Den Haag en Leiden mogelijk te maken.

Voor Fase 3 voorzien wij dat het bestaande warmtetransportnet naar Rotterdam en aangrenzende gemeenten wordt uitgebreid.

Fase 4 dient om het tuinbouwgebied van het Oostland en de Zuidplaspolder en de nabij gelegen steden Zoetermeer, Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland te ontsluiten. Onderdeel hiervan zou het vergroten van de aanvoer vanuit het Botlek-gebied kunnen zijn en de aansluiting daarvan op de bestaande netwerken.

Scope Fase 1

De scope betreft transportleidingen die worden verbonden aan een warmteoverdrachtsstation (WOS). Het gaat om een stelsel van 'WOS naar WOS'. Distributiestelsels naar eindklanten en uitkoppelleidingen bij warmteleveranciers maken geen onderdeel uit van de scope. De transportleidingen verzorgen basislast. Faciliteiten voor piek en back-up leveringen zijn geen onderdeel van de scope. De dimensionering van de transportleidingen volgt uit een balans tussen 'investeren voor groei', onzekerheid van vraagontwikkeling en financierbaarheid van de infrastructuur investeringen. De transportleidingen die in Fase 1 worden aangelegd, worden verbonden met de bestaande transportleidingen rond Rotterdam. Zo wordt optimaal gebruik gemaakt van beschikbare (over)capaciteiten in deze leidingen.

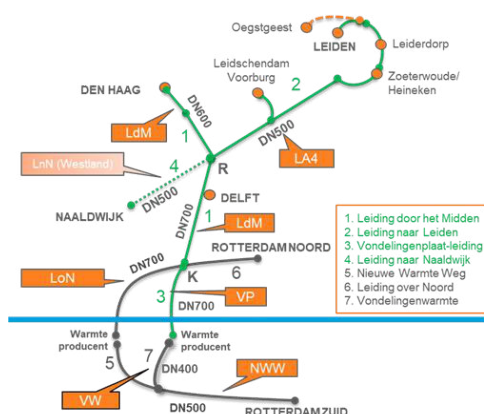
De transportleidingen die in Fase 1 worden aangelegd (en hun stroomrichtingen) zijn als volgt:

1. Leiding door het Midden (LdM) – van punt K(ethelplein) naar Den Haag via punt R(ijswijk);
2. Leiding langs de A4 (LA4) – van punt R naar Leiden Centrum via Leiderdorp;
3. Vondelingenplaat-leiding (VP) – van Shell Pernis naar punt K onder de Nieuwe Waterweg. Fasering van de aanleg wordt geoptimaliseerd op basis van de vraagontwikkeling.
4. Optioneel: Leiding naar Naaldwijk (LnN) – van punt R naar de Triasboring in Naaldwijk langs de veiligroute. Dit is een leiding voor 'non-prioritair' transport tijdens volloop-, flank- en nachtelijke periodes (weinig vraag stedelijk gebied) naar lokale GTB opslag faciliteiten. Realisatie is afhankelijk van additionele financiering.

Naast de aan te leggen transportleidingen vallen de volgende onderdelen van het warmtetransportnet binnen de scope van Fase 1:

- De WOS-sen bij de noodzakelijke additionele uitkoppelaars (naast Shell en AVR) en bij de, aan het leidingstelsel, gelegen betrokken gemeenten. Dit betreft in elk geval een WOS op of nabij het Constant Rebequeplein in Den Haag. Per gebied wordt bepaald waar bij aanleg T-stukken worden opgenomen (in scope), zodat op een later moment een WOS kan worden aangesloten (buiten scope);
- Een hydraulische scheiding tussen de LoN en LdM bij punt K. De noodzaak hiervan is nog in onderzoek, maar de kosten zijn meegenomen.

Er is overigens altijd de mogelijkheid om op een later moment door middel van een aanboring op een van de leidingen een aansluiting te maken voor een nieuwe WOS. Dit valt buiten scope van Fase 1.

Op de afbeelding staan alle bestaande (in zwart) en in Fase 1 (in groen) te realiseren leidingen schematisch afgebeeld. De diameter van de leiding staat er bij vermeld (bijvoorbeeld DN600).

Fase 1 dient eind 2022 gerealiseerd te zijn. Afhankelijk van de voltoopssnelheid en de keuze voor een verbinding met het Westland, zal de VP-leiding tussen 2022 en 2030 worden gerealiseerd. Of, en wanneer, er een Leiding naar Naaldwijk komt, is afhankelijk van additionele financiering.

Governance en structuur

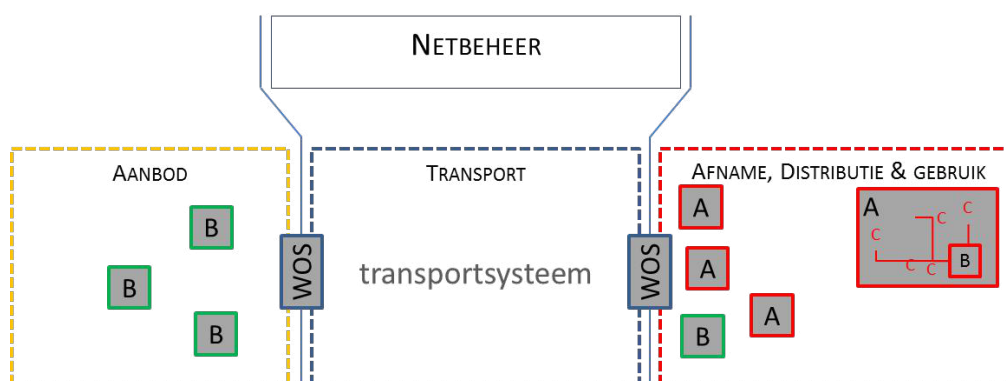
De uitwerking van Fase 1 vindt plaats vanuit de volgende gedachte: Havenbedrijf Rotterdam en Gasunie zijn in de oprichtingsfase van een Joint Venture (JV) voor hun participatie in de realisatie van Fase 1 en later het Grand Design. Gasunie heeft de ambitie om de onafhankelijk netbeheerder van het warmtetransportnet te worden. Voor LdM is Eneco de initiatiefnemer en lopen momenteel gesprekken met de JV over toetreding tot het project en rolverdeling tussen partijen. Voor de overname van DNWW (van WbR) en de aanleg van de LA4, VP en de LnN is de JV initiatiefnemer en investeerder, eventueel met andere partners, zoals de provincie of warmtebedrijven. De specifieke inrichting van de governance per leiding is afhankelijk van de financieringsstructuur en de onderhandelingen met Eneco over LdM en met WbR over DNWW.

3. Marktmodel

De beoogde warmtetransportinfrastructuur in Zuid-Holland vormt een natuurlijk monopolie (niet-duplicerbaar netwerk). Dit brengt met zich dat 1 partij een dominante positie in de markt heeft. Het hebben van een dominante positie is niet verboden, er mag alleen geen misbruik van worden gemaakt. Om misbruik van een dominante positie te voorkomen zijn afspraken en/of regels nodig.

De Warmtealliantie streeft naar een open warmtetransportinfrastructuur die voldoet aan de doelen zoals in de inleiding beschreven, en met onafhankelijk netbeheer en non-discriminatoire toegang als uitgangspunt. Binnen die kaders zijn nog steeds veel verschillende opties voor de set aan regels en afspraken die we als marktmodel beschouwen.

Deze set aan afspraken, betreft de warmtetransportinfrastructuur, zoals weergegeven in onderstaande figuur. Aangezien de afspraken gaan over de wijze waarop de partijen die van die infrastructuur gebruik (willen) maken met elkaar omgaan, worden bij die afspraken evenwel ook de activiteiten in de warmteketen betrokken die buiten de scope van het warmtetransport vallen, omdat het marktmodel vanzelfsprekend wel onderdeel moet zijn van een functionerende keten.

Figuur 1. Door de werkgroep NB/MM gehanteerde scope van netbeheer warmtetransport

In bovenstaande figuur wordt op de WOS warmte overgedragen op of van het transportsysteem. De staat A voor *Afneem*ers. Distributienetbeheerders en/of Leveranciers worden in het kader van het hier besproken marktmodel als Afneem¹ers van het warmtetransportnet beschouwd.¹ In bovenstaande figuur staat B voor *Bronnen* (warmteproducenten).

Waarom moet het marktmodel voldoen?

De warmtealliantie hanteert criteria waaraan het Netbeheer- en Marktmodel wordt getoetst. Deze criteria zijn afgeleid van de maatschappelijke doelen: betrouwbaar, duurzaam, betaalbaar, toekomstbestendig en non discriminatoire toegang tot het net (verdringing van partijen), aangevuld met enkele criteria die voortkomen uit bedrijfsvoering / bedrijfseconomische randvoorwaarden. De criteria zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 1. Criteria voor Netbeheer- en Marktmodel

BETROUWBAAR

Het model faciliteert het bieden van voldoende leveringszekerheid aan Afneem¹ers

Het model faciliteert het bieden van voldoende afnamezekerheid aan Bronnen

Het model faciliteert optimalisatie van piek en back-up warmte

DUURZAAM

Het model biedt mogelijkheden om het aandeel duurzame warmte te sturen

Het model maakt differentiatie van het aandeel duurzame warmte per Afneem¹er mogelijk

BETAALBAAR

Het model faciliteert ketenoptimalisatie

Model en organisatie zijn doelmatig en proportioneel (i.r.t. omvang markt, behaald voordeel, etc.)

TOEKOMSTBESTENDIG

Het model kan functioneren onder toekomstige omstandigheden die worden gewenst, verwacht of mogelijk worden geacht (aantal aangesloten partijen; diversiteit aan bronnen; inzet van infrastructuur; wijzigingen in aanpalende markten; andere temperatuurregimes)

Het model faciliteert het bieden van voldoende investeringszekerheid aan partijen

¹ Eventuele ontwikkelingen in de marktordening in de distributienetten worden buiten beschouwing gelaten.

Het model functioneert op de schaal van Zuid-Holland

NON DISCRIMINATOIRE TOEGANG TOT HET NET (VERDRINGING VAN PARTIJEN)
Het model borgt open toegang voor Bronnen en Afnemers

OVERIG

Het model accommodeert verplichtingen die in het huidige kader gelden voor warmtedistributie en –levering (leveringszekerheid, kwaliteitsverklaringen, ...)

De transitie van de huidige situatie naar het nieuwe model is haalbaar en uitvoerbaar (denk aan evolutie vs. revolutie; accommoderen legacy contracten)

De Warmtealliantie en EZK werken, mede in het kader van de Green Deal marktordening warmtetransportnetten, drie marktmodellen uit, die op deze criteria worden getoetst. De oplevering van de rapportage en aanbeveling voor het marktmodel op de hoofdinfrastructuur worden eind 2018 verwacht. De resultaten zijn belangrijke input voor het wetsontwerp van een Warmtewet 2.0, waarin de marktordening van warmtetransportnetten wordt gereguleerd.

De modellen zijn de afgelopen maanden met elkaar geconfronteerd en theoretisch geanalyseerd. Momenteel worden de marktmodellen gemodelleerd en vindt de consultatie met de markt plaats, waarna de analyses worden afgerond. Vanwege het lopend proces binnen de green deal is het niet mogelijk om nu reeds vooruit te lopen op bevindingen.

4. Waardeketen van warmte

De warmteketen bestaat globaal uit: Warmtebronnen (zoals uitkoppeling van industriële restwarmte, geothermie, STEG's en afvalverbranding), warmte transportnetwerk, distributienetten en commodityhandel. De benodigde informatie om de waardeketen van warmte in beeld te brengen is verspreid over diverse partijen. De uitwisseling van informatie wordt beperkt door mededingingswetgeving en commercieel gevoelige informatie.

Om tot een analyse van de waardeketen te komen, wordt binnen de warmtealliantie in werkgroepen alle informatie ten aanzien van bronnen, infrastructuur en distributie onderzocht. Per type bron worden kengetallen geïdentificeerd voor CAPEX, OPEX, afschrijvingstermijn, bedrijfszekerheid, beschikbaarheid, kwaliteit van warmte en risico/rendement. Eenzelfde onderzoek vindt plaats voor distributienetten. Hierbij wordt enerzijds onderscheid gemaakt tussen bestaande en nieuwe distributienetten en anderzijds tussen stedelijke, industriële- en tuinbouw distributienetten. Voor hoofdinfrastructuur is een CAPEX en OPEX review opgezet transparantie krijgen op de kengetallen behorend bij een hoofdtransportnetwerk. Er zijn reeds een inschatting van de uitkoppeling-, in-/verkoop- en transportkosten. Deze kunnen vergeleken worden met het maximumtarief dat huishoudens betalen (NMDA). Zo kan een inschatting gemaakt worden van de haalbaarheid van de gehele keten.

Inkoop en uitkoppeling

De kosten en het rendement van inkoop en uitkoppeling van restwarmte zijn sterk afhankelijk van het soort warmte. Betreft het primaire productie van warmte of is er sprake van restwarmte. Op basis van een inventarisatie liggen de kosten van inkoop en uitkoppeling van warmte tussen de [art 5 1-1c](#)

[art 5 1-1c](#) De rendementen liggen tussen de [art 5 1-1c](#) en et een terugverdiensijd va [art 5 1-1](#)jaar.

[art 5 1-1c](#)

art 5 1-1c

Figuur– Maximum warmtetarieven ACM

Maximum Warmtetarieven ACM	
Prijs	2018 (euro incl. BTW)
1 Maximumprijs (Variabel)	309,52 + 24,05 per GJ
2 Meettarief (Jaarlijks)	25,36
3 Eenmalige aansluitbijdrage <25 meter (per 30 Jaar)	1037,78
4 Eenmalige aansluitbijdrage per meter > 25 meter	33,77
Gemiddelde Warmtevrage per WEQ	35,5/GJ
Totale maximum prijs huishoudens	36 (euro incl. BTW) / GJ

Jaarlijks stelt de ACM een maximum tarief voor consumenten op. Dit maximum tarief regelt dat een gemiddeld huishouden het zelfde betaald voor warmte uit een warmtenet als warmte via een gasaansluiting. Dit is het 'niet-meer-dan-anders-principe'. De kosten voor gas bestaan onder meer uit transport-, leveringskosten en energiebelasting. Deze kosten verschillen per jaar. Ze worden vaak pas eind december van het voorgaande jaar bekend. De ACM berekent vóór het begin van het nieuwe jaar de maximumtarieven voor warmte voor dat jaar. Het gaat om de volgende tarieven:

1. De maximumprijs voor de levering van warmte. Deze prijs bestaat uit een vast bedrag en een bedrag per verbruikte gigajoule (GJ).
2. Een vast tarief per jaar voor de meting van het warmteverbruik.
3. De eenmalige aansluitbijdrage voor een nieuwe aansluiting op een bestaand warmtenet.

art 5 1-1c

5. Vraag

Vraagverwachting Grand Design

De Warmtealliantie verwacht uiteindelijk 500.000 huishoudens van warmte te kunnen voorzien. Deze verwachting is gebaseerd op een door CE Delft uitgewerkt vraagscenario, genaamd het "CE Delft 50% scenario"². In deze studie zijn alle buurten van 59 steden in Zuid-Holland getoetst aan verschillende criteria om te bepalen of in een buurt een collectief warmtenet het aantrekkelijkste alternatief voor verwarming met CV-ketels is. De cijfers zijn gebaseerd op het huidige gasverbruik minus besparingen door isolatie van 2% per jaar. Op basis van de uitkomsten zijn verschillende scenario's gemaakt, waaronder een scenario dat 50% van de buurten die aan de criteria voldoen, uiteindelijk worden aangesloten op collectieve warmte. Bij het ontwerp van het Grand Design is dit scenario als uitgangspunt genomen. Het scenario is als referentie toegevoegd in de vraagtabel in bijlage 1 ter vergelijking van de plausibiliteitsinschattingen van de WA-partners die hieronder worden beschreven.

2 [CE Delft; Warmtevraag en aanbod in Zuid-Holland (toelichting op database 5M31); Katja Kruit, Benno Schepers; Opdrachtgever: Warmtealliantie; Publicatienummer: 17.5M31.173; Eindrapport: 29 november 2017]

In het CE Delft scenario worden nadrukkelijk ook de tuinbouwgebieden meegenomen, inclusief inschattingen hoe de tuinbouw zich ontwikkelt in de komende jaren. Deze inschattingen zijn afgestemd met en bijgesteld naar aanleiding van discussies met o.a. LTO-Glaskracht, Westland Infra, HVC, WSO-partners. Het Grand Design houdt rekening met de ontsluiting van deze gebieden in de verschillende fases.

Vraagverwachting Fase 1

De fasering is gebaseerd op de verwachte ontwikkeling van het vraagpotentieel. De Warmtealliantie ziet voldoende vraagpotentieel om Fase 1 te realiseren. Deze inschatting is immers deels gebaseerd op bestaande contracten en deels op vele onderzoeken, zoals de bovengenoemde, vele gesprekken met belangrijke spelers in de regio, op bestaande maatschappelijke kosten-baten analyses, inventarisaties van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, warmtekansenkaarten en uiteraard nationale ontwikkelingen, zoals het kabinetsbesluit om de winning van aardgas in Groningen te beëindigen en de discussies aan de Tafel Gebouwde Omgeving van het Klimaatakkoord.

Uiteraard zit er in al deze toekomstscenario's een grote bandbreedte. De vraagontwikkeling is in grote mate afhankelijk van wat er wordt afgesproken aan de tafel Gebouwde Omgeving bij het Klimaatakkoord over de zogenaamde wijkgerichte aanpak en hoe en in welk tempo dat in wet- en regelgeving wordt vertaald. De snelheid waarmee de transitie zal plaatsvinden is mede afhankelijk van de mate waarin bewoners bereid zullen zijn over te stappen naar een alternatief. De bereidheid hangt in grote mate af van de kosten. Hierbij gaat het om alle kosten, zowel om de eenmalige kosten (gebouw, koken, leidingen) als de jaarlijkse kosten (uiteindelijke energierekening, onderhoud) van de eigenaar en eindgebruiker. Naast de betaalbaarheid zijn elementen van comfort (wat krijg je er voor terug), keuzevrijheid en garantie dat geleverde energie (op termijn) CO₂vrij is belangrijke elementen in het besluitvormingsproces van de eindgebruikers/gebouweigenaren. Gemeenten hebben voor de realisatie van aardgasvrije wijken voldoende instrumenten en doorzettingsmacht nodig.

De besluitvorming over Fase 1 loopt vooruit op deze uitkomsten en de besluitvorming over bijvoorbeeld de Regionale Energie Strategie (RES) en de gemeentelijke warmtetransitieplannen. Dat Fase 1 op die besluitvorming vooruitloopt is noodzakelijk vanwege het commitment dat de WA-partners hebben richting Leiden en Den Haag en ook vanwege de lange voorbereidingstijd die projecten van deze schaal vereisen. Ten aanzien van de verdere ontwikkeling van de vraag, brengt deze omstandigheid echter wel mee dat gemeenten weinig harde toezeggingen doen om te participeren in de realisatie van (een deel van) het warmte(transport)net of dat bepaalde wijken zeker overgaan op een warmtenet. Wel zien vrijwel alle gemeenten in de regio warmtenetten als een logisch alternatief voor aardgas:

- Den Haag heeft een Haags Energieakkoord ondertekend met een grote ambitie op het gebied van de energietransitie; LdM staat in het coalitieakkoord van Den Haag;
- Delft werkt aan een gedetailleerd warmtenetontwerp en een business case voor dit deel van hun transitieopgave;
- Schiedam heeft een marktverkenning gepubliceerd met referentie naar de LoN;
- Rotterdam heeft een WAT-kaart opgesteld. De WAT- kaart geeft inzicht in welk alternatief voor aardgas waar het meest voor de hand ligt vanuit het oogpunt van kosteneffectiviteit. De kaart is gebaseerd op de huidige technologische mogelijkheden en zal dus bij innovaties of bijvoorbeeld bij verschuiving van de belastingen moeten worden herzien. Uit de WAT-kaart blijkt dat het warmtenet voor veel gebieden in Rotterdam onder huidige condities de beste oplossing is op basis van Total Cost of Ownership (TCO). Wel is de verwachting dat de all electric oplossingen op den duur goedkoper worden en dat de WAT-kaart op termijn van kleur verandert;

- Het college van B&W van Leiden heeft op 6 juni 2017 een Leidse Warmtevisie vastgesteld. Wijken en aantallen woningen worden expliciet benoemd. De aan of nabij het lokale warmtenet gelegen gemeenten (Oegstgeest, Leiderdorp, Zoeterwoude) werken hierbij nauw met elkaar samen;
- De ‘tuinbouwgemeenten’ Lansingerland, Pijnacker-Nootdorp en Westland zijn in samenwerkingsverbanden (WSW, WSO) actief met het zoeken naar combinaties van collectieve warmte-oplossingen, met name geothermie en restwarmte;
- In de Energiemix-overzichten van MRDH van eind 2017 hebben de volgende, niet hierboven genoemde gemeenten aangegeven een deel van hun warmtevoorziening uit restwarmte te willen halen: Maassluis, Capelle a/d IJssel, Zoetermeer, Wassenaar en Rijswijk;
- 14 gemeenten in de provincie, grotendeels in het doelgebied, hebben een aanvraag gedaan bij proeftuinwijken in kader van de klimaatenvlop van MinBZK om een bestaande wijk van aardgas af te halen en dit jaar hiermee te starten bij deelname aan programma (wordt 1 okt bekend);
- Vanuit de Drechtsteden en de regio Holland-Rijnland wordt actief aansluiting gezocht met respectievelijk het bestaande warmtenet en een aquathermie-project in ontwikkeling.

Totstandkoming vraagscenario's Fase 1

In het kader van dit voorstel zijn door de WA-partners verscheidene vraagscenario's met elkaar vergeleken en geharmoniseerd. Er is gekozen voor een driedeling:

1. de reeds contracteerde vraag (de 'zekere' vraag),
2. de waarschijnlijke vraag op relatief korte termijn ("hoog plausibel in 2030"), en
3. het eindbeeld in 2035-2050 ('plausibel op technisch-economische gronden').

In het scenario 'hoog plausibel' gaat de Warmtealliantie uit van gebieden waar gemeenten zich nu al actief op richten, waar de warmtedichtheid hoog is en die relatief dicht bij bestaande warmtenetten liggen. Tevens wordt een relatief conservatief scenario voor lokale opwek meegenomen.

In het scenario 'plausibel' worden ook de iets verder weg gelegen gebieden erbij opgeteld, waarvan op basis van een technische/economische analyse collectieve warmte als beste alternatief voor aardgas uit de bus komt. Ten aanzien van lokale opwek wordt een progressief scenario aangenomen. Dit en dalende warmtevraag over de tijd (door warmer klimaat, betere isolatie, lokale systeemoptimalisaties en opslag) leidt ertoe dat de vraag naar warmte uit het warmtetransportnet op langere termijn in sommige wijken lager kan zijn dan in 2030.

Voor de gemeenten langs en aan de Leiding door het Midden (Den Haag, Rijswijk, Delft, Midden Delfland, Vlaardingen) en de gemeenten die direct of indirect verbonden zijn met de Leiding over Noord (Schiedam, Rotterdam-Noord, Capelle a/d IJssel) zijn de meest gedetailleerde vraagscenario's beschikbaar. Zie bijlagen 2 en 3 voor de scope ten aanzien van deze gemeenten/gebieden. Aanvullend is op de cijfers een correctiefactor (0,8) toegepast omdat de transitie naar verwachting wat langzamer start en vanaf 2025 meer tempo gemaakt gaat worden o.a. door aan te passen wet- en regelgeving.

Invloeden op vraagontwikkeling

Wij verwachten dat geothermie en andere lokale duurzame bronnen op termijn een grote rol gaan spelen in de verduurzaming van de warmtevoorziening. De regionale warmtevraag verminderen wij in onze vraagscenario's met dit lokale aanbod. We gaan er hierbij van uit dat aansluiting van lokale bronnen vanaf het begin relevant is, maar pas echt op gang komt na 2030. Hierbij speelt mee dat juist de aanwezigheid van nieuwe warmte infrastructuur op transport- en distributieniveau een aanjager zal zijn voor de ontwikkeling van lokale duurzame bronnen.

Daarnaast nemen wij in onze scenario's aan dat de vraag naar warmte met 2% per jaar afneemt, als gevolg van betere isolatie van gebouwen en met 0,03% per jaar als gevolg van systeemoptimalisaties. Wij gaan er tot van uit dat het distributieverlies van warmte in de wijken afneemt van 20% naar 10% voor het eindbeeld in 2030-2050.

Opgemerkt dient te worden dat nieuwe warmtedistributienetten alleen van de grond komen als zowel bij gemeenten als bij gebouweigenaren aan een aantal randvoorwaarden is voldaan. De warmtewijken moeten aangewezen zijn, de woningeigenaren en huurders moeten voldoende voordeel van het warmtenet ondervinden. Warmte moet concurrerend geprijsd zijn ten opzichte van NMDA / gasreferentie of van een ander duurzaam alternatief op een bepaalde locatie.

Bij de planning van de uitrol van het warmtenet zal rekening worden gehouden met lokale omstandigheden, zodat kansen verzilverd kunnen worden en overlast tijdens de uitvoering kan worden beperkt. Hierbij gaat het om bijvoorbeeld het koppelen van werkzaamheden in de buitenruimte, vervanging van de riolering, aanpakken van de wateroverlast, verbeteren van de sociale cohesie etc. Belangrijk onderdeel hierbij is de bereikbaarheid van de stad. Om het proces bij de eindgebruikers te versnellen kunnen (financiële) incentives worden ingezet.

Uitkomsten vraagscenario's

Op basis van het bovenstaande en de vraagtabel in bijlage 1 komen wij op de volgende vraagverwachting per leidingtraject van Fase 1. De dimensionering van de leidingen van Fase 1 is gebaseerd op het scenario 'hoog-plausibel'. Zie paragraaf 7 voor nadere toelichting dimensionering en reconciliatie met aanbod.

art 5 1-1c

6. Aanbod

Bepalen aanbod

Bij het bepalen van het aanbod voor Fase 1 hebben we gekeken van welke bronnen de uitkoppelbaarheid op korte termijn 'hoog-plausibel' is. Hiervan is sprake wanneer:

- Er een bestaand contract voor uitkoppeling is met één van de WA-partijen;
- Een reeds leverende partij concreet heeft aangegeven te kunnen groeien;
- Uit gesprekken tussen bronnen en de WA blijkt dat de technische haalbaarheid van uitkoppeling hoog is, of
- Als uit de meest conservatieve inschatting van externe studies van bedrijven (zoals VNPI studie) naar voren komt dat uitkoppeling zeer waarschijnlijk is.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het hoog plausibel warmteaanbod van 85°C tot 120°C, beschikbaar op korte termijn. De twee rechter kolommen geven de mogelijke groei van deze bronnen tot 2035 weer.

art 5 1-1c

Zoals in deze tabel is af te lezen, is er nu al 320 MW aan restwarmte beschikbaar. Met deze drie bronnen hebben de WA-partners leveringsovereenkomsten. Op korte termijn, rond 2021, komt hier nog eens 91 MW bij, wat optelt tot 411 MW in totaal. Dit zijn in potentie allemaal basislast bronnen. Met een van deze bronnen hebben de WA-partners een Letter of Intent. Daarnaast is circa 120 MW piekwarmte (vanuit gasgestookte units) beschikbaar.

Richting 2035 kan met grote zekerheid gesteld worden, dat deze bronnen kunnen doorgroeien naar 611 MW (491 basislast en 120 pieklast). Hierbij geldt de kanttekening dat het goed mogelijk is dat er geen of beperkte vraag is naar pieklastbronnen die van het warmtetransportnet gebruikmaken. Deze warmte kan waarschijnlijk goedkoper worden opgewekt in het distributienet.

Transportcapaciteit

Het aanbod van warmte in Fase 1 wordt begrensd door het maximale transportvermogen van de verschillende warmteleidingen die de haven uit gaan. Dit zijn er drie:

1. De bestaande leiding DNWW: 100 MW
2. De Leiding door het Midden van punt K naar Rotterdam: 248 MW
3. De Leiding door het Midden van K naar R: 248 MW

Beschikbaarheid in de tijd

Op de Vondelingenplaat-verbinding naar Noord is in potentie 230 tot 296 MW aan te sluiten. Twee bronnen zijn direct aan te sluiten. Dit gaat om 95 MW (hoog plausibel, 2035). Daarnaast is er de

mogelijkheid om via een (relatief korte) verbindingsleiding nog 3 bronnen extra aan te sluiten, gelegen ten oosten van deze oversteek. Dit gaat om 15 MW plus 120 MW uit piekbronnen.

Via een aanvullende verbindingsleiding naar de VP-leiding, kunnen nog twee bronnen extra aangesloten worden (ca. 66 MW). Voor deze bronnen geldt dat de warmte eventueel ook via de bestaande infrastructuur (NWW en LoN) naar het noorden onder de rivier door zou kunnen (ook met een extra verbindingsleiding). Dit is afhankelijk van de hoeveelheid warmte die WbR afneemt bij AVR. Als WbR weinig afneemt, gaat er meer warmte naar Eneco toe en is de LoN vrijwel vol.

Prijs inkoop warmte

Zoals vermeld is de prijs van warmte die op het transportnet wordt ingevoerd sterk afhankelijk van de warmtebron (primaire productie of restwarmte, afstand tot het net, te leveren warmteprofiel). De hoogte van de tarieven is verder afhankelijk van de terugverdiëntijd en de terugverdienzekerheid die met de bron worden afgesproken. Na deze terugverdienperiode, kunnen de tarieven in potentie omlaag (OPEX vergoeding + beperkt rendement). De inkoop van de relatief goedkope basislast warmte kost ongeveer € 5,00 tot € 7,00 per GJ, bestaande uit investeringen in de uitkoppeling bij de bron en investeringen in het WOS en de verbindingsleiding van de bron naar het hoofdnet. De investeringen bij de bron worden door de bron gedaan, de investeringen in de WOS en verbindingsleiding door de netbeheerder.

De bovenkant van de prijsrange geldt met name bij het aansluiten van een eerste bron in een deelgebied, omdat dan de verbindingsleiding nodig is. De GJ prijs voor een tweede en derde bron in hetzelfde deelgebied ligt normaliter aan de onderkant van de prijsrange, omdat deze op dezelfde verbindingsleiding kunnen worden aangesloten. De inkoop tarieven voor pieklast liggen doorgaans factoren hoger dan voor basislast.

Flexibiliteit

Bronnen zoals beschreven in bovenstaande tabel hebben over het algemeen een 24x7 productieproces. Dit houdt in dat deze bronnen de voorkeur hebben voor een jaarrond continue warmteproductie. Met de komst van meerdere bronnen en meerdere afnemers, zal de toekomstige warmtevraag steeds meer behoefte hebben aan bronnen die flexibel in uren en vermogen kunnen leveren, aangezien de warmtevraag van consumenten geen jaarrond continue is, maar een sterk seizoensafhankelijk profiel heeft. Op dit moment wordt deze flexibiliteit (de piekwarmte) geleverd door gasgestookte eenheden in het distributienetwerk, die gelet op het karakter (capaciteit beschikbaar hebben op piek) relatief duur zijn. In een aardgasloze toekomst zijn innovaties nodig in alle onderdelen van de keten, zoals seizoensopslagen bij distributienetten, die dit probleem oplossen.

Leveringszekerheid

Voor producenten van restwarmte is de restwarmte een bijproduct dat ondergeschikt is aan de 'normale' bedrijfsvoering. Warmtelevering kan geen doel op zich zijn, dit zou immers ook de duurzaamheid van deze warmte onderuit halen.

Zekerheid is te bereiken op twee manieren:

1. Er zal op het distributienet of eventueel op het hoofdtransportnet altijd voldoende back up capaciteit beschikbaar moet zijn om een tekort in het aanbod van restwarmte op te vangen. Deze faciliteiten zijn in alle gevallen benodigd, om storingen waar dan ook in het net op te kunnen vangen.
2. Het creëren van een hoofdtransportnet met veel verschillende bronnen, zodat de leveringszekerheid niet afhankelijk is van één bron. Er zijn dan voldoende bronnen om een

calamiteit of onderhoudsstop van een van die bronnen op te vangen. Contractueel zullen afnemers en bronnen afspraken maken over geplande stops. De afnemer zal ervoor moeten zorgen dat er binnen haar eigen portfolio altijd voldoende bronnen beschikbaar zijn.

Door de aanleg van het beoogde warmtetransportnet wordt dit risico overigens sterk verminderd ten opzichte van de huidige situatie, waarin slechts twee bronnen functioneren.

Geothermie

De Warmtealliantie voorziet een grote rol voor geothermie als bron van duurzame warmte in Zuid-Holland. Waar het lokale geothermiebronnen betreft, zijn deze meegenomen in de bepaling van de vraag. Reden hiervoor is dat een lokale bron die is aangesloten op een distributienet de vraag naar warmte uit het warmtetransportnet vermindert. Ultradiepe Geothermie projecten in het haven industrieel complex, zijn meegenomen in de bepaling van het aanbod onder 'overige bronnen' (zie aanbodtabel).

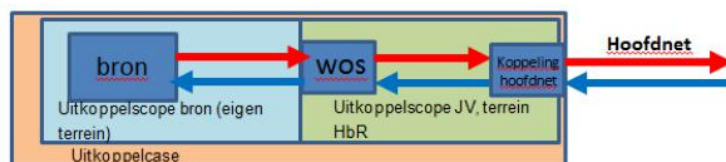
Lange termijn beschikbaarheid van bronnen

Als een bedrijf nu aansluit, betekent dit niet dat deze bron direct 30 jaar beschikbaar blijft. In de contractvorming heeft de afnemer hier invloed op, er kunnen immers langdurige en kortere contract worden gesloten. Dit kan per bron verschillen, mede afhankelijk van de terugverdiertijd van de investering.

Dit betekent niet dat de lange termijn beschikbaarheid van restwarmte onzeker is. Het industrieel complex in Rotterdam zal tussen nu en 2040 fors veranderen. De behoefte aan chemische producten in Europa en de wereld zal echter alleen maar toenemen, waardoor ook de thermische processen blijven bestaan. Deze zullen middels andere, meer duurzame grond- en brandstoffen worden gecontinueerd. Projecten als de Warmterotonde, Porthos en de verzwaring van de energie- en waterstofnetten scheppen de voorwaarden voor bedrijven om over te kunnen stappen op een nieuw energiesysteem. Zij zullen steeds meer gebruik gaan maken van bijvoorbeeld synthetische brandstoffen en waterstof om hun processen te kunnen verwarmen: er blijft ook in de circulaire economie restwarmte beschikbaar.

Op welke wijze wordt uitkoppeling gerealiseerd?

De bron realiseert alle aanpassingen in haar proces om de warmte uit te koppelen, inclusief het leidingwerk op haar eigen terrein. De initiatiefnemer van de transportleiding investeert in het WOS, dat op de grens tussen het terrein van de bron en openbaar gebied staat, evenals de leidingen richting het hoofdnnet en de koppeling met het hoofdnnet.

Figuur 2 – uitkoppeling restwarmtebronnen

7. Dimensionering Fase 1: reconciliatie vraag en aanbod

De transportleidingen LdM en LA4 zijn gedimensioneerd op de groei en vormen daarmee de eerste stap naar het Grand Design dat een groot deel van de nog te ontwikkelen vraag naar (rest)warmte in de hele regio zal kunnen beleveren.

In hoofdstuk 5 is deze vraag in drie categorieën ingedeeld: gecontracteerde afzet in 2023, hoog plausibel in 2030 en een plausibel eindbeeld voor 2030-2050. In onderstaande tabel worden deze vraagscenario's vergeleken met de gekozen leidingdimensies. Hoewel er op dit moment slecht 40 MW gecontracteerde afnamecapaciteit voor transport naar zowel Den Haag als Leiden is, wordt LdM ontworpen met de technisch maximaal haalbare diameter van 700 mm. De nieuwe voedingsleiding (VP) wordt op deze maatvoering aangepast. Naast warmteleveranties aan Delft en Den Haag & omstreken, zal LdM gedurende de eerste fase ook warmte afgeven aan de LA4 leiding naar Leiden & omstreken. Ook deze LA4 leiding is overgedimensioneerd (2,5 x de WBR contractcapaciteit) om toekomstige groei te kunnen faciliteren.

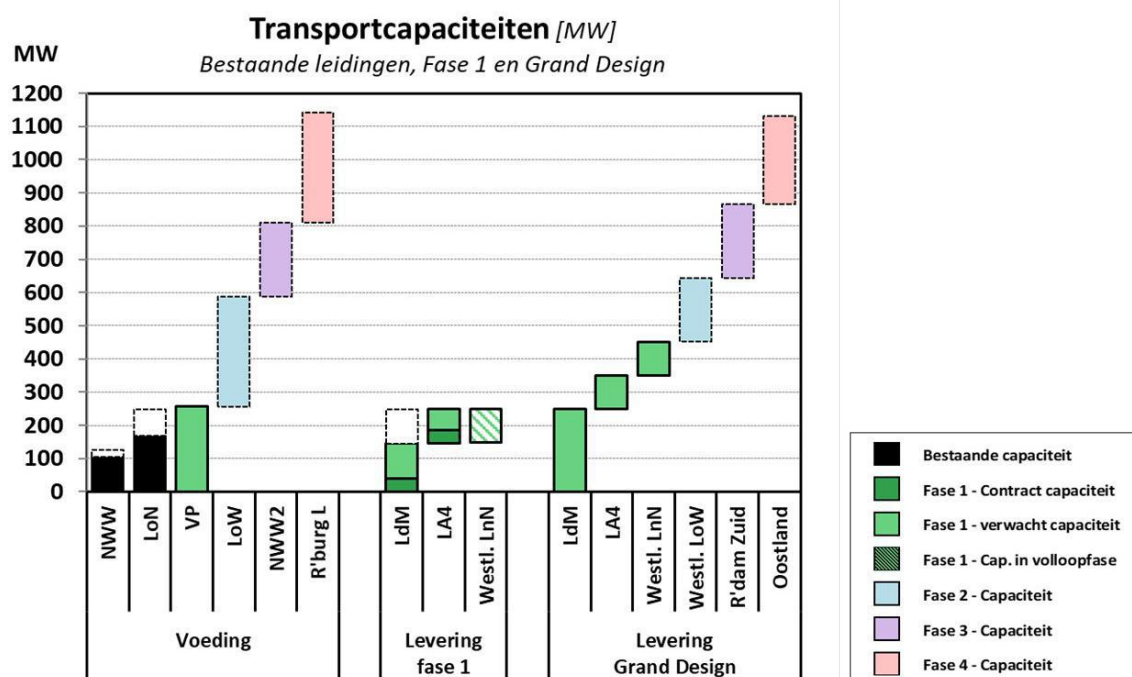
In hoofdstuk 6 is het aanbod ingedeeld in direct beschikbaar aanbod en twee scenario's voor 2035: zeer waarschijnlijk aanbod (hoog plausibel) en waarschijnlijk aanbod (midden plausibel). Uit een vergelijking van de twee tabellen kan worden opgemaakt dat vraag en aanbod in het scenario hoog-plausibel met elkaar in evenwicht zijn en dat het belangrijk is nieuwe aansluitingen goed te timen, zodat er op tijd voldoende aanbod beschikbaar is om aan het hoog plausibele vraagscenario te voldoen.

art 5 1-1c

Aansluiting bij glastuinbouw en Grand Design

Een tweede aftakking van de LdM is in concept opgenomen om een vroege connectie met het Westland te maken. De beoogde capaciteit van deze 'Westland leiding' is 103 MW en kan worden gebruikt om tijdens de periode van volloop de dan nog beschikbare capaciteit te gebruiken voor warmtelevering aan de glastuinbouw. In de tweede fase kan het Westland middels de nieuwe LoW van (meer) warmte worden voorzien, waardoor de Fase 1 leiding beschikbaar komt om extra warmte naar Den Haag en de Leidse Regio te transporteren.

De leveringscapaciteiten van Fase 1 en de beoogde capaciteiten van de vervolg fasen 2, 3 en 4 zijn visueel samengevat in het onderstaande figuur:

8. Leegstand en volloop van de leidingen

De doelstelling van de Warmtealliantie is het aanleggen van een open regionaal warmtetransportnet dat is gedimensioneerd voor toekomstige vraagontwikkeling, met als het ware: infrastructuur “op de groei”. Dit betekent dat het grootste deel van de te maken investeringen nu nog niet kan worden onderschreven met bestaande contracten, afname intenties of vrijwel zekere warmtevraaggroei.

Het op een later tijdstip opschalen van reeds aangelegde transportcapaciteit is helaas technisch en economisch niet haalbaar; de infrastructuur moet direct worden ontworpen voor het ‘eindplaatje’. Transportcapaciteit en warmtevraagontwikkeling zijn hiermee de spreekwoordelijke ‘kip’ en het ‘ei’ voor het verwezenlijken van het ontegenzeggelijk aanzienlijke groeipotentieel van restwarmtegebruik in de regio Zuid-Holland. De voorinvestering die hiermee gepaard gaat, in combinatie met het belang bij een beperking van de transportkosten om op die manier zoveel mogelijk distributiegebieden te kunnen aansluiten, noopt tot een behoefte aan inzet van het financieel overheidsinstrumentarium.

Het Kip-Ei probleem

Momenteel is er is geen toezegging van restwarmte-afname zonder een bestaand transportnet of andersom. Daarnaast belemmert de aanwezigheid van gas en stimuleringsmaatregelen voor concurrerende technieken, de overstap naar warmtenetten (onder meer gevoed met restwarmte) en is er nog onvoldoende zicht op hoe regelgeving en investeringszekerheid zich in de keten ontwikkelt. Het gevolg, informatie-asymmetrie tussen financiers en initiatiefnemers, zorgt ervoor dat banken risico's niet goed kunnen inschatten. Om deze ‘kip-ei’ situatie te doorbreken is het wenselijk dat de overheid de politieke risico's weg neemt voor investeringen in het warmtetransportnet. De verschillende overheden hebben hiertoe gezamenlijk de volgende instrumenten:

1. De ontwikkeling van vraag en aanbod naar warmtenetten en investeringszekerheid in de keten faciliteren en stimuleren via eenduidig overheidsbeleid en wetgeving;
2. De groei van een warmte- infrastructuur actief aanmoedigen;
3. Een 'level playing field' creëren tussen de verschillende technieken voor warmtevoorziening.

Waarom is publieke financiering nodig?

Het (af)dekken van leegstand en het vollooprisico is nodig onder de volgende principes:

- Een hoofdleiding zonder leegstand heeft lagere transportkosten, waardoor meer business cases voor wijk aansluitingen rond rekenen en het vollooprisico wordt beperkt;
- Een hoofdleiding zonder vollooprisico heeft een financierbare business case
 - Investeerders en banken zijn echter niet bereid het risico dat onvoldoende woonwijken van het gas af gaan en verwarmd gaan worden door middel van een warmtenet, te nemen;
 - De overheid (Rijk, Provincie en gemeente) beïnvloedt het proces van warmtevraagontwikkeling en kan dit risico wel nemen;
- Tijdens de volloop periode moeten operationele lasten gedekt worden, terwijl er geen inkomsten tegenover staan.

Opbrengsten

De warmtetransportopbrengst (uit WTO's) is een vergoeding voor de kosten van het project die bestaan uit: 1) CAPEX: investeringen voor de aanleg van het warmte transport netwerk en 2) OPEX: geschatte operationele kosten over de duur van het contract die over tijd zullen toenemen afhankelijk van o.a. inflatie en gas / elektriciteit prijsontwikkelingen. Over deze vergoeding wordt een risico gewogen rendementseis gehanteerd, die past binnen de regulatorische kaders en risico's in de bredere warmteketen. WTO's worden afgesloten met warmteafnemers, die capaciteit van de leiding als het ware 'huren' en daarvoor een transportvergoeding betalen. De WTO-prijzen zijn non-discriminatoir. Per leiding kan het WTO-tarief variëren omdat ook de CAPEX en OPEX componenten per leiding verschillen. Omdat de kosten op verschillende wijzen worden geïndexeerd, worden ze op dezelfde wijze meegewogen in indexering van de inkomsten, zodat de inkomstem in gelijke mate ontwikkelen met deze kosten.

Leegstand en volloop

Door het dimensioneren van de transportcapaciteit op de eindvraag is er gedurende de eerste jaren een onderbenutting van de capaciteit. Deze onderbenutting is onder te verdelen in leegstand en

volloop. Per onderdeel moet nader worden onderzocht welk financieringsinstrument het meest geschikt is.

De leegstand (A) wordt gedefinieerd als: ongebruikte leidingcapaciteit per leidingdeel tijdens startfase, als gevolg van de minimale tijd nodig voor het ontwikkelen van de warmtevraag.

De totale volloop (B+C) wordt gedefinieerd als: het totale beschikbare vermogen minus de leegstand minus de reeds gecontracteerde vermogens per leidingdeel.

Het vollooprisico wordt gedefinieerd als: de afwijking van de totale volloop versus de gerealiseerde volloop (B+C-F).

Alle begrippen zijn gevisualiseerd in het volgende diagrammen. Voor elk leidingdeel is het totale vermogen, de verwachte leegstand en het verwachte vollooppad te schetsen.

Het eerste diagram betreft het leidingdeel van punt K naar punt R.

art 5 1-1c

De kenmerken van leegstand en volloop

De potentie van A (leegstand) wordt in geen enkele prognose ingevuld. Dit betreft dus geen risico, maar een kostenpost die voortvloeit uit het systeemontwerp en de uitleg van dat deel van het systeem op de toekomstige groei, meer dan in de autonome projecten het geval is. Er zijn twee opties om de (meer)kosten voor leegstand op te vangen, namelijk als onderdeel van de inzet van het financieel instrumentarium van overheden (verschillende varianten mogelijk) of door de kosten door te leggen middels de WTO's die met gebruikers van het transportnet worden gesloten. De resultaten gepresenteerd in hoofdstuk 9 zijn gebaseerd op deze laatste optie.

Het is onzeker hoe snel elk leidingdeel zal vollopen. Dit is het verschil tussen het hoog-plausibel groeiscenario (C) en de werkelijke volloop (F) en dit is risico op inkomen voor de transportentiteit. Dit risico is variabel en kan daardoor met meerdere financieringsmethodes worden gemitigeerd.

De contractvolumes in de WTO's vanaf de start verkleinen de bandbreedte van het volloopprijsico. Elke van de volgende WTO's verkleint het volloopprijsico verder. First-movers verdienen daarom een stimulans om vroegtijdig te committeren en de risico's van de transportentiteit daarmee te reduceren.

Wanneer de volloop achterblijft op de prognose, kan het volloopprijsico worden gedragen door publieke middelen. Deze vullen dan het ontstane cash-flow verschil in tussen geprognostiseerde inkomsten en werkelijke inkomsten. Voor het volloopprijsico geldt dat, wanneer de leidingdelen vollopen volgens prognose, het volloopprijsico zich niet materialiseert en de publieke middelen niet aangewend hoeven te worden. Voor leegstand geldt dat, afhankelijk van de hierboven gekozen financieringsmethode, op voorhand duidelijk is of, en hoeveel publieke middelen worden aangewend.

Wat betekenen leegstand en volloop voor realisatie van Fase 1?

Op basis van de huidige transportcontracten is er naar verwachting geen commerciële financiering mogelijk. Zonder een garantie van de overheid op het volloopprijsico zijn de hoge voorgenomen voorinvesteringen niet financieel uitvoerbaar en daarmee is het op groei gedimensioneerde infrastructuurproject niet realiseerbaar. De hoogte van de benodigde garantie hangt af van enerzijds de lengte van de vollooperperiode en anderzijds het initiële verschil tussen directe afname van de transportcapaciteit en de maximale capaciteit.

Waar mogelijk zal sub-faseren van de leidingen voor Fase 1 overwogen worden om de inzet van publieke middelen te optimaliseren zonder realisering van het Grand Design in gevaar te brengen. Het correct faseren van dergelijke CAPEX-investeringen verlaagt het volloopprijsco in scenario's van achterblijvende vraagontwikkeling.

Leegstand kan zoals reeds vermeld op twee manieren worden gecompenseerd. Als dit middels een financiële compensatie vanuit de overheid wordt gedaan, dan heeft het geen invloed op de kosten van Fase 1. Op het moment dat de leegstand wordt verhaald op de transportkosten, dan worden de WTO's in Fase 1 duurder, wat impact heeft op de (financiële) ruimte voor klantgroei.

art 5 1-1c

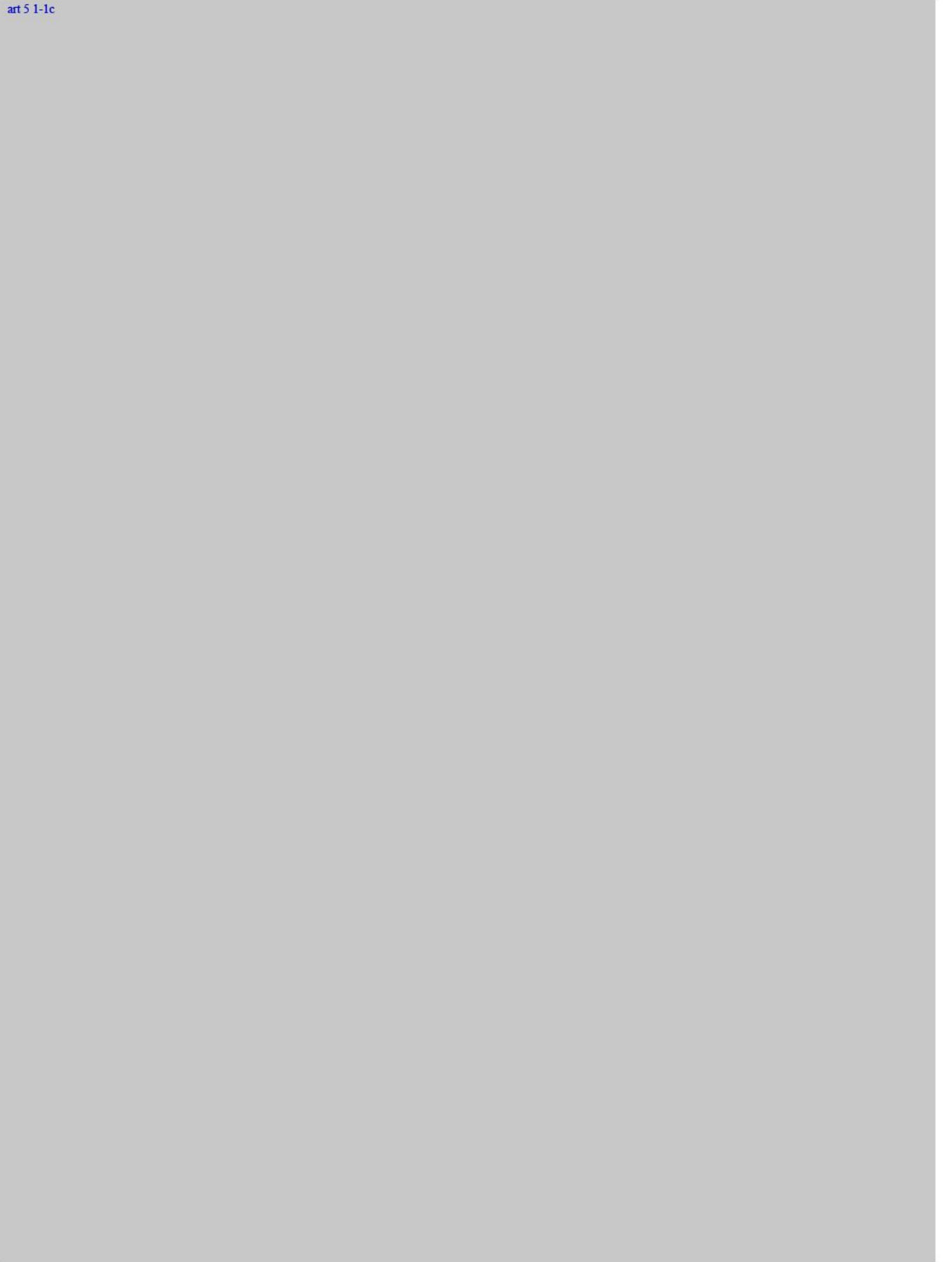
art 5 1-1c

art 5 1-1c

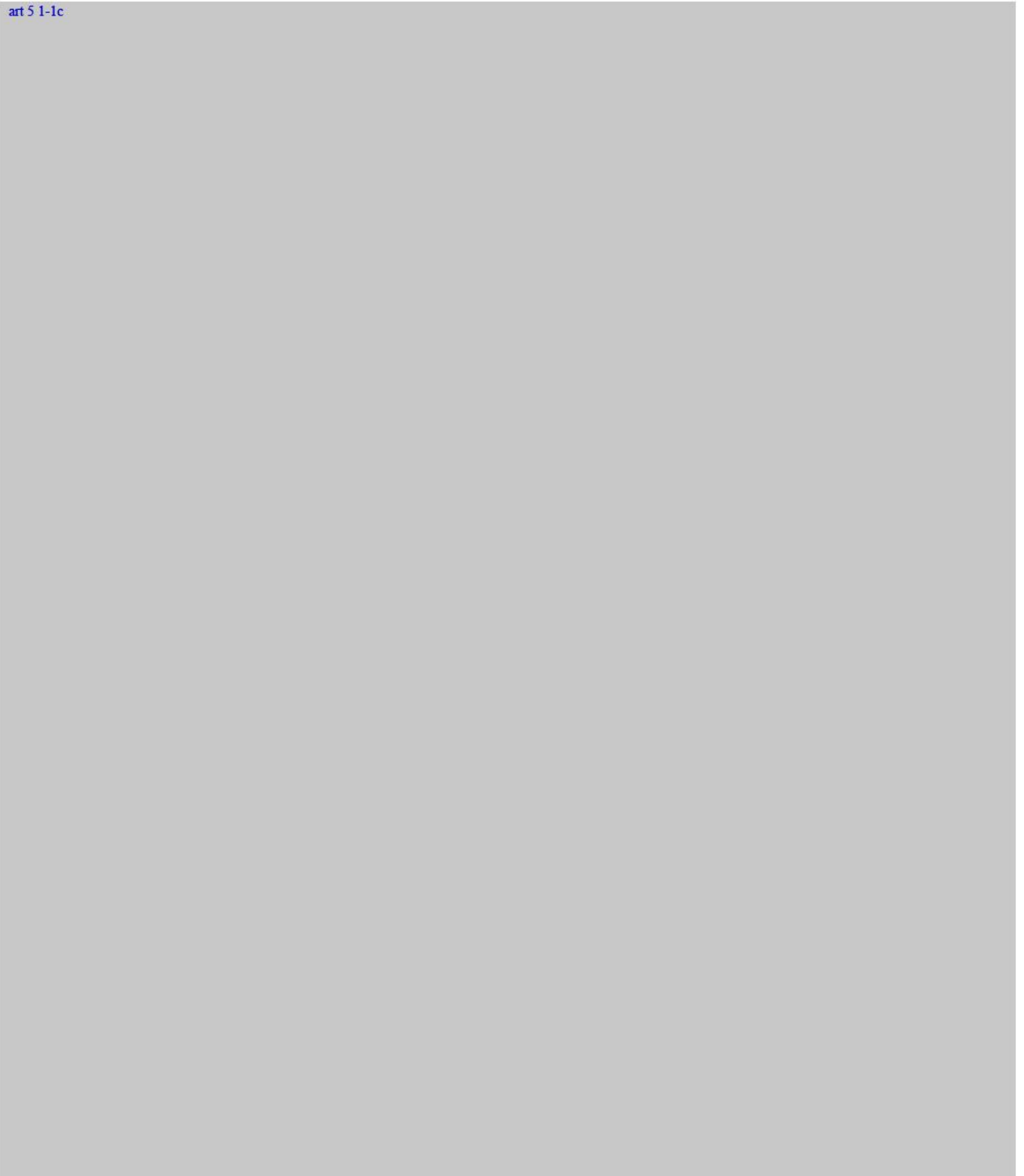
art 5 1-1c

art 5 1-1c

art 5 1-1c

10. Toekomstige ontwikkelingen

Toetreding nieuwe bronnen en nieuwe generatie warmtenetten

Het regionaal warmtetransportnet dat in dit voorstel is beschreven, is gedimensioneerd op de toekomstige vraagontwikkeling. Hierbij is zowel rekening gehouden met energiebesparingskansen als met de groei van het aantal woningen in de regio. Door het regionaal warmtetransportnet daarop uit te leggen, biedt het eveneens ruimte aan nieuwe duurzame bronnen om die toekomstige vraag in te vullen. De uitgangspunten van het marktmodel (en de uitwerking daarvan in afspraken en wet- en regelgeving) borgen dat er geen toetredingsdrempels zijn. Het warmtetransportnet is daarnaast aanjager voor de ontwikkeling van lokale duurzame bronnen. Het warmtetransportnet maakt mogelijk dat (meer) woningen van het Gronings gas af gaan doordat in meer gebieden warmte beschikbaar komt. De aanwezige warmtedistributie infrastructuur geeft op haar beurt zekerheid over de mogelijkheid om de te produceren warmte te verkopen en verkleint de risico's voor bronontwikkeling daarmee aanzienlijk.

Levering van lage temperatuur warmte via de retourleiding

Wanneer gebouwen beter worden geïsoleerd en de huidige gebouwinstallaties worden aangepast kan de temperatuur van de geleverde warmte omlaag. Ook de glastuinbouw zal in de toekomst hun systemen inrichten op lagere temperaturen dan waarop de bestaande installaties nu draaien. Richting 2030 is het waarschijnlijk economisch haalbaar retourwarmte in te zetten voor de glastuinbouw en/of centraal naar het benodigde temperatuurniveau te brengen als door volloop van de LdM/LA4 geen capaciteit meer beschikbaar is in de aanvoerleiding. Ook kan het zo zijn dat aanvoerwarmte beschikbaar blijft als in steden veel meer gecascadeerd gaat worden naar lagere temperatuurnetten (70-40 en lager).

Voor de glastuinbouw en enkele stadswijken wordt nu onderzocht of lage temperatuurwarmte via de retourleiding kan worden geleverd. Dit heeft in potentie een gunstig effect op de businesscase omdat het effectieve vermogen van de transportleiding vergroot wordt. Een kubieke meter water kan tweemaal worden verkocht; op de aanvoer en op de retour. Met cascadering neemt ook de complexiteit van de system operations en de levering toe, zoals verschil in tarieven per temperatuurklasse en beheersbaarheid van zowel hoge als lage temperatuurafnemers. Door deze additionele complexiteit is nu niet te zeggen hoe groot een eventuele upside voor de businesscase is.

Seizoensopslag (Hoge temperatuuropslag (HTO))

Wat is seizoensopslag?

Seizoensopslag of HTO is het opslaan van warmte (in water) op momenten van weinig warmtevraag (zomer) voor momenten van hoge warmtevraag (winter). HTO werkt door middel van het injecteren van (zeer) warm water ($>100^{\circ}\text{C}$) in een geschikte bodemlaag via een geboorde put. Voor stedelijke toepassingen van HTO zijn grids nodig van enkele tientallen boringen. Hoge temperaturen zijn nodig voor efficiënte opslag en om te voorkomen dat nog erg veel elektrisch vermogen nodig is om de warmte weer heet genoeg te maken voor invoeding op distributienetten.

Seizoensopslag dient gelokaliseerd te zijn in de nabijheid van grote warmteafnemers, oftewel nabij een distributienet. Dit vergroot de bezetting van de transportleidingen in de zomer en verhoogt de piekcapaciteit van warmtelevering in de winter. De meest logische plek voor een put is vlakbij een warmteonderstation (WOS).

Experts verwachten dat HTO niet eerder dan na 2025 een serieuze optie wordt. Er zijn nog geen praktijkvoorbeelden. Voor steden zoals Den Haag zal de opslagcapaciteit van een HTO ongeveer 20-40 GWh zijn. Dit is genoeg om Den Haag in de winter 1-2 weken volledig van warmte te voorzien. De businesscase voor HTO komt op dit moment bij lange na niet rond en kent nog veel uitdagingen en onzekerheden, zoals de ruimtelijke inpassing van een grid van putten, het ondergronds warmteverlies en de stroomsnelheden in de grondlaag.

Effect van inzet HTO's op businesscase van transportnet

Over de gehele warmteketen heeft HTO een positief effect. Dit vertaalt zich in een duurzamere keten met meer aanbod van bronnen, vraaggroei en lager gasverbruik. Voor distributienetten (afnemers) betekent inzet van HTO dat minder gasgestookt piekvermogen nodig is. Dit levert een besparing op in het gebruik van laagcalorisch gas en verbetering van de EOR (duurzaamheid van het net). Voor producenten van duurzame restwarmte betekent een HTO dat er meer uren per jaar warmte kan worden geleverd. Dit heeft een kostendaling tot gevolg, omdat de vaste lasten worden gedeeld door hogere volumes. Een HTO vlakkt het vraagprofiel van warmte af, zodat het beter past bij het aanbodprofiel van de meeste producenten. Dit trekt ook nieuwe bronnen aan.

Op de businesscase of het volloopprijsco van het transportnet heeft de inzet van een HTO geen positief effect (ervanuit gaande dat de HTO bij het distributienet is gesitueerd), omdat afnemers capaciteit contracteren bij het transportnet op basis van de benodigde piekcapaciteit in de koudste maand van het jaar (februari) en niet op basis van het aantal gigajoules dat wordt getransporteerd. De capaciteit die een distributienet moet contracteren bij het transportnet, neemt bij inzet van een HTO juist af. Dat er in de zomer meer warmte wordt getransporteerd levert de transportnetentiteit geen 'upside' op.

Intensiever gebruik

Dag/nacht opslag, vergroten ongelijktijdige warmtevraag

Net als voor seizoensopslag geldt dat buffers en het vergroten van de ongelijktijdige warmtevraag ervoor zorgen dat het aanbodprofiel en vraagprofiel beter op elkaar aansluiten. Dit biedt de kans om meer restwarmte te transporteren en te leveren in plaats van lokale fossiele piekproductie.

Dag/nachtopslag of buffers zorgen voornamelijk voor demping van druk- en temperatuurschommelingen op het net en zijn daardoor onontbeerlijk. De impact van de buffers op het functioneren van het warmtetransportnet is echter beperkt, aangezien de volumes en pompcapaciteiten beperkt zijn. Op de grote schaal van de warmterotonde is de systeemverbetering door buffers marginaal en zal (meer) inzet daarvan niet gauw tot lagere gecontracteerde capaciteiten leiden.

Inzet transportnet voor pieklevering

Piek- en back-up installaties zijn een essentieel onderdeel van het warmtedistributienet. Zonder deze installatie is het niet mogelijk om (betaalbare) betrouwbare levering te garanderen. In principe zorgen distributiebedrijven zelf voor piek- en back-upinstallaties. De infrastructuur van warmte is ook te duur om een transportnet aan te leggen dat is gedimensioneerd naar de piekvraag. Echter, in de toekomst kunnen zich situaties voordoen waarin het beter is piek- en backinstallaties op een transportleiding aan te sluiten in plaats van als onderdeel van een distributienet.

Aangezien dit slechts bij uitzondering nodig zal zijn en kleine vraagvolumes betreft, is de invloed op de businesscase van het warmtetransportnet gering. Gedurende de vollooperperiode zal bij piekvraag extra kunnen worden geleverd. Aangezien dit relatief weinig voorkomt is dit effect ook niet meegenomen.

11. Glastuinbouw

Toekomstbeeld Westland

De toekomstige warmtevoorziening voor het Westland bestaat – volgens ons en onze gesprekspartners in het Westland – uit een lokaal warmtesysteem gevoed door duurzame lokale bronnen, met name geothermie, waarop een aantal hubs zijn aangesloten, die warmte uit het regionale transportnet invoeden op het net. Deze hubs zijn:

- in Naaldwijk, vanuit Leiding door het Midden;
- aan het einde van de Rijksweg A20, vanuit Leiding over Noord, en
- vanuit het westelijk havengebied via Leiding over West, die dan weer in Naaldwijk wordt verbonden met Leiding door het Midden.

In dit toekomstbeeld worden zowel de glastuinbouw als de gebouwde omgeving van het Westland aangesloten op het warmtenet. In dit beeld is de totale warmtevraag van het Westland minimaal 600 MW (10 PJ), waarvan uiteindelijk circa de helft wordt ingevuld met geothermie en de andere helft met regionale restwarmte.

Eerste stap voor aansluiting Westland op warmterotonde

De eerste stap voor de aansluiting van het Westland op de warmterotonde is een aftakking van Leiding door het Midden vanaf Rijswijk naar Naaldwijk, waarbij op de Trias boorlocatie wordt aangesloten op het net van Warmte Systeem Westland (WSW). Deze leiding kan in 2023 worden opgeleverd. Voor tuinders is het afnemen van deze regionale restwarmte tegen de transporttarieven zoals die gelden voor de gebouwde omgeving echter geen reëel alternatief voor aardgas. Verlaging van de transporttarieven voor de glastuinbouw is ook niet mogelijk. Dit zou ten koste gaan van het

rendement van de transportnetentiteit en het is in strijd met het uitgangspunt van non-discriminatoire toegang tot het net.

Aansluiting van de tuinbouw leidt ook niet tot een 'upside' voor de businesscase van Fase 1 van de warmterotonde, simpelweg omdat tuinders niet in staat zijn de benodigde tarieven te betalen die behoren bij de business case voor de LdM. Marginale verhoging van de ontwerpcapaciteit van de LdM ten behoeve van additionele vaste capaciteit contractering door tuinders biedt geen soelaas omdat daarmee additionele investeringen in de LdM (inclusief toevoerleidingen vanuit de haven) getriggerd worden die de overall business case voor de LdM slechter maakt. Bovendien zouden tuinders in dat geval pro rata moeten bijdragen aan de LdM en dat kunnen zij nu juist niet.

Als oplossing voor dit probleem zien wij dat de aanvoerleiding van Rijswijk naar Naaldwijk wel wordt aangelegd, maar dat over die leiding alleen non-prioritaire warmte wordt geleverd aan de glastuinbouw. Non-prioritair wil zeggen dat leidingcapaciteit op LdM beschikbaar is voor het Westland voor zover die capaciteit nog niet is gecontracteerd voor levering aan steden (in de vollooppfase) en op de momenten dat de door stedelijke afnemers gecontracteerde capaciteit niet wordt afgenomen. In de vollooperperiode van LdM (in ieder geval de eerste tien jaar) kan op die manier ruim 100 MWth aan restwarmtecapaciteit aan het Westland ter beschikking worden gesteld. Op deze manier kunnen de aanwezige buffers in het glastuinbouwgebied optimaal worden ingezet en is technische uitwisseling mogelijk met aardwarmte, restwarmte en resterende piekwarmte afkomstig uit warmtekracht installaties of CV-ketels. Realisatie van dit plan levert vanaf 2023 84.000 ton vermeden CO₂ per jaar op en een L-gasreductie van 46 miljoen kuub per jaar.

Retourwarmte in toekomst

Het is goed denkbaar dat in de toekomst, richting 2030, het economisch haalbaar is retourwarmte in te zetten voor de glastuinbouw en centraal naar juiste hogere temperatuur niveau te brengen als door volloop van de LdM+ geen capaciteit meer beschikbaar is in de aanvoerleiding. Ook kan het zo zijn dat aanvoerwarmte beschikbaar blijft als in steden veel meer gecascadeerd gaat worden naar lagere temperatuurnetten (70-40 en lager).

Hoe kan de aansluiting van het Westland worden gerealiseerd?

De Warmtealliantie zorgt ervoor dat de leiding vanaf Rijswijk naar Naaldwijk op het warmtetransportnet kan worden aangesloten. Dit doen wij door in het tracé van LdM mee te nemen dat ter hoogte van Rijswijk een verbindingstuk wordt gerealiseerd, waarop een nieuwe transportleiding richting Naaldwijk kan worden aangesloten.

De Warmtealliantie wil vervolgens samen met de betrokken partijen die ook samenwerken in WSW deze leiding realiseren. Met name de JV is hierover druk in gesprek met deze partijen. Ons beeld is dat er uit deze gesprekken een nieuw samenwerkingsverband tot stand komt en/of voldoende commitment op grond waarvan deze leiding kan worden aangelegd. Gezien de mogelijke betrokkenheid van andere partijen kan de Warmtealliantie de realisatie van deze leiding niet meenemen in de scope van Fase 1 van de warmterotonde en in de onderhavige aanvraag.

Wel zal de Warmtealliantie faciliteren en stimuleren dat dit samenwerkingsverband van de WA-partners en de betrokken partijen in het Westland op korte termijn een zelfstandige aanvraag kan indienen voor overheidssteun.

Randvoorwaarde

De CO₂-voorziening heeft al een aantal jaren prioriteit voor de glastuinbouw omdat er minder gas wordt ingezet op de bedrijven door besparing en verduurzaming, daarmee stijgt de behoefte aan

externe CO₂. De beschikbaarheid van voldoende en betrouwbare externe CO₂ is randvoorwaardelijk voor de verdere verduurzaming van de energievoorziening van de glastuinbouw.

Business case Leiding naar Naaldwijk

Op basis van de beschikbaarstelling van niet prioritaire warmte aan de tuinbouw kan een business case worden gemaakt die uitgaat van uitsluitend toerekening aan de tuinders van de CAPEX van de toevoerleiding (terugverdienperiode 10 jaar) en een vergoeding voor de OPEX. De CAPEX voor de aanleg van de leiding bedraagt circa € 50 miljoen.

Commitment van tuinders voor de te boeken capaciteit voor de benodigde periode van 10 jaar is op voorhand niet te verkrijgen als basis voor een investeringsbeslissing. Reden is dat het om niet-prioritaire warmte gaat waarvoor het overall prijs-niveau (inclusief distributie, uitkoppeling en eventuele inkoopkosten) nog niet bekend is. Door deze onzekerheid (specifiek volloopprijs voor de aansluitleiding, tuinders hebben immers nog alternatieven zoals geothermie, biomassa en gas) die niet door de investeerders in de infrastructuur kan worden beïnvloed, kan een impasse ontstaan die alleen door een garantiestelling van de overheid kan worden doorbroken.

Uit contacten met diverse partijen uit de tuinbouwsector blijkt dat uitgaande van een gebruiksduur (basislast) van circa 4600 uur, wat normale gebruiksuren zijn, de reëel door de tuinders jaarlijks te betalen vergoeding voor het gebruik van het hoofdtransportnet circa € 4,1 miljoen is bij de capaciteitsoptie van 100 MWth. Hiervan zou bij het geschetste gebruik maximaal € 2,5 miljoen per jaar beschikbaar zijn als CAPEXbijdrage op basis van een transportvergoeding om en nabij 2,5 euro/GJ, afhankelijk van de beschikbaarheid van CO₂.

Conclusie: Om de aansluiting van glastuinbouw op LdM mogelijk te maken via de Naaldwijk variant lijkt een overheidsgarantie van in totaal € 50 miljoen onder aftrek van de uiteindelijke gerealiseerde capaciteitsvergoeding (maximaal € 25 miljoen) de meest aangewezen manier.

Alternatief via aansluitleiding vanaf Delft naar het Westland

Met als startpunt de LdM zou ook een kortere verbindingsleiding naar het Westland kunnen worden aangelegd, vanaf de zuidkant van Delft naar een verbindingpunt aan de Oostkant van het aan te leggen WSW. Zie ook kaartje waarbij de rode lijnen een versimpelde schematische weergave vormen

van WSW. Deze kortere verbindingsleiding vanaf Delft vraagt naar schatting een investering van € 30 miljoen en is daarmee goedkoper dan de Naaldwijkvariant. Echter vanwege onderstaande redenen heeft dit alternatief niet de voorkeur.

1. De Naaldwijkvariant sluit aan op het hart van het WSW en vraagt daarmee minder investeringen in dit distributienet;
2. De Delftleiding verliest zijn functie grotendeels na 10 jaar als de LdM volloopt met warmtevraag vanuit de steden. De Naaldwijkvariant kan in omgekeerde richting gebruikt worden als functioneel onderdeel van de later aan te leggen leiding vanuit de Westelijke haven die in het grand design de verdere groei van de warmtegroei in het Westland en de steden ten noorden hiervan accommodeert. Via de Delftvariant kan dit niet door capaciteitsrestricties in het tracé van de LdM tussen Delft en Rijswijk;

3. De Naaldwijkvariant biedt op korte en lange termijn de beste opties voor uitwisseling van warmte tussen het Westland en de steden waarbij optimaal gebruik kan worden gemaakt van de deels complementaire warmtevraag van de tuinders.

Toekomstbeeld Oostland

In het Oostland is door de aanwezige glastuinbouw een grote vraag naar warmte en daarmee een groot gasverbruik. Binnen het Oostland zijn er kansen om grote stappen te maken in de verduurzaming van de warmtevraag. De verduurzaming van de gebouwde omgeving in Oostland kan op deze ontwikkeling meeliften.

In het Oostland is 1200 ha glastuinbouw verdeeld over 7 glastuinbouwclusters. Hiervan is reeds ca. 350 hectare tuinbouwgrond aangesloten op een warmtenet. In het grootste warmtenet van Eneco, in Lansingerland (ca. 280 ha.), wordt warmte geleverd waarbij de oorsprong van de warmte een mix is van havenwarmte, geothermie, bio-warmte, STEG-restwarmte en WKK/ketelwarmte. Daarnaast zijn er nog enkele kleinere geothermie-netten in het Oostland.

Er liggen goede kansen om de bestaande warmtenetten uit te breiden en te verduurzamen en nieuwe warmtenetten te creëren. De glastuinbouw heeft zich in deze gebieden goed georganiseerd in de vorm van warmtecoöperaties, ondersteund door LTO Glaskracht. De WA-partners zijn met de verschillende Warmtecoöperaties in gesprek in Lansingerland, Zuidplas en Pijnacker-Nootdorp. Daarnaast hebben onlangs de gemeentes Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland samen met LTO Glaskracht de Warmte Samenwerking Oostland (WSO) opgericht. Het doel van de WSO is om binnen het komend decennium samen met de partijen in de warmteketen (o.m. Warmtealliantie) een gebiedsdekkende warmte-infrastructuur tot stand te brengen. Qua lokale bronontwikkeling zijn er een aantal partijen actief op het gebied van geothermie en bio-warmte. De WA-partners werken ook met deze partijen samen. In de visie voor een voor heel Oostland gebiedsdekkende warmtelevering, is regionale restwarmte van groot belang voor de korte termijn, maar nog belangrijker om warmtelevering in het Oostland voor de lange termijn robuust en duurzaam te maken. De WA-partners gaan op korte termijn onderzoeken op welke manieren dit via bestaande of nieuwe transportleidingen of koppelingen geborgd kan worden. De realisatie hiervan is onderdeel van Fase 4 van het Grand Design.

12. Maatschappelijke kostenbatenanalyse

CO₂ en reductie Groningengas

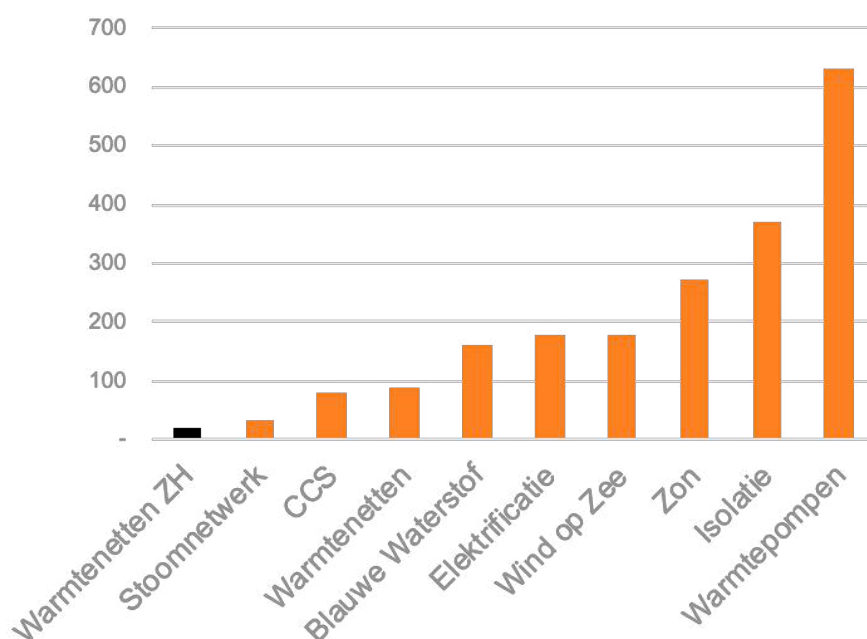
Het hier beschreven warmtetransportnet (inclusief geothermie en glastuinbouw) geeft in totaal een concrete bijdrage van 1,2 Mton CO₂-reductie per jaar aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord, te weten resp. 3,4 Mton en 3,5 Mton CO₂-reductie in de Gebouwde Omgeving en in Landbouw en Landgebruik per 2030. Daarnaast draagt het transportnet bij aan het terugdringen van de aardgasproductie uit Groningen, in overeenstemming met de uitgangspunten van de Warmtealliantie.

Door het gebruik van restwarmte uit het Rotterdams Industrieel Havengebied in plaats van gasegestookte individuele CV-ketels en STEG's worden CO₂-emissies gereduceerd. Een schatting voor CO₂-reducties is gemaakt op basis van de indirecte en directe CO₂-emissiecijfers voor CV-ketels en STEG's van CE-Delft (3H06 keten emissies warmtelevering). Aanname is dat de stedelijke CO₂-emissiereducties voor 50% gerelateerd zijn aan CV-ketels en 50% aan STEG's. Voor glastuinbouw is dezelfde rekenmethode gehanteerd; orde grootte komt overeen met interne EZK tools. Besparing Gronings gas is conform Gasunie standaard (25 GJ = 700 m3 Gronings Gas equivalent).

Maatschappelijke baten	PJ/jaar	CO ₂ , MT/jaar	WEQ	G gas reductie mld Nm ³
Fase 1 (VP, LdM+, LA4)	4,1	0,12	164,000	0,11
GTB non-prioritair 100MW	1,7	0,03 - 0.05		0,05
Grand design, incl geo en GTB	40	1,2	1,600,000	1,2

Restwarmte is ook een kosteneffectieve invulling van het klimaatakkoord. Indicatieve CO₂ abatement analyse Klimaatakkoord. De indicatieve CO₂-abatementanalyse is gemaakt op basis van vollooppkosten (moment situatie); deze varieert van 60 €/t (maximum volloop) tot 20 €/t (probabilistic) voor de gebouwde omgeving. Zonder volloopprijs zijn de CO₂ abatement kosten 0 €/t (overheid krijgt geld terug). Abatementkosten zijn gebaseerd op 30 jaar levensduur (zoals eerder vermeld is deze termijn onder discussie). Vergelijkingsdata PBL data 'Nationale kosten energie transitie 2030'.

Vergelijking abatement kosten (€/ton CO₂) (*)

Keuze voor kosteneffectieve netwerkconfiguratie

Bij de ontwikkeling van het warmtenet is uitvoerig gekeken naar de meest kosteneffectieve aanpak:

- De gekozen netwerkconfiguratie is bepaald met behulp van het Wanda optimalisatie tool van Deltares. Hierbij worden netwerkconfiguraties geoptimaliseerd vanuit een financieel en technisch perspectief.
- Begin 2018 is er door de Warmtealliantie een vergelijkende tracéstudie gedaan naar de plannen voor beleving van Leiden en Den Haag. De uitkomst van deze studie (7 februari 2018) was: "Op basis van bovenstaande observaties concludeert de Stuurgroep dat de beleving van de Leidse regio via het LdM tracé (LdM+) en door naar Leiden het best tegemoetkomt aan de doelen van de Warmtealliantie (uitwerking 2)".

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Vraagtabel

In onderstaande tabel zijn de verscheidene vraagscenario's van de WA-partners per tracédeel en gemeente met elkaar vergeleken en geharmoniseerd. Er is gekozen voor een driedeling:

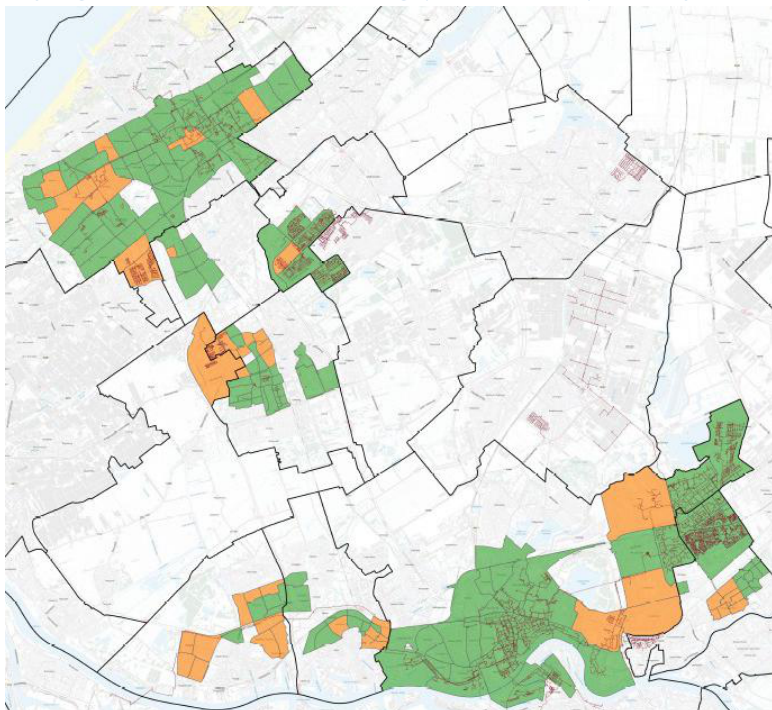
1. reeds contracteerde vraag (de 'zekere' vraag)
2. waarschijnlijke vraag op relatief korte termijn ("hoog plausibel in 2030") uitgaande van de buurten, waarop gemeenten zich nu al actief op richten, waar de warmtedichtheid hoog is en die relatief dicht bij bestaande warmtenetten liggen.
3. Eindbeeld in 2035-2050 ('plausibel op technisch-economische gronden'). Hierbij worden ook de verder gelegen gebieden meegenomen, waarvan op basis van een technische/economische analyse collectieve warmte als beste alternatief voor aardgas uit de bus komt.

Lokale opwek van warmte (bijvoorbeeld geothermie) wordt van de vraag afgetrokken. Ook hierbij is een hoog plausibel en plausibel scenario aangenomen.

VRAAG LA4 - LdM - LoN - dNWW Transportcapaciteit		Plausibiliteit									Referenties				
		Contract			Hoog plausibel			Plausibel			Opmerkingen / bronnen		CE Delft 50% scenario		
Tracé	Stad/bedrijf	MW	WEQ	PJ	MW	WEQ	PJ	MW	WEQ	PJ		MW	WEQ	PJ	
L-A4	Groot Leiden: Leiden Oegstgeest Leiderdorp	40	28.600	1,0	63	39.420	1,1	110	68.650	1,8	Contract: WLO dd 27Okt2017. Leiden 2030: bestaand (22.700 WEQ) + woningen kansrijke gebieden conform Warmtevisie Leiden (22.000 WEQ) in 2035; evenredig naar 2030. Leiden Eindbeeld: als 2035 boven plus opslag voor aansluiten van utilities. Oegstgeest 2030: bestaande aansluitingen. Oegstgeest Eindbeeld: CE Delft 50% (2035). Leiderdorp 2030: bestaande aansluitingen. Leiderdorp Eindbeeld: CE Delft 50% (2035)	95	59.362	1,6	
L-A4	Zoeterwoude				2	1.135	0,0	2	1.135	0,0	Hoog: bestaande aansluitingen; Plausibel: CE Delft 50% (2035)	2	1.135	0,0	
L-A4	Leidschendam –Voorburg							37	23.434	0,7	Plausibel: CE Delft 50% (2035)	37	23.434	0,7	
L-A4	Ypenburg (Den Haag)	13	8.391	0,2	14	8.777	0,2	15	9.163	0,2	Hoog: bestaande aansluitingen; Plausibel: aansluitingen groeit van 86% naar 95%; Hoog plausibel jaar 2035 / plausibel jaar 2050; WEQ bepaling op basis van GJ/35,5; Ook wordt de mogelijkheid onderzocht om dit net aan te sluiten op geothermie, dit is ingeschat voor 2035-	-	-	-	
L-A4	Wassenaar							10	6.228	0,2	50% van warmtevraag in buurten met warmtedichtheid > 500 GJ/Ha	-	-	-	
L-A4	Voorschoten							9	5.738	0,2	50% van warmtevraag in buurten met warmtedichtheid > 500 GJ/Ha	-	-	-	
L-A4	Heineken				8	5.097	0,1	8	5.097	0,1	Restwarmtelevering aan Heineken is aantrekkelijk alternatief en Heineken staat hier positief tegenover. WOS ter plekke van afnemer.	-	-	-	
L-A4	Totaal	53	36.991	1,2	87	54.429	1,4	191	119.445	3,2					
LdM	Vlaardingen				12	7.126	0,3	31	13.846	0,5		34	21.001	0,5	
LdM	Delft	7	2.440	0,1	29	13.936	0,5	49	21.360	0,8	Hoog plausibel zie Noot 1 Van de vraag is het lokale duurzame aanbod afgetrokken.	63	39.580	1,0	
LdM	DSM - Gist				25	17.746	0,6	25	17.746	0,6	O.b.v. indicatieve opgave DSM-Gist				
LdM	Den Haag	40	33.332	1,2	150	78.237	2,9	242	114.801	4,2	Hoog plausibel zie Noot 1 exclusief Ypenburg (zie boven) Van de vraag is lokaal duurzaam aanbod afgetrokken: 35 MW voor 2030 en 52 MW voor 2050. CE Delft Inclusief Ypenburg;	288	179.751	4,7	
LdM	Rijswijk				13	7.665	0,3	19	8.570	0,3		43	26.643	0,7	
LdM	Midden- Delfland				2	1.242	0,0	2	1.138	0,0		-	-	-	
LdM	Totaal	47	35.772	1,3	231	125.953	4,7	368	177.461	6,5					
LoN	Schiedam				16	7.617	0,3	23	10.008	0,4		36	22.650	0,6	
LoN	R dam Noord	146	79.289	2,8	200	113.039	3,0	261	151.359	3,9	CE Delft incl. Rotterdam Noord & Zuid; zie Noot 2	277	172.824	4,0	
LoN	Capelle a/d IJssel	21	7.899	0,3	27	13.012	0,5	35	14.656	0,5		38	23.896	0,6	
LoN	Lansingerland	2	801	0,0	2	801	0,0	6	1.618	0,1		18	11.289	0,3	
LoN	Totaal	169	87.989	3,1	245	134.469	3,8	325	177.641	4,9		369	230.659	5,5	
dNWW	Rotterdam Zuid	geen info	geen info	geen info	64	40.230	1,0	126	78.550	1,9	Zie Noot 2 voor plausibiliteitsinschatting Contractvolume onbekend	127	79.696	1,9	

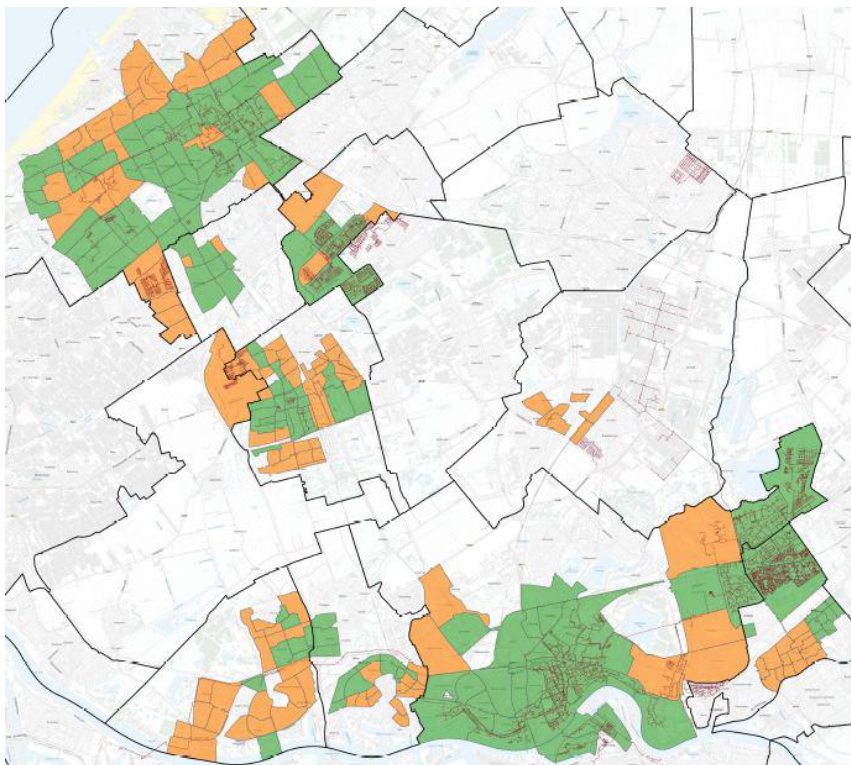
Noot 1 Den Haag / Delft correctie op Eneco-opgave: hoog plausibel x 80%, langzamere start, waarna na 2025 meer tempo gemaakt gaat worden o.a. door aan te passen wet- en regelgeving
Noot 2 R'dam Noord/Zuid correcties op Eneco en WBR-opgaven: hoog plausibel 25.000 woningen in zowel Noord als Zuid; eindbeeld 50% woningen R'dam; weq-factor (=utiliteitsfactor) +35%

Bijlage 2 - Scenario 'Hoog plausibel' per wijk

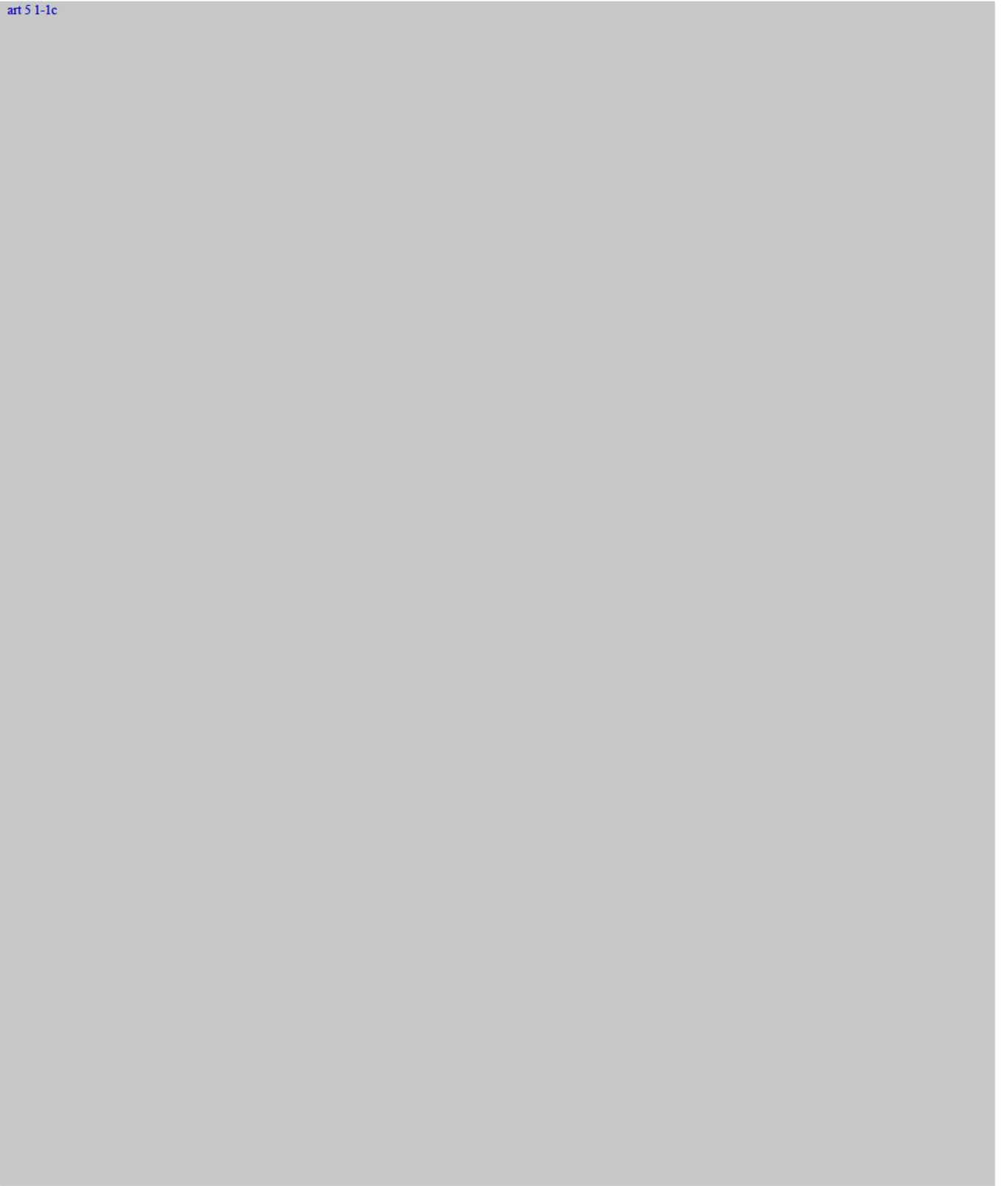

Bijlage 3 - Scenario 'Plausibel' per wijk

Scenario 'Plausibel' per wijk

art 5 1-1c

art 5 1-1c

art 5 1-1c

art 5 1-1c

art 5 1-1c

art 5 1-1c

Van: art 5 1-2e
Verzonden: zondag 8 december 2019 10:49
Aan: art 5 1-2e
Onderwerp: FW: agenda en stukken vervolg BO Warmterotonde Zuid Holland dinsdag 10 december 17:00 tot 18:00
Bijlagen: 0612 Bijlage 1 startdocument Project Warmtetransportsysteem Zuid Holland - versie 6 december.docx; 0612 bijlage 2 memo over commitment (spoor 2).docx; 0612 bijlage 3 Verduurzaming en financiering van de gebouwde omgeving.docx; 0612 bijlage 4 warmterotonde en glastuinbouw.docx; 20191030 besluitenlijst stuurgroep project warmterotonde.docx; 0612 agenda Bestuurlijk overleg Warmterotonde.docx

voor het archief

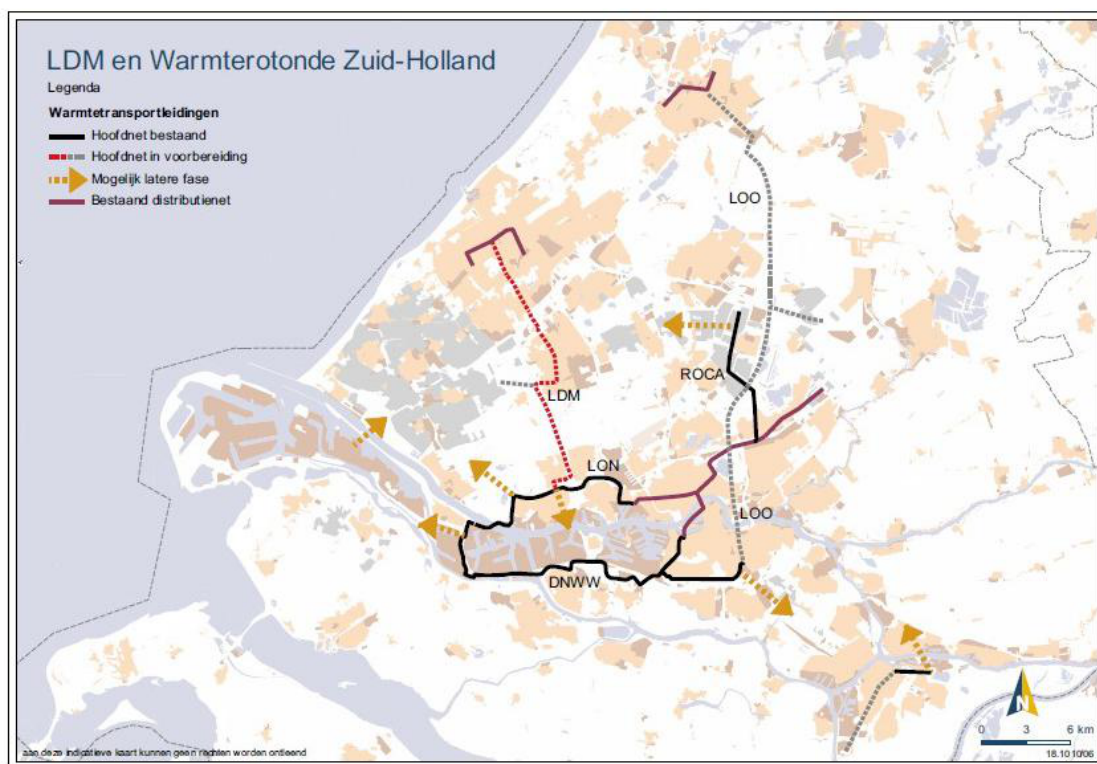
Van: art 5 1-2e @m inezk.nl>
Verzonden: vrijdag 6 december 2019 14:32
Aan: Gaastra, mr. A.F. (Sandor) art 5 1-2e 'u.vermeulen@gasunie.nl'; 'g.custers@gasunie.nl' art 5 1-2e
 art 5 1-2e
CC: Baljeu, J.N.; art 5 1-2e
Onderwerp: agenda en stukken vervolg BO Warmterotonde Zuid Holland dinsdag 10 december 17:00 tot 18:00
 Allen,
 Bijgevoegd de agenda en stukken voor het bestuurlijk overleg Warmteronde van a.s. dinsdag om 17:00.
 Met vriendelijke groet,
 art 5 1-2e
 Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
 De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
 The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Startdocument

Project

Warmtetransportsysteem Zuid Holland

Oktober 2019

EZK/PZH/Gasunie

Inhoud

1. Inleiding
2. Spoor 1 > Projectontwikkeling operationalisering warmtetransportnet
3. Spoor 2 > Regionaal organiseren betrokkenheid regio/gemeenten
4. Spoor 3 > Beleidsmatige kaders (regulering en financiering)
5. Spoor 4 > Integraal ontwerp
6. Regie op samenhang projecten

Bijlagen

1. Afspraken 2 juli
2. Project outline
3. Plaatje leidingen inclusief RES gebieden

1. Inleiding

Doel is de realisatie van een warmtetransportsysteem in de regio Zuid-Holland tegen maatschappelijk optimale condities en efficiënte kosten. MEZK heeft aangegeven meer Rijksregie op de ontwikkeling van warmtetransportnetten te willen zien, vanwege het belang van deze infrastructuur voor het behalen van de klimaatdoelen in de industrie, landbouw en gebouwde omgeving. In dat kader is het voornemen om Gasunie aan te wijzen als onafhankelijk netbeheerder van het beoogde warmtetransportnet in Zuid-Holland (gereguleerde taak Warmtewet 2.0) en Gasunie de opdracht te geven de infrastructuur aan te leggen en te exploiteren.

Om concrete stappen te zetten in de verduurzaming van de regio Zuid-Holland is duidelijkheid over de toekomstige beschikbaarheid van grootschalige restwarmte uit het Rotterdams havengebied noodzakelijk. De eerste transportleidingen van de Warmterotonde – naar Den Haag en naar Leiden – moeten zo spoedig mogelijk gerealiseerd worden om bestaande afnemers niet kwijt te raken en om nieuwe afnemers (glastuinbouw, andere gemeenten) de concrete mogelijkheid te bieden om aan te sluiten. Tegelijkertijd moeten deze nieuwe afnemers zich committeren aan het project, zodat er snel opbrengsten genereerd kunnen worden die de kosten te dekken. De gekozen oplossingen moeten bovendien passen binnen de ideeën over de toekomstige marktordening van het warmtetransportnet (open en duurzaam).

Leeswijzer

1. Het project omvat de activiteiten die noodzakelijk zijn voor het ontwerp, de aanleg en exploitatie van een maatschappelijk optimaal warmtetransportnet in Zuid-Holland. Dit omvat activiteiten langs vijf sporen: Operationeel: Projectontwikkeling warmtetransportnet ZH (trekker Gasunie)
 - FID sept 2020 700 of 600 variant
 - Commitment glastuinbouw
2. Regionaal/bestuurlijk: organiseren betrokkenheid regio/gemeenten (trekker PZH)
 - Vraag/aanbod analyse tbv LdM
 - Bestuurlijk en financieel commitment regio
3. Beleidsmatig: regulering en (deel)financiering (trekker EZK)
 - Juridische basis op orde voor wettelijke taak GU
 - (Financiële) basis op orde voor Rijksbijdrage
4. Integraal Ontwerp Warmtesysteem Zuid-Holland:
 - Ontwerp van warmte-infrastructuur gebaseerd op gebaseerd vraag/aanbod analyses transitievisieswarmte en regionale energiestrategieën
5. Regie op samenhang projecten: overkoepelend spoor
 - Eindrapportage ter onderbouwing van de besluiten van de vier sporen
 - Proces-organisatie tbv samenhang tussen de vier sporen waarin meegenomen: integraal ontwerp, aansluiting en commitment glastuinbouw, commitment gemeenten t.b.v. FID en keuze LdM+ en LOO.

Dit document bevat de aanpak per spoor alsmede hoe de regie op de samenhang gevoerd wordt.

2. Spoor 1: Projectontwikkeling operationalisering warmtetransportnet Z-H

Het operationele project is een Gasunieproject. Gasunie werkt op basis van een opdracht van EZK aan het ontwerp, de uitwerking en uitvoering van het warmtetransportnet Zuid-Holland. De projectdirecteur van Gasunie trekt dit project en zorgt voor realisatie van de projectdoelen. Voor het havendeel zal Gasunie dit als integraal onderdeel van het totale project samen met het Havenbedrijf doen.

Projectdoelen:

- Realiseren van het transportsysteem LdM+VP (DN700 als uitgangspunt)
- Detailontwerp (DO) van LdM (noordelijk deel vanaf Ketelplein) van het warmtetransportsysteem zodat de FID bij voorkeur in september 2020 genomen kan worden.
- Een Voorontwerp (VO) gereed voor LdM (zuidelijk deel inclusief VP cq. haven deel) en het leidingdeel naar het Westland gereed zodat FID op LdM DN700 of LdM DN600 genomen kan worden.
- Uitwerking commitment 100MW Glastuinbouw tbv FID sept 2020 (bij voorkeur in een definitieve WTO).

De resultaten van deze fase zijn:

- Een compleet DO voor noordelijk deel LdM inclusief vergunningen
- Aanbiedingen van aannemers om aanleg te kunnen starten voor noordelijk deel LdM
- Een VO voor de zuidelijke en havenleidingen
- Een VO voor de leiding naar het Westland
- Een commitment van Eneco voor 75 MW in Den Haag
- Een commitment van nog tenminste 75 MW zodat DN700 gebouwd kan worden (Westland en/of gemeente)

Risico's:

- Commitment vraag onvoldoende concreet op moment FID
- Commitment glastuinbouw onvoldoende voor FID vanwege gasprijsniveau grootverbruikers
- Vergunningverlening vertraagd vanwege stikstof en/of PIP.

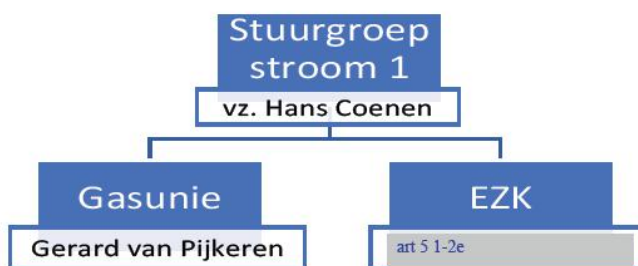
Planning

De planning voor de FID staat onder druk als gevolg van de PAS problematiek en de PIP procedure. Op het moment van opstellen van dit startdocument is er nog geen definitieve datum van FID te benoemen. Dit zal nader worden uitgewerkt en besproken nu er een meer duidelijkheid is over de doorlooptijden van de vergunningprocedures. Beeld is wel dat de FID waarschijnlijk later plaatsvindt dan september 2020.

Proces:

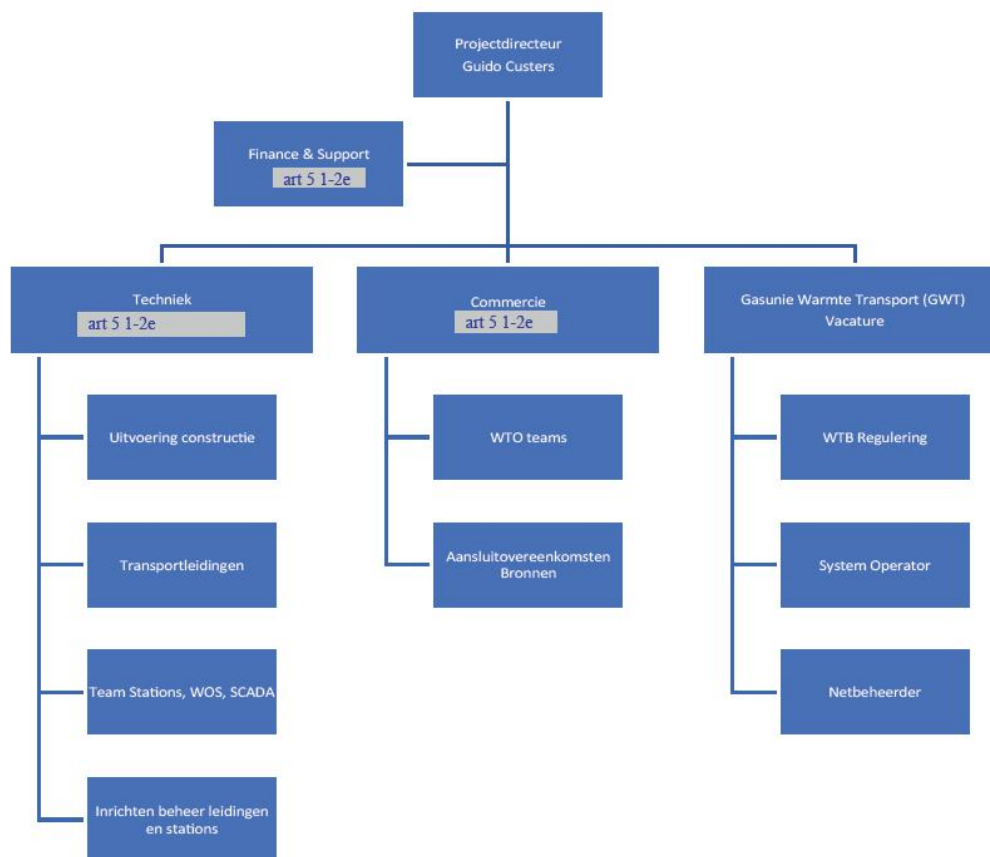
Zorgen dat in ieder geval de projecten 'LdM noord' en 'LdM zuid' voortgang kunnen maken om tijdig met havenwarmte in Den Haag te kunnen zijn. Streefdatum is 1 januari 2023. Indien blijkt, bijvoorbeeld door de bijgestelde planning op basis van de vergunningprocedures, dat op weg naar FID de planning te strak is of zelfs onmogelijk zal er samen met Eneco gekeken worden of 1 januari 2023 naar achteren kan worden geschoven.

Het project kent een interne stuurgroep. Daarnaast zal er op frequente basis, maandelijks, overleg zijn tussen Gasunie en EZK. De projectdirecteur zal daarbij rapporteren aan een Stuurgroep voor stroom 1 bestaande uit de volgende deelnemers: Hans Coenen, Gerard van Pijkeren (beide Gasunie) en Ans van den Bosch (EZK).

Het project:

Het organogram van de projectgroep ziet er op hoofdlijnen als volgt uit.

De projectdirecteur heeft de overall leiding over het project. Hij ziet er op toe dat de doelstellingen van het project worden behaald. Hij voert tevens gesprekken met marktpartijen en andere relevante stakeholders (Eneco, Uniper, HVC, e.a.) over commitment.

De manager Finance & Support is verantwoordelijk voor de financiële structuren, riskmanagement, beheersing van het project, de tarieven, de business case opbouw, omgevingsmanagement, aanbestedingszaken, grand design 2.0. legal, ICT en ondersteuning

De Manager Techniek is verantwoordelijk voor de voorbereiding en realisatie van de diverse deelprojecten waaronder project 'LdM noord' en project 'LdM zuid incl. haven deel'.

De Manager Commercie is o.a. verantwoordelijk voor het in de markt zetten van de capaciteiten en het het sluiten van Warmte Transport Overeenkomsten (WTO's).

De Manager GWT (Gasunie Warmte Transportbedrijf) is verantwoordelijk voor het inrichten en voorbereiden van de netwerkbeheerder en de system operator. Vandaaruit zal ook de ondersteuning richting regulering plaatsvinden.

3. **Spoor 2 organiseren betrokkenheid regio/gemeenten**

De provincie is verantwoordelijk voor de verdere uitwerking van de analyse van de warmtevraag en het warmteaanbod voor het integrale ontwerp van het warmtetransportsysteem Zuid Holland. Hierbij wordt gekeken naar het gebied dat ligt tussen Leidse Regio en Rotterdam Den Haag (MRDH). Als tijdhorizon wordt de voorzienbare toekomst gekozen: 2020 -2035, afhankelijk van beschikbare data. Scope is de gebouwde omgeving (warmtevraag glastuinbouw is onderdeel van spoor 1).

Projectdoelen:

- Het opleveren van een overzicht t.b.v. de ontwikkeling van vraag aan duurzame warmte ten behoeve van de capaciteitsplanning van het warmtetransportsysteem Zuid-Holland
- Het verkrijgen van bestuurlijk en financieel commitment en toewerken naar reserveringen van transportcapaciteit voor de geplande warmtevraag

De provincie organiseert hiertoe een (bestuurlijk) proces met gemeenten om duidelijkheid te verkrijgen over de warmtevraag per gemeente, de mate waarin de warmterotonde kan worden voorzien aan de regionale behoefte en de termijn waarop.

Resultaten:

Het project levert de volgende (deel)producten op. De (deel)producten worden vastgelegd in een schriftelijke rapportage. De vorm hiervan is vrij. Deze kan bestaan uit zowel beschrijvende documenten, rekenmodellen als presentaties.

- a. Actueel Inzicht in de **warmtevraag** in de betreffende gemeenten (en RES) langs de voorziene Warmtetransportleidingen (LDM en LoO) op de korte en langere termijn (tot 2025, en tussen 2025 en 2035) met mogelijke groeiscenario's/bandbreedtes. Dit gebeurt door een groot aantal verdiepingssessies met de betreffende gemeenten.

Dit wordt specifiek per gebied/gemeente uitgewerkt. Er wordt onderscheid gemaakt tussen 1^e ring gemeenten (direct gelegen aan warmtetransportleiding) en 2^e ring gemeenten waarvoor aanvullend transport nodig is.

Hiervoor worden kengetallen gehanteerd zoals de regio ze heeft uitgewerkt (en deze zullen gevalideerd worden met eerdere studies gedaan door de warmtealliantie.

- b. Knelpunten/randvoorwaarden notitie op basis waarvan gemeenten bereid zouden zijn om commitment af te geven voor de warmtevraag.
- c. Warmte transport overeenkomst /het afgeven van garanties (i.s.m. Gasunie).

Proces:

In een serie bijeenkomsten wordt gezamenlijk met de betreffende gemeenten de actuele (en toekomstige) warmtevraag/behoefte vastgesteld, mede op basis van de gemeentelijke warmteplannen en-visies en de ontwikkeling van de (concept) RES. Vanaf begin 2019 voert PZH hierover gesprekken met de gemeenten in het zg. warmtecluster Oostland en de gemeenten in de Leidse regio. Eenzelfde traject zal worden opgezet voor de gemeenten langs de LDM. Bij dit laatste traject zal ook Gasunie betrokken worden.

Daarop volgend wordt gesproken over de mogelijkheden die de gemeente(n) hebben om de warmte voorziening (i.e. afname vanuit het regionale warmtetransportnet) te realiseren. Gezamenlijk wordt onderzocht welke sturingsmogelijkheden een gemeente heeft (aanwijzen warmtewijken en uitgifte van concessies), welke knelpunten en risico's er zijn en welke afspraken gemaakt dienen te worden over de (aanleg van) distributienetten. Dit moet resulteren in gemeentelijke reserveringen van transportcapaciteit in de warmterotonde.

Deelnemende gemeenten

Er wordt gewerkt aan een concept van 1^e ring en 2^e ring gemeenten. De eerste ring bestaat uit gemeenten direct gelegen aan een hoofdtransportleiding (LDM of LoO) al dan niet met een bestaand distributienet. De tweede ring gemeenten zijn gemeenten waarvoor aanvullend transport moet worden geregeld. De eerste ring gemeenten zijn:

- Warmtecluster Oost: Gemeenten Lansingerland, Pijnacker-Nootdorp, Waddinxveen, Zuidplas en Zoetermeer (trekker PZH; EZK is betrokken)
- Warmtecluster Leidse Regio: Gemeenten: Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Zoeterwoude, Voorschoten en mogelijk gemeente Katwijk (trekker PZH; EZK is betrokken)
- LDM: Gemeenten Den Haag, Delft, Rijswijk, Vlaardingen, Midden-Delfland en (mogelijk) de gemeenten Schiedam en Westland (trekker PZH; Gasunie en EZK zijn betrokken)

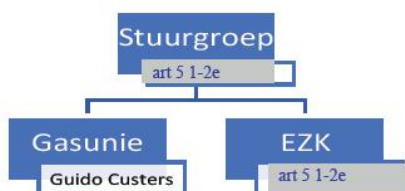
Het traject zal tzt verbreed worden met een 2^e ring van gemeenten.

Andere stakeholders

Bij de gesprekken over het committeren van warmte (en het in kaart brengen en managen van de risico's) is ook de inbreng van andere partijen van belang. Wanneer het gaat om regelgeving is de inbreng van EZK/BZK van belang, bij contractvorming voor warmteafname zal gesproken moeten worden met de warmteleveranciers/warmtebedrijven en distributiebedrijven, waar het gaat om contractvorming voor warmtetransport is de deelname van de beoogd netbeheerder (ic Gasunie) van belang. Ook moet bepaald worden hoe de eindgebruikers (WoCo, particulieren, VVE's) betrokken worden in dit proces. Voorgesteld wordt dat in ieder geval vertegenwoordigers van EZK en Gasunie aan de gesprekken zullen deelnemen.

Organisatie

Het project heeft een stuurgroep. De stuurgroep is opdrachtgever, afstemming vindt plaats in projectgroep; PZH is eerste aanspreekpunt voor de gemeenten.

Deelnemers aan de stuurgroep zijn: art 5 1-2e (PZH), art 5 1-2e (EZK), Custers (Gasunie). De frequentie van het stuurgroepoverleg is, aansluitend op BO, zes-wekelijks

Het project heeft een projectgroep bestaande uit art 5 1-2e (PZH), pm (EZK) en art 5 1-2e Gasunie). De frequentie van het projectgroepoverleg is: maandelijks

Partners (PZH, EZK, Gasunie) leveren inzet van medewerkers, kennis en (relatie)netwerken. PZH levert projectleider, voert het secretariaat en bewaakt de voortgang

Werkzaamheden en planning

Producten	Datum
Gesprekronde met gemeenten	Juni 2019 tm maart 2020
informatie mbt warmtevraag bundelen	Januari -maart 2020
Notitie knelpunten en randvoorwaarden	Feb – maart 2020
Commitmentronde/toewerken wto/garantie	April 2020 tm september 2020

Risico's

- Belangenconflicten vanuit bestaande positie(s);
- Gebrek aan medewerking externe stakeholders;
- Risico zonder commitment van warmtevraag particulieren
- Totstandkoming van financiering voor lokaal distributienet en gebrek aan marktpartijen hiervoor
- Samenloop planning traject RES
- Commitment gemeenten onvoldoende concreet en hard voor FID

SWOT-analyse

Sterktes > Veel info beschikbaar	Zwaktes > Kleine markt > Slechte ontsluiting info > Potentiele vragers nog niet bewust > Ontbrekende regelgeving
Kansen > RES > brief Wiebes	Bedreigingen > Belemmerende regelgeving > Draagvlak en publieke opinie > Technische beperkingen > financiële ontoereikendheid tot stand komen lokaal warmtenet (of te hoge aansluitkosten voor bewoners)

Lobby

Om te komen tot commitment is lobby op verschillende (bestuurlijke) niveaus belangrijk. Hiervoor zal de komende 2 maanden met Gasunie en EZK een lobbyplan uitgewerkt worden waarbij stakeholders verder in kaart worden gebracht. Voor de lobby wordt in eerste instantie gedacht aan:

- RESSEN, gesprekken met bestuurlijke en ambtelijke RES-trekkers
 - Bestuurlijk overleg i.k.v. warmteronde Midden, Oost en Leidse regio
 - Doelgroep benadering/eindgebruikers: o.a. woning corporaties, warmtebedrijven

Spoor 3. Warmterotonde ZH - Beleidsmatige aanpak

EZK heeft de lead bij het beleidsmatige spoor.

Doel

- Definiëren wettelijke taak warmtetransportbeheerder in de Warmtewet 2.0
- Duidelijkheid over vormgeving taak Gasunie binnen wettelijk kader
- Financiële basis (budget en juridisch) op orde voor bijdrage Rijksoverheid

Resultaten

- Wetsvoorstel Warmtewet 2.0 (met daarin het wettelijk kader voor de taak voor de warmtetransportbeheerder)
- Heldere beschrijving van de taak, rechten en verplichtingen die de warmtetransportbeheerder krijgt op basis van het wettelijk kader. Evenals de mogelijkheden om in de toekomstige situatie als onafhankelijk netbeheerder CAPEX en OPEX tegen een redelijk rendement terug te verdienen.
- Onderbouwing financiële bijdrage Rijk voor staatssteuntoets EC, start staatssteunprocedure bij de EC
- Uitbetaling subsidie Gasunie voor ontwerpfasen (tot aan FID) en besluitvorming over verdere financiële bijdrage rijk

Aanpak

Er zijn drie inhoudelijke sporen die samenhang hebben en moeten worden doorlopen:

- De uitwerking van het wettelijk kader gebeurt in de EZK werkgroep Warmtewet 2.0. Het reguliere en voorziene stakeholderproces en formele consultatie worden gebruikt voor afstemming.
- Apart wordt met Gasunie en stakeholders in de regio gesproken over invulling van de taak binnen de kaders van de wet. Dit gaat met name over het vaststellen van kaders voor het marktmodel, scope van de het transportsysteem en governance rondom de verdere ontwikkeling van het transportnet. EZK leidt dit.
- EZK bereidt, op basis van de wettelijke kaders, een onderbouwing op voor de Rijksbijdrage voor goedkeuring van de Europese Commissie. Dit moet worden gezien binnen het perspectief van verdere uitbreiding van het warmtetransportsysteem in Zuid-Holland en mogelijk (op termijn) het aanwijzen van andere warmtetransportsystemen elders in Nederland. EZK/WJZ trekt dit.

Tijdslijn

- Het wetsvoorstel is gepland om in het voorjaar 2020 in consultatie te gaan. Dat betekent dat er in Q1 2020 een uitgewerkt (concept) kader ligt. Inwerkingtreding voorzien per 1-1-2022.
- In Q2 2020 moet duidelijk zijn hoe de taak van Gasunie er uit komt te zien.
- In Q2 2020 moet ook duidelijkheid zijn over inzet en verwachte verloop van de proces bij de EC.
- De EC proces moet succesvol zijn doorlopen voorafgaand aan FID

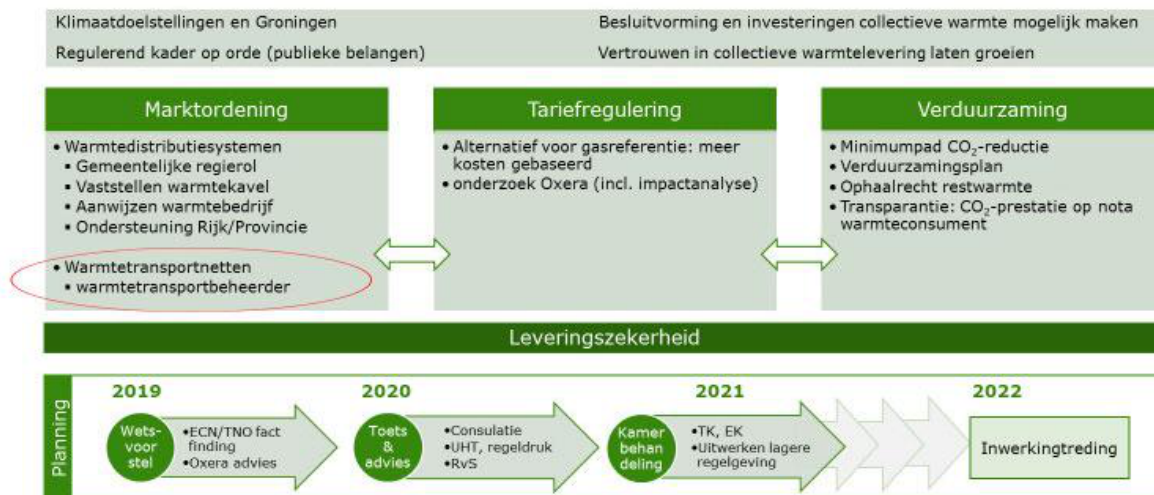
Risico's

- Vertraging opstellen wetsvoorstel
- Verandering wetsvoorstel als gevolg van consultatie of Kamerbehandeling
- Uitkomst procedure bij EC is onzeker

Stuurgroep

De voortgang op dit traject zal worden besproken in de stuurgroep van spoor 2.

Warmtewet 2.0 in een notendop

Spoor 4: Integraal ontwerp integraal warmtesysteem Zuid-Holland

EZK, PZH en Gasunie gaan werken aan een integraal ontwerp warmtesysteem voor Zuid-Holland en stellen hiervoor een aanpak op die eind januari ter accordering aan het bestuurlijk overleg zal worden voorgelegd.

Regie op samenhang projecten

De verantwoordelijkheid voor het operationele spoor ligt bij Gasunie. De verantwoordelijkheid voor het regionale spoor bij de provincie Zuid-Holland en de verantwoordelijkheid voor het beleidsmatige spoor bij EZK. De verschillende sporen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overkoepelende regie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid over de vier sporen, welke wordt getrokken door EZK.

Het projectdoel is:

- Organiseren en borgen van een goede project governance, zodat tijdig besluiten worden genomen en kan worden bijgestuurd.
- De resultaten van de vier sporen in samenhang moet ertoe leiden dat in september 2020 het FID besluit voor de realisatie van fase 1 van de warmteronde wordt genomen, dat past in het integraal warmtesysteem voor Zuid-Holland
- Voorbereiden besluitvorming in bestuurlijk overleg

Resultaat

Eindrapportage waarin beschreven zijn: nut en noodzaak, analyse vraag aanbod en de integrale keten, ontwerp warmte-infra fase 1 en het integrale warmtesysteem, de haalbaarheid (commitment, financieel en risico's), legitimatie rol Gasunie als onafhankelijk netbeheerder de legitimatie van financiële bijdrage overheid.

Proces

Het kernteam bouwt voort op de resultaten van de afzonderlijke sporen. Vanuit het kernteam wordt sterk ingezet op de samenhang van de 'sporen'. Er wordt samenhang georganiseerd voor die onderdelen die voor de vier sporen van belang zijn zoals o.a. het integraal ontwerp, de aansluiting en commitment van de glastuinbouw, commitment van gemeenten.

Het kernteam bewaakt de risico's en de planning. Het kernteam zorgt ervoor dat de resultaten van de sporen leiden tot een eindrapportage die de besluiten legitimeert. Het kernteam bestaat uit de projectleider van EZK en de trekkers van de sporen aangevuld met trekkers deelopdrachten. Frequentie overleg: twee wekelijks.

Het projectteam van EZK bestaat uit: projectleider, 2 a 3 medewerkers. Bezien wordt welke externe opdrachten moeten worden uitgezet.

Risico's

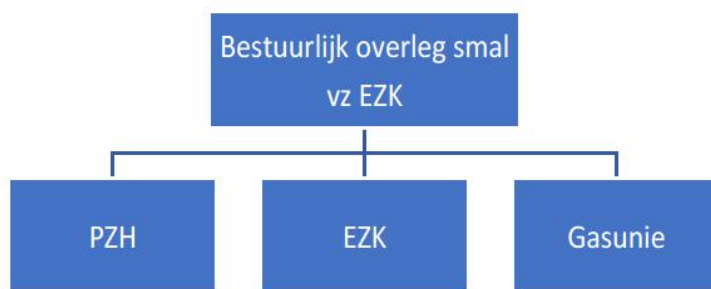
- Bemensing projectteam EZK
- Afstemming tussen de 4 sporen zodat een samenhangend product wordt gerealiseerd

Bestuurlijk overleg

In het bestuurlijk overleg smal vind de overkoepelende aansturing plaats en wordt samen gewerkt aan 'meer dan het eigen belang'. In het overleg wordt de samenhang (producten, geld, draagvlak en risico's) tussen de 3 niveaus bewaakt en worden de strategische en bestuurlijke besluiten bekrachtigd die in de onderliggende projecten zijn uitgewerkt en besloten.

Leden Bestuurlijk overleg smal: vz Gaastra, EZK ([art 5 1-2e](#)), Prov ZH (Baljeu), Gasunie (Vermeulen)

Frequentie: 6 wekelijks
Secretaris: projectleider EZK

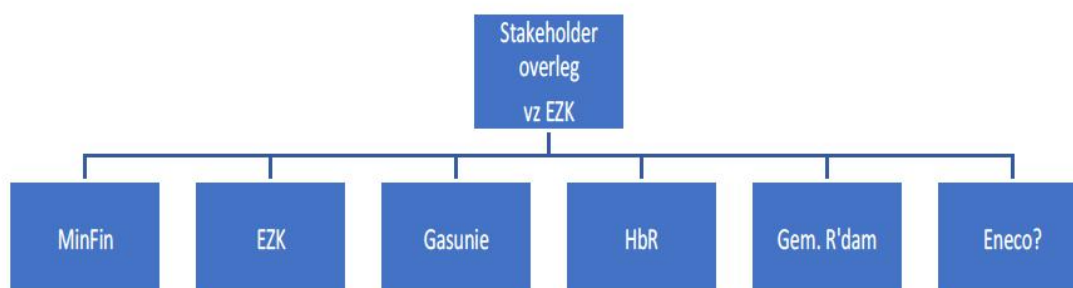
Stakeholderoverleg warmtetransportsysteem Zuid-Holland

Naast het bestuurlijk overleg smal zal er een breder stakeholdersoverleg (voortzetting van de warmte alliantie) worden ingericht voor het organiseren van commitment van alle betrokken partijen.

Mogelijke leden: vz Gaastra, EZK ([art 5 1-2e](#)), Prov ZH (Baljeu), Gasunie (Vermeulen), (FIN (Vossers), LNV [art 5 1-2e](#) , HbR, Eneco, WbR, Vattenfall, HVC, Rotterdam, Den Haag, Leiden, Westland.

Frequentie: elke 3/4 maanden

Secretaris: projectleider EZK

Bijlage 1. Wat gaan we doen (afspraken 2 juli 2019)

Project Warmterotonde 2.0 onder Rijksregie

- Het Rijk ziet het potentieel van de Warmterotonde en beoogd daarom Rijksregie t.a.v. de verdere ontwikkeling
- In het kader van de realisatie van project LdM (incl. aansluiting Vondelingenplaat) met maatschappelijk gewenste overdimensionering en het beheer daarvan op maatschappelijk optimale wijze kan Gasunie mogelijk worden aangemerkt als een dienst van algemeen economisch belang (DAEB)
- Rijk geeft op korte termijn opdracht aan Gasunie voor de verdere ontwikkeling van project LdM richting een Warmterotonde 2.0 met als voorlopig uitgangspunt de “700” leiding (LdM grote variant)
- Rijk werkt een wettelijke taak uit voor Gasunie voor het ontwikkelen, aanleggen, uitrollen en beheren van de infrastructuur op maatschappelijk optimale wijze
- Als onderdeel van de Rijksregie initieert EZK een bestuurlijk proces met provincie, gemeenten en de overige betrokken partijen Gasunie, HbR, WbR met als doel om bestuurlijk en financieel commitment te organiseren voor de Warmterotonde 2.0 als één project (lees LdM grote variant inclusief uitbreiding)
- Indien het bestuurlijk proces medio 2020 uitwijst dat er onvoldoende commitment is voor de Warmterotonde 2.0 als één project en zelfs voor de “700” leiding, dan wordt in principe teruggevallen op de “600” leiding (LdM midden variant)
- Met deze aanpak zorgen we er voor dat er een ultieme poging wordt gedaan om de Warmterotonde onder maatschappelijke gewenste condities aan te leggen, dat in ieder geval de LdM wordt aangelegd inclusief restwarmtebenutting (grote of midden variant), en onder maatschappelijk gewenste condities beheerd gaat worden
- De totale investering van het Rijk is maximaal 90 tot 100 mln, waarvan 15 mln ontwikkelsubsidie in 2019 en max 75 tot 85 mln als investeringssubsidie later in de tijd, te besluiten bij FID 1 juli 2020.
- Investeringsubsidies van het Rijk blijven te allen tijde onder voorbehoud van politieke goedkeuring en eventuele goedkeuring van de Europese Commissie (t.a.v. staatssteun)

Warmterotonde 2.0 (incl LdM grote variant)

Einddoel: Warmterotonde 2.0
Resultaat proces: op 1 juli 2020 afspraken over bv 60% afname v warmte

Via bestuurlijk proces brengen partijen het commitment aan zowel de vraag als aanbod zijde in beeld, alsmede de verduurzamingsmogelijkheden

Aan de hand daarvan werken partijen een optimaal ontwerp uit van de Warmterotonde 2.0 als samenhangend geheel

Partijen brengen daarbij de totale kosten, investeringsbehoefte en dekking in kaart, alsmede een planning van de uitrol

Partijen maken afspraken over hoe de Warmterotonde als samenhangend geheel kan functioneren o.a. onafhankelijk netbeheerder, toekomstiger rollen Gasunie, WbR

LdM grote variant

Mogelijke routes
nav uitkomst
bestuurlijk proces

Startpunt warmterotonde 2.0 is LdM grote variant (DN700 leiding incl VP)

Via bestuurlijk proces komen tot ontwerp en verdere financiering warmterotonde 2.0
Tegelijkertijd ontwikkeling LdM grote variant

Rijkssubsidie in totaal max 90/100 mln, waarbij 15 mln bij start gegeven wordt om DN700 leiding verder te ontwikkelen

LdM midden variant

Fall back optie is LdM midden variant (DN600 incl deel VP), mits Warmterotonde 2.0 niet haalbaar

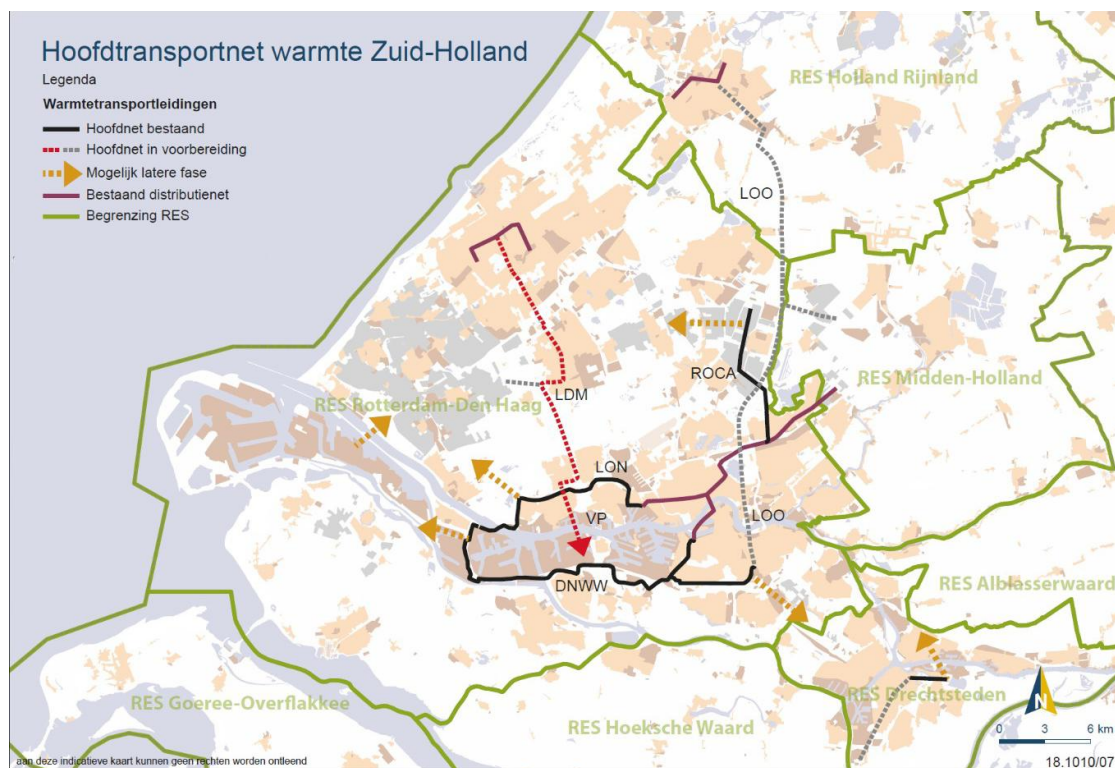
Aanleg LdM midden variant onder maatschappelijk gewenste condities (oa inclusief gebruik restwarmte haven)

Rijkssubsidie in totaal max 90/100 mln (onder voorbehoud van nader onderzoek)

Bijlage 2. Hoe gaan we het doen (Project outline)

Project Warmtetransportsysteem Zuid Holland		
Doel: realisatie van een warmtetransportsysteem in de regio Zuid Holland tegen maatschappelijk optimale condities en efficiënte kosten Onder Rijksregie: vanwege het bovenregionale karakter en het belang van deze infrastructuur voor het behalen van de klimaatdoelen in de industrie, landbouw en gebouwde omgeving		
Het project omvat de activiteiten die noodzakelijk zijn voor het ontwerp, de aanleg en exploitatie van een maatschappelijk optimaal warmtetransportnet in Zuid Holland, te beginnen de bij LdM&VP		
Sporen		
1. Operationeel spoor Projectontwikkeling warmtetransportnet Z-H Grondslag: opdracht van EZK aan Gasunie (convenant) Trekker: Gasunie (Guido Custers)	We werken toe naar: 1. FID sept 2020 LdM&(deel) VP, 700 of 600 variant 2. Commitment 100MW Glastuinbouw tbv FID sept 3. Integraal ontwerp gereed sept 2020 (ovb spoor 2)	Sturing: Stuurgroep olv Gasunie Deelnemers: Gasunie, HbR, EZK
2. Regionaal spoor Organiseren van betrokkenheid regio/gemeenten Trekker: Provincie (art 5 1-2e)	We werken toe naar: 1. Vraag/aanbod analyse tbv LdM/integraal ontwerp 2. Bestuurlijk en financieel commitment regio	Sturing: Stuurgroep olv Provincie? Deelnemers: PZH, EZK, Gasunie?
3. Beleidsmatig spoor Beleidsmatige kaders uitwerken Trekker: EZK (ntb)	We werken toe naar: 1. Juridische basis op orde voor wettelijke taak GU 2. (Financiële) basis op orde voor Rijksbijdrage	Sturing: Stuurgroep EZK olv W&O Deelnemers: AEP, WJZ, FEZ
Regie op samenhang		
De 3 sporen komen samen in een kernteam en een bestuurlijk overleg (BO). Hier vindt de regie op de samenhang plaats, wordt samen gestuurd op 'meer dan het eigen belang' en wordt informatie uitgewisseld over relevante aanpalende trajecten.		
Deelnemers: Kernteam: (art 5 1-2e) (vz), (art 5 1-2e) (PZH), Guido Custers (Gasunie), EZK (ntb) en projectleiders BO smal: Sandor Gaastra (vz), Jeannette Baljeu (PZH), Ulco Vermeulen (Gasunie), (art 5 1-2e) (EZK) en trekkers BO breed: BO smal + partners integrale warmteketen		

Bijlage 3. Plaatje leidingen inclusief RES gebieden

Bijlage 2: Commitment ophalen

Om verantwoord een investeringsbeslissing te kunnen nemen voor de aanleg van de hoofdtransportleiding is voldoende bestuurlijk en financieel commitment nodig om de volloopriscico's te beperken. Voorwaardelijk aan een positief investeringsbesluit is gesteld dat de hoofdtransportleiding voor minimaal 60% gevuld moet zijn. Dat commitment moet komen vanuit een combinatie van:

- i) gemeenten die op termijn de fossiele verwarming door aardgas willen substitueren door restwarmte en de leiding zien als bron;
- ii) glastuinbouwclusters die 'vanhetgas' gaan en/of
- iii) individuele industriële bedrijven met een niet fossiele warmtevraag.

Voor de Leiding door het Midden is 75 MW (ca. 45.000 weq's) aanvullende reservering van transportcapaciteit nodig. Deze notitie is gericht op het afnamecommitment dat vanuit de gemeenten moet komen.

Opgave

De provincie voert sinds het voorjaar van 2019 gesprekken met gemeenten¹ nabij de leidingtrace's over de voorziene en gewenste warmtevraag en maakt een (informeel) onderscheid tussen gemeenten die direct gelegen zijn aan de hoofdtransportleiding (1^e ring) en gemeenten die op enige afstand zijn gelegen (2^e ring). De 1^e ring gemeenten voor de Leiding door het Midden (huidige scope) zijn:

- Rijswijk
- Den Haag
- Midden-Delfland
- Delft
- Vlaardingen en
- Eventueel Schiedam, voor zover Schiedam geen gebruik maakt van de Leiding over Noord

In de eerste ring gemeenten wordt het afgeven van het commitment en de mate ervan vooral bepaald door organisatorische aspecten (in welk tempo kunnen distributienetten worden aangelegd en een warmteleverancier gevonden); in de 2^e ring wordt de keuze voor het toepassen van restwarmte of elektriciteit voor het 'fossiliseren' van de warmtevraag daarnaast bepaald door de (aanvullende) transportkosten tussen warmteleiding en distributienet. Als het gaat om het type commitment zien we vijf treden op een ladder:

5	Stadsverwarmingsnet (en leverancier) aanwezig; plannen voor uitbreiding;	Voorbeeld: Den Haag. Commitment via een WTO.
4	Warmteplan voor aanleg stadsverwarming in uitvoering	Voorbeeld: Delft. Traject gestart lokaal met partijen (gemeente, woningbouw corporatie, warmtebedrijf) waarbij voor een of meerdere wijken al een businesscase uitgewerkt wordt en er zicht is op realisatie.

¹ In het voorjaar van 2019 zijn (m.n. in het Oostland en de Leidse regio) gesprekken gevoerd over vormen van commitment. Het betrof voornamelijk met (1e en 2e ring) gemeenten die zich op trede 2 of 3 bevinden. Deze gemeenten zijn ervan overtuigd dat zijn de gebouwde omgeving (en/of glastuinbouwgebied) zullen gaan verwarmen met restwarmte uit de haven. De planontwikkeling is nog niet ver genoeg of (te) onzeker om financieel commitment aan te gaan. Er bleek weliswaar investeringsbereidheid voor planontwikkeling maar (nog) geen bereidheid/mogelijkheden voor het afgeven van het gevraagde commitment (of het nemen van risico's). Tevens bleek dat de gemeenten over onvoldoende deskundigheid beschikten om de warmtemarkt en (financiële) arrangementen te kunnen beoordelen

3	Warmteplan nagenoeg gereed	Voorbeeld: Gemeente (en evt betrokken stakeholders) zetten zich in een samenwerkingsovereenkomst in om binnen bepaald tijdspad specifieke wijken van het gas af te halen
2	Warmtebeleid geformuleerd, warmteplan in ontwikkeling	Bestuurlijk commitment via een vastgesteld warmtetransitievisie en uitvoeringsplan.
1	Warmtetransitievisie in ontwikkeling	Bestuurlijk commitment in de RES (Rotterdam-Den Haag en Holland Rijnland).

Het vragen van zekerheden en commitment van gemeenten interfereert met de tijdslijnen van de Regionale Energie Strategie en de Transitievisie Warmte die respectievelijk juni 2020 en eind 2021 gereed moeten zijn. Gemeenten hebben op lokaal niveau te maken met een financieringsvraag van onrendabele top voor lokale warmte distributienetten en (bouwkundige) aanpassingen in woningen “achter de afleverset”. Bovendien hebben gemeenten (nog) geen middelen gereserveerd (of beschikbaar) voor de uitvoering van het warmteplan. Dit bemoeilijkt het afgeven van commitment op korte termijn.

Strategie

De gezamenlijke opgave is erop gericht om:

- 1) Het kennisniveau bij gemeenten over restwarmte, de hoofdtransportleiding en ontwikkeling van warmtenetten op peil te brengen door organiseren van workshops (januari 2020)
- 2) De stand en de mate van concreetheid van de gemeentelijke plannen inzichtelijk te krijgen (er zijn ‘vraagprofielen’ beschikbaar die eerder werden opgesteld).
- 3) In beeld te krijgen welke versnellingsmogelijkheden wij zien langs de leiding door bijvoorbeeld het in beeld brengen van relatief eenvoudig aan te sluiten corporatiebezit en nieuwbouwplannen. Deze doelgroepen worden specifiek benaderd.
- 4) Voldoende zekerheden te verkrijgen dat gemeenten, voorafgaand aan de investeringsbeslissing, op trede 4 of 5 komen en er zekerheden ontstaan over de omvang en fasering van de warmtevraag. Belangrijkste route is het verkrijgen van een gezamenlijke kennisniveau om als gemeente of groep gemeenten in de regio betekenisvolle stappen te (kunnen) zetten naar trede 4 (en 4+) en de daarbij passende financiële arrangementen.
- 5) Inventariseren welke mogelijkheden EZK-BZK en PZH hebben om commitment te versnellen en concretiseren (corporaties als startmotor, proeftuin aardgasvrije wijken en financieel bijvoorbeeld via het WPF).

Bijlage 3: Verduurzaming en financiering van de gebouwde omgeving

Doel

Stap voor stap zullen 1,5 miljoen bestaande woningen worden verduurzaamd tot 2030 en ruim 8 miljoen tot 2050.

Beleidscontext duurzame warmte

Gemeenten zijn de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Voor eind 2021 moeten gemeenten in dialoog met relevante stakeholders een transitievisie warmte klaar hebben. Daarin staan voorstellen voor duurzaam aardgasvrij verwarmen. Het bevat ook een wijk-voor-wijkstappenplan die alle partijen houvast geeft voor de planning.

Daarnaast werkt elke gemeente, provincie en ook waterschap op dit moment binnen de regio samen met stakeholders aan een Regionale Energiestrategie (RES). De RES is een instrument om gezamenlijk te komen tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, regionale warmte en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur. Voor de Warmterotonde Zuid-Holland zijn de RES-regio's Rotterdam-Den Haag en Holland Rijnland relevant. Uiterlijk 1 juni 2020 moet de concept-RES zijn opgesteld.

RES regio Rotterdam-Den Haag heeft reeds een concept vastgesteld: Energieperspectief 2050. RES Holland Rijnland heeft ook reeds contouren bepaald om hun regionale energieakkoord uit 2017 om te vormen naar een RES Holland Rijnland. Beide documenten zetten stevig in op de warmtetransitie, waaronder benutting van restwarmte uit de Rotterdamse haven.

Wie doet wat?

- Gemeenten zijn de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving (zie boven).
- Woningcorporaties staan voor de uitdaging om hun 2,4 miljoen woningen te verduurzamen. Hiermee zijn de corporaties al begonnen. Zij gaan als 'startmotor' 100.000 extra woningen binnen 4 jaar verduurzamen. Door op korte termijn woningen aan te pakken kan een slag worden gemaakt in de kostenreductie van de verbouwing en het reduceren van CO₂-uitstoot. Dit gebeurt via twee sporen: woningen versneld aansluiten op een warmtenet of via overige opties, namelijk hybride warmtepompen en all electric oplossingen. De regeling, gericht op aansluiting op een warmtenet, wordt begin januari 2020 gepubliceerd. De subsidiebijdrage, maximaal 5.000 EUR per woning, verlaagt de omvang van de investeringen die verhuurders moeten doen om woningen van het aardgas af te halen.
- De overheid, ministerie BZK als beleidsverantwoordelijke, werkt aan prikkels om ervoor te zorgen dat woningeigenaren hun huis gaan verduurzamen. Slecht geïsoleerde woningen krijgen straks een lagere maximale huur. Dat geeft collectieve en individuele woningeigenaren een financiële prikkel om maatregelen voor verduurzaming door te voeren in woningen die ze verhuren.
- Verhuurders krijgen de plicht de huurwoning te verduurzamen op het moment dat de wijkenaanpak langs komt en het aardgas wordt vervangen door een duurzame warmtebron.
- Banken kunnen rentekorting op hypotheeklen of een hypotheek met een langere looptijd bieden. Ook makelaars en taxateurs besteden aandacht aan verduurzaming. Zo zal straks in een taxatierapport worden aangegeven welke maatregelen mogelijk zijn, welke investeringen hierbij horen en wat deze maatregelen opleveren.

Welke instrumenten zijn er beschikbaar?

- In 2019 en 2020 is er in totaal 90 miljoen Subsidie op Energiebesparing in Eigen Huis.
- Aansluitend is tot en met 2030 is 1 miljard beschikbaar (100 miljoen per jaar) voor investeringen in isolatie en warmte-installaties via de ISDE.
- In 2019 en 2020 is er in totaal 93 miljoen voor een programma om eigenaar-bewoners snel te adviseren en ondersteunen bij laagdrempelige energiebesparende maatregelen.
- Tot en met 2030 is voor het Programma Aardgasvrije Wijken ruim 400 miljoen beschikbaar. In de context van de warmte-infrastructuur Zuid Holland is in de eerste ronde aan de gemeenten Den Haag, Rotterdam, Zoetermeer en Katwijk een subsidie toegewezen. De tweede ronde voor het programma aardgasvrije wijken is momenteel geopend.
- Er komt een warmtefonds met financiering die voor iedereen beschikbaar is tegen lage rente en een lange looptijd. Uitgangspunt van het warmtefonds is dat verduurzaming voor een ieder betaalbaar wordt. Het warmtefonds als revolverend fonds zal als voorwaarde stellen dat er sprake moet zijn van een positieve businesscase. Aansluiting op een collectief warmtenet voldoet nog niet aan deze voorwaarde. Individuele warmte-oplossingen, zoals zonne-energie en betere isolatie, zijn al wel rendabel. *Het is van belang dat 'het aansluiten op een collectief warmtenet' wordt opgenomen in de lijst van technologieën.*
- Per 2022 zal een aanpassing van het BW gereed zijn die overdraagbaarheid van financiering op een woning mogelijk maakt via Gebouw Gebonden Financiering (GGF). De lening is daarbij gekoppeld aan het pand en is bij verkoop overdraagbaar. De financiële sector zal parallel aan de wijziging van de bepaling in het BW een voorstel doen hoe GGF-producten voldoende financieel aantrekkelijk gemaakt kunnen worden.
- Het belastingdeel van de energierekening voor een huishouden met een gemiddeld verbruik in 2020 wordt verlaagd met € 100. Het belastingdeel van de energierekening in 2021 zal niet stijgen. Hiervoor maakt het Kabinet structureel € 425 miljoen vrij. Op termijn wordt het gas duurder en de elektra goedkoper, zodat mensen extra worden geprikkeld om over te stappen.

Afsluitend

BZK als beleidsverantwoordelijk ministerie voor de verduurzaming van gebouwde omgeving heeft verschillende instrumenten om de warmtetransitie in de gebouwde omgeving te stimuleren. De instrumentatie heeft tot doel de betaalbaarheid van de verduurzaming te verhogen. In die zin dragen de verschillende instrumenten sec niet bij aan meer zekerheden (in de vorm van afnamecontracten), maar kunnen wel bijdragen aan de financiële ontzorging van verschillende woningeigenaren (sociale huur en particuliere koop).

Bijlage 4: Warmterotonde en glastuinbouw – beschrijving problematiek en verkenning mogelijke beleidsinstrumenten.

Aanleiding

In het bestuurlijk overleg van 31 oktober is geconstateerd dat de signalen voor restwarmtelevering aan de glastuinbouw in het Westland niet goed staan.

Gasunie heeft van EZK opdracht gekregen om de warmterotonde Fase 1, de transportleiding van Rotterdam Vondelingenplaat naar Den Haag met een aftakking naar het Westland verder uit te werken, gericht op een FID in september 2020. Dit is een gezamenlijk project van het Rijk (EZK), Gasunie en de provincie ZH. Onderdeel van dit project is het leveren van restwarmte aan de glastuinbouw in het Westland, daarvoor wordt gerekend met 75-100 MW transportcapaciteit. Gasunie heeft aangegeven dat wanneer het in de periode tot FID niet lukt om financieel commitment op deze warmte-afname te krijgen waarschijnlijk teruggevallen moet worden op een kleinere diameter (D600) van de warmteleiding, waardoor de potentiële warmtelevering aan het Westland wordt beperkt.

In het voortraject is gebleken dat restwarmte goed past in de duurzaamheidsdoelstelling van de tuinbouw. Naast geothermie is dit een belangrijke 'bron' om de tuinbouw te verduurzamen. De partijen in het Westland (tuinbouwcoöperaties, warmteleverancier, gemeenten e.a.) hebben commitment uitgesproken op de hoeveelheid af te nemen warmte, het '100 MW project', en dit aangeboden aan LNV en EZK. Dit is een compleet aanbod – vraag commitment. Vanuit de hoofdtransportleiding wordt de warmte via een regionaal distributienet getransporteerd naar de verschillende tuinbouw-warmtecoöperaties (clusters van tuinbouwbedrijven). HVC en Capturam investeren in het warmtedistributienet, de 'warmteruit', een open regionaal warmtetransportsysteem waarvan de basis wordt gelegd door de infrastructuur rondom geothermieputten. Het Warmte Systeem Westland (WSW) maakt het mogelijk om geothermiewarmte - en restwarmtelevering – en gebruik te combineren, zodat een robuust warmtesysteem ontstaat, waarbij in eerste instantie geothermiewarmte wordt afgenomen in basislast en de restwarmte als middenlast. Het eerste deel van het WSW wordt gerealiseerd rondom aardwarmteproject Trias2, mbv subsidie van LNV in het kader van het klimaatakkoord.

In het voortraject is ook gebleken dat de prijs die de tuinbouw bereid is te betalen onder de kostprijs voor restwarmte ligt, waarbij de kostprijs is gebaseerd op de uitkoppelkosten, de transportkosten voor het transportnet en de transportkosten voor het regionale net (bijlage 1, kostenniveau april 2019). De prijs die de tuinbouw wil betalen ligt iets boven de huidige marktprijs voor warmte uit een WKK installatie. Berekend is dat 'het onrendabele deel' in €/ton van vergelijkbaar niveau is als de SDE voor geothermiewarmte. Ten opzichte van april 2019 is de situatie van de WKK's nog gunstiger geworden door de schuif in de energiebelasting en de verhoging van de ODE.

Probleem

Onder de huidige marktcondities (gas-, elektriciteit- en CO2 prijs) en de berekende kostprijs voor restwarmte is er geen zicht op een 'transportcontract' voor de warmtelevering aan het Westland vanuit de warmterotonde. Een transportovereenkomst is noodzakelijk om een positief FID besluit te kunnen nemen over de gewenste D700 van de warmterotonde. Indien wordt teruggevallen op de D600, komt er ook op termijn minder warmte voor het Westland beschikbaar en wordt daarmee ook de gewenste CO2 besparing niet gerealiseerd.

Dit probleem wordt onderkend door EZK en LNV. In het klimaatakkoord hebben partijen afspraken gemaakt over de verduurzaming. Afgesproken is dat partijen inzetten op sluitende maatregelen om uiterlijk in 2030 een totale voorziening van externe warmte aan de glastuinbouwsector mogelijk te maken van 10 PJ. Het Westland, maar ook het Oostland zijn de belangrijkste locaties voor de benutting van restwarmte.

In het overleg van 31 oktober hebben LNV en EZK afgesproken om samen te werken in een verkenning van het knelpunt en de mogelijke 'knoppen'. Daarbij richt LNV zich in eerste instantie vooral op de landelijke analyse en 'knoppen'. Vanuit het project warmterotonde wordt in eerste instantie ingezet op de analyse en 'knoppen' om restwarmtebenutting in dit project mogelijk te maken. Beide sporen worden door EZK en LNV bij elkaar gebracht om gezamenlijke besluitvorming te bereiken.

Het spoor van LNV is reeds in gang gezet via een opdracht aan de WUR.

Onderzoeksvraag vanuit de warmterotonde

Vanuit de warmterotonde is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Analyseer samen met stakeholders in het Westland de businesscase van de aansluiting van de glastuinbouw op de warmterotonde en breng in beeld aan welke 'knoppen' gedraaid kan worden om de onrendabele top ongedaan te maken, waarmee de GTB in principe geneigd zal zijn tot het afnemen van restwarmte.

Beoogd resultaat:

De volgende stappen worden voorzien:

Stap 1 Analyse van het knelpunt

Analyseer en beschrijf het knelpunt en inventariseer samen met de stakeholders in het Westland de oplossingsrichtingen en 'knoppen' die bij kunnen dragen aan een oplossing.

Daarbij kan o.a. worden gedacht aan de volgende 'knoppen':

- verkennen wat de haalbaarheid van dit project wanneer wordt uitgegaan van andere prijsontwikkeling (KEV)
- fiscaal instrumentarium (gas, elektriciteit, WKK)
- CO2 sectorsysteem
- instrumentarium
- p.m.

Maak hierbij zoveel mogelijk gebruik van bestaande onderzoeken.

Stap 2 Selecteer op effect en realiseerbaarheid de oplossingsrichtingen die nader worden uitgewerkt

Stap 3 Uitwerking oplossingsrichtingen

Stap 4 Advies in 1-3 realistische scenario's voor een 'pakket' aan maatregelen

Voor de stappen 3 en 4 vindt wordt afgestemd met het onderzoek dat door de WUR in opdracht van LNV wordt uitgevoerd.

Opdrachtverlening

Vanuit de projectgroep Warmterotonde zal de opdracht voor stap 1 zo spoedig mogelijk extern worden uitgezet, waarbij de opdrachtnemer gevraagd wordt op korte termijn een resultaat op te leveren.

De opdrachtverlening wordt afgestemd met Gasunie en LNV. LNV maakt onderdeel uit van de begeleidingscommissie.

Opdrachtgever: EZK W&O/LNV

Partijen die betrokken worden:

- Tuinbouwsector
- EZK BI
- Financiën
- PBL
- Gasunie
- HVC
- Capturam

(Op dit moment heeft LNV een opdracht uitgezet om geadviseerd te worden over het verbeteren van individuele prikkels, waarbij ook gekeken wordt naar de fiscale condities. Resultaat begin april. Bekeken zal worden of en hoe hier tussentijds over is te communiceren)

Bijlage 1

**Analyse keten restwarmtelevering
Westland, inclusief uitkoppeling en
realisatie warmtesysteem Westland**

		base case	positief	negatief
Draaiuren		5200	6000	4600
Uitkoppelkosten	EUR/GJ	3	2	4
Transportkosten	EUR/GJ	8,7	6,0	11,8
WSW kosten	EUR/GJ	4,5	3,2	6,0
uitkoppelkosten	kEUR/MW/yr	56	44	66
transportkosten	kEUR/MW/yr	163	131	196
WSW kosten	kEUR/MW/yr	84	69	99
E-prijs incl EB etc	EUR/MWh	50	50	80
G-prijs incl EB etc	EUR/MWh	25	30	25
Warmteprijs	EUR/GJ	4,6	10,3	0,7
Onrendabele top	EUR/GJ	11,6	1,0	21,6
Aardgasbesparing	mln Nm ³ /jr	90	68	71
CO ₂ besparing	kton/jr	144	102	112
CO ₂ besparing (30jr)	EUR subsidie/ton	76	10	159

Besluitenlijst vergadering Bestuurlijk Overleg Project Warmterotonde van 30 oktober 2019

Aanwezig: Gaastra (EZK), Baljeu (PZH) [art 5 1-1](#) (Rotterdam), Vermeulen - telefonisch (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (EZK), [art 5 1-2e](#) (PZH), Custers (Gasunie) [art 5 1-2e](#) (Rotterdam) e [art 5 1-2e](#) (EZK)

1. Ingestemd met de 80% versie van het startdocument Project Warmterotonde.
2. Gasunie zal document maken dat zo goed mogelijk inzicht biedt in financiële aspecten van aansluiten van Leiden op LdM en zal daarbij ook zo goed mogelijk de tijdlijn voor realisatie en de interactie met besluitvorming LdM aangeven.
Belangrijk is dat er een goede afweging gemaakt kan worden tussen voor en nadelen van een keuze voor LDM+ of LoO waar het de levering van havenwarmte aan Leiden betreft
3. Gasunie werkt de planning uit tot FID LdM zodat deze de volgende stuurgroep kan worden besproken.
4. EZK stelt een notitie op ten behoeve van de aansluiting van de Glastuinbouw. Hierin wordt aandacht besteed aan het prijsverschil tussen de gasprijs voor tuinders en de prijs voor de levering van warmte.
5. EZK stelt een notitie op over de aansluiting van gebouweigenaren (particulier, corporaties, vastgoed) op een warmtenet mede in relatie tot het warmtefonds en het regulerend kader warmtewet.
6. Gasunie, provincie Zuid-Holland en de Omgevingsdienst verkennen de mogelijkheden van NB-wetvergunningverlening gelet op de PAS-uitspraak.

Bestuurlijk overleg Warmterotonde

10 dec 2019 (17:00-18:00)

Locatie Ministerie van Economische zaken BR gang zaal 01

Genodigden: S. Gaastra (EZK, Vz.), J. Baljeu (PZH), U. Vermeulen (Gasunie), [art 5 1-2e](#) (EZK), [art 5 1-2e](#) (PZH), G. Custers (Gasunie), A. Bonte (Gemeente Rotterdam; aanwezig bij agendapunt 2), [art 5 1-2e](#) (EZK)

Concept-agenda

1. Opening

EZK licht agenda toe en inventariseert behoefte om onderwerpen aan de agenda toe te voegen.

2. LdM+ naar Leiden

Gasunie heeft volgens afspraak uit het bestuurlijk overleg van 30 oktober de cijfers en planning voor de LdM+ aangeleverd aan PZH en gemeente Rotterdam. PZH en gemeente Rotterdam geven een mondelinge toelichting op de stand van zaken.

3. 100% versie startdocument

Ter accordering. Ten opzichte van de 80% versie van het plan van aanpak en de bespreking in het vorige bestuurlijk overleg is als 4^e spoor integraal ontwerp toegevoegd. De nadere uitwerking en uitgangspunten voor dit spoor zullen tijdens het volgende BO ter accordering worden voorgelegd.

Bijlage 1: 100% versie startdocument

4. Spoor 1: Operationalisering LdM (Gasunie)

Gasunie geeft een toelichting op de stand van zaken, met name de PIP en de planning.

Beslispunt: eind januari actualisatie van de planning op basis van startbesluit PIP op 18 december

5. Spoor 3: Beleidsmatig (EZK)

Mondelinge toelichting op de stand van zaken m.b.t. subsidie, staatssteun en wetgeving door EZK

6. Spoor 2: Commitment betrokken gemeenten en regio (PZH)

In de bijgevoegde notitie wordt het proces betreffende de commitment van de gemeenten geschetst. Dit proces is gericht op het verkrijgen van maximaal bestuurlijke en inhoudelijke commitment van gemeenten. Daarnaast heeft Gasunie voor de FID uiteindelijk ook een vorm van financieel commitment nodig.

Beslispunt: nadere uitwerking van beoogd resultaat van dit spoor waarbij bestuurlijke commitment aan een vorm van financiële commitment wordt gekoppeld.

Bijlage 2: notitie (Memo over Commitment)

Bijlage 3: Verduurzaming en financiering van de gebouwde omgeving (ter informatie)

7. Spoor 1: aanpak glastuinbouw (EZK/Gasunie)

In bijgevoegde notitie wordt aanpak en proces glastuinbouw voorgesteld.

Beslispunt: opdracht aan adviesbureau om op zo kort mogelijke termijn de situatie in kaart te brengen en voorstellen te doen.

Bijlage 4: notitie (Warmterotonde en glastuinbouw)

8. Planning bestuurlijke overleggen

Iedere 6 weken, volgende overleg eind januari

9. Rondvraag en sluiting

BIJLAGEN:

1. 100% versie startdocument
2. Memo commitment
3. Verduurzaming en financiering van de gebouwde omgeving
4. Warmterotonde en glastuinbouw
5. Besluitenlijst vergadering Bestuurlijk Overleg Project Warmterotonde van 30 oktober 2019

Info bijeenkomst LDM / LDM+ 29 augustus 2018

provinciehuis

agenda

- Opening
- Klimaatakkoord & Warmteplan Provincie Zuid-Holland
- Hoofdtransportnet LDM+ tracé, kansen voor uw gemeente en planning.
- Vragen, dialoog en discussie.
- 14.45 afronding

Hierna in de statenzaal de bijeenkomst van IPO, VNG en UvW over het klimaatakkoord

Collectieve warmte in de energietransitie

- Grootschalig inzetten van collectieve warmte (stadswarmte) is in veel stedelijke gebieden in Zuid-Holland een kostenefficiënte optie als alternatief voor verwarming met aardgas, en in vergelijking met andere technieken zoals warmtepompen *Ecofys, PBL, CE Delft* ;
- Gunstige uitgangspositie Zuid-Holland:
 - Gebouwen voorraad is mix van hoog- en laagbouw, oud- en nieuwbouw, woningen/kantoren/bedrijven;
- Stadswarmte goede optie voor oudere gebouwen in een dichtbebouwde omgeving

Restwarmte en duurzaamheid

- In Nederland wordt evenveel restwarmte verspild als de huishoudens aan warmte gebruiken
- Restwarmte die wordt hergebruikt na afloop van industrieel proces en in huizen, kassen en kantoren de inzet van aardgas vermijdt, draagt bij aan CO₂-reductie
- Daarmee biedt restwarmte een duurzame warmtevoorziening
- Warmtetransportnet fungeert ook als katalysator voor ontwikkeling lokale geothermiebronnen en lokale warmtedistributienetten.
- Nederland schakelt tussen 2030 en 2050 over op nieuw energiesysteem. Daarmee verdwijnt elk onderscheid tussen restwarmte en warmte uit andersoortige bronnen zoals geothermie
- Bij een nieuw energiesysteem komt voldoende warmte vrij voor hergebruik

Warmtenet: LdM+

Eneco en Joint Venture Havenbedrijf & Gasunie

Van: [art 5 1-2e]
Verzonden: maandag 3 mei 2021 10:16
Aan: [art 5 1-2e]
CC: [art 5 1-2e]
Onderwerp: FW: Agenda en bijlagen stuurgroep WarmtelinQ - woensdag 28 april 16:00 uur
Bijlagen: s21bb005682_4_48740_tds brief 30 april.pdf

archief

Van: [art 5 1-2e]@rotterdam.nl>

Verzonden: maandag 3 mei 2021 10:06

Aan: [art 5 1-2e]@minezk.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]@minezk.nl>; [art 5 1-2e]@minezk.nl [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]@minezk.nl>; [art 5 1-2e]@minezk.nl>; [art 5 1-2e]@gasunie.nl>;
 [art 5 1-2e]@gasunie.nl>; [art 5 1-2e]@pzh.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]@Rotterdam.nl>; [art 5 1-2e]@leiden.nl>; [art 5 1-2e]@leiden.nl>;
 [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] Cu sters G.W.M. (Guido)
 <G.Custers@gasunie.nl>; [art 5 1-2e]@wpfzh.nl>; [art 5 1-2e]@wpfzh.nl>; [art 5 1-2e]@gasunie.nl>
 [art 5 1-2e]@gasunie.nl>; [art 5 1-2e]@pzh.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]@minezk.nl>

Onderwerp: RE: Agenda en bijlagen stuurgroep WarmtelinQ - woensdag 28 april 16:00 uur

Beste allen,

Bijgaand stuur ik ter info de brief over WbR en WLQ+ die afgelopen vrijdag naar de raad is gestuurd.

Gr

[art 5 1-2e]

Met vriendelijke groet,

[art 5 1-2e]

Directeur Economie en Duurzaamheid
 Gemeente Rotterdam
 Stadsontwikkeling
 Afdeling
 Directie
 De Rotterdam, Wilhelminakade 179
 Postbus 6575 3002 AN Rotterdam

[art 5 1-2e]

Website www.rotterdam.nl

Van: [art 5 1-2e]@minezk.nl>

Verzonden: donderdag 29 april 2021 09:43

Aan: [art 5 1-2e]@minezk.nl>; [art 5 1-2e]@leiden.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]@minezk.nl>; [art 5 1-2e]@leiden.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]@minezk.nl>; [art 5 1-2e]@gasunie.nl>; [art 5 1-2e]@gasunie.nl>;
 [art 5 1-2e]@pzh.nl>; [art 5 1-2e]@pzh.nl>; [art 5 1-2e]@Rotterdam.nl>;
 [art 5 1-2e]@rotterdam.nl>; [art 5 1-2e]@leiden.nl>; [art 5 1-2e]@leiden.nl>;
 [art 5 1-2e] Cu sters G.W.M. (Guido)
 <G.Custers@gasunie.nl>; [art 5 1-2e]@wpfzh.nl>; [art 5 1-2e]@wpfzh.nl>; [art 5 1-2e]@gasunie.nl>

art 5 1-2e gas unie.nl>; art 5 1-2e @ pzh.nl' art 5 1-2e pzh.nl>; art 5 1-2e
 art 5 1-2e minezk.nl>

Onderwerp: RE: Agenda en bijlagen stuurgroep WarmtelinQ - woensdag 28 april 16:00 uur

Beste allen,

Hierbij het concept verslag van gisteren en het definitieve verslag van de vorige keer waarin de opmerkingen van de regio Leiden verwerkt zijn.

Groet art 5 1-2e

Van: art 5 1-2e @mine zk.nl>

Verzonden: maandag 26 april 2021 19:23

Aan: art 5 1-2e minezk.nl>; art 5 1-2e leiden.nl>;

art 5 1-2e minezk.nl>

art 5 1-2e @min ezk.nl>; art 5 1-2e @gas unie.nl>; art 5 1-2e @ gasunie.nl>;

art 5 1-2e @ pzh.nl art 5 1-2e @pzh.nl>; art 5 1-2e Rotterdam.nl'

art 5 1-2e Rotterdam.nl>; art 5 1-2e Rotterdam.nl' art 5 1-2e @ rotterdam.nl>;

art 5 1-2e @leid en.nl' art 5 1-2e leiden .nl>; art 5 1-2e

Custers G.W.M. (Guido) <G.Custers@gasunie.nl>; art 5 1-2e wpfzh.nl>;

art 5 1-2e @gasunie.n art 5 1-2e gas unie.nl>; art 5 1-2e @ pzh.nl' art 5 1-2e @ pzh.nl> art 5 1-2e

art 5 1-2e @mi nezk.nl>

CC: art 5 1-2e minezk.nl>

Onderwerp: Agenda en bijlagen stuurgroep WarmtelinQ - woensdag 28 april 16:00 uur

Beste allen,

Bijgaand de agenda en stukken voor de stuurgroep komende woensdag om 16:00 uur.

NB. Bijlage c is nog een concept, verdere finetuning volgt na de stuurgroep. Omwille van de tijd (en Koningsdag morgen) sturen we 'm nu wel alvast mee.

Hartelijke groet

art 5 1-2e

art 5 1-2e

.....
Directie Bedrijfsvoering werkt voor
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag |
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
M art 5 1-2e

art 5 1-2e
www.rijksoverheid.nl/ezk

.....
Dinsdag- en vrijdagmiddag afwezig.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Vindt u deze informatie onduidelijk? Wij geven graag een toelichting.
Geef het door aan de afzender wanneer deze e-mail niet voor u is en verwijder dit bericht.

Gemeente Rotterdam
College van Burgemeester en Wethouders

Bezoekadres: Stadhuis Coolingsingel 40
3011 AD Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Website: www.rotterdam.nl
E-mail: bbo@rotterdam.nl

Portefeuillehouder: FOHGP
Cluster: SO
Ons kenmerk: 21BB5682
Uw kenmerk:

Aan de Gemeenteraad

Datum: B&W 30 april 2021

Betreft: Warmtebedrijf – WLQ+

Onderwerp:

Toekomst Warmtebedrijf Rotterdam – uitkomsten onderhandelingen WLQ+

Op welke gronden deze brief? / Waarom nu voorgelegd?

Op 12 november 2020 heeft de raad met betrekking tot de toekomst van het Warmtebedrijf Rotterdam (WbR) besloten om het voorkeursscenario Warmteling+ (WLQ+) uit te werken. Hiertoe heeft de raad het college het mandaat gegeven om met betrokken partijen te onderhandelen binnen geschetste kaders, voor 1 mei 2021 tot een onderhandelingsresultaat te komen en dit vervolgens aan u te presenteren.

Er is de afgelopen maanden maximale inspanning geleverd om voor 1 mei tot een onderhandelingsresultaat te komen. Tot en met 29 april 2021 zijn gesprekken gevoerd met partners om gezamenlijk tot overeenstemming te komen. Het college constateert dat met de uitkomsten van de onderhandelingen WLQ+ gerealiseerd kan worden, waarmee WbR toekomstperspectief krijgt.

Het onderhandelingsresultaat lijkt volgens de huidige inzichten te passen binnen de bandbreedte van het mandaat dat door de raad is afgegeven. In de bestuurlijke overeenkomst met de Provincie Zuid-Holland zijn op hoofdlijnen afspraken gemaakt. De verdere invulling van deze afspraken moeten de komende tijd ook vastgelegd worden. Zowel de Provincie Zuid-Holland als de gemeente Rotterdam koersen op besluitvorming in hun colleges op eind mei.

Of WLQ+ daadwerkelijk gerealiseerd wordt hangt verder af van de afspraken die tussen de verschillende partijen worden uitgewerkt. Hierbij zijn drie afhankelijkheden:

- Er dient een 'go' te komen vanuit partners op het project Warmteling, de leiding die Gasunie aanlegt vanuit de Rotterdamse haven naar het Westland en Den Haag;
- Er is duidelijkheid nodig met betrekking tot de uitkomsten van de staatssteuntoets die de Europese Commissie doet op het herstructureringsplan van WbR;

Blad: 2/2

- Er is meer zekerheid nodig over de verstrekking van de SDE++ subsidies.

Wij verwachten in het najaar duidelijkheid te hebben over deze afhankelijkheden. Op dit moment is het college daarover voorzichtig positief.

Gelet op het feit dat tot 29 april de gesprekken zijn gevoerd, hebben wij tijd nodig om tot een degelijke uitwerking van het onderhandelingsresultaat te komen en daarmee besluitvorming in het college en uw raad zorgvuldig voor te kunnen bereiden. U ontvangt na het meireces de uitwerkingen met een voorstel over het vervolgproces.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/begroting/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

Het Raadsbesluit Vervolgstep Herstelplan WbR (19bb992) en het Raadsbesluit Beleidskader verbonden partijen en governance samenwerkingsrelaties (20bb3165) is van toepassing als actueel kader. De raadsenquête Warmtebedrijf (20bb11181) en het rekenkamer rapport Warmte zonder Leiding dienen als leidraad bij besluitvorming over WbR. Ten slotte is op 12 november 2020 een raadsbesluit (20bb16639) genomen met een mandaat aan het college om tot uitwerkingen te komen.

Toelichting:

De uitwerkingen waaraan de partners uit het WLQ+ project hebben gewerkt bestaan uit activiteiten gericht op het sluiten van meerdere overeenkomsten met betrekking tot levering van warmte in de Leidse regio vastgelegd in een convenant, voortgang op contractafspraken tussen WbR en Gasunie en WbR en Vattenfall, afspraken tussen de Provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam en een staatssteuntoets door de Europese commissie. Het college zal de raad spoedig informeren over de uitkomsten, bevindingen en het vervolg.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris

art 5 1-2e

V.J.M. Rozen

art 5 1-2e

De burgemeester,

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

A. Aboutaleb

Startdocument WarmtelinQ(+)

Management samenvatting

In deze startnotitie is door PIDI - op basis van de CES Rotterdam Moerdijk – het project WarmtelinQ(+) in kaart gebracht. WarmtelinQ is een warmtetransportsysteem dat beoogt uitgekoppelde industriële restwarmte uit de Rotterdamse haven via een leidingenstelsel te benutten in de gebouwde omgeving tot Den Haag. In deze startnotitie wordt ook WarmtelinQ+ beschreven. WarmtelinQ+ is een aftakking op WarmtelinQ waarmee tot Leiden industriële restwarmte geleverd kan worden. WarmtelinQ(+) wordt gebruikt als zowel WarmtelinQ als WarmtelinQ+ bedoeld wordt. Het project wordt uitgevoerd door Gasunie. Belangrijke afnemers zullen Eneco en Vattenfall via Warmtebedrijf Rotterdam zijn. Het doel van deze startnotitie is om WarmtelinQ(+) in het MIEK te laten opnemen; hetgeen zou moeten leiden tot versnelling van het project. In deze startnotitie wordt een samenvatting gegeven van nationaal belang, urgentie, robuustheid en klimaatwinst van het project. Daarnaast worden een aantal knelpunten benoemd. Ook worden een aantal risico's die tot vertraging of afstel van het project zouden kunnen leiden. Afhankelijkheden en consequenties van het niet door laten gaan van WarmtelinQ(+) zijn ook beschreven.

Planning

Gasunie wil graag in 2021 nog een investeringsbeslissing nemen, zodat de infrastructuur van 2024 tot 2026 operationeel kan zijn.

Capaciteit

In Den Haag is behoefte aan 47 MW aansluitvermogen, ter vervanging van de huidige warmteproductie door de elektriciteitscentrale en de hulpketels, voor het verwarmen van ca. 24.000 woningen. In Delft is behoefte aan 6 MW aan aansluitvermogen voor het verwarmen van ca. 4.000 woningen. In Ypenburg en Pijnacker-Nootdorp is behoefte aan 20 MW aansluitvermogen voor het verwarmen van ca. 12.000 woningen. In Leiden is behoefte aan 22 MW aansluitvermogen, ter vervanging van de huidige warmteproductie door de elektriciteitscentrale en de hulpketels, voor het verwarmen van ca. 15.000 woningen. In en tot Den Haag zal er 83 MW capaciteit beschikbaar zijn om nieuwe aansluitingen te verwezenlijken en in en tot Leiden (vanaf de aftakking vanaf Den Haag) zal er 70 MW aan capaciteit beschikbaar zijn om nieuwe aansluitingen te verwezenlijken.

Verwachte investering

De totale kosten van het project bedragen zo'n € 600 miljoen (volgens raming Gasunie), waar voor de investering € 81 miljoen door Provincie Zuid-Holland en € 100 miljoen door het Rijk via een subsidie toegezegd zijn. Gasunie is voornemens om zelf de benodigde investering te doen.

Nut en Noodzaak

Het verder verduurzamen van de warmtelevering in Den Haag en Leiden ter vervanging van STEG en hulpketelwarmte. Het verder verduurzamen van de warmtelevering in Delft, Ypenburg en Pijnacker-Nootdorp. Het bieden van aansluitcapaciteit om de warmtetransitie in de betreffende en aanliggende gemeentes verder te bespoedigen.

Nationaal belang

Het benutten van industriële restwarmte voor verwarming van de gebouwde omgeving en het bieden van uitbreidingsmogelijkheden voor levering van duurzame warmte ter vervanging van verwarming door aardgas tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

Verwachte systeemeffecten

Verminderde van gaslevering in de betreffende gemeenten. Het voorkomen van extra investeringen in het elektriciteitsnet voor verwarming in de gebouwde omgeving via warmtepompen.

Klimaat effecten

Voor WarmtelinQ wordt in 2030 een CO₂-reductie ca. 0,1 Mton/jaar verwacht en voor WarmtelinQ+ is dat ca. 0,08 Mton/jaar in 2030 oplopend tot maximaal 0,348 Mton/jaar in 2050 voor het totaal. Verder wordt er (indien de centrales en hulpketels die nu de warmte leveren gesloten worden) zowel in Den Haag als in Leiden per jaar een reductie van 32kTon NO_x-bereikt.

Knelpunten

De keten van uitkoppeling tot levering van warmte genereert onvoldoende middelen om winstgevendheid voor alle partijen te garanderen. Eneco weigert vooralsnog om de overeenkomst voor het warmtetransport te ondertekenen vanwege te hoge kosten. Het volloopprijs is thans een onderdeel van de transportkostencomponent. Er is aanvullende subsidie nodig om het operationeel werkend te krijgen. De Wet Collectieve Warmtevoorziening (Warmtewet 2.0) is nog niet aangenomen, waardoor de in rekening te brengen transportkosten nog niet onder ACM-toezicht staan.

Risico's en afhankelijkheden

De beoogde uitvoering van de Transitievisie Warmte door de betrokken gemeenten is gedeeltelijk afhankelijk van het doorgaan van WarmtelinQ(+). Door geleidelijke ontwikkeling van extra warmtevraag, is het onzeker of alle nieuw aan te leggen capaciteit voor het leveren van warmte zijn beslag zal krijgen. Indien niet tot uitrol van WarmtelinQ(+) besloten wordt, heeft dit waarschijnlijk gevolgen voor de ontwikkeling van bestaande elektriciteitsnetwerken omdat er toch duurzaam verwarmd zal moeten gaan worden. Ook zal het niet doorgaan bedreigend zijn voor het voortbestaan van Warmtebedrijf Rotterdam (zij hebben immers het contract voor warmtelevering in Leiden).

Mogelijke alternatieven

Voor verwarming van de gebouwde omgeving zijn een aantal al dan niet duurzame alternatieven voorhanden, zoals het blijven produceren van warmte in de elektriciteitscentrales in Den Haag en Leiden en de bijbehorende hulpketels. Ook kan verwarming door elektrificatie via warmtepompen of door benutting van lokale warmtebronnen via lokale warmtenetten plaatsvinden. Op de lange termijn zou verwarming door benutting van waterstof ook een optie kunnen zijn.

Voorgesteld besluit aan het BO MIEK

PIDI stelt voor WarmtelinQ(+) in het MIEK op te nemen, zodat het als voorbeeld kan dienen voor uitkoppeling van restwarmte in de rest van Nederland.

0 Project op hoofdlijnen

0.1 Project omschrijving en omvang

WarmtelinQ is een warmte transportnet met een diameter van 700 mm (op een deel van het tracé) en een maximale capaciteit van 248 MW met toebehoren en aftakkingen om restwarmte uit de industrie te transporteren naar bestaande en nieuwe gebruikers in stedelijke gebieden.

WarmtelinQ zal in fasen aangelegd worden. De eerste fase betreft de leidingen tussen Vlaardingen en Den Haag. Direct aansluitend volgen de leidingen tussen de Vondelingeplaat in de haven en Vlaardingen. Daarop aansluitend volgen de leidingen Rijswijk-Leiden (WarmtelinQ+ genoemd) met een diameter van 500 mm en een maximale capaciteit van 102 MW. In een nog later stadium zijn verdere uitbreidingen mogelijk, waarvan de eerste inzichten zijn vastgelegd in een Integraal Ontwerp (zie www.warmtelinq.nl)

Voor de toekomst is WarmtelinQ uitbreidbaar met aftakkingen naar zowel Westland als Oostland. Tevens is bij oplopende vraag een mogelijke uitkoppeling van warmte uit Europoort voorzien die via een volgende aan te leggen buisleidingverbinding via het Westland aan de stedelijke gebieden geleverd kan worden. Ook kunnen andere bronnen dan restwarmte worden aangesloten, mits ze aan de technische eisen van het warmtetransportnet voldoen.

WarmtelinQ is een project dat beschreven staat in de CES van het cluster Rotterdam-Moerdijk en wordt daardoor opgevoerd als project voor het MIEK. Het WarmtelinQ project wordt uitgevoerd door Gasunie. Havenbedrijf Rotterdam is betrokken om de restwarmte vanuit de industrie te ontsluiten. Provincie Zuid-Holland, vele gemeenten in Zuid-Holland rondom WarmtelinQ en het ministerie van EZK zijn betrokken overheden. Eneco en WbR zijn als launching customers voorzien voor het WarmtelinQ(+) warmtetransportnet in Zuid- Holland.

WarmtelinQ(+) kan in de toekomst (inclusief alle nog voorziene uitbreidingen) ongeveer 500.000 woningen van warmte voorzien. WarmtelinQ(+) zelf heeft een maximale capaciteit van ca. 158.000 woningen.

PIDI (bestaande uit het Rijk en de bij het project betrokken netwerkbedrijven, industriële partijen, energieproducenten en/of medeoverheden) is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van dit document.

1 Plan van Aanpak

1.1 De Beoogde project aanpak

Gasunie ontwikkelt de warmtetransportleiding en wordt daarbij ondersteund door o.a. PZH en EZK.

PZH ondersteunt met name op het vlak van vraagontwikkeling in de glastuinbouw en Leidse Regio en met financiële regelingen. EZK ondersteunt met financiële regelingen en het vormgeven van de juiste wet- en regelgeving (Wet Collectieve Warmtevoorziening of Warmtewet 2.0).

FID wordt zoals het nu lijkt in Q3 2021 genomen. Daarvoor dienen aantal launching customers transportcontracten af te sluiten. Ondertussen wordt alles in het werk gesteld om de leidingen tijdig in de grond te krijgen (engineering, aanbestedingen, vergunningen, stakeholdermanagement etc.).

Met het afsluiten van de transportcontracten door de launching customers zal bestaande warmtelevering (aan distributienetten) in Den Haag en Leiden verduurzaamd worden. Om WarmtelinQ vervolgens optimaal te benutten dienen ook andere gebieden/gemeenten aangesloten te worden. Daarvoor dienen vaak nog wel nieuwe distributienetten te worden aangelegd.

Het plan is omschreven in het door Gasunie geschreven Integraal Ontwerp¹. Het Integraal Ontwerp is een beeld van hoe het totale transportnet er in de toekomst uit zou kunnen zien. Het biedt daarmee een handvat voor zowel Gasunie als de betrokken gemeenten voor de ontwikkeling van het transportnet en de distributienetten. Door het eerste deel van de warmtetransportleiding tot Den Haag aan te leggen, worden de bestaande stadsverwarmingsleveringsgebieden in Den Haag en Delft (samen 28.000 bestaande woning equivalenten) ontsloten. Vervolgens is het de bedoeling WarmtelinQ+ aan te leggen, waardoor de bestaande stadsverwarmingsleveringsgebieden Ypenburg, Pijnacker-Nootdorp en Leiden (samen 27.000 bestaande woning equivalenten) ontsloten worden. WarmtelinQ+ kan alleen worden gerealiseerd als WarmtelinQ aangelegd wordt/is. Na deze voltooiing is er op het WarmtelinQ deel nog ruimte voor levering aan 55.000 woning equivalenten en op het WarmtelinQ+ nog ruimte voor 48.000 woningequivalenten. In totaal zijn in het WarmtelinQ-gebied 403.000 en in het WarmtelinQ+ gebied 190.000 woningequivalenten aansluitbaar. Dit betreft echter allemaal nieuw te ontwikkelen aansluitingen, waarvoor distributienetwerken aangelegd zullen moeten worden.

Voor WarmtelinQ geldt dat Gasunie klaar staat om een investeringsbesluit te nemen in oktober 2021. Voor hen is naast de financiering van het Rijk en de medeoverheden, het verkrijgen van voldoende contracten over afname van transportcapaciteit één van de belangrijkste voorwaarden voor het nemen van een verantwoorde investeringsbeslissing. Gasunie heeft nog geen besluit kunnen nemen, omdat Eneco en WbR nog niet zijn overgegaan tot ondertekening van een transportovereenkomst. Op hun beurt geven deze partijen aan dat hun onrendabele top gesubsidieerd moet worden met SDE++ of een alternatief instrument.

Voor WarmtelinQ+ geldt daarnaast dat onder enige voorbehouden door de Provincie Zuid-Holland is besloten tot een afgesproken investeringssubsidie en een lening aan Gasunie. Het daaropvolgende voorwaardelijke investeringsbesluit door Gasunie wordt op of omstreeks 1 oktober 2021 verwacht;

¹ <https://www.gasunie.nl/nieuws/onderzoek-integraal-warmtetransportsysteem-zuid-holland>

daarmee start de realisatiefase. Tegelijkertijd wordt een conditioneel investeringsbesluit genomen voor WLQ+. Als aan de voorwaarden is voldaan start de realisatiefase daarvan uiterlijk in 2023. Een functionerende warmtetransportleiding naar Leiden is beoogd in 2026. Een en ander kan nog worden beïnvloed door een in het eerste kwartaal van 2022 te verwachte definitieve uitspraak van de Europese Commissie inzake staatssteun aan WbR (de afwikkeling middels subsidies van de bij WbR ontstane financiële situatie is onderwerp van een aanvraag inzake vrijwaring staatssteun)

1.1.1 Versnellingsopties

Partijen die versnellingsopties zien kunnen deze in de startnotitie aanbrengen. Indien er een vraag uit volgt aan het BO-MIEK moet deze expliciet beantwoord worden in de documentatie

Indien het lukt om uiterlijk 1 oktober 2021 een positieve FID voor WarmtelinQ te krijgen zijn er voor het realiseren van WarmtelinQ geen mogelijkheden meer om te versnellen. Voor het realiseren van WarmtelinQ+ kan mogelijk het versneld doorvoeren van de Wet Collectieve Warmtevoorziening (Warmtewet 2.0) versnelling geven. Ook zou invoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening leiden tot regulering van de transporttarieven onder toezicht van de ACM, zodat er een extra waarborg voor de gebruikers van WarmtelinQ is.

Na het realiseren van de leidingen dienen deze voor een optimale benutting en verduurzaming zo spoedig mogelijk volledig te worden benut; de leidingen dienen 'vol te lopen'. Daarvoor dienen distributienetten te worden aangelegd. De ontwikkeling daarvan gaat momenteel nog langzaam, o.a. doordat gemeenten nog niet goed weten hoe dat te doen. Zij dienen voldoende kennis en middelen tot hun beschikking te krijgen om deze netten spoedig te ontwikkelen.

1.1.2 Bekostiging studie

WarmtelinQ en WarmtelinQ+ zijn in feite voorbereid voor instroming in de 4^e MIEK-fase voor FID. De uitgevoerde plannen om hier te komen zijn bekostigd door een directe subsidie van 15 M€ door het Rijk voor de voorbereidingen voor WarmtelinQ (reeds in 2019 toegekend). Voor de ontwikkeling van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ is het Rijk voornemens om aanvullend een subsidie voor de voorbereidingen te verstrekken van 15 M€.

Additioneel is voor WarmtelinQ en WarmtelinQ+ door het Rijk een directe subsidie voor de investering in de uitvoering van 70 M€ beschikbaar en voor WarmtelinQ en WarmtelinQ+ zal een subsidie in de vorm van een lening van 37,5 M€ toegekend worden door het Rijk. De lening fungeert als een risico-instrument voor een specifiek deel van de volloop (40 MW) van het Warmtetransportnet. De terugbetalingsverplichting van deze lening kan komen te vervallen indien en voor zover er geen 40MW daadwerkelijke afname gerealiseerd is. De provincie Zuid-Holland heeft besloten tot een directe investeringssubsidie van 81 M€ aan WarmtelinQ+. Ook neemt de provincie Zuid-Holland deel aan het risico-instrument (40MW) door het verstrekken van een subsidie in de vorm van een lening voor 22,5 M (en het afdekken van de afnameverplichting door Warmtebedrijf Rotterdam (WbR)).

In een overzicht de voorgenomen investeringssubsidies:

Investeringssubsidie	WarmtelinQ		WarmtelinQ en WarmtelinQ+		WarmtelinQ+
Rijk voor planontwikkeling	15,0	M€	15,0	M€	

Rijk voor realisatie		70,0	M€		
Provincie voor realisatie				81,0	M€
Totaal	15,0	M€	85,0	M€	81,0

En overige financiële middelen in de vorm van leningen/subsidie:

Overige subsidies/leningen	WarmtelinQ en WarmtelinQ+	WarmtelinQ+
Lening Rijk voor planuitvoering	37,5 M€	
Lening Provincie voor vollooprisico		22,5 M€

1.2 Governance en Organisatie

Voor de inrichting van de overlegstructuur wordt er onderscheid gemaakt tussen ambtelijke werkgroepen, stuurgroepen en bestuurlijke overleggen. De voorgestelde invulling van de Governance loopt in ieder geval tot het moment dat aan alle voorwaarden is voldaan om tot realisatie van het tracé Rijswijk-Leiden over te gaan. Over eventuele tussentijdse aanpassing van de Governance kan in onderling overleg besloten worden.

Het voorzitterschap van de verschillende overleggen ligt bij Gasunie.

Bestuurlijk overleg EZK-PZH-GU:

Bezetting:

- Gasunie: Hans Coenen, directeur Strategie en Business Development (VZ)
- EZK: Sandor Gaastra, directeur-generaal Klimaat en Energie
- PZH: Jeannette Baljeu, lid van het college van GS

Frequentie:

- 2 keer per jaar
- Additioneel aan de 2 bestuurlijke overleggen per jaar is bestuurlijke communicatie en aanwezigheid voorzien bij het betrekken van de stakeholders van het warmtetransportnet Zuid-Holland

Stuurgroep EZK-PZH-GU/WarmtelinQ:

Bezetting:

- Gasunie/WarmtelinQ: Guido Custers, algemeen directeur WarmtelinQ (VZ)
- EZK: plaatsvervangend directeur warmte en ondergrond
- PZH: art 5 1-2e

Frequentie:

- 4 keer per jaar

Het aantal werkgroepen en de samenstelling van de werkgroepen is nog nader te bepalen.

1.3 Stakeholders, draagvlak en Participatie

Het Rijk, de Provincie Zuid-Holland, gemeenten langs het tracé, Gasunie, Eneco, Vattenfall en WbR zijn de direct betrokken partijen bij WarmtelinQ en WarmtelinQ+.

De diverse gemeenten die langs het tracé liggen zijn stakeholders door het vervullen van de bestaande warmteconcessies en de mogelijkheid van het ontwikkelen van nieuwe leveringsgebieden van duurzame restwarmte. In gebieden waar al concrete initiatieven lopen op dit vlak zijn ook private partijen/organisaties betrokken. Ook zijn er private partijen/organisaties en/of gemeentes indirect betrokken door het ontplooiën van initiatieven om lokale duurzame bronnen aan WarmtelinQ en/of WarmtelinQ+ te laten leveren.

- WarmtelinQ zal het stakeholdermanagent en de communicatie vervullen en de provincie Zuid-Holland is het bevoegde gezag voor de inpassingsprocedure die wordt doorlopen. Wettelijke verplichtingen met betrekking tot participatie is de verantwoordelijkheid van deze partijen. Gasunie betreft op diverse wijzen en op diverse momenten belanghebbenden (zoals bewoners nabij het beoogde tracé), bijvoorbeeld door online sessies, koffiekar in de buurt, informatie via huis-aan-huis krant etc.
- Het transportnet wordt een 'open net', wat op non-discriminatoire wijze toegang biedt voor alle partijen, binnen technische voorwaarden (bronnen en afnemers)

1.4 Politiek Bestuurlijke aspecten

De ACM zal als toezichthouder fungeren volgens de het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening². Onderdeel van het wetsvoorstel is dat beheer van een regionaal warmtetransportnet een gereguleerde wettelijke taak wordt. Gasunie is beoogd om deze taak als warmtetransportbeheerder voor het warmtetransportnet in Zuid-Holland te krijgen. ACM zal toezien op de uitvoering van de wettelijke taken.

Decentrale en lokale overheden krijgen de kans om door WarmtelinQ en WarmtelinQ+ verdere benutting van restwarmte uit de Rotterdamse haven te ontwikkelen en de gebouwde omgeving van het gas af te krijgen. Alle aanliggende gemeenten zijn op de hoogte van het project WarmtelinQ en WarmtelinQ+ en hebben in veel gevallen zelfs convenanten getekend t.b.v. de gezamenlijke ontwikkeling van een mogelijke aansluiting op WarmtelinQ(+)

Er is nu en in de toekomst meer dan voldoende restwarmte in de Rotterdamse haven beschikbaar. Als er in de toekomst grootschalig elektrolyse apparaten geplaatst gaan worden om groene waterstof op te wekken, zal er ruim voldoende duurzame warmte beschikbaar blijven.

- Restwarmtelevering heeft voor industrie echter niet overal/altijd prioriteit, waarmee restwarmte-uitkoppeling achter kan gaan lopen bij de vraag. Dit heeft dan o.a. te maken met kapitaalsbeperkingen bij die partijen in relatie tot hetgeen restwarmtelevering hen oplevert. Maar ook het feit dat de uitkoppeling slechts één keer per een aantal gerealiseerd kan worden.

² Dit wetsvoorstel is reeds geconsulteerd. Advies door de RvS en behandeling in de Tweede/Eerste Kamer moet nog plaatsvinden.

- Ook is de beschikbaarheid soms beperkt doordat een klant om kleine hoeveelheden restwarmte vraagt (een warmtenet moet vanaf nul worden opgebouwd), terwijl bij de bron een grote hoeveelheid warmte uitgekoppeld wordt (met een hoge investering die terugverdiend moet worden). De warmte kan zodoende veel te duur worden, waardoor een contract niet tot stand komt.
- Door de gebondenheid en het monopolistische karakter van warmtelevering, is dit type verwarming niet uniform sociaal geaccepteerd. In de media zijn hier diverse artikelen en uitzendingen aan gewijd.
- Restwarmte van (fossiele) industrie wordt niet in alle gemeenten als 'duurzaam' ervaren, wat de medewerking voor de uitrol van warmtenetten bemoeilijkt.
- Ten behoeve van de overdracht van de warmte van WLQ naar de distributienetten zijn Warmte Overdracht Stations (WOS) nodig. Deze moeten veelal in dichtbebouwde omgeving worden gebouwd (dicht bij distributienet). Ruimte is veelal beperkt, met mogelijke weerstand van omwonenden als gevolg. Datzelfde geldt feitelijk voor de leidingen (transportnet en distributienet)

Op dit moment heeft Gasunie laten weten nog geen besluit tot werkelijk investeren te kunnen nemen, omdat Eneco en WbR nog niet zijn overgegaan tot ondertekening van een overeenkomst voor transport. Bij overname van het Eneco-project 'Leiding door het Midden' door Gasunie is afgesproken dat Eneco als launching customer voor de transportleiding een transportovereenkomst met Gasunie zou sluiten. Deze ondertekening is van cruciaal belang voor het nemen van een investeringsbesluit en het realiseren van het warmtetransportnet.

Eneco (en dat geldt ook voor andere mogelijke gebruikers van de infrastructuur) zit gevangen tussen het maximaal te rekenen tarief voor warmte dat is voorgeschreven door het 'niet meer dan anders principe' en de inkoop en overige kosten voor warmtelevering. De kosten en opbrengsten variëren bovendien nog met de variatie van de energieprijzen in de markt. Indien het verschil tussen deze bedragen lager is dan de in rekening te brengen kosten, dan is de warmtelevering voor Eneco een verliesgevende business en is het niet de verwachting dat ze tot ondertekening van de transportovereenkomst over zal gaan. Voor WbR geldt dat zij reeds verplichtingen zijn aangegaan met Vattenfall voor de levering van warmte in de regio Leiden en met de warmtebron in Rotterdam.

De kosten voor het gebruik van de infrastructuur zijn door Gasunie op een nieuwe leest geschoeid, waarbij ook het volloopriscio in de kosten tot uitdrukking komt. Het betreft hier alleen de kosten voor basislast warmte. Aangezien er van de uitkoppeling tot de daadwerkelijke levering van warmte, verliezen kunnen optreden tot ca. 25% en er ook kosten zullen zijn voor de benodigde pompenergie, de dispatch, de klantenbehandeling, het demiwater en de benodigde levering van het back up en piekvermogen, is het goed voor te stellen dat warmtelevering voor Eneco op deze wijze niet meer rendabel is. Eneco heeft door het in bezit zijn van de Leiding over Noord van Rozenburg naar Rotterdam en de warmteleveringsovereenkomsten met Uniper in Den Haag en Rotterdam goed inzicht in de kosten van leidinggebruik en alternatieven voor warmtelevering volgens het huidige systeem van warmte-opwek in Den Haag met elektriciteitscentrales en hulpketels. In een presentatie³ van Eneco over de voorloper van WarmtelinQ, de zogenaamde Leiding door het Midden, spreekt Eneco zelf over transportkosten van 4,0-5,5 €/GJ.

3

https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/4807575/1/Presentatie_Leiding_door_het_Midden_20161130

Voor Vattenfall in Leiden gelden mogelijk andere overwegingen omdat Vattenfall via WbR de warmte gecontracteerd heeft (door een voorgenomen leidingverbinding die nooit aangelegd is) en Vattenfall via WbR mogelijk gecompenseerd wordt voor kosten.

Gasunie gaat er bij het inwerking treden van de Warmtewet 2.0 te zijner tijd van uit dat een gereguleerd, en door de ACM gecontroleerd, tarief (op kosten gebaseerd) in rekening gebracht zal worden. Echter, aangezien die regulering er nog niet is heeft Gasunie vooralsnog een commercieel tarief afgesproken, mogelijk zal dit commerciële tarief nooit in rekening gebracht worden (als de regulering er is voordat project live gaat).

Winstgevendheid van levering van gedistribueerde warmte staat in het algemeen op gespannen voet met het verder isoleren van de gebouwde omgeving; hoe beter de isolatiegraad is, hoe relatief duurder de warmtelevering wordt.

Als er te weinig in de keten verdiend kan worden, is het niet de bedoeling dat een partij de verliezen moet lijden en andere partijen de doorberekening van hun kosten zodanig kunnen optimaliseren, dat ze zelf altijd rendement blijven maken. Dat er te weinig in de keten te verdienen is, wordt ook door WarmtelinQ zelf bevestigd. Alternatieve duurzame verwarmingsopties zijn in veel gevallen echter nog een stuk duurder.

Op dit moment is de warmtetransportmarkt nog geen gereguleerde markt. In de toekomstige Wet collectieve warmtevoorziening zal vastgelegd worden dat een door de Minister aan te wijzen partij het beheer over de transportinfrastructuur heeft. Het warmtetransportsysteem zal daarbij een non-discriminatoire toegang kennen. Gasunie is de beoogde warmtetransportbeheerder voor dit warmtetransportnet. Daarom is Gasunie gevraagd om het plan en de realisatie van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ uit te voeren.

Eneco zal de eerste gebruiker van WarmtelinQ zijn en WbR zal de eerste gebruiker van WarmtelinQ+ zijn, beiden voor vervanging van de huidige warmteproductie met elektriciteitscentrales van Uniper in Den Haag en Leiden en ketels in Ypenburg. Er is een zeer hoog ambitieniveau gesteld om de overblijvende beschikbare capaciteit op WarmtelinQ en WarmtelinQ+ te benutten, afhankelijk van ontwikkeling van nieuwe warmteleveringsprojecten in de aangrenzende gemeentes kunnen ook andere partijen klant worden.

De uitgekoppelde en/of geleverde duurzame restwarmte geeft op dit moment geen recht op EUA-certificaten volgens het ETS systeem, de warmtelevering vermijdt wel CO₂-emissies, maar krijgt er op dit moment geen verhandelbare certificaten voor terug.

1.5 Oplossingsrichting(en): materialisatie van de oplossing

De 0-optie (geen realisatie van WarmtelinQ) heeft een aantal consequenties, t.w.

- Het door moeten gaan met warmtelevering uit elektriciteitsopwekking en ketels in de huidige leveringsgebieden
- Het mogelijk failliet gaan van WbR door de te zware lasten van de niet verkochte warmte
- Het in gevaar komen van de warmtelevering in Leiden en Den Haag omdat er op zeker moment weer in nieuw productievermogen geïnvesteerd zal moeten worden

- Het niet bereiken van de additionele reductie van CO₂ en NO_x-emissie (voor 2030 respectievelijk voor WarmtelinQ van ca 0,1 Mton/jaar en ca. 32 kton/jaar en voor WarmtelinQ+ ca. 0,08 Mton/jaar en ca. 32 kton/jaar)
- Het niet via benutting van restwarmte uit de industrie grootschalig kunnen uitbreiden van warmtelevering in Zuid-Holland.

Indien er geen verdere ontwikkeling van restwarmtelevering plaats zal vinden, zal de verwarming van de gebouwde omgeving meer ge-elektrificeert worden en mogelijk in de toekomst ook meer via groen of waterstofgas gaan plaatsvinden.

Er zal meer in de elektriciteitsdistributienetten geïnvesteerd moeten worden (met hoge kosten in zowel ruimtelijke als financiële zin) en in het geval van waterstof zal mogelijk de bestaande gasinfrastructuur naar groen en/of waterstofgas omgebouwd moeten worden. Volgens vele analyses (o.a. CE Delft) zijn de maatschappelijke nationale kosten hiervan (veel) hoger dan de aanleg van een warmtenet. Groengas en waterstof is op dit moment bovendien zeer beperkt beschikbaar, het heeft de voorkeur om deze in te zetten in gebieden waar geen goed alternatief voorhanden is (zoals de industrie zelf).

2 Urgentie

2.1 Waarom nu

Het is een lang gekoesterde wens om de overvloedige warmte van de industrie in de Rotterdamse haven te benutten in de gebouwde omgeving, waarbij in de gebouwde omgeving reductie van CO₂ en NO_x emissies zullen plaatsvinden. Het leeuwendeel van de huidige warmteopwekking in de onderhavige gebieden vindt nu plaats door elektriciteitscentrales die in de gebouwde omgeving staan en door individuele cv-ketels. De centrales hebben niet het eeuwige leven en het is ook niet te verwachten dat onder de huidige energietransitie nog in gelijksoortige centrales geïnvesteerd zal gaan worden. Het voorhanden zijn van capaciteit om nieuwe warmteleveringsgebieden te kunnen ontsluiten is een belangrijke meekoppelkans.

- Zowel private als publieke partijen staan nu voor keuzen als het gaat om de toekomstige warmtevoorziening. Het project is momenteel in een dusdanig stadium dat men voor restwarmte via WarmtelinQ(+) kan kiezen. Indien het project te lang op zich laat wachten, wordt mogelijk deels voor alternatieven gekozen, waarmee de potentiële (afzet)scope van het project te klein wordt om later alsnog uit te voeren (als blijkt dat er voor hele delen van de gebouwde omgeving onvoldoende alternatieven zijn). Nu is er een momentum om door te pakken. De vele betrokken partijen in de gehele keten hebben de neuzen nu voldoende in dezelfde richting staan mits aan een paar voorwaarden (m.n. betaalbaarheid) wordt voldaan. Heineken in Zoeterwoude is inmiddels al afgehaakt en plant zijn verduurzaming via Eneco zonder benutting van industriële restwarmte te bereiken.
- Opzet van project en organisatie kan bovendien als leerschool dienen voor potentiële andere warmteprojecten die nu moeilijk van de grond komen. In alle gemeenten worstelt men namelijk met de vraag hoe de warmteketen te ontwikkelen. Dit project (of elementen uit dit project) kan daarbij als voorbeeld dienen en zo een landelijke bijdrage of boost te leveren aan de warmtetransitie.

2.2 Waarom dit project

Er zijn voor WarmtelinQ geen alternatieve routes te bedenken die alle grote leveringsgebieden onderweg verbindt. Voor WarmtelinQ+ is er mogelijk nog een variant te bedenken die via het verlengen van de B-driehoek leiding van Uniper langs Zoetermeer en het Oostland naar Leiden loopt. In de analyse van Gasunie is de B-driehoek leiding niet meegenomen, dus dit alternatief is bij de grondige analyse niet verkend. Wel is WarmtelinQ+ ontwikkeld als alternatief voor de Leiding Over Oost, dit alternatief zou parallel aan de B-driehoek leiding van Uniper gelegd worden. Uit het Integraal Ontwerp van Gasunie blijkt dat zowel WarmtelinQ als WarmtelinQ+ maatschappelijk gewenste oplossingen zijn.

Een warmtetransportnet t.b.v. grote delen van Zuid-Holland, los van de exacte tracés, is bovendien gewenst, omdat de alternatieve duurzame verwarmingsopties beperkt beschikbaar zijn en/of tot veel hogere maatschappelijke kosten zullen leiden.

2.3 Kritieke tijdpad & fasering

Het streven is om in 2024/2025 de levering van duurzame restwarmte via WarmtelinQ operationeel te hebben. Beoogd wordt om WarmtelinQ+ medio 2026 gereed te hebben. Eerst dient WarmtelinQ gereed en operationeel te zijn voordat WarmtelinQ+ operationeel gemaakt kan worden. Het definitieve besluit over WarmtelinQ+ hangt nog af van de toetsing door de Europese Commissie op ongeoorloofde staatssteun bij de afhandeling van de financiële problemen bij WbR en het afsluiten van transportovereenkomsten met warmtebedrijven (Eneco en WbR).

Het definitieve investeringsbesluit voor WarmtelinQ is begin oktober 2021 voorzien. Er zal dan echter wel overeenstemming over de transportovereenkomst moeten zijn tussen Gasunie en Eneco en WbR. Verwacht wordt dat Gasunie in 2021 een investeringsbesluit over de WarmtelinQ+ neemt onder voorbehoud van het verkrijgen van de benodigde vergunningen.

Het vergunning traject voor WarmtelinQ is in een vergevorderd stadium. Voor WarmtelinQ+ loopt de vergunningaanvraag nog niet, maar is men wel met de voorbereidingen bezig. Mede gezien het feit dat een aantal gemeentegrenzen moet worden gepasseerd is de vergunningverlening een complex proces. Ook technisch kent het vele uitdagingen omdat de leidingen ondergronds gelegd worden, in stedelijke gebieden, onder (water)wegen door en door natuur en agrarische gebieden. Dat geldt niet alleen voor de ondergrondse leidingen, maar ook voor de bovengrondse Warmte Overdracht Stations (WOS). Daarvoor dienen ook geschikte locaties te worden gevonden.

2.4 Tot welke fase van het MIEK zou het project willen/moeten toetreden?

Omdat de plannen al klaarliggen en uitgedetailleerd zijn, is de verwachting dat het project in fase 4 van het MIEK kan instromen.

3 Nationaal belang

3.1 Wat is de rol van dit project op nationaal niveau

Vanuit de relevante RES-en blijkt dat alle bronnen meer dan nodig zijn voor doelmatige verduurzaming van (de gebouwde omgeving van) Zuid-Holland. WarmtelinQ is in de plannen opgenomen als een cruciale en noodzakelijk bron voor de verduurzaming.

Met de realisering van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ zou er voor het eerst infrastructuur voor het transporteren van restwarmte in Nederland gerealiseerd worden, waarbij de toegang op een open en non-discriminatoire manier geregeld is. Het zou een voorbeeld moeten zijn voor initiatieven voor uitkoppeling van restwarmte in de industrie en deze te benutten voor de gebouwde omgeving. Een en ander volgens de nieuwe Wet Collectieve Warmtevoorziening (Warmtewet 2.0).

Doordat de restwarmte uitgekoppeld wordt bij de industrie, zal deze warmte vrij van CO₂ zijn.

Levering van restwarmte kan de benodigde flexibiliteit op het elektriciteitsnet verminderen, omdat levering van restwarmte voorkomt dat warmtelevering grootschalig ge-elektrificeert zal worden. Warmtelevering zelf kan (in de toekomst) door inzet van buffers zeer flexibel gemaakt worden.

Verder biedt WarmtelinQ de mogelijkheid om in de toekomst ook andere warmtebronnen dan restwarmte (geothermie) te ontsluiten die zonder WarmtelinQ te ver van een afzetgebied gelegen zijn. Momenteel is het temperatuurniveau van de geothermie putten nog onvoldoende, maar in de toekomst zou dat kunnen veranderen.

Bovendien zullen warmtenetten in de toekomst steeds slimmer worden (4^e/5^e generatie warmtenetten). De verwachting is dat warmtenetten steeds meer een onderdeel van het gehele energiesysteem zullen worden, waaronder het e-net. Dit kan bijvoorbeeld door Power to Heat. Zeker in combinatie met de glastuinbouw, die ook een toekomstig beoogde afnemer is en zelf over veel buffercapaciteit beschikt, kan het energiesysteem in de toekomst geoptimaliseerd worden. Daarvoor moet eerst een goede basis worden gelegd. Deze basis is WarmtelinQ nu aan het ontwikkelen.

3.2 Is er een Cluster Overstijgende aanpak nodig

Het reguleren van het warmtetransport volgens de Wet Collectieve Warmtevoorziening (Warmtewet 2.0) moet ook voor andere clusters moeten gaan gelden.

WarmtelinQ(+) kan zeker gezien worden als pilot voor het op de juiste wijze implementeren van het warmtetransport volgens de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Het knelpunt van de transportkosten moet echter wel opgelost worden om een succesvolle rol-out van dit concept in heel Nederland te kunnen bewerkstelligen.

Realisering van WarmtelinQ(+) is nodig om een substantiële mogelijke bijdrage van de verduurzaming van de verwarming van de gebouwde omgeving te kunnen krijgen.

Daarnaast geldt dat de hele warmteketen dient te worden ontwikkeld, dus van de bron (industrie) tot en met de eindklant (gebouwde omgeving), maar ook de glastuinbouw. In al deze drie gebieden

gelden verschillende regels, doelstellingen, belangen etc. Bovendien zijn er verschillende ministeries bij betrokken. Ook tussen gemeenten kan betere samenwerking plaatsvinden over bijvoorbeeld het ontwikkelen van een distributienet; zo'n net hoeft niet te stoppen bij de gemeentegrenzen.

3.3 Nationale regie nodig

Tegenover de eerdere plannen van Eneco voor realisering van de zgn. Leiding door het Midden en de eerdere plannen van WbR voor realisering van de zgn. Leiding over Oost, zal de realisering van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ op zijn snelst een vertraging van 5 jaren op de realisatie betekenen. Het kunnen realiseren van een positieve business case voor alle partijen die een bijdrage hebben in de hele warmteketen, is een voorwaarde om tot een succesvolle uitrol te komen. Nationale regie is nodig om dit te realiseren. EZK heeft daarom in 2019 richting de Tweede Kamer toegezegd regie te gaan voeren over dit project en daar sindsdien invulling aan gegeven.

De ontwikkeling van de vraag en het afdekken van het volloop risico van de infrastructuur kan alleen met goede wetgeving. Dat dient op nationaal niveau te worden geregeld.

3.4 Bijdrage aan het behalen van nationale doelen

Het project is belangrijk voor het realiseren van de verduurzaming van verwarming in de gebouwde omgeving en glastuinbouw. Eerlijkheid gebied te zeggen dat het realiseren van een transportverbinding voor duurzame warmte niet inhoudt dat verduurzaming van verwarming in de gebouwde omgeving automatisch van de grond komt. Ondanks een al 12-jarige aanwezigheid van grote hoeveelheden duurzame warmte dwars door de gebouwde omgeving van Rotterdam Zuid, is het nog steeds niet zo dat de dichte bebouwing al aangesloten is op deze warmte. De benutting is tot op heden sporadisch te noemen. Onder andere de Wet Collectieve Warmtevoorziening dient hier echter wel een versnelling in aan te brengen. WarmtelinQ vormt dan een basis waar veel gemeenten met een warmtenet op aan kunnen sluiten.

4. Nut en Noodzaak

4.1 Technische haalbaarheid

De infrastructuur van WarmtelinQ bestaat uit een tweetal (aanvoer en retour) parallel lopende geïsoleerde stalen buisleidingen, tot het aftakpunt van WarmtelinQ+ elk met een diameter van 700 mm en verder naar de centrale van Uniper in Den Haag aan het De Constant Rebequeplein in Den Haag elk met een diameter van 600 mm. WarmtelinQ+ is een aftakking op WarmtelinQ die ter hoogte van Rijswijk wordt aangebracht en bestaat uit een tweetal (aanvoer en retour) parallel lopende geïsoleerde stalen buisleidingen, elk met een diameter van 500 mm en die lopen naar de westkant in Leiden. E.e.a. schematisch in rood aangegeven in de figuur.1. Ook zijn er een aantal leidingdelen in een meer conceptuele fase die nader uit zullen worden gewerkt zodra er een concretere warmtevraag is in de desbetreffende regio.

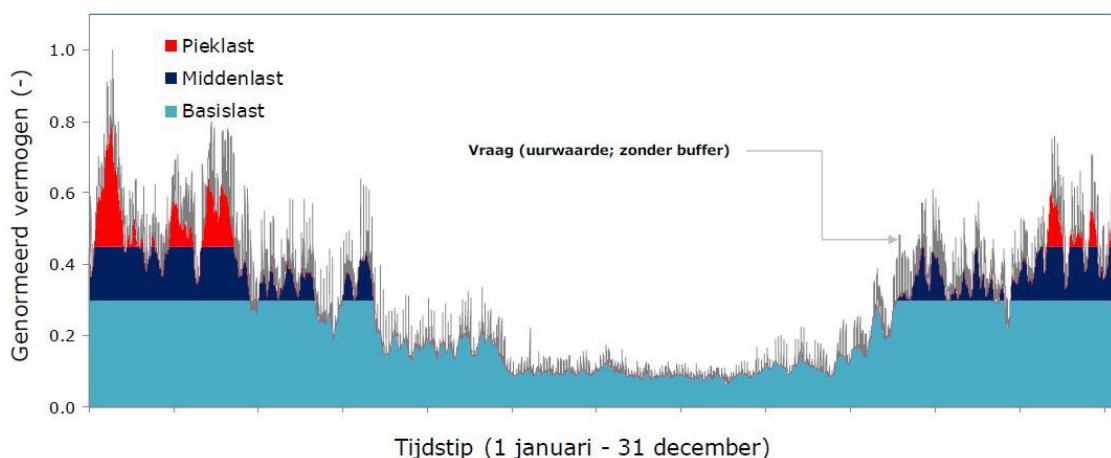
Figuur 1, WarmtelinQ en WarmtelinQ+ tracés in Zuid-Holland

Naast de WarmtelinQ en WarmtelinQ+ leidingen in figuur 1 zijn er nog meer warmtetransportleidingen in Zuid-Holland, t.w.:

- De Leiding over Noord van Eneco lopende van Rozenburg naar de Galileïstraat in Rotterdam.
- De Nieuwe Warmteweg van WbR, lopende van Rozenburg naar Rotterdam met aftakkingen naar Wilhelminapier en het Maasstad Ziekenhuis.
- De B-driehoek leiding van Uniper van de Uniper centrale aan de Capelseweg tot in Bleiswijk aan de A12.

De maximale capaciteit van het eerste leidingdeel van WarmtelinQ tot aan Rijswijk bedraagt 248 MW, het vervolgdeel naar Den Haag heeft een maximale capaciteit van 166 MW. WarmtelinQ+ heeft een maximale capaciteit van 102 MW. Bij toekomstige realisatie van het Integrale Ontwerp, waarin nog meer grote transportleidingen zijn voorzien, zal nog meer capaciteit beschikbaar komen. Dat betekent dat warmte uit andere industrieën nuttig zal worden ingezet in nog meer delen van Zuid-Holland.

Het referentiedocument van WarmtelinQ (Integraal Ontwerp Warmtetransport Zuid-Holland) rekent met 6000 vollasturen per jaar, waarbij vollast gedefinieerd is als 30% van de maximale piekbelasting in het totaal van de warmteleveringsgebieden. De maximale hoeveelheid aan te sluiten woningequivalenten waarmee WarmtelinQ rekent is gebaseerd op alleen basislastlevering van WarmtelinQ (en WarmtelinQ+). Een en ander is te zien in figuur 2.

Figuur 2, typisch jaarlijks warmteprofiel

Zolang de capaciteit van WarmtelinQ (en WarmtelinQ+) nog niet volledig benut is, is het ook mogelijk om Middenlast en Pieklast middels WarmtelinQ te leveren. Uiteindelijk moet onder normale omstandigheden de infrastructuur 24x7 beschikbaar zijn.

Voorlopig zullen de bestaande warmtedistributienetten Den Haag (24.000 woningequivalenten) de infrastructuur van WarmtelinQ gaan gebruiken, de infrastructuur van WarmtelinQ+ zal in eerste instantie gebruikt worden voor het beleveren van bestaande distributienetten in Leiden (15.000 woningequivalenten).

Er zal alleen via een hydraulische scheiding met de bestaande Leiding over Noord van Eneco een koppeling gemaakt worden. Het water zal zodoende niet door alle infrastructuur lopen. Uniper verzorgt reeds de inzet van warmte in Rotterdam, de B-driehoek, Den Haag en Leiden.

WarmtelinQ (en WarmtelinQ+) zijn typisch regionale infrastructuren. Het zou als voorbeeld kunnen dienen om op andere plekken in Nederland uitkoppeling en transport van restwarmte naar distributienetten in de gebouwde omgeving van de grond te krijgen.

De bestaande (door centrales en ketels) bediende warmte-aansluitingen zullen bijna in zijn geheel vervangen worden door duurzame warmte getransporteerd door WarmtelinQ (en WarmtelinQ+). Op dagen met een hoge belasting (lage buitentemperatuur) zal de capaciteit van WarmtelinQ (en WarmtelinQ+) niet voldoende zijn en zullen ketels ook warmtelevering verzorgen. Op termijn zullen deze ketels ook vervangen moeten worden door duurzame alternatieven.

Er wordt gerekend met een besparing van 0,18 Mton per jaar aan CO₂-emissie, dit getal is echter afhankelijk van het sluiten van de betreffende elektriciteitscentrales. Indien deze centrales niet sluiten, zal de besparing minder zijn omdat er dan tijdens de draaiuren ook restwarmte beschikbaar is.

De infrastructuur betreft bewezen technologie, dus TRL9, vanuit de technologie zijn er zodoende geen beperkingen in de waardeketen.

De te leggen leidingen zullen aan de vraagzijde gekoppeld worden met de nog te realiseren Warmte Overdracht Stations in Den Haag. Voor het realiseren van de gewenste groei in aansluitingen, kunnen

op de leidingen van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ nieuwe warmteoverdrachtstations aangesloten worden voor het ontsluiten van nieuwe gebieden of er kan uitbreiding via de bestaande distributienetten plaatsvinden voor groei van aansluitingen in de bestaande gebieden.

Er zal in eerste instantie bij de vervanging van de bestaande warmtelevering door restwarmte van elektriciteitsopwekking en hulpketels door de warmtelevering via WarmtelinQ en WarmtelinQ+ mogelijk verplaatsing van gas naar restwarmte plaatsvinden. Of dit werkelijk zo zal zijn, hangt ervan af of de betreffende elektriciteitscentrales zonder warmtelevering nog economisch inzetbaar zullen zijn. Een en ander is afhankelijk van de ontwikkeling van de gas en elektriciteitsprijzen en de kosten voor CO₂-emissie certificaten. Voor de bestaande levering die gedekt wordt door opwek uit hulpketels zal direct een mutatie van gas naar restwarmte plaatsvinden. De beoogde uitbreidingsplannen van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ zullen voor de basislast van de warmtelevering de beoogde mutatie van gas naar restwarmte hebben, voor de piek en middellast warmtelevering is het afhankelijk van de ontwikkeling van geschikte duurzame bronnen in de betreffende gebieden. Een en ander is ook weer afhankelijk van de mate van benutting van WarmtelinQ en WarmtelinQ+; hoe minder benut, des te meer piek en middellast levering van uitgekoppelde restwarmte kan plaatsvinden.

1. *Robuustheid & Optionaliteit:*

De infrastructuur geeft de industrie zelf geen toegang tot meerdere transitiepaden, het beperkt zelfs de mogelijkheden voor de industrie, omdat uitkoppeling van restwarmte bij de industrie niet gratis is en wijzigingen in de industriële processen ten gevolge van de ingezette verduurzaming kunnen leiden tot noodzakelijk aansluiten van nieuwe bronnen en daardoor introductie van inflexibiliteit en hogere kosten. Bij het uitvoeren van verschillende verduurzamingsopties in de industrie zal altijd restwarmte overblijven die dan via WarmtelinQ ingezet kan worden. Het hele idee van WarmtelinQ is dat er meerdere bronnen worden aangesloten waardoor er enige flexibiliteit in het systeem kan ontstaan. In de toekomst zouden klanten kunnen kiezen tussen bronnen. Uiteindelijk leidt dit op termijn mogelijk tot een 'marktplaats' voor warmte.

2. *Toekomstvastheid:*

De infrastructuur kan aan de uitkoppelpunt van warmte aan verschillende bronnen verbonden worden, aan de beleveringskant ligt aansluiting van nieuwbouw voor de hand, maar ook grote delen van de bestaande bouw zullen aangesloten worden (zo laten de eerste analyses in de Transitie Visies Warmte zien). Met een voortschrijdende isolatiegraad en vereisten in nieuwbouw, wordt het benutten van restwarmte wel steeds relatief duurder. WarmtelinQ wordt ontworpen om op hoge temperatuur te opereren. Hierdoor kunnen zowel distributienetten met een lage als hoge temperatuur aansluiten. Zodra de vraag/distributienetten dat toelaat zou ook het temperatuurregime van WarmtelinQ zelf omlaag kunnen.

4.2 Economische effecten

De warmteleveringsbedrijven verwachten een groei van het aantal aansluitingen. De door de aanliggende gemeentes te ontwikkelen Transitievisie warmte (TVW) zal uitsluitsel moeten geven over de haalbare groei in aansluitingen. Door de plantontwikkeling van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ is wel een betere kosteninschatting van gedistribueerde duurzame restwarmtelevering in de gebouwde omgeving te geven, waardoor vergelijkingen met alternatieven voor duurzame

warmtelevering beter worden. Hierdoor kunnen gemeentes weer beter gefundeerde besluiten nemen bij de vaststelling van hun TVW.

De plannen dragen niet bij aan de lange termijn ontwikkeling van een duurzame industrie. Wel vergroot de plannen de mogelijkheden tot verduurzaming van de gebouwde omgeving en mogelijk de glastuinbouw in de aanliggende gemeentes. Zo helpt de industrie de energietransitie mogelijk te maken.

De infrastructuur heeft geen invloed op het behoud van de bestaande industrie, de industrie zal bij tegenwind niet overleefd gehouden kunnen worden door het benutten van de restwarmte. De mogelijkheid van benutting van restwarmte bij de industrie in het cluster wordt anders dan voor prodoeleinden niet gezien als een argument om vestiging van duurzame industrie aantrekkelijk te maken.

De voorziene uitkoppeling van warmte heeft geen invloed op het behouden of versterken van de bestaande strategische posities van de beleverende industrie. Het project WarmtelinQ is niet relevant voor (voorgenomen) ontwikkeling van industrie in de landen om ons heen en verder.

4.3 Brede maatschappelijke welvaart

Dit project kan grote invloed hebben op de RES-en en dan met name op de Transitievisie Warmte in de betreffende gemeentes. Ook kan bij realisatie van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ een vervolgstap gemaakt worden waarmee de tuinbouw in het Westland en in het Oostland van restwarmte kan worden voorzien, hier zijn echter wel weer additionele investeringen in infrastructuur voor nodig. Deze zijn overigens al opgenomen in het Integraal Ontwerp.

Voor het grootschalig verduurzamen van de warmtelevering in de gebouwde omgeving kan het realiseren van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ een kritische succesfactor zijn. Warmtenetten zijn in veel gebieden de maatschappelijk voordeligste optie om de warmtevoorziening te verduurzamen. Zonder dit project worden de kosten voor alle partijen (incl. eindconsument) en stuk hoger en veelal onbetaalbaar (huizen isoleren en warmtepompen installeren kost 10-duizenden euro's). Daarnaast is verzwaren van het elektriciteitsnet (i.v.m. plaatsen warmtepompen) duur, lastig en daarmee ongewenst.

Zonder realisatie van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ is het moeilijk voor te stellen dat de tuinbouw wel aan de duurzame warmte gebracht kan worden, dit omdat a) de kosten van het uitrollen van een transportsysteem voor warmte relatief lager worden bij uitbreiding van het systeem en b) de tuinbouw thans een economisch model bedrijft waar lagere belastingen op hun benodigde energie geheven worden, hierdoor zal het tarief dat de tuinbouw genegen is te betalen voor de warmte lager zijn dan de maximum tarieven die in de gebouwde omgeving gerekend kunnen worden.

4.4 Klimaat effect

Door realisering van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ wordt een reductie van CO₂ voorzien van 0,18 Mton/jaar in 2030, wanneer alle bestaande leveringsgebieden aangesloten zullen zijn. In 2025 is echter alleen Den Haag nog maar aangesloten via WarmtelinQ; dit levert een besparing van maximaal 0,1 Mton/jaar op. Uiteindelijk is bij volledige benutting van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ in

2050 een reductie haalbaar van 0,348 Mton/jaar (Integraal Ontwerp Warmtetransport Zuid-Holland; autonoom haalbaar 0,139 Mton/jaar, extra door Voordeeldelen 0,196 Mton/jaar en Extra door Afstemming ontwikkeling lokale bronnen 0,13 Mton/jaar).

De emissiereductie die met uitkoppeling van restwarmte bereikt kan worden is marginaal ten opzichte van het reductiepotentieel bij de industrie. Beiden zijn echter hard nodig.

Decarbonisatie in de gebouwde omgeving wordt door realisering van de WarmtelinQ en WarmtelinQ+ mogelijk gemaakt. Indien de infrastructuur niet aangelegd wordt, zal de warmtetransitie in de gebouwde omgeving op een van de andere principes gebaseerd moeten worden. De bestaande STEG eenheden zouden omgebouwd kunnen worden van aardgas op ammoniak, die dan weer uit waterstof geproduceerd kan worden. Voor de nieuw te realiseren aansluitingen zal veelal naar individuele warmte-opwek door elektrische warmtepompen, groen gas of waterstof gekeken gaan worden als alternatief voor duurzame restwarmtelevering. De maatschappelijke kosten van deze opties zijn in veel gevallen echter (veel) hoger.

De voor WarmtelinQ en WarmtelinQ+ berekende reductie van CO₂-uitstoot betreft de totale uitstootreductie die wordt gerealiseerd wanneer de volledige voorzieningsketen naar de gebouwde omgeving klimaatneutraal is ingericht. Deze uitstootreductie is in lijn met de gegevens uit de startanalyse van het PBL. De startanalyse van het PBL bepaalt de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten, in deze benadering zijn verschillende scenario's van prijsontwikkeling betrokken. De CO₂-reductie zal in de gebouwde omgeving plaatsvinden binnen Nederland in de gemeentes die beleverd kunnen worden door WarmtelinQ en WarmtelinQ+.

De infrastructuur van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ zelf geeft geen risico op lock-in effecten, het kan echter wel mogelijk zijn dat de bronnen gewijzigd moeten worden door gewijzigde omstandigheden. Als voorbeeld uitkoppeling van warmte bij afvalverbranding; als er door introductie van circulaire processen steeds minder afval ter verbranding zal worden aangeboden, dan zal de bron bij een afvalverbrandingsinstallatie op een zeker moment verplaatst moeten worden. Aangezien er voldoende duurzame bronnen beschikbaar zullen zijn, hoeft dit geen probleem op te leveren.

5. Ruimtelijke inpassing

Na uitvraag naar gemeenten is de beschikbare ruimte in de ondergrond voor de tracés geanalyseerd, ook is een afweging gemaakt per gemeente welke buurten mogelijk wel en niet op een te ontwikkelen warmtedistributienet kan worden aangesloten. De af te nemen vermogens per mogelijke aftakking zijn hierbij beschouwd.

De ontwikkeling, bouw en aanleg van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ zijn niet gehouden aan de RCR-procedures. Voor WarmtelinQ wordt op dit moment een zogenaamde PIP-procedure doorlopen. Hiervoor is de provincie het bevoegd gezag. Onderdeel van de procedure is het opstellen van een project MER en een passende beoordeling. Voor WarmtelinQ+ zal wederom een PIP-procedure doorlopen worden.

6. Financieel

6.1 Kosten inschatting

De totale kosten voor het aanleggen van de infrastructuur van WarmtelinQ en WarmtelinQ+ zijn door Gasunie geschat op 600 miljoen euro. Dit is exclusief de uitkoppelingskosten bij de industrie.

6.2 Ondersteuningsbehoefte

In paragraaf 1.1.2 wordt de reeds toegezegde ondersteuning voor dit project uiteengezet. Aanvullend hierop bekijkt EZK momenteel de mogelijkheden om de SDE++ geschikt te maken voor projecten als WarmtelinQ: restwarmteprojecten die gebruik maken van gemeenschappelijke infrastructuur. De huidige categorie restwarmte is hier niet geschikt voor. PBL is gevraagd om in haar advies voor de SDE++ ronde van 2022 hierop te adviseren. Vanwege het belang van dit project, heeft EZK daarnaast toegezegd om een alternatief instrument met een vergelijkbaar effect als de SDE++ te onderzoeken.

6.3 Financieringsbronnen

Naast subsidies (zie paragraaf 1.1.2.) zal Gasunie zelf investeren in WarmtelinQ en WarmtelinQ+

7. Risico's & Kansen

Risico's

Indien de infrastructuur voor WarmtelinQ en WarmtelinQ+ aangelegd en operationeel is, bestaat het risico dat verdere benutting van de beschikbare capaciteit niet van de grond komt. Er zijn andere voorbeelden waarbij al jaren beschikbaarheid van warmte in de buurt, niet heeft geleid tot substantiële benutting van het aanwezige potentieel. Ondertussen wordt er hard gewerkt aan o.a. de Wet collectieve warmtevoorziening waarmee dit risico beperkt wordt. Een ander risico is dat bij een voortschrijdende isolatiegraad in de gebouwde omgeving, de relatieve uitvoeringskosten steeds hoger worden door de verminderde vraag. Dit opent daarentegen echter wel weer de mogelijkheid om nieuwe gebieden aan te sluiten omdat er vermogen beschikbaar komt. Het niet definitief zijn van de Wet Collectieve Warmtevoorziening is ook een risico, indien er wijzigingen in de voorliggende wet komen, kunnen allerlei nieuwe situaties ontstaan.

Andere risico's en kansen zijn:

- Niet verkrijgen vergunningen
- Onvoldoende bronnen
- Kostenoverschrijding bij aanleg

Kansen:

- WarmtelinQ kan betrouwbare bron zijn voor gemeentes die warmtenetten ontwikkelen. Als leidingen er eenmaal liggen kunnen ze relatief snel aansluiten omdat de bron een minder groot risico vormt (anders dan bijvoorbeeld geothermie).
- In later stadium kan WarmtelinQ verder uitgebreid worden en kunnen nog meer bron en/of afzetgebieden worden ontsloten en zodoende nog meer CO₂ worden gerealiseerd. Voor Zuid-Holland heeft Gasunie, op verzoek van EZK, onderzocht hoe een duurzaam warmtesysteem in deze provincie eruit zou kunnen zien. Dit heeft geleid tot een integraal ontwerp voor het warmtetransportnet Zuid-Holland, zie hier: <https://www.warmtelinq.nl/nieuws/kansen-voor-regionaal-warmtesysteem-zuid-holland-onderzocht>

Indien de infrastructuur voor WarmtelinQ en WarmtelinQ+ aangelegd en operationeel is, ontstaat de mogelijkheid om grote stappen te zetten in de verduurzaming van de gebouwde omgeving in Zuid-Holland.

8. Juridisch

8.1 Knelpunten

Het startdocument beschrijft een inventarisatie van de op dat moment bekende juridische knelpunten die betrokken partijen voor het project voorzien.

Warmtewet 2.0 is nog niet geïmplementeerd en zelfs teruggedenken wegens verschil van inzicht met de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Dit brengt onzekerheid met zich mee over de uitrol van warmtenetten en daarmee het volloopprijs van WarmtelinQ(+). Daarnaast is de rol voor WarmtelinQ als warmtetransporteur nog niet definitief vastgelegd en is er geen toezicht op de tarieven door ACM.

8.2 Juridisch kader

Daarnaast bevat het een vaststelling van het huidige juridisch kader, waarin eventuele reeds gemaakte juridische afspraken staan beschreven.

Voor verdere uitwerking van de financiële, risico-, en juridische onderdelen van de MIEK-fases zijn binnen PID1 drie werkgroepen gestart. Deze werkgroepen werken tot het BO MIEK verder aan nadere specificatie en uitwerking van de drie onderwerpen Juridisch, Risico en Financieel-economisch

Met Gasunie en PZH zijn afspraken opgenomen in een convenant. Hierin staan ook de hoogte van de subsidiebedragen die EZK en PZH voornemens zijn te verstrekken. Naar verwachting zal dit convenant rond 1 oktober worden getekend.

De uiteindelijke toekenning van de subsidies zal plaatsvinden door middel van een subsidiebeschikking (incl. een onderliggende uitvoerings-/leningsovereenkomst), waarin ook nadere voorwaarden die zijn verbonden aan de financiering staan opgenomen. In de subsidiebeschikking zal

Gasunie worden belast met een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DEAB). Na inwerkingtreding van de Wet collectieve warmtevoorziening wordt voorzien dat Gasunie zal worden aangewezen als onafhankelijk warmtetransportbeheerder voor WarmtelinQ(+).

9. Overige knelpunten

Zolang de nieuwe Wet collectieve warmtevoorziening nog niet in werking is, is nog niet bekend op welke wijze de tarieven van Gasunie gereguleerd worden. Om die reden gaat Gasunie tot op heden in de contracten met afnemers, alsook in de subsidieaanvraag uit van commerciële tarieven die naar verwachting hoger liggen dan gereguleerde tarieven.

Verder bestaat de mogelijkheid dat de wijze waarop het project nu door Gasunie wordt ontwikkeld en de afspraken die zij maken niet conform de uiteindelijke versie van de nieuwe wet zijn. Of dit echt een knelpunt zal worden is niet met zekerheid te zeggen. Het onderdeel van de regulering in het wetsvoorstel wat gaat over warmtetransportnetten roept immers weinig maatschappelijk discussie op (ook niet bij de internetconsultatie). Dit kan worden gezien als een indicatie in dit onderdeel van de regulering in het resterende deel van het wetstraject geen grote inhoudelijke aanpassingen meer zullen worden gedaan.

AGENDA Bestuurlijk overleg Gemeenten inzake WarmtelinQ

Tijd: Vrijdag 28 mei 2021, 13:00 – 15:00 uur

Locatie: Online vergadering via Teams, deelnemen via link in de afspraak

Vorzitter: Mevrouw Van Gastel

1. Opening, mededelingen en vaststellen agenda

2. Vaststellen verslag vorige BO d.d. 24 maart 2021

Bijlage 1 Verslag BO 24 maart 2021

3. **Uitvoering intentieverklaring**

Onderdeel van de uitwerking van de intentieverklaring is een gezamenlijk aanbod. Het concept daarvoor ‘Samen aan de Leiding’ wordt in de vergadering met u besproken inclusief de vervolgstappen.

Bijlage 2 Opzet voor uitwerking ‘Samen aan de leiding’

4. **Rondvraag**

Samen aan de leiding

Versie 23 juni 2021

Aangepast: input Delft geactualiseerd

Overzicht voor comfort naar de voorgenomen realisatie van WarmtelinQ

Inleiding

Voor veel stedelijke gebieden in Zuid-Holland is het grootschalig inzetten van collectieve duurzame warmte in de vorm van warmtenetten een haalbare en betaalbare oplossing als alternatief voor verwarming met aardgas. Om de warmtenetten in de wijken van warmte te voorzien zijn alle duurzame bronnen nodig. Het open warmtetransportsysteem WarmtelinQ biedt gemeenten de kans om een deel van hun warmtevraag snel, robuust en kostenefficiënt te verduurzamen. De gemeenten Delft, Rijswijk, Midden-Delfland, Schiedam en Vlaardingen werken samen om de duurzame warmtevraag te versnellen en daarbij gebruik te maken van WarmtelinQ als duurzame bron. Hiermee leveren de gemeenten aan de ene kant een bijdrage aan de haalbaarheid en betaalbaarheid van WarmtelinQ en aan de andere kant aan de haalbaarheid en betaalbaarheid van de verduurzaming van de warmtevraag voor hun bewoners, de gebruikers. Het realiseren van de hoofdinfrastructuur is geen doel op zich, het is een randvoorwaarde om werk te maken van de verduurzaming van de warmtevraag. Het gaat uiteindelijk om de potentiële afnemers. De investeringen in het transportsysteem moet aansluiten op de vraag van gebruikers. Gemeenten hebben een regisserende rol en verantwoordelijkheid als het gaat om het definiëren van de warmtevraag en het tempo waarop deze transitie plaatsvindt. Om de investering in WarmtelinQ te kunnen doen moet hier voldoende inzicht in zijn verschaft.

In maart 2021 hebben provincie Zuid-Holland, gemeenten, woningcorporaties en Gasunie een intentieverklaring getekend waarin ze bevestigen dat de partijen het warmtetransportnet WarmtelinQ zien als dé kans om te komen tot een versnelling van de energietransitie in Zuid-Holland. De partijen ervaren de totstandkoming en het organiseren en stimuleren van de afname als een collectieve verantwoordelijkheid. Iedere partij heeft hierbij zijn eigen rol en verantwoordelijkheid.

Een van de voornaamste acties uit de intentieverklaring was het inzichtelijk maken van:

- De positie van restwarmte in de warmtetransitie
- De warmtevraag en –programmering over de tijd
- De wijze waarop de gemeenten de warmtevraagontwikkeling financieel stimuleren

Aangezien de meeste gemeenten nog werken aan een TVW hebben ze op basis van de huidige inzichten en concept TVW's aangegeven hoe ze kijken naar de realisatie van collectieve warmtenetten en de bronnen voor deze warmtenetten. De individuele input van de gemeenten is opgenomen in Bijlage 1.

Dit stuk bundelt deze verdieping en concretisering van de intentieverklaring. We schetsen een beeld over het verwachte gebruik van WarmtelinQ. Dit stuk kan door Gasunie worden gebruikt ter ondersteuning van haar besluitvorming over de investering

in WarmtelinQ. Daarnaast helpt dit stuk alle partijen bij het zetten van vervolgstappen in de samenwerking en onderlinge coördinatie en afstemming richting warmteafname. De RES Rotterdam-Den Haag 1.0 concludeert dat de beschikbaarheid van regionale bronnen ook regionale afstemming en warmtevraagontwikkeling vergt om de kosten voor de eindgebruiker te beperken.

Randvoorwaarden gemeenten

Ten grondslag aan de doelstellingen zoals genoemd in dit document zijn de voorwaarden die gemeenten in VNG verband hebben gemaakt bij de energietransitie. Ter voorkoming van herhaling van deze standpunten wordt hier volledigheidshalve vermeld dat deze randvoorwaarden ook aan de in dit stuk genoemde uitgangspunten ten grondslag ligt. Deze randvoorwaarden worden verder uitgewerkt onder het kopje 'WarmtelinQ als onderdeel van een groter geheel'.

Positie van restwarmte

In lijn met de RES 1.0 onderschrijven de gemeenten het belang van restwarmte voor hun transitie en zien WarmtelinQ als een van de sleutelprojecten die de warmtetransitie in hun gemeente mogelijk kan maken en kan versnellen. De gemeenten zien restwarmte als een stabiele, duurzame en betrouwbare basislastbron. WarmtelinQ is een van de eerste grootschalige projecten waar de energietransitie in deze regio mee start. Zo willen de gemeenten WarmtelinQ ook benutten; als startmotor van de transitie en hiermee een bijdrage leveren aan de klimaatdoelen voor 2030. Restwarmte biedt deze kans m.n. door de hoge temperaturen, waarmee het onnodige fossiele bijstook en elektrificatie om de basislast warmtevraag op hogere temperatuur te krijgen voorkomt. Zeker aan het begin van de transitie zal dit effect van restwarmte zijn waarde bewijzen, omdat de gebouwde omgeving dan nog niet voldoende geïsoleerd is. Gefaseerd zullen gebouwen voor lagere temperaturen geschikt worden gemaakt door isolatie en woningverbeteringen waardoor ook de totale warmtevraag zal reduceren.

Net als veel duurzame alternatieven voor aardgas roept ook het benutten van restwarmte vragen op bij eindgebruikers. Gemeenten willen graag samen met Gasunie, de corporaties, het Rijk en PZH optrekken om het publieke debat over de warmtetransitie zo feitelijk mogelijk te voeren en de vaak negatieve beelden bij restwarmte – indien nodig – bij te stellen.

Warmtevraag en -programmering

Verschillende studies bevestigen dat in de WLQ-gemeenten collectieve warmtenetten de laagste investeringskosten per woning en de laagste eindgebruikerskosten hebben. Het ligt daarmee in de rede om een prominente rol voor WarmtelinQ in de lokale transitie te voorzien. Het inzichtelijk maken van de warmtevraag en -programmering loopt echter vooruit op het proces t.a.v. de transitievisies warmte (TVW) eind 2021. De gemeenten hechten eraan te benadrukken dat de vraagverwachting vooruitloopt op de politiek bestuurlijke besluitvorming over de TVW's. De vraagverwachting is gebaseerd op technische en economische analyses om tot een zo betaalbaar en haalbaar mogelijk alternatief voor aardgas te komen. De aanleverdata van de warmtevraag is tot stand gekomen op basis van de best mogelijke inschattingen die zijn te maken en die ook gebruikt worden voor de input voor het opstellen van de (concept) TVW

Uit de analyse blijkt dat de WLQ-gemeenten (exclusief Den Haag) een gezamenlijke doelstelling hebben om voor 2030 36 - 47 MW (incl 11 MW Vlaardingen in 2031) aan transportcapaciteit van WLQ af te nemen, goed voor een potentie van circa 17.000 – 23.500 WEQs en 26.000 – 34.000 ton CO₂-reductie per jaar. Deze capaciteitsafname groeit in verloop van tijd gestaag naar een afnamepotentie van 80 MW (ca. 40.000 WEQs) in 2035.

Positie van woningcorporaties

In veel van de wijken waar warmtenetten een geschikt alternatief zijn voor aardgas is een groot deel van de woningen in bezit van wooncorporaties. Hiermee zijn zij een belangrijke stakeholder. De corporaties, vertegenwoordigd door SVH, hebben eind 2020 in een position paper aangegeven hoe zij hun rol zien tov warmtenetten en WarmtelinQ.

Voor de vraagontwikkeling is voor de gemeenten de positie van woningcorporaties belangrijk. Met vaak meer dan de helft van het bezit in een wijk die kan worden aangesloten op collectieve warmtenetten in eigendom, hebben de woningcorporaties een belangrijke positie in de opschaling en versnelling van de transitie. Om de kosten op lokaal niveau (en daarmee voor de eindgebruikers) laag te houden is snelle voltoop van het systeem vereist. Corporaties kunnen daarin voor een deel voorzien.

Woningcorporaties kunnen – onder de juiste voorwaarden – fungeren als startmotor voor de transitie. Zij kunnen met hun vastgoedportefeuille in een warmtekavel als baseload fungeren wat het interessanter maakt voor een warmtebedrijf om te investeren in een warmtenet. Sturing op lokale vraagontwikkeling en voltoop is een van de grootste uitdagingen bij de realisatie van lokale collectieve warmtesystemen.

De corporaties onderschrijven dat aansluiting op een (hoog temperatuur) warmtenet voor hen een kans biedt om woningen, tegen relatief lage kosten, van het aardgas af te halen. De corporaties onderschrijven dat zij in het geval van een wijkgerichte aanpak en met voldoende volume, door aansluiting op een collectief warmtenet, als startmotor kunnen dienen in de energietransitie. Uitgangspunt is dat de woonlasten van huurders minimaal gelijk blijven.

Uitgaande van de op termijn beschikbare warmte via WarmtelinQ en betaalbare aansluitkosten zijn corporaties bereid om in hun keuzes voor te sorteren op aansluiting, door te investeren in isolerende maatregelen. Hiermee worden de woningen gereed gemaakt voor aansluiting op een hoog of midden temperatuur warmtenet. Corporaties geloven in een mix van maatregelen.

Omwille van de match tussen aansluittempo op WarmtelinQ en de beschikbaarheid van investeringscapaciteit is een hoog temperatuurnet waardevol. Echter vanuit betaalbaarheid en vanuit duurzaamheidsoverwegingen is het van belang om de temperatuur van het warmtenet pas op termijn naar een midden temperatuur te verlagen. De match met het investeringsprogramma en de maximale inspanning die de corporatie(s) daarin kunnen leveren is nog niet (volledig) gemaakt. Corporaties sorteren gedeeltelijk voor op aansluiting op warmtenetten door te investeren in isolatiemaatregelen. Veelal wordt hierbij uitgegaan van een (op termijn) midden temperatuur warmtenet. Corporaties maken dagelijks keuzes om installaties in woningen

te vervangen. De minimale afschrijftermijn van dergelijke installaties is 20 jaar. Vanuit sommige recente investering is het dan ook niet wenselijk om op de korte termijn voor een andere warmteoplossing te kiezen.

Het moge duidelijk zijn, corporaties zijn bereid verantwoordelijkheid te nemen en grotere volumes woningen in te brengen. De corporaties hebben condities en randvoorwaarden geformuleerd op technisch, financieel en planning en fasering en procesmatig gebied. In aansluiting daarop zijn de onderstaande vragen geformuleerd waar partijen met elkaar aan kunnen werken zodat deze punten niet in iedere wijk apart uitgewerkt hoeven te worden.

1. Verduurzamingsstrategie: Hoe wordt de bron verder verduurzaamd?
2. Verdere financiële onderbouwing van de vergelijking met andere warmteoplossingen.
3. Risico's en onzekerheden moeten helder zijn.
4. Het moet voor de corporaties financieel haalbaar zijn om aan te sluiten. Hiervoor zijn zij onder andere afhankelijk van subsidies.
5. Leveringszekerheid voor de huurder is een uitgangspunt
6. Betaalbaarheid om warmte af te nemen (woonlastenneutraal) is ook een uitgangspunt. Ook in de overgangperiode.
7. We creëren draagvlak bij bewoners vanuit een gezamenlijke communicatiestrategie.
8. Het is gewenst dat corporaties ten aanzien van de instemming van huurders (een breder) instrumentarium krijgen om duurzaamheidsmaatregelen te kunnen treffen.
9. Er moet sprake zijn van een open net, waarop verschillende aanbieders van warmtebronnen en meerdere warmteleveranciers aanwezig zijn.
10. Er moet per gebied worden bepaald wat de beste optie is om van het gas af te gaan, zowel vanuit financieel-, technisch- en duurzaamheidsperspectief.
11. Matching aannames volloopschema businesscase (volgorde en timing) met investeringsprogramma van de corporaties.

Het vervolg: regionale samenwerking

De TVW's worden op gemeentelijk niveau uitgewerkt. Veel van de wijken/gebieden die op collectieve warmtenetten over zullen gaan, maken gebruik van regionale(aard- en/of restwarmte bronnen. De RES 1.0 concludeert dat het Samenland scenario, waarin d.m.v. grootschalige warmtekavels (5.000 WEQs of meer) en door regionale afstemming van warmtevraag en -transitie, maatschappelijk gezien het meest voordelige scenario is voor de eindgebruiker. Daarnaast ligt er een solidariteitsbeginsel aan de keuze voor dit scenario ten grondslag; met de keuzes in de individuele TVW's beïnvloeden gemeenten de mogelijkheden van andere (naburige) gemeenten. De beschikbaarheid van regionale bronnen is een voordeel voor deze regio, maar gaat ook gepaard met regionale verantwoordelijkheden. De WLQ gemeenten bevestigen hun steun voor het Samenland scenario en zullen de TVW's en bijbehorende uitvoeringsplannen in regionaal verband afstemmen. Ook zullen de gemeenten meerjarig de samenwerking langs de WLQ met elkaar blijven opzoeken via de reeds bestaande (bestuurlijke) overleg- en

samenwerkingsstructuur. Daarbij zal worden verkend of er – vanwege de onderlinge afhankelijkheden – optimalisaties in organisatie, kennisontwikkeling en besluitvorming kan plaatsvinden om gezamenlijk vorm te geven aan de versnelling van de transitie en de wederzijdse afhankelijkheid in de transitie te managen.

Bovenlokaal: capaciteitsbenutting en verdelingsvraagstuk

De eerste jaren na de realisatie van WarmtelinQ zal de focus vooral liggen op het realiseren van warmteafname zodat voor 2030 gewenste CO₂-reductie wordt behaald en daarmee de capaciteit van de transportleiding wordt benut conform de vraagverwachting. Op de langere termijn is de verwachting dat de warmtevraag uit WarmtelinQ het aanbod overstijgt en er een tekort aan capaciteit op de leiding ontstaat. Het verwachte capaciteitstekort kan deels technisch worden opgelost met optimalisaties zoals warmteopslag en betere uitkoeling van het getransporteerde water. Daarna is er nog steeds een verdelingsvraag: wie heeft waar recht op en hoe kan dat worden georganiseerd? De verdelingsvraag is nu nog niet aan de orde maar aangezien warmtecontracten vrijwel altijd langjarig zijn is het belangrijk om hier snel na het besluit voor de realisatie van WarmtelinQ werk van te maken. Dat gaan we dan ook doen. Hierbij is het ook nodig de gebieden met potentiële afnemers van WarmtelinQ dus ook Westland, Oostland en de Leidse regio te betrekken.

Daarbij wordt overwogen of er een regionale procesregisseur moet worden aangesteld die de regionale opgave gaat coördineren.

Financieel instrumentarium voor de versnelling

Verschillende gemeenten zijn al aan de slag met het aardgasvrij maken van (delen van) de gebouwde omgeving. Dit vanuit een politiek/bestuurlijke ambitie. WLQ-gemeenten, zoals Schiedam, Delft en Den Haag hebben zich ook bereid verklaard te investeren in de realisatie van collectieve warmtesystemen. Dergelijke investeringen versnellen de potentiële vraag naar regionale bronnen, zoals WarmtelinQ. De betrokken gemeenten hebben de ambitie en geven prioriteit aan het (blijven) inzetten van financieel instrumentarium voor de realisatie van collectieve warmtenetten. Voor de opschaling van de warmtevraag is een instrument dat het volloprisico op het lokale distributienet mitigeert en zo de betaalbaarheid voor de eindgebruiker een dienst bewijst, het meest voor de hand liggende instrument om grootschalig uit te rollen in deze regio. Het voorbeeld van Delft van een lokaal investeringsfonds is daarbij het meest aansprekende voorbeeld.

WarmtelinQ als onderdeel van een groter geheel

Landelijke opgave

Het landelijk kader voor de warmtetransitie is vastgelegd in de afspraken van het Klimaatakkoord. Daarin is afgesproken dat gemeenten een regierol nemen in de vormgeving van de warmtetransitie in het behalen van de klimaatdoelen van de gebouwde omgeving, te weten 1,5 miljoen woningen in 2030 en volledig aardgasvrij in 2050 en 3,4 Mton CO₂ reductie in 2030. De komende tijd wordt met name op landelijk niveau gewerkt aan de vormgeving van het wettelijk kader dat hoort bij de uitgangspunten uit het Klimaatakkoord: betaalbaar, haalbaar en eerlijk. Op dit moment

zijn zowel de kaders en spelregels, als ook de uitvoering van de warmtetransitie nog niet goed genoeg vormgegeven binnen deze uitgangspunten.

De lokale inspanningen en het succes daarvan zijn mede afhankelijk van besluitvorming in de Tweede Kamer over de invulling van betaalbaarheid en het instrumentarium van gemeenten in de warmtetransitie.

Provincie Zuid-Holland

Zuid-Holland heeft een unieke combinatie van veel stedelijk gebied dat geschikt is voor warmtenetten en een groot industrieel cluster rond de Rotterdamse haven waar restwarmte beschikbaar is. De provincie zet zich in om met WLQ (inclusief het tracé Rijswijk - Leiden) warmte te bieden aan stedelijke gebieden in Zuid-Holland. Voor de Provincie is vanuit de nieuwe Wet collectieve warmtevoorziening een toetsende rol voorzien bij de totstandkoming van de warmtekavels. De Provincie krijgt vooral bevoegdheden als het gaat om het toetsen op regionale aspecten bij de inrichting en reikwijdte van de kavel. De komende periode zal PZH zich nader toeleggen op het vormgeven van dit toetsingskader, dat bij uitstek relevant lijkt voor deze regio, waarin de onderlinge afhankelijkheden bij gebruikmaking van regionale bronnen impact hebben op de omvang en inrichting van de kavels. De gemeenten realiseren zich dat – naast Gasunie en EZK - de Provincie Zuid-Holland forse investeringen doet en risico's neemt om het warmtetransportnet mogelijk te maken. Daarbij overweegt de Provincie ook het geven van een afnamegarantie die toeziet op de warmtevraagontwikkeling van de betrokken gemeenten. De afnamegarantie is gebaseerd op de verwachting dat de betrokken gemeenten werk maken van de warmtetransitie en het transportnet optimaal inzetten voor hun transitie. Hoe sneller wij dit doen, hoe meer CO₂-reductie en hoe meer publieke middelen er over blijven voor andere maatschappelijke opgaven.

Regionale Energie strategie - regio Rotterdam en Den Haag

Naast de acties op nationaal niveau wordt ook op regionaal niveau hard gewerkt aan de warmtetransitie. De belangrijkste inzichten zijn opgenomen in de Regionale Energie Strategie (RES). In de RES wordt de waarde van een warmte transportnet bevestigd: "Een regionaal transportnet draagt bij aan het leveren van warmte aan gemeenten die zelf onvoldoende warmtebronnen hebben voor de uitrol van warmtenetten. Daarnaast kan het gebruik van deze (regionale) warmte (via transportleidingen ontsloten) leiden tot lagere totale maatschappelijke kosten. Een collectieve warmte-infrastructuur is nodig om regionale warmte te transporteren naar de plek van de warmtevraag."

Gemeenten geven duidelijkheid met Transitievisie Warmte

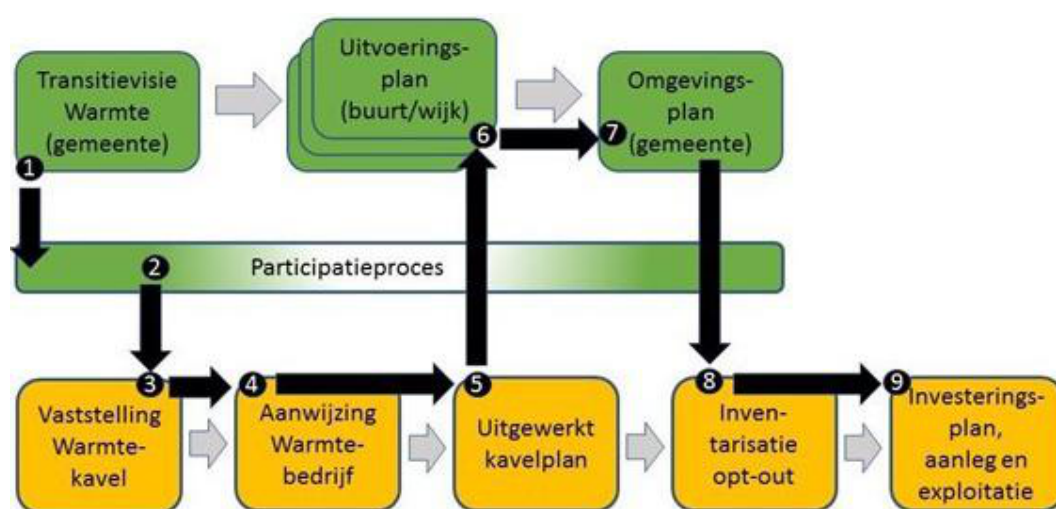
Gemeenten zijn, in lijn met het Klimaatakkoord, de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Samen met vastgoedeigenaren, woningcorporaties, bewoners en bewonersinitiatieven zoals energievoorzieningscoöperaties, netbeheerders en mede-overheden werken ze aan een Transitievisie Warmte (TVW), die eind 2021 klaar moet zijn.

In de TVW staan voorstellen voor duurzaam aardgasvrij verwarmen en koken. De TVW geeft richting aan de warmtetransitie en bevat een stappenplan voor wijken die voor 2030 starten met de aanpak aardgasvrij. De TVW geeft ook duidelijkheid over het verwachte alternatief voor verwarming met aardgas. Afhankelijk van verschillende factoren kan dat bijvoorbeeld een warmtenet, warmtepomp of groen gas zijn. Naast de

inzet op een alternatieve warmtebron is isolatie altijd een waardevolle maatregel. Naast een passage over de regionale samenwerking doen we in de TVW's, voor zover nog niet gepubliceerd, ook uitspraken over de verwachtingen bij de bronnen voor de warmtenetten.

Lokaal proces

In het voorstel voor de Wet collectieve warmtevoorziening is onderstaand schema opgenomen over het proces van TVW naar realisatie van een warmtenet. Het laat 3 parallelle processen zien waarmee de aanleg van een warmtenet een complex samenspel van de vooral lokale stakeholders is. Naast het lokale proces is het waardevol om van elkaar te blijven leren.

Vervolgstappen

De te nemen stappen zien wij als volgt:

Stap 1: De intentieverklaring uit maart 2021

Stap 2: de voorliggende bevestiging van de warmtevraag – en programmering en de principiële keuze voor restwarmte

Stap 3: Vaststelling TVW's

Stap 3: Het toezeggen van meerjarige onderlinge samenwerking, afstemming en coördinatie van de warmtevraagontwikkeling, ook met de corporaties

Stap 4: Het concretiseren en uitwerken van het financieel instrumentarium waarmee op lokaal niveau de betaalbaarheid en snelheid van de transitie een impuls kan krijgen (Reduceren volloop risico)

Stap 5: Het zorgvuldig en gericht doorlopen van het besluitvormingsproces om tot een aanwijzing van een warmtebedrijf te komen.

Gezien de te zetten stappen is de vraag hoe je dit kwantitatief en kwalitatief zo goed mogelijk kunt borgen. En welke structuur daarvoor nodig is. Punten die bewaakt moeten worden zijn:

- Vaststellingmomenten TVW's;
- Kansen en bedreigingen m.b.t. direct aanliggende gemeentes in samenwerking met corporaties;
- Ontwikkeling van passend instrumentarium vanuit het Rijk;
- Voortgang, zowel op op het gebied van RO, financierings, organisatie, draagvlak en capaciteit;
- Kansen voor nieuwe partners;
- Integraliteit.

Afstemming

De afstemming is nog nader te bepalen maar gedacht wordt aan de volgende structuur.

Specifiek voor het gebied van de 6 gemeenten aan WLQ:

- 1) Werkgroep met de gemeenten die voor 2030 nieuwe warmteaansluitingen willen realiseren, aangevuld met SVH, Gasunie en PZH. Check welke gemeenten dan mee willen doen. Gemeenten leveren trekker (maandelijks)
- 2) Bestuurlijk overleg van de betrokken wethouders (elk kwartaal)
- 3) Bestuurlijk overleg met PZH, Gasunie EN SVH (2x per jaar)

Om de dwarsverbanden voldoende te waarborgen is het voorstelbaar dat er een cie van 3 aangesteld wordt. Bijvoorbeeld met voorzitters van ambtelijk en bestuurlijk overleg. Naast de opdracht tot het beleggen van de bijeenkomsten zullen zij ook, bijv. 1 keer per maand of 1 keer per 2 maanden een rondje langs de velden maken ter bewaking van de voortgang. Ieder op eigen niveau, maar met directe uitwisseling naar elkaar. Bij deze (2) maandelijkse inventarisatie kan er, indien gewenst, afgeweken worden van de overleg- planning.

Naast de zaken die specifiek gelden voor de gemeenten aan WLQ zijn er ook onderwerpen die breder spelen en de gehele keten van WLQ aangaan. Hiervoor kan de volgende structuur ingericht worden:

WLQ, WLQ+, WSO en WSW

- 1) Agendaoverleg met 4 ambtelijke vertegenwoordigers vanuit de regio's, EZK, GU en onafhankelijke voorzitter en Secretaris BO
- 2) Bestuurlijk overleg LNV, BZK, EZK, PZH, 4 wethouders namens de gemeenten, 1 vertegenwoordiger namens Glastuinbouw, Gasunie, 1 vertegenwoordiger namens warmtebedrijven, 1 vertegenwoordiger namens de warmtebronnen, (13 personen, 2 x per jaar)

BIJLAGE 1 Input van gemeenten

Geen input ontvangen van Den Haag en Schiedam

Gemeente Vlaardingen

ALGEMENE VISIE ENERGIETRANSTIE											
Vlaardingen heeft niet de ambitie voorop te lopen bij de energietransitie en kiest een scenario waarbij er wordt gegaan voor exponentiele ontwikkeling. In regionaal verband zal Vlaardingen aanhaken bij andere ontwikkelingen.											
TRANSITIEVISIE WARMTE					GEREED		nee	VERWACHT			Eind 2021
Vlaardingen heeft geen voorloperrol bij de Transitievisie warmte. Op dit moment loopt een technisch –economisch onderzoek die duidelijk moet maken welke verwarmingsvorm voor welke buurt in welke periode haalbaar is. Het onderzoek is eind mei gereed. Vlaardingen heeft een bijzondere geografische en gunstige ligging ten opzichte van de warmtebronnen in de Rotterdamse haven met diverse transportleiding die door de stad lopen. Voor de TVW wordt samengewerkt met diverse stakeholders. Na het zomerreces wordt de TVW aan de gemeenteraad voorgelegd.											
WARMTEVRAAG											
	Vraag (Piek+basislast?)		Aanbod lokaal HT (Piek+basislast?)		Indicatie v warmtevr aag Warmteli nQ		Waarschijn- lijkheid		Wijken die op HT warmtenet gaan tot 2035		
2020	1.469.205 GJ		0 MW		0MW		%				
2030	1.122.205 GJ		20 MW		8MW		50%				
2050	...MW		20? MW		...23MW		40%				
Ambitie woningen van het aardgas in 2030							2		Waarvan nog niet bekend op een collectief warmtenet		
									Dit bespaart CO ₂		
Toelichting	Het aanbod betreft de potentie van restwarmteterugwinning van de rioolwaterzuivering van HHvD in Vlaardingen.										
	Uitgaande van ongeveer twee buurten per jaar vanaf 2030 gaan er in 2030 twee buurten van het gas af.										
	Vlaardingen heeft 40 buurten, waarvan er volgens de PBL berekening er 18 op een warmtenet de beste keuze voor is. het onderzoek dat nu uitgevoerd wordt gaat beter zicht geven op de aansluitingen.										
	Concept mei 2021 gereed t.b.v. gemeenteraad.										
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Warmtevr ag	0MW	0M	0MW	0MW	0M	*MW	11M	13M	15M	17M	20M

warmtelin Q		W			W		W	W	W	W	W
Welke alternatieve bronnen: Bron is 20 MW van rioolzuivering zie ook hierboven. Geothermie is voor de regio mogelijk ook interessant.											

SAMENWERKEN			
Corporaties	Vlaardingen heeft twee corporaties: Waterweg wonen en Samenwerking. Samen hebben ze op dit moment ruim 40% bezit van de woningen in Vlaardingen, waarvan een groot deel gestapeld. Vooral de eerste heeft eerder al onderzoek gedaan voor leiding over noord. Ze zijn niet enthousiast over aansluiting op restwarmte om meerdere redenen. Ze investeren op dit moment vooral in andere vormen.		
WarmtelinQ	Voor de aanleg van de transportleiding zijn afspraken gemaakt in een SOK net als andere gemeenten. Duidelijk is dat WL zich op de transportleiding richt.		
Overige partijen	Vlaardings Energiecollectief, de Vlaardingse ondernemersvereniging IKV, de Greenbusinessclub Vlaardingen. Stedin en Eneco zijn andere stakeholders die betrokken zijn bij de TVW.		
UITVOERING			
Aanpak	Nog zoekende naar een rol. Vanwege de financiële situatie en de omvang van andere dossiers (armoedebestrijding e.d.) zal de ambitie voor de TVW niet hoog zijn. Voor uitvoering zullen we goede afspraken moeten kunnen maken met de stakeholders, met de corporaties voorop.		
Rol	Faciliterend.		
Tot 2030	Na vaststellen van de TVW wijkuitvoeringsplannen maken en de visie herijken om de zoveel jaar.		
Participatie	Participatie is een belangrijk onderdeel van de TVW en later nog belangrijker bij de uitvoeringsplannen.		
Sleutel projecten	Er is nog geen sleutelproject benoemd.		
Lopende projecten	Geen.		
FINANCIËLE INSTRUMENTEN OF MIDDELEN			
Visie	De financiële positie van de gemeente is lastig en biedt op dit moment geen of weinig ruimte voor investeringen.		
Financiële analyse	Die loopt nog en is eind mei gereed.		
Instrumenten	Beschikbaar	Ja/Nee	De rijksbijdrage voor het opstellen voor een TVW wordt gebruikt.
	1 [naam]	€ 200.000	rijksbijdrage
RISICO'S			
Welke	pm	-	
Voorwaarden aansluiten op WarmtelinQ	De corporaties zullen mee moeten doen. De kosten moeten inzichtelijk zijn en niet veel hoger dan op dit moment betaald wordt. Met een gemiddelde lage draagkracht van de inwoners van Vlaardingen is aandacht voor energiearmoede een belangrijk punt.		
SLOT OPMERKING			

GEMEENTE: Delft

ALGEMENE VISIE ENERGIETRANSITIE					
Duurzaamheid en daarmee ook de energietransitie is het cement tussen de stedelijke bouwstenen die nodig zijn om de kwaliteit van de wijken te verbeteren. Investerings in de energietransitie, transformatie van de woningvoorraad en het verbeteren en vergroenen van de openbare ruimte gaan vaak hand in hand. Delft kiest daarom voor een integrale gebiedsaanpak.					
TRANSITIEVISIE WARMTE		GEREED	nee	VERWACHT	16 dec 2021
Delft is 2050 aardgasvrij. Wij gaan uit van een stadsbrede isolatie naar minimaal label C / isolatiestandaard. Wij zetten ook in op een beperkte beschikbaarheid van duurzaam gas na 2040.					
WARMTEVRAAG					
	Vraag	Aanbod lokaal HT	Indicatieve warmtevraag WarmtelinQ	Waarschijnlijkheid	Wijken die op HT warmtenet gaan tot 2035
2020	0 MW	0 MW	0 MW		Voorhof / Buitenhof / TU Wijk
2030	23 MW	23 MW	0 MW	75%	
2050	85 MW	23-48 MW	37-62 MW	Niet te kwantificeren	
Ambitie woningen van het aardgas in 2030				Ca. 15.000	Waarvan 15.000 op een collectief warmtenet
					Dit bespaart n.n.b. CO ₂
Toelichting	De warmtebehoefte voor warmtenetten in 2030 is circa 17 MW binnen het project 'Open Warmtenet'. De huidige insteek is dat een geothermie bron in de TU wijk dit belevt. Het gaat om circa 5.300 woningen. Zowel de geothermiebron als het Open Warmtenet hebben een hoge kans van slagen. De warmtevraag voor 2050 valt in drie stukken uiteen: - Het Open Warmtenet zal na 2030 nog 10.000 extra woningequivalenten aansluiten. Dit noemen we het futureproof scenario. Hierbinnen zijn enkele scenario's over aantallen aangesloten woningequivalenten en warmtebronnen. De warmtebehoefte van het gehele Open Warmtenet in 2050 zal 57 MW zijn waarvan 15-40 MW vanuit WarmtelinQ. Dit is naar verwachting in 2035 gereed. - Het concept Warmteplan (transitie visie warmte) laat de verwachting zien dat 7 additionele wijken worden aangesloten op een warmtenet. Voor de 7 wijken voorzien we een warmtevraag van 22 MW, mogelijk vanuit WarmtelinQ. - In Harnaschpolder ligt een warmtenet van Eneco wat draait op warmte van de				

	rioolwaterzuivering. Het is nog onduidelijk of dit warmtenet op termijn zal aansluiten op WarmtelinQ. Dit gaat om circa 6 MW, deze is niet meegenomen in de inschatting voor WarmtelinQ										
	In tabel:										
		2030	Waarvan WLQ:	2035	Waarvan WLQ:	2050	Waarvan WLQ:				
	Harnaschpolder	6	0	6	0	6	0				
	Open Warmtenet	17	0	57	15-40	57	15-40				
	7 wijken	0		0		22	22				
Totaal	23	0	63	15-40	85	37-62					
Hoeveel CO ₂ hiermee wordt bespaard, hangt onder meer van CO ₂ -emissies van WarmtelinQ waar we nog geen uitsluitsel voer hebben.											
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Warmtevraag WarmtelinQ											15-40 MW
Welke alternatieve bronnen:											
Consortium Geothermie Delft (GTD) werkt aan de realisatie van een geothermiebron aan de Rotterdamseweg in Delft. Op het ogenblik is het consortium in afwachting van de SDE++ subsidie toekenning. Het ruimtelijke vergunning traject is in gang gezet. De gemeente is groot voorstander van dit project en faciliteert het consortium.											
De mogelijke levering van restwarmte door DSM moet nog worden onderzocht.											
SAMENWERKEN											
Corporaties	Wij werken intensief samen met de 4 grote corporaties in Delft: Woonbron, Vidomes, Vestia en DUWO. Projecten die we samen doorlopen is het opstellen van de TVW en de realisatie van het Open Warmtenet Delft (OWD) in de wijken Voorhof en Buitenhof.										
WarmtelinQ	Gemeente Delft heeft een samenwerkingsovereenkomst getekend met cv Leiding door het Midden (Gasunie), om de aanleg van WarmtelinQ mogelijk te maken. De precieze uitwerking van de aanleg wordt gezamenlijk vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst, naar verwachting in q2 2021. Er vinden regelmatige overleggen plaats met Gasunie op operationeel, tactisch en strategisch niveau.										
Overige	Met consortium Geothermie Delft wordt samengewerkt op het gebied van de realisatie van de										

partijen	geothermiebron aan de Rotterdamseweg en de koppeling daarvan aan het warmtenet van de TU en het OWD in Voorhof en Buitenhof.		
UITVOERING			
Aanpak	De gemeente Delft is regiegemeente. Bovendien financieel behoorlijk beperkt. Dit houdt in dat wij processen stimuleren en faciliteren.		
Rol	Stimulator en facilitator. Met als stok achter de deur regelgeving en handhaving.		
Tot 2030	Bevorderen dat het OWD wordt aangelegd en dat de geothermiebron wordt gerealiseerd. Daarnaast wordt voor een 10 tal buurten een Warmte Uitvoeringsplan gemaakt.		
Participatie	Alle projecten in de gemeente kennen een participatie proces volgens de methode Delfts Doen. De bevolking wordt op een zo vroeg mogelijk stadium betrokken bij plannen.		
Sleutel projecten	Project aanleg Open Warmtenet Delft in de wijken Voorhof en Buitenhof door Netverder en Engie i.s.m. de 4 woningbouwcorporaties. Project Geothermie Rotterdamseweg Delft. Het realiseren van de bijbehorende bovengrondse infrastructuur (pompen, warmtewisselaars, etc).		
Lopende projecten	Zie Sleutelprojecten.		
FINANCIËLE INSTRUMENTEN OF MIDDELEN			
Visie	Gemeente Delft komt procesgeld, uitvoeringsgeld, financieel en wettelijk instrumentarium tekort om de uitvoering voor de particuliere woning voorraad vlot te trekken. Zie hiervoor het CE Delft rapport “beleidssporen voor de warmtetransitie gebouwde omgeving” opgesteld in opdracht van de G4.		
Financiële analyse	Nee, nog niet van de hele energietransitie. Dit volgt in de TVW.		
Instrumenten	Beschikbaar	Ja/Nee	Toelichting: Dit een inventarisatie is welke instrumenten gemeenten zelf hebben of gaan ontwikkelen vanuit de rol die ze zichzelf aanmeten in de transitie.]

	1 [naam]	€	[beschrijving]
	1 [naam]	€	[beschrijving]
RISICO'S			
Welke	[1. Naam]	[beschrijving]	
	[1. Naam]	[beschrijving]	
	[1. Naam]	[beschrijving]	
Voorwaarden aansluiten op WarmtelinQ		De gemeente sluit niet aan, er worden aansluiting gerealiseerd door de netbeheerder(s) c.q. warmte leverancier(s) van de warmtenetten.	
SLOT OPMERKING			
De gemeente heeft max 6,4 miljoen euro ter beschikking gesteld om het OWD future proof aan te leggen, dwz dat de toekomstige extra 10.000 weq's ook daadwerkelijk aangesloten kunnen worden.			

Gemeente Midden-Delfland

ALGEMENE VISIE ENERGIETRANSTIE													
In lijn met het klimaatakkoord streven we naar woonlastenneutraliteit voor inwoners en ondernemers van Midden-Delfland. Maar ook andere partijen (bijvoorbeeld de woningcorporatie, de netbeheerder, eventuele warmtebedrijven) moeten de investeringen kunnen verantwoorden. Uitgangspunt is daarom dat we kiezen voor oplossingen waarvan we verwachten dat de maatschappelijke kosten het laagst zijn. Tegelijkertijd willen we niet hals over kop van start gaan met het aardgasvrij maken van wijken. Middels isolatie en energiebesparing is namelijk op korte termijn ook veel te winnen. Door te isoleren bereiden we de woningen ook voor op de overstap naar een aardgasvrij alternatief in de toekomst.													
TRANSITIEVISIE WARMTE						GEREED		Ja/nee		VERWACHT		Dec 2021	
Zonder draagvlak bij inwoners en ondernemers in de gemeente zal de warmtetransitie niet slagen. Plannen voor de warmtetransitie komen daarom toegankelijk, participatief en democratisch tot stand. We werken aan draagvlak door eerlijk en duidelijk over de warmtetransitie te communiceren. Dat doen we zowel tijdens het opstellen van de transitievisie warmte als daarna. Hierbij richten we ons op particuliere woningeigenaren, maar ook op huurders van (corporatie)woningen. We gaan de maatschappelijke dialoog aan en luisteren daarbij goed naar de wensen, zorgen en voorkeuren van onze inwoners en ondernemers.													
WARMTEVRAAG => voor Midden-Delfland nog niet bekend													
		Vraag	Aanbod lokaal HT	Indicatieve warmtevraag WarmtelinQ		Waarschijnlijkheid		Wijken die op HT warmtenet gaan tot 2035					
2020		...MW	...MW	...MW		%							
2030		...MW	...MW	...MW		%							
2050		...MW	...MW	2MW		30%							
Ambitie woningen van het aardgas in 2030								Waarvanop een collectief warmtenet					
								Dit bespaart CO ₂					
Toelichting		We werken toe naar het zogenaamd stapsgewijs transitiegereed maken van onze woningvoorraad. Waarbij we middels no-regret maatregelen in de schil (dak, gevel, vloer glas) de warmtevraag gaan beperken en zo naar het basisniveau van energieverbruik toe willen gaan werken. Vanuit daar zullen we per wijk/buurt gaan werken met transitiepaden. Het transitiepad beschrijft het handelingsperspectief van een buurt: Welke warmteoptie kiezen we? Wanneer dient dat keuzemoment zich (natuurlijk) aan?, Hoe ziet de fasering eruit?, Welke maatregelen zijn spijt-vrij?, Hoe gaan we om met opt-out?, Wie is aan zet?											
		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
Warmtevraag warmtelinQ													

Welke alternatieve bronnen: Een buurt kan makkelijker en sneller aardgasvrij worden als een duurzame bron in de buurt beschikbaar is. In de gemeente zijn verschillende warmtebronnen aanwezig. We stimuleren initiatieven om bijvoorbeeld geothermie vanuit de glastuinbouw ook in de gebouwde omgeving in te zetten. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor het gebruik van aquathermie of aansluiten bij regionale projecten zoals Warmtelinq. Bij all-electric gaat het er vooral om dat het elektriciteitsnetwerk in de wijk voldoende capaciteit voor heeft. We stemmen regionaal de beschikbaarheid van voldoende duurzame elektriciteit af.	
SAMENWERKEN	
Corporaties	Wooncorporatie Wonen Midden Delfland is als een van onze key-partners vertegenwoordigd in zowel de stuurgroep als de projectgroep.
Warmtelinq	De samenwerking met de Gasunie richt zich op de volgende thema's: 1. het faciliteren van het vergunningentraject; 2. Het verkennen van de kansen die de aanleg van de leiding biedt om doelen uit de warmtetransitievisie te realiseren
Overige partijen	Gemeente Westland in het kader van het Warmte Systeem Westland en de koppeling tussen dat systeem en het project Warmtelinq
UITVOERING	
Aanpak	Dit is naar verwachting dec 2021 bekend
Rol	Dit is naar verwachting dec 2021 bekend
Tot 2030	Dit is naar verwachting dec 2021 bekend
Participatie	We moeten samenwerken om de uitvoering van de warmtetransitie te realiseren en maken ook tijdens het opstellen van de transitievisie warmte optimaal gebruik van elkaars kennis, expertise en middelen. De warmtetransitie heeft impact op alle partners en de bewoners in Midden-Delfland. Gemeente Midden-Delfland heeft een regierol in de totstandkoming van de transitievisie warmte. Hierbij houdt de gemeente rekening met alle belangengroepen. De gemeente organiseert binnen de kaders van de gemeenteraad en het klimaatakkoord het maatschappelijke proces in samenwerking met partners, bewoners en bedrijven. Het doel is een transitievisie warmte die wordt gedragen door onze partners en waarbij bewoners zijn betrokken en actief over zijn geïnformeerd. De warmtetransitie pakken we dus samen aan. Daarbij hebben we oog voor individuele mogelijkheden en keuzevrijheid. We stemmen de transitievisie warmte af met de Regionale Energiestrategie (RES) en de Regionale Structuur Warmte (RSW). De energie-infrastructuur in de gemeente is onlosmakelijk verbonden met die van de andere gemeenten in de regio. Daarom werkt de gemeente samen met de 22 andere gemeenten in de regio Rotterdam Den Haag aan de RES en de RSW. We onderzoeken in de transitievisie warmte welke kansen de ligging tussen de steden en de glastuinbouw van het Westland ons biedt en hoe we kunnen bijdragen aan het mogelijk maken van de plannen die in regionaal verband worden gemaakt.
Sleutel projecten	n.t.b.
Lopende projecten	n.v.t.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN OF MIDDELEN			
Visie	n.t.b.		
Financiële analyse	n.t.b.		
Instrumenten	Beschikbaar	Ja/Nee	<i>Toelichting: Dit een inventarisatie is welke instrumenten gemeenten zelf hebben of gaan ontwikkelen vanuit de rol die ze zichzelf aanmeten in de transitie.]</i>
	1 [naam]	€	[beschrijving]
	1 [naam]	€	[beschrijving]
RISICO'S			
Welke	[1. Naam]	[beschrijving]	
	[1. Naam]	[beschrijving]	
	[1. Naam]	[beschrijving]	
Voorwaarden aansluiten op WarmtelinQ		Op dit moment hebben we voor geen van de alternatieve energiebronnen (en dus ook niet voor WarmtelinQ) specifieke voorwaarden w.b. mogelijke aansluiting, anders dan boven vermeld.	
SLOT OPMERKING			

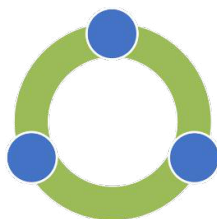
Gemeente Rijswijk

ALGEMENE VISIE ENERGIETRANSITIE					
Op 5 maart 2020 heeft de raad het basisdocument Energietransitie vastgesteld. Hierin zijn de uitgangspunten voor de energietransitie vastgelegd. De essentie van het basisdocument is dat een complexe taak bij gemeenten is neergelegd, zonder dat er volledige helderheid gegeven is over de bevoegdheden en de budgetten die nodig zijn. Tegelijkertijd moeten we al wel een Transitievisie Warmte op gaan stellen en het liefst al aan de slag gaan met wijkuitvoeringsplannen. Voor de gemeente Rijswijk zijn de kernbegrippen: het behoud van comfort, betaalbaarheid en realisme. Als gemeente zien wij het als onze taak om deze onzekerheden bij onze inwoners weg te nemen. Dat vereist een open en transparante manier van werken onder regie van de gemeente. De gemeente ziet ook positieve kanten van de energietransitie, zoals het verbeteren van onze leefomgeving, met name de luchtkwaliteit, verbetering van werkgelegenheid en verdienmodellen, zoals particulieren die hun eigen energie opwekken. Voor de korte termijn stelt het basisdocument dat we uiteraard onze verantwoordelijkheid pakken, maar niet in de kopgroep zullen rijden. Als er kansen zijn, zullen we die proberen op te pakken.					
TRANSITIEVISIE WARMTE		GEREED	Nee	VERWACHT	Eind 2021
Op dit moment werken we aan de Transitievisie Warmte. Dit doen we in samenwerking met een aantal partijen die een groot belang hebben zoals de woningcorporaties, vertegenwoordiging van een VvE (Rijswijk kent 1200 VvE's), commerciële belegger en Stedin. Het landelijke (Klimaatakkoord) en regionale kader (RES 1.0) wordt vertaald naar de lokale Transitievisie Warmte. We zetten eerst in op het terugdringen van de vraag. We geven vervolgens per wijk aan welke alternatief(ven) er zijn en per wanneer de overgang wordt gestart (welk tijdvak voor 2030 of na 2030). Uit de analyses komt een duidelijk beeld naar voren dat de naoorlogse wijken (grof weg 1950-1990) tegen de laagst maatschappelijke kosten via een collectief warmtenet van het aardgas af zijn te halen. Het gaat om ongeveer 17.500 woningen. We denken vanaf 2025 te kunnen starten met het aansluiten van woningen op een collectief warmtenet en de planning loopt dan tot 2050. Naast WarmtelinQ kan geothermie in Rijswijk een goede bron zijn voor de levering van hoge temperatuur warmte. Op termijn verwachten we ook dat groengas en waterstof delen van het vooroorlogse deel van Rijswijk en de piekvoorziening van de collectieve warmtewijk kunnen gaan voorzien. We gaan pas de uitvoering in wanneer we zeker weten dat het de meest betaalbare, haalbare en comfortabele oplossing voor onze inwoners is.					
WARMTEVRAAG					
	Vraag	Aanbod lokaal HT	Indicatieve warmtevraag WarmtelinQ	Waarschijnlijkheid	Wijken die op HT warmtenet gaan tot 2035: Hoekpolder (woningen), Stervoorde, Ministerbuurt, Presidentenbuurt en Kleurenbuurt
2020	nvt	nvt	nvt	%	We gaan ervan uit dat bedrijventerrein Plaspoelpolder grotendeels op warmtepompen overschakelt. Dit is nu voor bedrijven goedkoper. Maar als er een geothermiepunt komt dat goedkoper warmte kan leveren, kan dit interessant worden.
2030	15 MW	0 MW	15 MW	60 %	
2050	25 MW	28 MW	12 MW	33 %	

Ambitie woningen (in WEQ) van het aardgas in 2030						7.000 (Weq)	Waarvan 4.500 op een collectief warmtenet					
							Dit bespaart jaarlijks ongeveer 14.500 ton CO ₂					
Toelichting	Rijswijk ziet WarmtelinQ als een kans om de energietransitie te versnellen. Uit analyses komt naar voren dat WarmtelinQ als betrouwbare bron tegen de laagst maatschappelijke kosten de warmtetransitie in gang kan zetten. We werken nauw samen met de twee grotere woningcorporaties in Rijswijk. We willen starten in die buurten waar zij veel bezit hebben en de gebouwen nog een relatief grote warmtevraag hebben. Dit is aan de westkant van WarmtelinQ. Met een dichtheid van corporaties tussen de 40-60% in enkele buurten, verwachten wij met het maken van goede afspraken al direct stappen te kunnen zetten. Pas als een groot deel van de buurt aangesloten is op het distributienet, is door middel van de primaire warmteleiding die is aangesloten op de WOS WarmtelinQ daadwerkelijk duurzame warmte te leveren. Tegelijkertijd weten we ook dat duurzame warmte nu nog duurder is dan aardgas. Dit betekent dat de woonlastenneutraliteit nog niet is gegarandeerd. Dit is wel noodzaak om aan de slag te gaan. Ook om particulieren, maar ook de huurders mee te krijgen. We weten ook dat de financiële middelen bij het Rijkbeperkt zijn en op elementen ontbreken passende instrumenten en wetgeving. We blijven dan ook een appél doen op het Rijk om tot passende wet- en regelgeving te komen.											
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
Warmtevraag WarmtelinQ	-	-	-	-	-	15 MW	16 MW	17 MW	18 MW	19 MW	20 MW	
Welke alternatieve bronnen: Geothermie is het enige echte alternatief voor het leveren van hoge temperatuur warmte in Rijswijk. Ook al zal de temperatuur van de vraag door isolatie in de loop van de tijd waarschijnlijk gaan zakken van 75 °C naar ongeveer 65°C, is alleen geothermie een goede alternatieve bron. In samenwerking met TNO en andere bedrijven die gelieerd zijn aan het Rijswijk Center for Sustainable Geo energy (RCSG), wordt op dit moment onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om te komen tot een haalbare exploitatie van een geothermische bron. Onderzoek laat zien dat 85°C warmte is te halen met 28 MW. Tegelijkertijd loopt onderzoek naar Hoge Temperatuur Opslag in de bodem. Dit kan zowel voor de geothermische bron als ook voor WarmtelinQ mogelijk interessant zijn om op termijn te komen tot een constantere levering van warmte.												
SAMENWERKEN												
Corporaties	We werken nauw samen met de twee grootste woningbouwcorporaties in Rijswijk, zijnde Rijswijk Wonen en Vidomes. De eerstgenoemde heeft ruim 6.200 woningen in beheer. Een zeer klein deel daarvan is al van het aardgas af. Het gaat om slooppnieuwbouwprojecten in het bestaande stedelijk gebied en Rijswijk Buiten. Daarnaast werkt de corporatie aan de verduurzaming van haar bestaande bezit. Het gaat onder andere om projecten in Oud Rijswijk, Te Werve, Muziekbuilt en de Ministerbuurt. Het energiezuinig maken van de woningen is een belangrijk onderdeel van de plannen. Vidomes heeft ruim 3000 woningen in Rijswijk. Ook zij werken hard aan het verduurzamen van hun vastgoed. De afgelopen jaren hebben ze meerdere gebouwen opgeknapt en daarmee ook de warmtevraag teruggedrongen. Tevens wekken ze nu eigen elektra op dmv PV-panelen. Met de corporaties is succesvol de aanvraag Regeling Reductie Energie Wonen aangevraagd. Het leeuwendeel van de aanvraag gaat naar de corporaties. De gemeente heeft nog geen hele concrete afspraken gemaakt met de corporaties over de duurzaamheid. Op basis van de vastgestelde Transitievisie warmte zal dit wel leiden tot nadere afspraken. De corporaties hebben behoefte aan een tijdige lange termijnvisie, zodat zij hun renovatieplannen op deze visie kunnen afstemmen. Ook voor de corporaties zijn betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid daarbij belangrijke uitgangspunten. Het is op dit moment nog onduidelijk of het gewenste tempo van aansluiting											

	financieel en uitvoeringstechnisch haalbaar is. De eerste verkenningen laten zien dat er zonder subsidies geen sluitende businesscase is.
WarmtelinQ	Zowel de corporaties als de gemeente zien WarmtelinQ als een kans om op een betrouwbare wijze te komen tot een versnelling van de lokale energietransitie.
Overige partijen	De gemeente kent ruim 1200 Verenigingen van Eigenaren. Al enkele jaren is de gemeente bezig om te kijken op welke wijze VvE kunnen worden ondersteund bij de energietransitie. Door de organisatievorm van VvE zijn er vele hobbels te nemen om te komen tot breed gedragen voorstellen. Met Stedin zitten we ook al enkele jaren om de tafel. Met hun expertise brengen zij veel nuttige kennis met zich mee. Op dit moment is Stedin druk bezig met de grootschalige vervanging van het gasleidingnet in verband met wettelijke verplichting om voor 2028 alle asbestcement-leidingen weg te halen. Dit staat een eventuele warmtetransitie niet in de weg, maar gezien het tijdspad zijn er ook geen koppelkansen. Verder hebben we de afgelopen tijd contact gelegd met scholen in het kader van het integraal huisvestingsplan dat op dit moment wordt opgesteld. Daarnaast zijn er met vele andere partijen contacten over de verduurzamingsopgave (o.a. Belangen Bedrijven Rijswijk, projectontwikkelaars, en institutionele beleggers).
UITVOERING	
Aanpak	De gemeente heeft hier nog geen vastgestelde visie over ontwikkeld. In het basisdocument is gesteld dat de gemeente op termijn streeft naar een open warmtenet met meerdere warmtebronnen en meerdere leveranciers. Het is de bedoeling dat in de Transitievisie Warmte wel een uitvoeringsparagraaf wordt opgenomen.
Rol	De gemeente zal met name een actieve regisserende en faciliterende rol gaan innemen. Dit houdt in dat de gemeente partijen bij elkaar gaat brengen om de uitvoerende werkzaamheden op te pakken.
Tot 2030	De gemeente gaat actief stimuleren om de energievraag terug te dringen. Daarnaast is het de inzet om de eerste wijken van het aardgas af te halen. Het gaat om ongeveer 4.500 woningen tot 2030.
Participatie	De participatie bestaat uit diverse manieren. Ten eerste is er een Adviesraad Energietransitie in oprichting. Deze adviesraad is breed samengesteld en functioneert onafhankelijk en geeft gevraagd en ongevraagd advies. Daarnaast werken we nauw samen met de woningcorporaties. Zij betrekken de huurders bij mogelijk uitvoeringsactiviteiten. Daarnaast ondersteunen we individuele en collectieve (buurt) initiatieven. De afgelopen tijd hebben een aantal webinars voor de verschillende wijken gehouden over de energietransitie en een eerste gedachten over de warmteoplossingen per wijk gepresenteerd. Dit heeft ook ons ook input verschaft voor de Transitievisie warmte. Ten slotte zullen we een zeer actief participatieproces opzetten bij het opstellen en uitvoeren van de wijkplannen.
Sleutelprojecten	Hoekpolder, Stervoorde, Ministerbuurt, Presidentenbuurt
Lopende projecten	- Uitvoering Regeling Reductie Energie Wonen (RREW)
FINANCIËLE INSTRUMENTEN OF MIDDELEN	
Visie	Op dit moment heeft de gemeente geen extra middelen gereserveerd voor de energietransitie. De subsidie RREW voert de gemeente samen met de corporaties uit. De gemeente wil wel nadenken over het mogelijk beschikbaar stellen van financiële middelen. Dit vanuit de Enecogelden. Hiertoe loopt op dit moment een onderzoek.
Financiële	We weten allemaal dat de ontwikkeling en exploitatie van warmtenetten nog niet financieel

analyse	haalbaar zijn. Ook uit eigen studies blijkt dat dat voor onze sleutelwijken het geval zal zijn. Aanvullende middelen en regelgeving moet ervoor zorgen dat warmtenetten exploitabel zijn en de risico's worden verkleind.		
Instrumenten	Beschikbaar	Nee	
RISICO'S			
Welke	Betaalbaarheid	De betaalbaarheid is de grootste zorg en dus ook risico voor het versnellen van de energietransitie. Zolang er geen goed financieel verhaal is, kan van realisatie geen sprake zijn.	
	Draagvlak	Op dit moment is er nog geen breed draagvlak bij de inwoners en bedrijven in Rijswijk. Dit heeft te maken met de zorgen over de financiële consequenties van de energietransitie. We zijn een actieve campagne gestart over de energietransitie onder de naam 'Rijswijk schakelt over'. Dit platform moet inwoners en bedrijven naast bewustwording, aanzetten tot handelen.	
Voorwaarden aansluiten op WarmtelinQ		Rijswijk ziet WarmtelinQ als een kans om te komen tot een versnelling van de energietransitie tegen de laagst maatschappelijke kosten. De voorwaarden om goed aan te sluiten op WarmtelinQ zijn nog niet gegeven. De beschikbare financiële middelen c.q. regelingen zijn te beperkt om de woonlastenneutraliteit te garanderen. Daarnaast ontbreken op dit moment passende instrumenten en wetgeving. Samen met andere gemeenten blijven we dan ook een appél doen op het Rijk om tot passende wet- en regelgeving te komen. Dit moet leiden tot een betaalbare, betrouwbare, veilige en schone energievoorziening voor iedereen in onze gemeente.	
SLOTOPMERKING			

Leiding door het Midden

Notitie

Onderwerp: Strategie procedures LdM

Datum: 27 juni 2019

Kenmerk: LdM-O-108-BR-007

Van art 5 1-2e

Naam: Leiding door het Midden C.V.

Afdeling: LdM

Telefoon:

Email:

Aan

Naam: Provincie Zuid-Holland

.....

1. Aanleiding

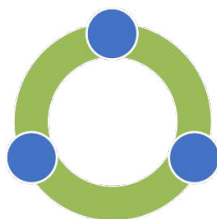
Leiding door het Midden C.V. is voornemens om een warmtetransportleiding aan te leggen vanaf Vlaardingen (aftak van de Leiding over Noord) naar Den Haag via Delft. Dit project betreft Leiding door het Midden (hierna LdM). Het doel van project LdM is de verduurzaming van zowel de bestaande als toekomstige warmtelevering in Den Haag maar ook het ontwikkelen van nieuwe warmtenetten in de overige LdM-gemeenten (Vlaardingen, Schiedam, Midden Delfland, Delft en Rijswijk).

In de voorbereidingsfase van dit project heeft LdM een strategie bepaald inzake de te volgen procedures ter realisatie van het project LdM. De voorkeursstrategie van het project LdM betreft het opstellen van een provinciaal inpassingsplan. Tevens heeft LdM de voorkeur voor het toepassen van de provinciale coördinatieregeling. In deze notitie wordt deze voorkeursstrategie van het project LdM nader toegelicht en beargumenteerd.

2. Overzicht bestemmingsplannen

Het tracé van de warmtetransportleiding gaat binnen de zes betrokken gemeenten (Vlaardingen, Schiedam, Midden Delfland, Delft, Rijswijk en Den Haag) door het plangebied van meerdere bestemmingsplannen.

Gemeente	Bestemmingsplan
Vlaardingen	- A20-Oost - Holy-Zuidoost-Zuid - Holy-Zuidoost-Midden - Holy-Zuidoost-Noord - Holy-Noord
Schiedam	- A4 – Schiedam - Kethelse Venen
Midden Delfland	- Buitengebied-Gras - A4 Midden Delfland

Leiding door het Midden

	- Buitengebied-Gras
Delft	- Zuidwest 3 Tanthof - Zuidwest 2 Buitenhof/ Kerkpolder - Noordwest 2 2017 - Noordwest deelgebied 3
Rijswijk	- Sion - 't Haantje - Steenvoorde - Minister van Houtenlaan e.o. - Landgoederenzone
Den Haag	- Moerwijk - Transvaal - Regentessekwartier – Zuid

Deze bestemmingsplannen laten de aanleg en het gebruik van een warmtetransportleiding niet toe.

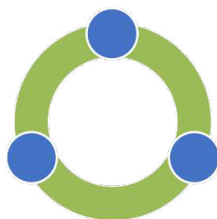
3. Planologische inpassing

Onderstaand volgt de opsomming van de ruimtelijke en juridische argumenten waarop wij concluderen dat planologische inpassing is vereist.

Ruimtelijke argumenten

De warmtetransportleiding van het project LdM heeft een zodanige ruimtelijke relevantie dat deze planologische inpassing behoeft. Deze ruimtelijke relevantie blijkt uit onderstaande argumenten.

1. De warmtetransportleiding van LdM betreft een aanvoer- en retourleiding met een doorsnede van 900 mm op 1 a 1,5 m-mv. Een dergelijke buisleiding stelt beperkingen aan het gebruik van de grond op of nabij de leiding door de rechthebbenden. Deze beperkingen hebben betrekking op bijvoorbeeld bouwen en diepploegen. Middels planologische inpassing is voor iedereen duidelijk waar deze beperkingen gelden.
2. Bij beschadiging van de warmtetransportleiding kan niet volledig worden uitgesloten dat gevaar voor de omgevings ontstaat. De temperatuur in de buisleiding kan namelijk oplopen tot meer dan 100 °C. Middels planologische inpassing is voor iedereen duidelijk waar deze risico's gelden.
3. Planologische bescherming van de warmtetransportleiding is ook wenselijk om te voorkomen dat een toekomstige ontwikkeling op of nabij de leiding een gevaar oplevert voor de leiding of het goed functioneren ervan. De warmtetransportleiding van LdM ligt namelijk in gronden van derden. Dit zijn veelal particulieren. Op deze gronden is op grond van de vigerende bestemmingsplannen allerlei gebruik toegestaan. Dit vormt een risico omdat dit gebruik mogelijk schade aan de leiding kan toebrengen. Tevens is het van belang dat de leiding bereikbaar blijft om bij een onderbreking de leiding te kunnen herstellen. De basislast van de warmtevoorziening van de aangesloten gemeenten wordt ingevuld d.m.v.

Leiding door het Midden

LdM. Het is van groot belang om bij een onderbreking de levering z.s.m. te kunnen herstellen.

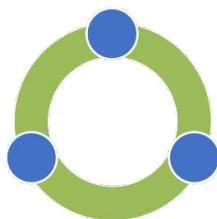
4. Planologische bescherming van de warmtetransportleiding betekent meer garantie voor het hebben en houden van de leiding en draagt daarmee bij aan de leveringszekerheid van warmte in het gebied.

Juridische argumenten

1. Voor de aanleg van een warmtetransportleiding geldt op grond van de Wabo een vergunningplicht (voor planologische gebruiksactiviteit), tenzij sprake is van één van de uitzonderingen genoemd in het Besluit omgevingsrecht (hierna: Bor). Artikel 2 onder 18 van bijlage II Bor luidt als volgt: *'Een omgevingsvergunning voor activiteiten als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a en c, van de wet (te weten omgevingsvergunning voor bouwen en afwijken bestemmingsplan, red.) is niet vereist, indien deze activiteiten betrekking hebben op een bouwwerk ten behoeve van een infrastructurele of openbare voorziening, voor zover het betreft: ondergrondse buis- en leidingstelsels, met uitzondering van een buisleiding als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van het Besluit externe veiligheid buisleidingen.'*

Op het eerste gezicht lijkt deze bepaling niet van toepassing te zijn op een buisleiding omdat de letterlijke tekst van dit artikel spreekt van 'een bouwwerk ten behoeve van'. De buisleiding als zodanig kan niet worden aangemerkt als een bouwwerk. Deze bepaling lijkt dus enkel te zien op bouwwerken, zoals boosterstations of dergelijke voorzieningen. Echter, de Nota van Toelichting bij het Bor geeft het volgende aan: *'Ten aanzien van de categorie van ondergrondse buis- en leidingstelsels is daarbij de eis geschrapt dat het uitsluitend mag gaan om buizen en leidingen ten behoeve van perceelsaansluitingen. Deze eis is bij nader inzien onnodig beperkend geacht. Ook grotere doorvoerleidingen en buizen kunnen vergunningvrij zijn, evenals bijbehorende inspectie- en verbindingsputten.'* Uit deze toelichting volgt dat de wetgever met deze uitzondering op de vergunningplicht doelt op de buisleidingen zelf en niet enkel op bouwwerken ten behoeve van buisleidingen.

Artikel 2 onder 18 van bijlage II Bor spreekt van een *'infrastructurele of openbare voorziening'*. Het gaat hier om een categorie bouwwerken ten behoeve van de infrastructuur of openbare voorzieningen. De warmtetransportleiding is inderdaad een bouwwerk ten behoeve van de infrastructuur. Het project LdM betreft een aanvoer- en retourleiding van warmte binnen een gesloten systeem. Openbare voorzieningen (ook wel nutsvoorzieningen genoemd) zijn bouwwerken die een publiek nut hebben. Het begrip nutsvoorziening is echter noch in de Wabo noch in het Bor gedefinieerd. Beargumenteerd kan worden dat de warmtetransportleiding geen publiekelijk nut heeft omdat deze niet voor iedereen toegankelijk is. In dat geval is geen sprake van een openbare voorziening en is de uitzondering op de vergunningplicht van artikel 2 onder 18 van bijlage II Bor dus niet van toepassing. Ons inziens een vergunningplicht voor de aanleg van een

Leiding door het Midden

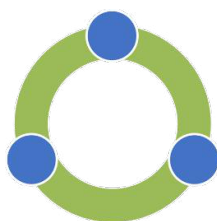
warmtetransportleiding dus niet 100% uit te sluiten. Om juridische risico's te vermijden is het daarom verstandig om het project LdM planologisch in te passen.

2. Voor de aanleg van een warmtetransportleiding geldt op grond van de Wabo een Omgevingsvergunningplicht voor bouwen, tenzij sprake is van een uitzondering genoemd in het Bor. Artikel 3, onder 7 van bijlage III Bor luidt als volgt: *"Een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de wet is niet vereist, indien deze activiteit betrekking heeft op: een buisleiding waarop artikel 2, onderdeel 18, niet van toepassing is;"*
De warmtetransportleiding valt onder bovenstaande uitzondering. Een Omgevingsvergunning voor bouwen is dan ook niet noodzakelijk voor de aanleg van de warmtetransportleiding.

4. Provinciaal inpassingsplan met provinciale coördinatie

Planologische inpassing van de warmtetransportleiding kan via een omgevingsvergunning voor strijdig gebruik, de wijziging van het bestemmingsplan of via een provinciaal inpassingsplan. De voorkeur van het project LdM gaat uit naar planologische inpassing door middel van een provinciaal inpassingsplan met toepassing van provinciale coördinatie. LdM baseert haar voorkeur op de volgende argumenten.

1. Eén van de voorwaarden voor het verlenen van een omgevingsvergunning strijdig gebruik is dat het project uitvoerbaar is. De warmtetransportleiding kan alleen functioneren als de omgevingsvergunning is alle 6 de gemeenten is verkregen. Dit maakt het project LdM niet per gemeente uitvoerbaar. Daarom kan de warmtetransportleiding niet per deel gemeente worden vergund en is een Provinciaal inpassingsplan vereist.
2. Een provinciaal inpassingsplan en regie van de provincie draagt bij aan het verduurzamen van de warmtevoorziening van woningen, gebouwen en glastuinbouw in de regio Zuid Holland. De provincie maakt zich sterk voor het verlagen van warmtetransportkosten als partner binnen de Warmte Alliantie met plannen voor een zogenaamde Warmterotonde. LdM kan onderdeel worden van een oplossing voor WBR (levering aan Leiden).
3. Een provinciaal inpassingsplan en regie van de provincie draagt bij aan gelijktijdige realisatie van regionale verduurzaming in de verschillende gemeenten. Verduurzaming van de warmtevoorziening en de van gas-af beweging is in elke gemeente een aandachtspunt. LdM draagt hier aan bij, echter de mate van snelheid verschilt per gemeente omdat LdM 6 gemeenten doorkruist. De 'langzaamste' gemeente bepaalt het tempo van realisatie van verduurzaming van de warmtevoorziening. Door middel van een provinciaal inpassingsplan wordt het tempo gelijk getrokken.
4. De gehele planologische inpassing in één plan is overzichtelijk naar de omgeving/stakeholders toe. Iedereen gelijk behandelen, transparant proces. Bezwaar en beroep op 1 plek, i.p.v. 6 gemeenten.

Leiding door het Midden

5. De kans op inspraak (zienswijzen en beroep) vanuit de omgeving op de aanleg van de warmtetransportleiding LdM is groot. Bij een provinciaal inpassingsplan is de doorlooptijd van de beroepsprocedure duidelijk vastgelegd, waardoor zowel LdM als de omgeving weet waar zij aan toe is. Bij toepassing van provinciale coördinatie volgt de uitspraak van de ABRvS 6 maanden na binnenkomst beroepschrift, zonder toepassing van provinciale coördinatie is dit 12 maanden.
6. De kans op vertraging van start werkzaamheden bij de toepassing van een provinciaal inpassingsplan met toepassing van provinciale coördinatie is gering omdat het hele leidingtracé in één besluit is opgenomen (in tegenstelling tot 6 afzonderlijke besluiten met afzonderlijke procedures).
7. Geen inefficiëntiekosten als gevolg van het niet gelijktijdig verkrijgen van de besluiten in de 6 afzonderlijke gemeenten (want één besluit).

Voor de realisatie van het project LdM zijn diverse uitvoeringsvergunningen nodig. LdM vindt het wenselijk dat een aantal van deze vergunningen worden gecoördineerd. LdM zal samen met de provincie bepalen welke vergunningen onder provinciale coördinatie kunnen/moeten worden aangevraagd.

LdM wenst in ieder geval provinciale coördinatie voor de vergunningen die nodig zijn voor het aanleggen, hebben en houden van de warmtetransportleiding. Dit zijn de volgende vergunningen:

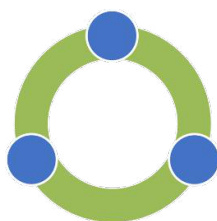
- Omgevingsvergunningen
- Watervergunning
- Vergunning Wet natuurbescherming
- Vergunning Wet lokaal spoor
- Vergunning Wet beheer rijkswaterstaatswerken
- Vergunningen op grond van gemeentelijke verordeningen.

De overige vergunningen/meldingen/toestemmingen worden t.z.t. door de aannemer van het project LdM aangevraagd.

5. Vergunningen/procedures/meldingen

Voor de aanleg van de warmtetransportleiding zijn in totaal de volgende vergunningen/procedures/meldingen voorzien. Een deel daarvan zal met het PIP worden gecoördineerd. De overige vergunningen/meldingen/toestemmingen worden t.z.t. door de aannemer van het project LdM aangevraagd.

Vergunning/melding	Activiteit
Provinciaal inpassingsplan	Realisatie warmtetransportleiding in strijd met bestemmingsplan

Leiding door het Midden

Omgevingsvergunning uitvoeren werk of werkzaamheid	Grondwerken (proefsleuven) en realisatie warmtetransportleiding in archeologisch waardevol gebied
Omgevingsvergunning kappen	Kappen van bomen
Omgevingsvergunning uitrit	Aanleggen tijdelijke uitritten i.v.m. werkwegen
Watervergunning	Grondwateronttrekking en lozing Activiteiten in/nabij waterkering Aanleggen dammen met duikers Aanleggen kabels en leidingen
Melding grondwateronttrekking	Grondwateronttrekking en lozing
Vergunning Wet natuurbescherming	Verstoren beschermde soorten/gebieden
Melding Wet natuurbescherming	Kappen van bomen
Vergunning Wet lokaal spoor	Kruisen tram/metrolijn
Vergunning Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr)	Parallelligging warmtetransportleiding onder/aan de A4
Verkeersbesluit	Het plaatsen van verkeersborden en tijdelijke verkeersmaatregelen
Sloopmelding	Slopen waarbij meer dan 10 m3 sloopafval vrijkomt, of asbest
Vergunning /instemmingsbesluit ondergrondse infra	Graafwerkzaamheden kabels en leidingen
Melding Activiteitenbesluit	Realisatie Pompstation, activiteiten op werkterrein
Omgevingsvergunning bouwen	Realisatie Pompstation
Melding besluit bodemkwaliteit	Toepassing van grond in de gemeenten Vlaardingen en Schiedam
BUS melding	Toepassing van grond
Wion-melding	Uitvoering van graafwerkzaamheden t.b.v. realisatie warmtetransportleiding

Postbus 19020, 3001 BA Rotterdam

Gedeputeerde Staten Provincie Zuid Holland
T.a.v. mevrouw A. Koning
Postbus 90602
2509LP 's-Gravenhage

Rotterdam, 1 juli 2021

Kenmerk: WLQ/aanlanding

Locatie WOS WarmtelinQ Den Haag

Geachte mevrouw Koning,

Ten behoeve van de aanleg van het warmtetransportsysteem WarmtelinQ (WLQ) is eind december 2019 door Provinciale Staten het besluit genomen een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) op te stellen.

Eind maart 2020 is het concept PIP opgesteld en ter inzage gelegd. In het concept PIP staan twee opties beschreven voor de locatie van het warmte overdracht station (WOS) in Den Haag. Bij het vaststellen van het definitieve PIP zal slechts één locatie voor het WOS in Den Haag opgenomen worden.

Om voldoende draagvlak te creëren bij de betrokkenen, een zorgvuldig besluitvormingsproces te doorlopen met de omgeving, een oplossing te kiezen die bestendig is voor de lange termijn en kostenefficiënt is, heeft Eneco, als afnemer van de warmte, meer tijd nodig om te komen tot de keuze voor de definitieve locatie van het WOS. Eneco is niet voornemens beide locaties zoals vastgelegd in het PIP te benutten voor realisatie van een WOS, er wordt voor de aanlanding één WOS gerealiseerd."

We vertrouwen erop u voldoende geïnformeerd te hebben. Mochten er nog vragen zijn, dan ben ik uiteraard bereid deze te beantwoorden.

Met vriendelijke groet,

art 5 1-2e

M. Thiry
Directeur Warmte

Provincie Zuid-Holland
T.a.v. mevrouw A.L. Koning
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG

WarmtelinQ
p/a Gardens Business Centre
Anna van Buerenplein 41
(2e etage)
2595 DA DEN HAAG
www.warmtelinq.nl
info@warmtelinq.nl

Datum	Van
10 augustus 2020	Guido Custers
Ons kenmerk / Uw kenmerk	Telefoonnummer
20.WLQ-O&V 89	art 5 1-2e
Onderwerp	
Voortgang ontwikkeling WarmtelinQ	

Geachte mevrouw Koning,

Via deze brief geef ik u graag een update over de voortgang van de ontwikkeling van de voorgenomen hoofdtransportleiding voor warmte in Zuid-Holland.

In het afgelopen jaar hebben een goede samenwerking en afstemming met de provincie, de betrokken gemeenten en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat voorop gestaan in de ontwikkeling van WarmtelinQ. Dat heeft haar vruchten afgeworpen: wij zijn erg blij met het constructieve overleg dat op de verschillende niveaus wordt gevoerd. Dankzij deze uitstekende samenwerking hebben wij grote stappen kunnen zetten.

Natuurlijk vraagt de zorgvuldigheid waarmee we het politiek bestuurlijk overleg voeren de nodige tijd. Het is belangrijk dat wij die tijd ook nemen; de zorgvuldigheid die wij nu nastreven, leidt later in het proces tot betere resultaten en een voorspoedige uitvoering.

De complexiteit van het overleg en de eisen die wij aan de kwaliteit daarvan stellen, betekenen echter dat wij meer informatie zullen overleggen dan in eerste instantie werd voorzien, dit mede op verzoek van de bevoegde gezagen. Dit vraagt van alle partijen extra doorlooptijd. Wij kunnen hierdoor minder tempo maken dan voorzien. Om die reden moeten wij in dit stadium de planning voor de vergunningenprocedure aanpassen. Dit heeft, naast de zorgvuldige en daarmee tijdrovende procedures, ook te maken met bepaalde onvoorziene eisen aan de vergunningaanvragen. Zo voeren wij momenteel aanvullend geohydrologisch onderzoek uit en leveren wij op verzoek van een aantal gemeenten aanvullende herinrichtingsplannen aan. Ook de nieuwe stikstofregelgeving maakt dat er meer onderzoek nodig is naar de impact van de aanleg op de omgeving. De komende maand hopen wij een definitief en volledig beeld te krijgen van de stukken die wij zullen aanleveren. Wij zullen dit schriftelijk vastleggen naar de betrokken bevoegde gezagen.

Praktisch gezien betekent dit, dat wij verwachten eind oktober de vergunningaanvragen te kunnen indienen, in plaats van – zoals werd eerder voorzien – half augustus. Dit is besloten in nauw overleg met de provincie en de betrokken bevoegde gezagen.

Datum: 10 augustus 2020

Ons kenmerk: **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**20.WLQ-O&V 89

Onderwerp: Voortgang ontwikkeling WarmtelinQ

Uiteraard gaan wij in de tussentijd onverminderd door met de voorbereidingen voor de uitvoering, zodat wij de uitloop zoveel mogelijk kunnen beperken. Wij sturen op de start van de uitvoering in juni 2022.

Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben, dan kunnen wij uiteraard een telefonisch overleg plannen.

Ik hoop u hiermee voor nu voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

art 5 1-2e

Guido Custers,
Algemeen Directeur LdM C.V.

Gedeputeerde Staten provincie Zuid-Holland
T.a.v. mevrouw A. Koning
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG

WarmtelinQ
p/a Gardens Business Centre
Anna van Buerenplein 41
(2e etage)
2595 DA DEN HAAG
www.warmtelinq.nl
info@warmtelinq.nl

Datum
1 juli 2021

Van
Guido Custers

Ons kenmerk / Uw kenmerk
21.WLQ-O&V 309

Telefoonnummer
art 5 1-2e

Onderwerp
Locatie WOS te Den Haag

Geachte mevrouw Koning,

Ten behoeve van de aanleg van het warmtetransportsysteem WarmtelinQ (WLQ) is eind december 2019 door Provinciale Staten het besluit genomen een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) op te stellen.

Eind maart 2020 is het concept PIP opgesteld en ter inzage gelegd. In het concept PIP staan twee opties beschreven voor de locatie van het warmteoverdrachtstation (WOS) in Den Haag. Met daarbij de toezegging dat bij het vaststellen van het definitieve PIP, slechts één locatie voor het WOS in Den Haag opgenomen wordt. De vaststelling van het definitieve PIP in Gedeputeerde Staten is voorzien medio juli 2021.

De bepaling van de definitieve locatie voor het WOS in Den Haag vergt meer tijd dan verwacht. Eneco, in haar rol als afnemer van warmte van WLQ, bepaalt de locatie van het WOS in Den Haag. Gasunie bouwt vervolgens het WOS als onderdeel van WLQ. Het doel van zowel Eneco als Gasunie is uiteraard te komen tot één definitieve locatie van het WOS in Den Haag. In bijgesloten brief van Eneco, licht Eneco toe waarom zij meer tijd nodig heeft voor de keuze van een definitieve locatie van het WOS in Den Haag.

Mocht u naar aanleiding van bovenstaande nog aanvullende vragen hebben, dan ben ik uiteraard graag bereid deze te beantwoorden.

Met vriendelijke groet,

art 5 1-2e

art 5 1-2e

Guido Custers,
Igemeen Directeur WarmtelinQ

Bijlage

PM logo's Eneco, PZH, GasUnie en Havenbedrijf Rotterdam

Gemeenteraad Den Haag
T.a.v. de formateur,
mevrouw drs. E.I. Schippers
Postbus 19157
2500 CD Den Haag

Door: Samenwerkingsverband Eneco, GasUnie, Havenbedrijf Rotterdam en Provincie Zuid-Holland

Geachte mevrouw Schippers,

In het regeerakkoord is de ambitie uitgesproken om in 2030 een CO₂-emissiereductie van minstens 49% te realiseren. Om deze doelstelling te behalen is het verduurzamen van de warmtevoorziening van woningen, gebouwen en tuinbouwkassen van groot belang. Met de noodzaak de winning van Groningengas af te bouwen is de urgentie hiervan verder toegenomen, omdat een groot deel van de warmtevraag op dit moment met Groningengas wordt ingevuld.

Relatie met de doelen van de gemeente Den Haag

De ambitie van Den Haag om in 2040 klimaatneutraal te zijn, sluit aan bij de nationale klimaatdoelstellingen en bij de voorgenomen uitfasering van aardgas. Ook het nieuw te vormen college van burgemeester en wethouders van de gemeente Den Haag staat voor de opgave om aan de ambitieuze klimaatdoelstelling vorm en inhoud te geven. Op 2 februari jongstleden hebben de gemeente en belangrijke spelers in de energietransitie zoals bewonersinitiatieven, woningcorporaties, grote VvE's, energiebedrijven en netwerkbedrijven deze ambitie voor de korte termijn geconcretiseerd: de komende vijf jaar worden in tien wijken 25.000 tot 30.000 woningen klimaatneutraal gemaakt. In 2030 moeten dat er 100.000 zijn. Een enorme opgave met grote kansen voor klimaat en economie.

Het samenwerkingsverband tussen Eneco, GasUnie, Havenbedrijf Rotterdam en de Provincie Zuid-Holland kan een grote bijdrage leveren aan het realiseren van deze Haagse ambities. Wij zetten ons plan hier graag voor u uiteen.

De plaats van stadswarmte in de verduurzaming van de warmtevoorziening

Uit meerdere studies (Ecofys, PBL en CE Delft) blijkt dat collectieve warmte vooral voor bestaande woningen in dicht stedelijk gebied een kosteneffectief en realistisch alternatief is voor verwarming met aardgas. Het stadswarmtenet in Den Haag is daarvoor een goede basis. De recente backcastingstudie van CE Delft¹ bevestigt dat voor het behalen van de Haagse klimaatdoelstelling alle denkbare maatregelen en oplossingen met grote voortvarendheid ingezet dienen te worden. Om op korte termijn grote stappen te kunnen zetten, zet Den Haag in op vergroting van de levering van collectieve warmte via de al aanwezige stadswarmtenetten.

Aangezien met alleen de benutting van de al aanwezige stadswarmtenetten de lokale klimaatdoelstellingen niet kunnen worden behaald, zijn aanvullende maatregelen nodig. Gezien de verandering in de energievoorziening van Haagse woningen en gebouwen, is het verder belangrijk om samen met bewoners en bedrijven per wijk een plan te maken voor de duurzame verwarming van die wijk. De gemeente heeft hierbij de regierol.

De gebouwenvoorraad van Den Haag bestaat uit een mix van hoog- en laagbouw, oud- en nieuwbouw en woningen, kantoren en bedrijven. De kenmerken van een gebouw, zoals bijvoorbeeld de isolatiegraad en het warmteafgiftesysteem in het gebouw, hebben belangrijke invloed op de (kostenefficiëntie van de) verduurzamingsopties van de warmtevoorziening. Het is dus van belang om de effecten van de verschillende warmteverduurzamingsopties voor wijken in kaart te brengen.

1 Bron: Backcasting Den Haag. CE Delft, 30 januari 2018.

In het algemeen is stadswarmte een goede optie voor oudere gebouwen in een dichtbebouwde omgeving, zeker als er al warmteinfrastructuur aanwezig is. Immers, om deze gebouwen te verwarmen met warmte van een lagere temperatuur, afkomstig van bijvoorbeeld warmtepompen of geothermie, moeten deze gebouwen meestal worden aangepast. Dit brengt vanzelfsprekend kosten en ingrijpende praktische consequenties van aanpassingen in en aan de gebouwen mee, alsook aanpassingen in bijvoorbeeld het elektriciteitsnet. Het gebruik van warmte met een wat hogere temperatuur, zoals bijvoorbeeld regionale restwarmte, staat de ontwikkeling van projecten met collectieve zeer lage en lage temperatuurwarmte niet in de weg. Hoge temperatuur warmtebronnen worden ingezet daar waar nodig, lage temperatuur warmtebronnen daar waar het kan.

De effecten van het warmtetransportnet Zuid-Holland voor Den Haag

Binnen Nederland kent Zuid-Holland grote mogelijkheden voor het grootschalig inzetten van hernieuwbare warmtebronnen en restwarmte voor de verwarming van woningen, gebouwen en tuinbouwkassen. Omdat het grootschalig inzetten van warmte in veel stedelijke gebieden in Zuid-Holland een kostenefficiënte optie is in vergelijking met andere technieken zoals warmtepompen, ondersteunen de ondertekenende partijen de aanleg van een regionaal warmtetransportnet.

De concrete voorbereiding hiervoor is inmiddels gestart: Eneco en de joint venture van Havenbedrijf en Gasunie (JV) ontwikkelen deze warmtehoofdtransportleiding vanuit het havengebied vanaf de bestaande Leiding over Noord naar Den Haag e.o.: De Leiding door het Midden.

Met de realisatie van deze Leiding door het Midden (LdM) wordt in Den Haag een duurzame alternatieve warmtelevering gecreëerd ten opzichte van de gasgestookte warmte in het Haagse net die nu afkomstig is van de Uniper Elektriciteitscentrale aan het Constant Rebequeplein. Het huidige stadswarmtenet in Den Haag beleeft circa 18.000 woningen en gebouwen. Met de levering van warmte uit het deze warmtehoofdtransportleiding per 1 januari 2023 aan Den Haag, verbetert de duurzaamheid van deze warmte in één klap, uitgedrukt in equivalent opwekkendement (EOR), van 110% naar 200%. Door deze verduurzamingsslag kan daarnaast ook het aantal aansluitingen van gebouwen in Den Haag op deze duurzame warmtevoorziening groeien, wat een substantiële bijdrage levert aan het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving.

Kolenwarmte heeft in de plannen van de ondertekenende partijen geen plaats. Met de verduurzaming van de haven zullen bovendien ook de bronnen uit de haven in de toekomst veranderen; op de korte termijn nog voornamelijk restwarmte uit afvalverwerking en industrie, naar schonere biobased en circulaire industrie in de toekomst.

Het gebruik van restwarmte via de warmtehoofdtransportleiding LdM staat de ontwikkeling van lokale duurzame bronnen als geothermie niet in de weg. Voor de warmtevoorziening van Den Haag worden meer en meer duurzame warmtebronnen aangesloten. Warmte van gascentrales en -ketels kunnen per 1 januari 2023 grotendeels door afvalwarmte en biogene warmte uit Rotterdam worden vervangen. Later zal daar industriële restwarmte en warmte uit lokale duurzame bronnen zoals geothermie aan toegevoegd worden. Ook wordt gewerkt aan de omzetting van windenergie in warmte, het zogenaamde "wind to heat". Eneco heeft voor de verduurzaming van haar warmtevoorziening in Den Haag een routekaart opgesteld; een samenvatting daarvan is opgenomen in de bijlage. De samenwerkende partijen steunen deze route en streven naar de realisatie van een open transportnet met een onafhankelijk netbeheer waaraan elke warmte-aanbieder zijn warmte kan leveren.

De warmtehoofdtransportleiding LdM moet niet alleen worden gezien als infrastructuur om warmte te importeren uit de Rotterdamse haven, maar vooral ook als backbone waarmee lokale bronnen zoals geothermie en biomassa gekoppeld kunnen worden. Door LdM ontstaat een robuust warmtenetwerk voor de gehele regio, waardoor warmtebronnen gegarandeerd zijn van warmteafzet. De LdM wordt daarmee een aanjager van duurzame lokale bronontwikkeling, vervult de functie van back-up en piekvoorziening voor lokale warmtenetten en zorgt daarmee ook voor de benodigde leveringszekerheid.

Een snelle realisatie van LdM is van groot belang, omdat het direct de duurzaamheid van de huidige stadswarmtevoorziening vergroot, het gebruik van Groningengas reduceert en daarnaast ruimte creëert voor de verdere verduurzaming in Zuid-Holland.

Tot slot

De ondertekenende partijen dragen graag bij aan de ambitieuze plannen voor de warmtetransitie van de Gemeente Den Haag. Naast lokale warmtebronnen zoals geothermie is regionale restwarmte nodig om deze Haagse ambities te kunnen realiseren. De levering hiervan kan al op hele korte termijn starten. Graag zouden we zien dat in het nieuw te vormen coalitieakkoord plaats wordt ingeruimd voor de warmtehoofdtransportleiding LdM, en regionale restwarmte en aansluiting op het Zuid-Hollandse warmtehoofdtransportnet in het algemeen, zodat Den Haag hiermee vaart kan maken bij de realisatie van haar klimaatambities.

Een afschrift van deze brief sturen wij ook aan de voorzitters van de formerende fracties. Over de verdere uitwerking gaan we graag binnenkort met u in gesprek.

Hoogachtend,

[HANDTEKENING]

Han Weber

namens het samenwerkingsverband Eneco, GasUnie, Havenbedrijf Rotterdam en Provincie Zuid-Holland

Bijlage: samenvatting routekaart verduurzaming Stadswarmte Den Haag

BIJLAGE

Verduurzaming warmtevoorziening Den Haag

De gemeente Den Haag heeft de ambitie om in 2040 volledig klimaatneutraal te zijn. Dit is in lijn met het klimaatakkoord van Parijs en de versnelde afbouw van het gebruik van gas uit Groningen. In dit kader werkt de gemeente samen met een groot aantal partijen (meer dan 30 bedrijven, woningcorporaties, buurtinitiatieven, energiebedrijven en netwerkbedrijven) aan een Haags Energieakkoord. Hierin wordt de ambitie uitgesproken de komende vijf jaar 10 wijken 25.000 - 30.000 woningen klimaatneutraal te maken. Daarna volgt de rest van de stad.

Dit is een forse uitdaging die bestaat uit besparingsmaatregelen bij woningen en gebouwen (isoleren) en een duurzame energievoorziening. Uit diverse studies (Ecofys, PBL en CE Delft) blijkt dat collectieve warmte vooral voor bestaande woningen in dicht stedelijk gebied als Den Haag een kosteneffectief en realistisch alternatief is. Om op korte termijn al grote stappen te kunnen zetten zet Den Haag in op vergroting van de levering van collectieve warmte via de al aanwezige stadsverwarmingsnetten. Uit eerste ruwe inschatting van Eneco blijkt dat in 2040 in Den Haag ca. 40% van de woningen (ca. 90.000 woningen) met collectieve warmte kan worden verwarmd; nu is dat ca. 10%. Op de nog langere termijn zou dat zelfs naar 60% kunnen groeien.

Voor een klimaatneutrale warmtevoorziening zullen ook de warmtebronnen klimaatneutraal moeten worden. Daarvoor investeert Eneco in de ontwikkeling van nieuwe bronnen en verwelkomt ze op haar net graag duurzame warmte die is opgewekt door andere partijen. Hoe meer duurzame warmte beschikbaar is, hoe sneller de energietransitie kan gaan. Hiertoe werkt Eneco samen met diverse partners om duurzame warmte, restwarmte en geothermie, lokaal en uit de regio te kunnen halen. Daar wordt gebruik gemaakt van lage temperatuurwarmte als dat kan, en hogere temperatuur als dat nodig is. Er zullen initiatieven gerealiseerd worden, opties bijkomen en opties afvallen, waarbij betaalbare, betrouwbare en fossielvrije warmtelevering het doel blijft. Eneco heeft haar visie op de verduurzaming van de warmtelevering uitgewerkt in de "Routekaart verduurzaming Stadswarmte Den Haag", die regelmatig zal worden geactualiseerd.

In grote lijnen kan de route voor verduurzaming en uitbreiding van de warmtevoorziening er als volgt uitzien:

1. Op relatief korte termijn de bestaande warmtelevering duurzamer maken met warmte van AVR (deels restwarmte die anders zou worden geloosd en deels warmte van de bio-energie-centrale); Deze warmte kan per 1/1/2023 geleverd worden en is dan veel duurzamer dan de huidige warmte die met aardgas wordt geproduceerd in de STEG. De huidige warmtelevering is voor nieuwe warmte afnemers onvoldoende duurzaam om interessant te zijn. Met deze nieuwe bronnen ontstaat er een basis voor groei. Ook in deze situatie blijft de CR-centrale het knooppunt voor de warmtevoorziening (ontvangst restwarmte, piekketels, druksysteem/ buffer, pompen, mogelijke geothermiebron)
2. Voor uitbreidingsgebieden nieuwe warmtenetten ontwikkelen en deze zo inrichten dat ze geschikt zijn voor duurzame bronnen met een relatief lage temperatuur, zoals geothermie. In de opstartfase kunnen deze netten worden voorzien van warmte uit het bestaande netwerk. Hierdoor wordt het volloprisico voor de nieuwe duurzame bronnen verkleind.
3. Op de lange termijn wordt steeds meer gebruik gemaakt van duurzame bronnen; liefst lokaal. Leiding door het Midden, biedt op de lange termijn ruimte aan duurzame bronnen van elders (ook restwarmte van klimaat neutrale industrie) of afzet van lokale overschotten, wat gunstig is voor de leveringszekerheid en betaalbaarheid. Dit transportnet wordt in onze visie ondergebracht in een nieuwe publieke entiteit (bv Gasunie /Havenbedrijf Rotterdam).

"Van: Baljeu, J.N."
Verzonden: 2020-09-25 12:45:54.813000+00:00
"Aan: Arjan van Gils (ahp.vangils@rotterdam.nl); art 5 1-2c art 5 1-2c
(art 5 1-2c)Rotterdam.nl) ; art 5 1-2c Baljeu, J.N."
CC:
Onderwerp: FW: Agenda met annotatie B.O. vanmiddag
"

Beste Arjan en art 5 1-

Hierbij voorbereiding voor vanmiddag gesprek.

Zoals afgesproken langs lijn van agenda en zo concreet mogelijk.

Tot straks,

Jeannette

"

"Van: Schoenmakers, Hans"
Verzonden: 2020-07-17 15:47:56+00:00
"Aan: Baljeu, J.N."
"CC: art 5 1-2e"
Onderwerp: Leiding door het Midden
"

Beste Jeannette,

Zoals onlangs besproken zitten wij constructief in de wedstrijd voor wat betreft de realisatie van de warmte infrastructuur in de provincie.

Inmiddels hebben wij principe-overeenstemming bereikt met WarmteLinq en Eneco over de aanlanding van de leiding op onze locatie De Constant Rebecqueplein in Den Haag. Wij verwachten wel wat persaandacht in de komende dagen.

Een mooi bericht zo voor het week end, denk ik.

In ieder geval een fijn week end gewenst.

Met vriendelijke groet,

Hans Schoenmakers

With kind regards,

Uniper Benelux Holding B.V.

Hans Schoenmakers

Managing Director

art 5 1-2e

"

ROTTERDAMSE WARMTE VIA LOCATIE UNIPER CENTRALE NAAR DEN HAAG

WarmtelinQ, Eneco en Uniper willen de warmtetransportleiding van Rotterdam naar Den Haag (voorheen Leiding door het Midden) en het bestaande Haagse warmtenet van Eneco met elkaar verbinden op het terrein van de Uniper energiecentrale in Den Haag. Op die locatie zal WarmtelinQ, een dochteronderneming van Gasunie, een nieuw warmteontvangst-station (WOS) ontwikkelen, die nodig is voor deze koppeling. De bedrijven zijn zeer tevreden met deze overeenstemming. WarmtelinQ is een duurzame toevoeging aan het Haagse warmtesysteem en dit akkoord is een volgende stap in de aanleg ervan. De drie bedrijven gaan door met de voorbereidingen die nodig zijn om uiteindelijk een positief investeringsbesluit te kunnen nemen.

WarmtelinQ ontwikkelt een regionaal transportnet voor warmte, waarbij restwarmte uit de Rotterdamse haven kan worden gebruikt om huizen en bedrijven in Den Haag te verwarmen, met onderweg bij Delft een aftakking naar de kassen in het Westland. Eneco is naast eigenaar van het Haagse warmtenet ook de warmteleverancier in Den Haag. Uniper produceert warmte en is de operator van het Haagse warmtenet.

In de volgende fase wordt onder meer gezamenlijk gewerkt aan de technische uitwerking en inpassing van de nieuwe infrastructuur. Ook zal de aanvraag van vergunningen opgestart gaan worden. Mogelijk zal het nieuwe warmte ontvangststation bi-directioneel worden uitgevoerd, waardoor het warmtetransport niet alleen naar Den Haag kan, maar Uniper ook warmte kan leveren aan klanten in de regio. Daarmee kan ook de groeipotentie van de warmtevraag uit bijvoorbeeld Delft, Rijswijk en het Westland gestimuleerd worden. De uiteindelijke uitvoering van het project is nog wel onder voorbehoud van alle noodzakelijke vergunningen en het uiteindelijke investeringsbesluit van partijen.

Liesbeth van Tongeren, wethouder Duurzaamheid, Milieu en Energietransitie van de gemeente Den Haag: “Veel grote en kleine partijen werken aan de energievoorziening van de toekomst. Om heel Den Haag van duurzamere warmte te voorzien is goede regie nodig, een rol die wij ook hier op ons hebben genomen. Om tot deze doorbraak te komen hebben we de verschillende partijen bij elkaar gebracht om op het energieknooppunt Constant Rebecqueplein, waar restwarmte, aardwarmte en electriciteit geleverd gaan worden, tot een goede oplossing te komen.”

WarmtelinQ projectdirecteur Guido Custers licht toe: “In Zuid-Holland kan een grootschalig warmtetransportnet een grote bijdrage leveren aan de verduurzaming van de warmtevoorziening. WarmtelinQ speelt daarin een centrale rol als de vraag naar warmte straks verder toeneemt in deze regio. Wij zijn erg blij met het akkoord met Uniper en Eneco over de WOS-locatie, omdat we op deze manier de impact voor de omgeving zo klein mogelijk houden. En daar is iedereen bij gebaat.

Ook **Ron Wit, directeur Energietransities bij Eneco**, is positief: “Wij willen duurzame warmte leveren aan onze huidige en toekomstige klanten. Daarin hebben zowel regionale als lokale warmtebronnen een belangrijke rol. Dat er via WarmtelinQ regionale warmte beschikbaar komt, maakt het mogelijk dat ons warmtesysteem in Den Haag verder verduurzaamt en dat meer woningen en bedrijven van het aardgas af gaan. Een belangrijke stap in de warmtetransitie!”

Pieter van Stratum, directeur stadcentrales van Uniper, ziet ook op lange termijn een belangrijke rol voor Uniper weggelegd: “Wij gaan in het licht van het Klimaatakkoord uit van de flinke groei van de warmtevraag. Dat samen met de complexiteit die het gevolg is van het inpassen van allerlei

nieuwe warmtebronnen maakt dat wij onze klassieke rol van warmte 'dispatcher' verder kunnen ontwikkelen. Nu en ook in de toekomst zorgen wij ervoor dat de warmte altijd 24/7 en tegen de beste economische condities beschikbaar is. Wij kunnen op alle momenten van het jaar op de meest uiteenlopende situaties in de markt en het totale productiepark inspelen. Dat is bij uitstek onze expertise en ons ervaren team levert daarmee een essentiële bijdrage aan de toekomstige warmtemarkt in de regio."

Van: art 5 1-2e
 Verzonden: 2021-07-20 17:30:08+00:00
 Aan: Gils A.H.P. van (Arjan); Jeannette Baljeu; art 5 1-2e
 CC: art 5 1-2e
 Onderwerp: mail aan Leiden
 "

Geachte wethouder Spijker, beste Fleur,

Vorige maand bereikte ons het goede nieuws dat de gemeente Leiden en de omliggende regiogemeenten ten aanzien van de volgende stap in het realiseren van het project Warmteling+ een positief besluit hebben genomen. In dit project spant de gemeente Leiden zich samen met EZK, Gasunie en provincie Zuid-Holland in om tot een optimale benutting van restwarmte te komen; een belangrijke doelstelling die bijdraagt aan de energietransitie van Zuid-Holland. Alle inspanningen hebben tot gevolg gehad dat er nu vergevorderde uitwerkingen voor WLQ+ zijn gerealiseerd, die financieel haalbaar én technisch uitvoerbaar lijken voor alle partijen.

Ook provincie Zuid-Holland (als directe convenantpartner) en de gemeente Rotterdam (indirect) dragen bij aan het helpen realiseren van WLQ+. Provincie Zuid-Holland investeert hiermee in een Zuid-Hollandse warmteronde, waarbij het Warmtebedrijf Rotterdam met het leveren van 40 MW een belangrijke toekomstige bijdrage levert aan duurzame energievoorziening in de Leidse regio. De gemeente Rotterdam kent als aandeelhouder van WbR een duidelijk belang bij het slagen van WLQ+. Om deze redenen spannen wij ons maximaal met onze partners in om allerlei conditionele voorwaarden, die door deze partners en onszelf zijn geformuleerd verder in te vullen zodat besluitvorming in de Rotterdamse gemeenteraad komende oktober over WLQ+ positief verloopt.

Bij besluitvorming binnen de gemeente Rotterdam en in de Staten van Zuid-Holland is een belangrijke conditionele voorwaarde die vóór 1 oktober 2021 dient te worden ingevuld dat WbR in het kader van haar toekomstbestendigheid een positieve business case houdt. Zij voert hierover gesprekken met haar directe contractpartners Vattenfall en Gasunie. Eén van de afspraken die zij met elkaar dienen te maken betreft het bepalen van de hoogte en de verdeling van aansluitkosten die door Gasunie, Vattenfall en WbR gemaakt worden om het warmtenet van WLQ+ op het Leidse warmtenet aan te laten sluiten. Deze aansluiting gebeurt door ingebruikname van een warmteoverdrachtstation (WOS). Ook dient er door de partijen overeenstemming te worden bereikt over de geschatte kosten die gemaakt worden om de wettelijk verplichte piek- en backupfaciliteiten (PBU) te realiseren. De keuze van het WOS en de PBU-faciliteiten hangen nauw met elkaar samen.

Om deze kosteninschattingen zo realistisch mogelijk te maken is het wegnemen van zoveel mogelijk onzekerheden gewenst. Denk hier bijvoorbeeld aan duidelijkheid over de lengte van het uiteindelijke leidingentracé en de plaatsen waar een PBU-faciliteit en een aansluitpunt op Leidse warmtenet zonder problemen kan worden gerealiseerd. Als eerste stap hierin hebben Gasunie, Vattenfall en WbR met betrekking tot de WOS-keuze een gezamenlijk voorstel ingediend bij de gemeente Leiden. Zij spreken een duidelijke voorkeur uit voor een aanlandingsplek aan de westkant van Leiden. Provincie Zuid-Holland en Rotterdam scharen zich nadrukkelijk achter dit commitment van de betrokken partijen. Dit commitment zien wij als basis voor positieve besluitvorming in oktober.

Wij zouden je willen verzoeken dit voorstel, in het kader van het grotere plaatje om WLQ+ succesvol te realiseren, met bestuurlijke kracht te ondersteunen en aan ons zo duidelijk mogelijk aan de voorkant aan te geven of de voorgestelde keuze voor Leiden gewenst en haalbaar is. Wij zijn graag bereid hierover verder met elkaar in overleg te treden. Het wegnemen van de onzekerheid hierover helpt WbR, Gasunie en Vattenfall, maar helpt ook de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam bij het realiseren van de benodigde zekerheid in de aanloop naar besluitvorming over realisatie van de WLQ+ in de Provinciale Staten en gemeenteraad. Onzekerheid over de kosten van deze faciliteiten heeft de kans dat er geen positief besluit kan worden genomen.

Het belang van het voorstel van Gasunie, Vattenfall en WbR in het kader van het breder realiseren van WLQ+ is daarom voor zowel deze partijen als de provincie Zuid-Holland, Rotterdam en Leiden zelf groot.

Graag verneem ik je reactie,

Vriendelijke groet,

Arjan van Gils Jeannette Baljeu

Vindt u deze informatie onduidelijk? Wij geven graag een toelichting.
Geef het door aan de afzender wanneer deze e-mail niet voor u is en verwijder dit bericht.
"

"Van: [REDACTED]
Verzonden: 2019-09-03 16:35:23+00:00
"Aan: Baljeu, J.N."
"CC: [REDACTED]
Onderwerp: Annotatie tbv B0 PZH-RTD-PD 3 sept. 2019
"

Beste Jeannette,

Hierbij de annotatie voor het B0 morgenmiddag. Daarnaast de annotatie van het vorige overleg d.d. 24 juli 2019.

Met vriendelijke groet,

art 5 1-2e

11

provincie
ZUID

Datum

4 september 2019

Bestuurders: Baljeu (PZH)
Bonte (Rotterdam)
van Gils (Rotterdam)

Ambtelijk: art 5 1-2e

Datum 4/9/2019

1. Voortgang uitwerken scenario's

Gedurende de zomermaanden is er in gezamenlijkheid (ambtelijk Rotterdam / PZH) gewerkt aan de uitwerking van vier hoofdsenario's. Er is nog een gesprek met de Gasunie, een opstelling van WBR is maandag aangeleverd.

De uitwerking is tot nu toe feitelijk gehouden en is daarom vrij technisch. Er wordt nu gewerkt aan een te presenteren stuk.

Er dient in gedachten gehouden te worden dat:

- de diverse scenario's nog moeilijk met elkaar te vergelijken zijn vanwege de grote hoeveelheid variabelen en huidige onzekerheden daarin;
- nog geen definitieve duidelijkheid bestaat over het financieel aanbod van Uniper om de warmtelevering na 1/1/2020 aan Leiden (2/5/langdurig) te kunnen garanderen;
- er (nog) geen afspraken zijn gemaakt over eventuele verdeling van extra kosten (per scenario). Dit omdat er nog geen richting gekozen is en omdat er in de gezamenlijkheid geen rekening is gehouden met "lokale" beleidsdoelen.

Op hoofdlijnen zullen de laatste bevindingen tot nu toe worden gepresenteerd door art 5 1-2e / art 5 1-2e (+/- 10 min).

2. WbR

a. Governance / (decharge) RvC

Op aandringen van de aandeelhouders zijn de afgelopen periode een nieuwe vz. RvC en nieuwe CEO benoemd. Het is goed om na te gaan of en zo ja op welke onderdelen de organisatie nog verder versterkt dient te worden.

art 5 1-2e

In het jaarverslag bijgevoegd bij de recent goedgekeurde jaarrekening 2018 staat een passage opgenomen waarin de RvC aangeeft dat zij van mening is dat zij in 2018 goed heeft gefunctioneerd.

art 5 1-2e

art 5 1-2e

b. AvA

WbR is gevraagd om na het zomerreces een AvA met in ieder geval het agendapunt 'Evaluatie' bijeen te roepen. Dit wordt voorbereid door art 5 1-2e en art 5 1-2e iom art 5 1-2e. Andere onderwerpen ter bespreking zijn de liquiditeitsbehoefte tot eind 2019, de scenario's met betrekking tot warmtelevering Leiden, de (meerjaren)begroting 2019 met daarin zowel de reguliere bedrijfsvoering WbR als de investeringsbegroting met betrekking tot de LoO en nntb.

c. Projectorganisatie LoO (implicaties voor liquiditeitspositie / -behoefte)

WbR heeft een (aantal) medewerker(s) opgesteld voor het project LoO. Afhankelijk van hoe de aandeelhouders verder wensen te gaan met de toekomst, dient deze projectorganisatie opgeheven, gecontinueerd dan wel uitgebreid te worden.

Er is eerder afgesproken dat de projectorganisatie in de huidige omvang en samenstelling voorlopig in stand gehouden kan worden en deze niet verder groeit, in afwachting van de besluitvorming over de verdere aanpak.

Het is van belang om afgestemd te hebben dat dit nog steeds geldt, maar dat dit ook betekent dat deze organisatie geld kost terwijl er (nog) geen inkomsten tegenover staan. Gezien de zwakke liquiditeitspositie is het dus zaak dat er snel duidelijkheid komt over de toekomst of dat er afspraken gemaakt worden hoe om te gaan met een liquiditeitsbehoefte als deze duidelijkheid nog op zich laat wachten. Daarin hebben Provinciale Staten een belangrijke rol, aangezien zij over de provinciale financiën gaan. Ligt lastig.

3. Planning intern Rotterdam / PZH

a. Raad / PS

Wanneer is de volgende vergadering en wat willen we daarin voorleggen? Onderwerpen zijn:

- Scenario's
- Opheffen geheimhouding vanwege moties e/o WOB verzoeken

b. College / GS

Wanneer zijn de volgende vergaderingen en wat kan er voorgelegd worden. Moeten hier zaken afgestemd worden?

- GS 17 of 24 september eerste bespreking scenario's
- - 2 commissies (1 extra)
 - o Staten november

Datum
20 juli 2019
Ons kenmerk

Gasunie / EZK

Er zijn gesprekken tussen Gasunie en EZK over een mogelijk rol in de toekomst voor Gasunie en over een mogelijke rijksbijdrage aan de warmterotonde.

Mededeling, geen bespreekpunt (wel expliciet noemen i.v.m. gezamenlijke verantwoordelijkheid)

provincie F
ZUID

Datum
24 juli 2019

Bestuurders: Baljeu (PZH)
Bonte (Rotterdam)
van Gils (Rotterdam)

Datum 24/7/2019

1. Bestuurlijke continuïteit tijdens zomerreces (vakantieplanning, mandaten)

Liquiditeitsondersteuning

Besluiten liquiditeit genomen.

GS hebben afgesproken om verzoeken om een voorschot via een vierparafenprocedure te behandelen, dus niet in mandaat.

Hoe escaleren wij bij een noodsituatie als er geen bestuurders zijn?

Er is altijd een gedeputeerde aanwezig / bereikbaar; dit kan ook een andere gedeputeerde zijn dan de bestuurlijk opdrachtgever. Dit loopt via Bureau GS-ondersteuning.

2. Planning besluitvorming scenario's PZH en Rotterdam

a. financieel (eerste helft augustus)

Met Rotterdam is in het financieel overleg afgesproken de uitwerking eind augustus op te leveren. De uitwerking zal zich eerst richten op het berekenen van de financiële feiten, waarna de juridische (on)mogelijkheden en kaders ingevuld worden om zo tot een uitwerking te komen conform toetsingscriteria.

N.B. De juridische en financiële uitwerking zullen zoveel mogelijk parallel opgepakt worden. De beschreven volgorde wordt aangehouden om de uitwerking zo veel mogelijk feitelijk te houden.

Vanwege vakanties van art 5 1-2e zal er een grote rol zijn voor jbr.

b. juridisch (tweede helft augustus)

Zie a - art 5 1-2e s in augustus met vakantie; art 5 1- s in september met vakantie.

c. bespreking GS(B&W) 1e/2e week september

Zodra er een kalender is en de vorderingen van de uitwerking bekend is, moet er een datum gekozen worden (in overleg met Rotterdam)

d. BO derde week september

Dit BO moet nog gepland worden.

- e. *Staten/Raden: 1e week oktober (verzendingstermijnen moeten nog afgestemd worden met de griffie)*

De stukken moet eerst in de commissie (bij ons DO (?) en bij Rotterdam MJOP) besproken worden, alvorens het in de Staten of in de Raad besproken kan worden. Bij PZH zijn er nog geen commissies bekend en ook nog geen vergaderdata gepland.

3. Planning rekenkameronderzoeken

Rekenkamer RTD komt naar verwachting kort na het reces met haar rapport.

De Randstedelijke rekenkamer volgens planning in oktober. Er wordt rekening gehouden met een beperkte uitloop (bv. twee weken).

- Diepte-interviews met betrokken ambtenaren volgen in augustus/september.

Aandacht graag voor het volgende: rekenkamer RTD heeft GS verzocht om ook hun vragen te beantwoorden. De rekenkamer RTD heeft bij PZH en haar deelnemingen geen bevoegdheid. Ambtelijk is zowel binnen PZH als RTD (art 5 1-2c) het advies om de informatieverstrekking binnen de wettelijke kaders te laten verlopen en i.c. geen precedent te scheppen door op vragen de 'vreemde' rekenkamer in te gaan.

Afgesproken is dat die lijn ook binnen RTD bestuurlijk zou worden afgestemd maar bericht daarover blijft uit. Derhalve goed om de lijn vanmiddag te delen.

Rekenkamer RTD kan zo nodig/mogelijk haar beeld verder completeren in onderlinge afstemming met de Randstedelijke rekenkamer.

4. Rolzuiverheid aandeelhouder

Rolzuiverheid belangrijk. Gevaar van rolvermenging maar ook bestuurdersaansprakelijkheid.

Buiten reikwijdte Woo-verzoek

- *Project LoO*

Het project moet in een aparte projectstructuur worden gebracht bij WbR; hier zijn wel kosten mee gemoeid. Dit heeft een negatief effect op de toch al negatieve liquiditeit waardoor mogelijk de aandeelhouders bij moeten springen. **[Zie verder op pagina 2!]**

Risico

Dit functioneert enkel goed als ook andere organen hun rol(zuiverheid) oppakken. Risico is interpretatie/opvatting in specifieke situaties waarin belangen PZH en RTD divergeren. Belang dat partijen hier niet uit elkaar gespeeld worden. Voorgenomen besluiten, stellingnames onderling goed afstemmen.

5. Stand van zaken regiogemeenten

PZH heeft inmiddels een traject voor vraagontwikkeling gestart met vijf gemeenten, te weten *Lansingerland, Zuidplas, Pijnacker-Nootdorp, Waddinxveen* en *Zoetermeer*. Deze week is met deze gemeenten afgesproken om de komende 3 maanden toe te werken naar een duidelijk zicht op vraagomvang en mate van commitment (voor zover mogelijk).

Informeel is een soortgelijk traject ook al aangekondigd bij de gemeente *Leiden*; met de (andere) gemeenten in de Leidse regio (*Leiderdorp, Oegstgeest, voorschoten, Zoeterwoude*) willen we zo'n traject op korte termijn vormgeven (en gebruik maken van de ervaringen bij de eerste 5 gemeenten). Dit zal snel na het zomerreces bestuurlijk geagendeerd worden in het zg. BO Cluster Oost.

Met de LTO (ook vertegenwoordigd in het BO cluster Oost) wordt een apart traject ingezet over de levering van warmte aan de glastuinbouw en de hiervoor benodigde commitments.

Buiten reikwijdte Woo-verzoek

Rotterdam stelt voor om een gezamenlijke brief te sturen over het belang van dit traject en heeft een concept aan PZH voorgelegd. We snappen de waarde van deze brief voor het college van B&W en zouden die ook kunnen ondersteunen c.q. mede-ondertekenen (moet dan binnen mandaat portefeuillehouder).

6. Vergunningen / MER / PAS

De uitspraak van de RvS over de PAS zal consequenties hebben voor de LoO. Zeer waarschijnlijk zal (net als voor de LDM) hierdoor toch een MER moeten worden opgesteld voor het aanleggen van de leiding (waar eerst een melding c.q. passende beoordeling volstond). Op dit moment wordt door PZH (op aanvraag en kosten van Eneco) gewerkt aan een Provinciaal inpassingsplan (PiP) voor LdM. De vergunningverlenende instantie is verantwoordelijk voor de MER-procedure, door PZH wordt een z.g. combi MER (plan- en projectMER) voorbereid.

Aanvankelijk was de gedachte dat een PiP/vergunningcoördinatie voor LoO niet (meer) opportuun was, echter zijn de gevolgen van de PAS uitspraak wellicht weer een goede reden om dit te heroverwegen; een aanvraag hiervoor moet van WbR komen.

7. WOB verzoek Nieuwsuur

Rotterdam en PZH doen dit samen, dit is ook gemeld aan Nieuwsuur.

Op dit wordt gewerkt aan een (gezamenlijke) aanpak en inventarisatie. We volgen 'shell-methode' en verwachten binnen PZH dat het verzoek een zo grote omvang heeft dat extra capaciteit nodig zal zijn. Ook hier speelt dat bestuurlijke afstemming tijdens vakantie moeilijk is, besluitvorming in

Datum
20 juli 2019
Ons kenmerk

GS september/ en PS oktober. Deze zomer zullen we aan de hand van de inventarisatie (opnieuw) overleg met verzoeker aangaan over de eventuele te nemen deelbesluiten en prioritering daarvan. Dit overleg zal met Rotterdam worden voorbereid.

"Van: Baljeu, J.N."
 Verzonden: 2020-02-14 09:58:30.649000+00:00
 Aan: Gils A.H.P. van (Arjan); Ruud Bos
 "CC: [art 5 1-2e]; [art 5 1-2e]; [art 5 1-2e]; [art 5 1-2e]

[art 5 1-2e] [art 5 1-2e]; [art 5 1-2e] [art 5 1-2e] [art 5 1-2e]
 Onderwerp: RE: Antw: Ontbreken goedkeuring liquiditeitssteun WBR en benen op
 tafel sessie
 "

Ruud, Arjan,

Eens denk dat het goed is als nu al iets ingepland wordt voor klein comite.

Jullie weten dat liquiditeit bij ons in de staten aan voorwaarden verbonden is,
 dus graag echt gezamenlijke afstemming.

Jeannette

Van: Gils A.H.P. van (Arjan) <ahp.vangils@rotterdam.nl>
 Verzonden: donderdag 13 februari 2020 21:51
 Aan: Ruud Bos <r.bos@warmtebedrijfrotterdam.nl>; Baljeu, J.N. <j.baljeu@pzh.nl>
 CC: [art 5 1-2e] pzh.nl>; [art 5 1-2e] pzh.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] Rotterdam.nl > [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] rotterdam.nl>; [art 5 1-2e] gmail.com>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl>; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl>

Onderwerp: Antw: Ontbreken goedkeuring liquiditeitssteun WBR en benen op tafel
 sessie

Dag Ruud,

Dank voor update. Afgelopen week intern besproken. [art 5 1-2e] zorgt voor
 voortvarend oppakken en afstemming met PZH. Eens om tijdig in klein comité
 verder te praten voor einduitkomsten bekend zijn. Moeten we in de agenda ruimte
 voor vinden of maken.

Groet
 Arjan

Van: Ruud Bos <r.bos@warmtebedrijfrotterdam.nl
 <mailto:r.bos@warmtebedrijfrotterdam.nl> >
 Datum: 13 februari 2020 om 14:08:04 CET
 Aan: 'Baljeu, J.N.' <j.baljeu@pzh.nl <mailto:j.baljeu@pzh.nl> >, Gils A.H.P. van
 (Arjan) <ahp.vangils@rotterdam.nl <mailto:ahp.vangils@rotterdam.nl> >
 CC: [art 5 1-2e] pzh.nl <mailto:[art 5 1-2e] pzh.nl> > [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] pzh.nl <mailto:[art 5 1-2e] pzh.nl> >, [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] Rotterdam.nl <mailto:[art 5 1-2e] Rotterdam.nl> >, [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] rotterdam.nl <mailto:[art 5 1-2e] rotterdam.nl> >, [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] gmail.com <mailto:[art 5 1-2e] gmail.com> >, [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl
 <mailto:[art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl> >, [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl
 <mailto:[art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl> >, [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl <mailto:[art 5 1-2e] warmtebedrijfrotterdam.nl>

Onderwerp: Ontbreken goedkeuring liquiditeitssteun WBR en benen op tafel sessie

Beste Arjan en Jeanette,

Graag jullie aandacht voor het volgende.

Buiten reikwijdte Woo-verzoek

1. Meerkosten WLO Vattenfall. Wij hebben in onze begroting de te verwachten meerkosten meegenomen. De voortgang in de werkgroep met jullie experts heeft nog geen tastbaar resultaat opgeleverd waar ik uit af kan leiden dat wij verschoond zullen blijven van de plicht deze kosten (uiteindelijk) te betalen. Derhalve leidt dit niet tot een bijstelling van de begroting en trekkingsverzoek.

2. Afweging LdM+ versus LoO. Dit proces loopt en ook de doorlichting van de LoO kosten m.b.t. tot vermijdbare en niet noodzakelijke kosten heeft plaatsgevonden. Na de definitieve keuze medio 2020 stel ik voor een herzien jaarplan op te stellen. Nu is dat nog niet van toepassing.

3. Mogelijke proceskosten die de gemeente Leiden in rekening wil brengen voor het de doorlopen vergunningstraject. Ik deel de mening van jullie ambtenaren dat deze kosten buitensporig zijn. Echter ik hanteer een meer pragmatisch standpunt in deze indien dit tot resultaat leidt. Bovendien zijn we nog steeds in gesprek met Leiden. Derhalve leidt dit niet tot een bijstelling van de begroting en trekkingsverzoek.

Buiten reikwijdte Woo-verzoek

Mvg.

Ruud

Noot 1. Volledigheidshalve meld ik dat er mogelijk nog een aanpassing volgt n.a.v. de bijgestelde projectbegroting voor LoO. Deze bijstelling loopt mee in de timing van het vergelijk tussen LdM+ en LoO en zal naar verwachting eerder hoger uit vallen dan lager.

Noot 2. Het is lastig om de afgesproken benen op tafel sessie in maart te organiseren, idealiter voor het bestuurlijk overleg met EZK en Gasunie dat nu op 30 maart gepland staat en wat EZK het liefst naar voren haalt (20 maart). Samen met art 5 1-2e lijkt het mij handig om deze sessie "en petit comité" te plannen in de avond (jullie beide met 1 persoon ter ondersteuning, Hans en ondergetekende).

Met vriendelijke groet,

Ruud Bos
CEO

art 5 1-2e

Triathlonstraat 25
3078 HX Rotterdam

warmtebedrijfrotterdam.nl <<https://eur03.safelinks.protection.outlook.com/?url=http%3A%2F%2Fwww.warmtebedrijfrotterdam.nl%2F&data=02%7C01%7Cj.baljeu%40pzh.nl%7C2b464255dc884915dc8e08d7b0c6784f%7C6d99bc288f284a73a50163a8e1eb3040%7C1%7C0%7C637172238787377643&sdata=0mK8P%2Fipv0biYueRXbx1IY0qY%2BvGOvggmzVCqKaokDg%3D&reserved=0>>

Vindt u deze informatie onduidelijk? Wij geven graag een toelichting.
Geef het door aan de afzender wanneer deze e-mail niet voor u is en verwijder dit bericht.
"

Van: art 5 1-2e
 Verzonden: 2019-10-09 12:56:20+00:00
 "Aan: Baljeu, J.N."
 CC:
 Onderwerp: Besluitvormingsproces
 "

Beste Jeannette,

Naar aanleiding van jouw vraag of klopt dat wij verwachten in november nog geen definitieve scenario-keuze aan de raad te kunnen voorleggen (tbv aandeelhoudersbesluit), laat ik je weten dat dit inderdaad onze verwachting is. Morgenavond bespreken we dit in beslotenheid in de raadscommissie. De ontwikkelingen bij het Rijk (de brief van EzK van 9 september) taxeren wij als positief en relevant voor de uitwerking van de scenario's. Voor alle scenario's geldt dat er nu nog open einden zijn. Essentieel is nu wel overeenstemming tussen Nuon-Uniper-WBR over de oplossing voor Leiden. Die oplossing moet eind november rond zijn, anders volgt aanwijzing. En op basis van deze overeenkomst wordt ook duidelijk wat de -gezamenlijke- gevolgen zijn in termen van liquiditeit. De definitieve scenario-keuze zal dan naar huidige verwachting in de loop van 2020 zijn beslag kunnen krijgen.

Tot zover voor nu.

Met vriendelijke groet,

Arjan

Vindt u deze informatie onduidelijk? Wij geven graag een toelichting.
 Geef het door aan de afzender wanneer deze e-mail niet voor u is en verwijder dit bericht.
 "

Van: art 5 1-2e
Verzonden: 2019-10-08 13:47:07+00:00
"Aan: Baljeu, J.N."
CC:
Onderwerp: Jouw verzoek over besluitvormingsproces
"

Beste Jeannette,

Via de ambtenaren bereikte mij jouw verzoek om elkaar vandaag even te spreken. Onze agenda's staan niet toe dat we elkaar in persoon spreken, daarom nav jouw verzoek om bevestiging van het besluitvormingsproces dat wij met de raad doorlopen, hierbij mijn bericht.

Voor een gedegen besluitvorming met de raad later deze week kan ik je bevestigen dat het niet onze insteek is om voor nu al voor één scenario te kiezen. Onze ambtenaren werken de vier gezamenlijk gedetecteerde scenario's verder uit. De tijd die daarvoor nodig is, moet er komen via een besluit over de deal van WbR met Uniper/Nuon over de warmtelevering naar Leiden en de consequenties daarbij in termen van nieuwe liquiditeit.

Groet,

Arjan

Vindt u deze informatie onduidelijk? Wij geven graag een toelichting.
Geef het door aan de afzender wanneer deze e-mail niet voor u is en verwijder dit bericht.
"

"Van: Weber, JF"
 Verzonden: 2018-03-08 10:59:25+00:00
 "Aan: Baljeu, J.N.; art 5 1-2c art 5 1-2c
 art 5 1-2c art 5 1-2c
 CC:
 Onderwerp: Fwd: Voortgang warmtealliantie
 "

Voor straks

Vriendelijke groet,

Han Weber, gedeputeerde provincie Zuid-Holland

secretaresse art 5 1-2c
 art 5 1-2c @pzh.nl <mailto:art 5 1-2c @pzh.nl>

Begin doorgestuurd bericht:

Van: ""Visser A.L.H. (Adriaan)"" <alh.visser@rotterdam.nl
 <mailto:alh.visser@rotterdam.nl> >
 Datum: 8 maart 2018 om 10:51:05 CET
 Aan: Allard Castelein <allard.castelein@portofrotterdam.com
 <mailto:allard.castelein@portofrotterdam.com> >, c.hamers
 <c.hamers@warmtebedrijfrotterdam.nl <mailto:c.hamers@warmtebedrijfrotterdam.nl>
 >, keesjan.rameau <keesjan.rameau@eneco.com <mailto:keesjan.rameau@eneco.com> >,
 Ulco Vermeulen <U.Vermeulen@gasunie.nl <mailto:U.Vermeulen@gasunie.nl> >,
 ""Weber, JF"" <jf.weber@pzh.nl <mailto:jf.weber@pzh.nl> >
 Kopie: ""j.a.f.coenen "" <j.a.f.coenen@gasunie.nl
 <mailto:j.a.f.coenen@gasunie.nl> >, Michiel van den Berg
 <michiel.vandenberg@eneco.com <mailto:michiel.vandenberg@eneco.com> >,
 nja.dooren <nja.dooren@portofrotterdam.com> >,
 <mailto:nja.dooren@portofrotterdam.com> >, "" art 5 1-2c minez.nl
 <mailto:art 5 1-2c minez.nl> ' (art 5 1-2c @minez.nl <mailto: art 5 1-2c minez.nl>
)"" art 5 1-2c minez.nl <mailto: art 5 1-2c @minez.nl> >
 Onderwerp: Voortgang warmtealliantie

Beste leden van de warmtealliantie,

Gisteravond heb ik met Han Weber en Jeannette Baljeu om tafel gezeten en uitgebreid gesproken over het proces dat we momenteel in snel tempo met elkaar doorlopen. De positie van het warmtebedrijf en de rol van de Provincie staat daarbij centraal.

Aan het eind van dat gesprek ben ik tot de conclusie gekomen dat de aanwezigheid van de gemeente Rotterdam in het BO van vandaag geen zin heeft.

Namens het college van B&W schort de gemeente de steun aan de warmtealliantie tijdelijk op. Ook kan ik namens het Warmtebedrijf meedelen dat het de medewerking aan de warmtealliantie tot nader order opschort.

Wij zijn ons zeer bewust dat dit natuurlijk impact heeft op de slagvaardigheid en realisatiekracht van de warmtealliantie en op de propositie

die snel richting het ministerie van EZK moet. Want daar zijn we het allemaal over eens: tempo is van groot belang. We hebben de afgelopen maanden herhaaldelijk overleg met de provincie gevoerd en willen deze stap liever niet zetten.

Kern van de discussie is het commitment van de Provincie voor Leiding over Oost. Op dit moment is er een gebrek aan een volwaardig alternatief dat adequaat rekening houdt met bestaande belangen. Zolang dat het geval is, is de base case voor de Provincie en de gemeente Rotterdam de Leiding over Oost. Om dit te realiseren dient het Warmtebedrijf verder gekapitaliseerd te worden.

Hierover zijn bij de gemeente de afgelopen anderhalf jaar heldere verwachtingen gewekt door de Provincie. Over de effectuering van dit commitment is de afgelopen periode discussie en fundamenteel verschil van inzicht ontstaan en hierin boeken we onvoldoende progressie. Zo lang de kapitalisatie uitblijft en het spoor Leiding over Oost niet adequaat wordt doorlopen, kan er wat Rotterdam en Warmtebedrijf betreft geen gedragen en gezamenlijke propositie uit naam van de warmtealliantie richting de minister van EZK.

Ook voor een alternatief tracé geldt overigens dat een gekapitaliseerd WBR de basis zou moeten zijn.

Wat mij betreft ligt er vandaag in de warmtealliantie dan ook de opgave om versneld en met hard commitment tot een alternatief te komen waarin een oplossing voor het warmtebedrijf adequaat is opgenomen. Het is dan ook passend om deze situatie eerst onderling, zonder de gemeente en WBR, met elkaar te bespreken.

De kaders van de gemeente Rotterdam en WBR waarbinnen medewerking en steun voor een alternatief tracé mogelijk is, zijn voldoende bekend en vastgelegd in verschillende documenten. Uiteraard zijn wij bij voldoende perspectief graag - en op korte termijn - bereid tot nader overleg.

Met vriendelijke groet,
Adriaan Visser

Vindt u deze informatie onduidelijk? Wij geven graag een toelichting.
Geef het door aan de afzender wanneer deze e-mail niet voor u is en verwijder dit bericht.

"

"Van: [art 5 1-2e]
 Verzonden: 2018-10-18 07:20:24+00:00
 "Aan: Baljeu, J.N.; Weber, JF"
 CC:
 Onderwerp: FW: Brief gemeente Rotterdam
 "

Van: [art 5 1-2e] rotterdam.nl]

Verzonden: woensdag 17 oktober 2018 16:41

Aan: [art 5 1-2e] /an; Michiel van den Berg
 (michiel.vandenberg@eneco.com); Hans Coenen (j.a.f.coenen@gasunie.nl); Nico van
 Dooren (NJA.Dooren@portofrotterdam.com); [art 5 1-2e] Co Hamers
 (c.hamers@warmtebedrijfrotterdam.nl); [art 5 1-2e]
 ([art 5 1-2e]@warmtebedrijfrotterdam.nl); Jansberg, M ; [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e] Enno Freese (e.freese@portofrotterdam.com) ; [art 5 1-2e] [art 5 1-2e]
 [art 5 1-2e]

Onderwerp: Brief gemeente Rotterdam

Allen,

Conform verzoek bijgevoegd de reactie van wethouder Visser op het verzoek van de
 voorzitter van de warmtealliantie inzake het lidmaatschap van Rotterdam van de
 warmtealliantie.

Met vriendelijke groet,

[art 5 1-2e]

Gemeente Rotterdam
 Middelen en Control
 Treasury & Deelnemingen
 Stadhuis, Coolsingel 40
 Website www.rotterdam.nl <<http://www.rotterdam.nl>>

Vindt u deze informatie onduidelijk? Wij geven graag een toelichting.
 Geef het door aan de afzender wanneer deze e-mail niet voor u is en verwijder
 dit bericht.
 "

Gemeente Rotterdam

Adriaan Visser

*Wethouder Financiën, Organisatie, Haven en
Grote Projecten*

Bezoekadres: Stadhuis Coolsingel 40

3011 AD Rotterdam

Postadres: Postbus 70012

3000 KP Rotterdam

Website: www.rotterdam.nl

E-mail: bbo@rotterdam.nl

Inlichtingen: [art 5 1-2e](#)

Telefoon: [art 5 1-2e](#)

Provincie Zuid-Holland

Gedeputeerde de heer H. Weber

Postbus 90602

2509 LP Den Haag

Cluster: BCO

Ons kenmerk:

Uw kenmerk:

Datum: 24 september 2018

Betreft: Warmtealliantie

Geachte heer Weber, beste Han,

In reactie op uw brief van d.d. 24 augustus 2018, waarin u de gemeente Rotterdam uitnodigt lid te worden van de Warmtealliantie, bericht ik u als volgt. Directe aanleiding voor uw uitnodiging is de ambitie om tot een gezamenlijk voorstel van de Warmtealliantie aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) te doen vóór 17 september 2018. Sinds de ondertekening van de eerste Letter of Intent ter oprichting van de Warmtealliantie is Rotterdam actief agendalid van de Warmtealliantie en bestuurlijk vertegenwoordigd geweest in de verschillende bestuurlijke overleggen.

In deze fase van de Warmtealliantie, waarbij er een inspanning wordt verricht om een integraal voorstel in te dienen bij het ministerie van EZK, acht ik het passend dat de gemeente Rotterdam een meer nadrukkelijke rol in de Warmtealliantie vervult. Ik sta dan ook positief tegenover een volwaardig lidmaatschap van de Warmtealliantie. Het gemeentelijk lidmaatschap van de Warmtealliantie wil Rotterdam vooral inrichten uit hoofde van het aandeelhouderschap in het Warmtebedrijf en de wijze waarop Rotterdam via het Warmtebedrijf wordt gevraagd kapitaal in te brengen in de ontwikkeling van een warmterotonde. De belangen van het Warmtebedrijf en de gemeentelijke belangen in het Warmtebedrijf, worden meegenomen in het voorstel aan het ministerie van EZK. Dit in lijn met de geïntensiveerde betrokkenheid van gedeputeerde Baljeu in de Warmtealliantie, welke is ingegeven vanuit het aandeelhouderschap in zowel het Warmtebedrijf als de houdstermaatschappij Zuid-Holland. Het lidmaatschap is niet ingegeven uit hoofde van de vraagontwikkeling die nodig zal zijn om de warmterotonde in de gebouwde omgeving succesvol uit te rollen. In het kader van vraagontwikkeling is binnen de Warmtealliantie afgesproken dat de Warmtealliantie het gesprek met gemeenten aangaat en een meer structurele betrokkenheid van de gemeenten rondom het beoogde warmtetransportnet onderzoekt, waarvoor de gemeente Rotterdam alsdan ook zal worden benaderd.

Ten behoeve van de formele bekrachtiging van uw uitnodiging zou de gemeente Rotterdam de oorspronkelijke Letter of Intent en de verlenging van de Letter of Intent moeten ondertekenen.

Echter hebben wij geconstateerd dat de teksten van beide documenten niet geheel aansluiten bij de huidige situatie. Zo staat er in de verlenging van de Letter of Intent dat partijen toewerken naar een samenwerkingsovereenkomst voor 1 juli 2018. Het ligt dan ook niet in de rede om het Rotterdamse lidmaatschap formeel te bekrachtigen door het ondertekenen van deze documenten. Gezien de korte doorlooptijd in aanloop naar de aanvraag van de Warmtealliantie, stel ik voor dat u deze brief beschouwt als een onderschrijving van de doelstelling van de Warmtealliantie en hiermee ons lidmaatschap accepteert. Mogelijk ziet de Warmtealliantie in de nabije toekomst aanleiding om tot herijking van de Letter of Intent te komen, opdat deze meer aansluit bij de huidige situatie en ook de gemeente Rotterdam deze afspraken formeel kan bevestigen.

Met vriendelijke groet,

art 5 1-2e

art 5 1-2e

art 5 1-2e

Adriaan Visser

Wethouder Financiën, Organisatie, Haven en Grote Projecten

Van: [art 5 1-2e]
 Verzonden: 2018-10-14 17:40:48+00:00
 "Aan: Baljeu, J.N.; alh.visser@rotterdam.nl; Weber, JF"
 "CC: [art 5 1-2e] rotterdam.nl ; [art 5 1-2e] Hamers C."
 Onderwerp: GEHEIM uitnodiging voor gesprek WBH
 "

Geachte aandeelhouders

- > Ik zend u deze mail namens de RvC en de directie van Warmtebedrijf Holding.
- > De RvC en directie willen graag op zeer korte termijn een informeel gesprek met U. Gelet op het karakter van het gesprek willen wij dit graag in kleine kring houden, dus zonder adviseurs en zonder notulen.
- > De aanleiding voor dit gesprek ligt in de volgende punten:

Buiten reikwijdte Woo-verzoek

- > - de LoO is nu al aanzienlijk in de vertraging. Dit kost in elk geval extra geld waarvoor nu geen dekking is en waarvoor U garant staat
- > - Nuon heeft net aangegeven, dat het op korte termijn een gesprek met U als aandeelhouders wil hebben over de ontbrekende kapitalisering van WBH. Nuon zal U vragen wanneer deze zal plaatsvinden.
- >
- > Deze situatie overziende, is een informeel gesprek met u dringend gewenst. Wij nemen aan, dat die behoefte er ook bij U is. Indien dat het geval is, is het waarschijnlijk het meest praktisch als Uw secretariaten in overleg met het secretariaat van WBH een datum zoeken.
- > U bij voorbaat dankend voor Uw bereidheid,
- > namens RvC en directie WBH,
- > met vriendelijke groeten
- >
- > Buiten reikwijdte Woo-verzoek

"